

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-ושבעים-ושלוש של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, י"ג בכסליו התשנ"ה (16 בנובמבר 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

- שאלות בעל-פה
רשלנות רפואית
הקצבה להתקנת תותבות לילדה שנולדה ללא אצבעות
צומת מחלף הסירה
אש"ף יוזם החלטת או"ם בדבר הקמת מדינה פלשתינית ביש"ע
שאלות ותשובות
עזרת הוויקי למושגים נאצים
סיוע לערבים ישראלים בפעילות עסקית בשטחי האוטונומיה
משא-ומתן בין ישראל לירדן
שימוש בסמים בקרב מטיילים ישראלים במזרח הרחוק
פתיחת נציגות של תוניסיה בישראל
מעמד ה"אוריינט האוס" בירושלים המזרחית
מעמד פליט לעולים מחבר העמים שהיגרו לקנדה
הזמנת ערפאת לטקס זיכרון באושוויץ
הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994, התשנ"ה-1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק למיגור נגע גנבות רכב מנועי, התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)
הצעת חוק התחבורה (סגירת עורקים), התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת ע' זיסמן)
הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ב-1992
(הצעת חבר הכנסת י' לוי)
הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ג-1992
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק בדבר מתן הנחות בתשלום ארנונה, התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת מ' קצב)
הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים (הנחות בתחבורה ציבורית), התשנ"ב-1992
(הצעת חבר הכנסת י' עזרן)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק מס מקביל (תיקון – תשלום משרתי צבא קבע), התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת י' לס)
הצעת חוק הקלות לחירשים, התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת ח' דיון)
הצעת חוק חובת המכרזים (ביטול החוק), התשנ"ד-1994
(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)
הצעת חוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות) (תיקון), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ב' טמקין)
הצעת חוק רשות השידור (תיקון – הפקה ויצירה ישראלית מקורית), התשנ"ג–1992
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעה לסדר-היום
היעדרותם של בכירים בשב"כ בתקופה מתוחה זו
שאלות ותשובות
פסל הפוגע ברגשות הציבור בתחנה המרכזית בתל-אביב
קציבת תקופת ריצוי עונש מאסר עולם
השלמות לכתב האיטום נגד חבר הכנסת דרעי
הצעות לסדר-היום
פיגוע הדמים בצומת-נצרים
הצעות לסדר-היום
עתיד תע"ש וגורל עובדיה
הצעות לסדר-היום
הבראת המפעל "עשות אשקלון"
הצעה לסדר-היום
גורל שותפינו בדרום-לבנון
הצעות לסדר-היום
רימוני עשן בעת הקרנת הסרט "צה"ל" בצרפת
הצעה לסדר-היום
תוכניות בינוי של משרד הבינוי והשיכון באזור השרון

שאלות בעל-פה

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אני מתכבד לפתוח את הישיבה היום, יום רביעי.

פשוט היתה איזו תקלה. אדוני חבר הכנסת הרב בא-גד, התקלה לא היתה כאן. השר כבר ישב על מקומו, היושב-ראש כמעט ישב על מקומו, והמתנו לכבוד השואל.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רוצה שיתקיים: על כיסאו לא ישב זר.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אין שום סיכוי. בגלל עיכוב טכני, אנו מתחילים עם השואל השני. שאלתא בעל-פה מס' 379, מאת חבר הכנסת פיני בדש, בנושא: רשלנות רפואית. בבקשה, חבר הכנסת.

רשלנות רפואית

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מכתבה ב"ידיעות אחרונות" מיום 11 בנובמבר 1994 עולה, כי רופאים ממשיכים בעבודתם אף שגרמו מוות למטופליהם.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים נכונים?

2. אם כן – מדוע משרדך לא מבצע מעקב אחר הרשעות רופאים?

3. כיצד ממשיכים לעבוד רופאים המורשעים ברשלנות מצטברת?

היו"ר י' עזרון:

בבקשה, אדוני השר.

שר הבריאות א' סנה:

אענה על השאלתא הזו לא לפי סדר שאלות המשנה, ומייד אסביר מדוע.

ביחס למעקב אחר הרשעות רופאים, אני רוצה להביא לידיעת השואל, כי מתקיים מעקב אחר הרשעות רופאים, וזאת לפי פקודת הרופאים, 1979, סעיף 56. כל רופא אשר מורשע בכל עבירה, רשם בית-המשפט מודיע למנהל הכללי, מעביר אליו כתב אישום, העתק הכרעת הדין וגזר-דין, ויש רישום של כל הכרעה דרך בית-המשפט, כך שנעשה מעקב.

לשאלה השלישית: העונש שאתה מצפה שיהיה הוא התליית רשיון – שלילת רשיון לצמיתות. אם לענות על שאלתך מדוע רופאים שהורשעו ממשיכים לעבוד: יש מגוון של עונשים נגד רופאים, אשר מתחיל בנזיפה והתרעה, השעיית רשיון – והחמור שבהם הוא שלילת רשיון לצמיתות, ואותו נוקטים במקרים נדירים. אבל כל מי שלא נשלל רשיונו לצמיתות, במשך הזמן, בשלב כלשהו, חוזר ועוסק במקצועו. מובן שאם יש מקרה חד-פעמי של רשלנות, ננקט כלפיו עונש קל יותר, ובמקרים שיש בהם רשלנות מצטברת, רק אז נוקטים את הצעד שאני מבין כי אתה מצפה שינקטו, והוא שלילת רשיון לצמיתות, הווי אומר, שאותו רופא לא יעבוד עוד לעולם כרופא. כך שיש מדרג של עונשים, וזו תשובתי.

כאן אני חוזר, חבר הכנסת בדש, לשאלתך הראשונה, בעניין המקרה של ד"ר מלימובסקה. בגלל ריבוי המקרים, בגלל ריבוי התלונות ובגלל חומרתן, נעשה מאמץ לזרז את הטיפול המשפטי בעניין, אך הדבר לא צלח מסיבות משפטיות אובייקטיביות. לא ניתן היה לזרז את הטיפול כפי שהמשרד רצה. רק בימים האחרונים הוגשה תלונה נוספת על שימוש בלתי חוקי ב-EDTA. התהליך המשפטי נגד אותו רופא עדיין בעיצומו. על-פי הכלל הידוע, שכל אדם זכאי כל זמן שלא הוכח כי הוא חייב, אני מנוע מלהרחיב את הדיבור על כך. אני מתחייב בפניך להאיץ את הטיפול המשפטי ככל שניתן ולעדכן אותך ישירות בפרטי הבירור.

היו"ר י' עזרון:

תודה. האם יש שאלה נוספת לשואל? לא הרהבתי עוז בנפשי להפסיק את כבוד השר, אך יש תקן של כמה דקות לגבי התשובה.

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, היום ארוך, עובדים עד מאוחר בלילה.

אדוני השר, רופאים כאלה לוקחים בדרך כלל עורכי-דין די מכובדים ורציניים, עושים מלחמה ומצליחים בסופו של דבר לשמור על הרשיון. האם אין בדעת משרד הבריאות לחוקק חוק בעניין, כדי למנוע מרופא שיש לו שרשרת כזו של מקרים להמשיך לעבוד? מדובר כאן בחיי אדם, מדוע אין מונעים ממנו ומעורכי-דינו להמשיך לתפקד?

שאלה שנייה, שאינה בדיוק בנושא זה, ודיברתי אתך עליה: אני יודע שמשרד הבריאות אינו מתערב בתוכנית ההבראה של קופת-חולים, אך צריך לזכור כי יש בית-חולים אחד בנגב, והוא בית-החולים "סורוקה". במסגרת תוכנית ההבראה של קופת-חולים מתבצעים שם קיצוצים קשים, הפוגעים קשות בתושבי הנגב. אנחנו הקורבן הראשון, כי אין הרבה אנשים אשר צועקים בנגב. האם יש בדעתך לעזור לנו בעניין?

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר יעדיף להשיב על כל השאלות. יש עוד שני שואלים. חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה. אנא מכם, שמרו על מסגרת הזמן, עם תוספת קטנה, אבל בלי שהתוספת תהיה מרובה על העיקר.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, למעשה מה שהועלה כאן – ואני מצטרף לשאלתו השנייה של חבר הכנסת בדש – הוא שיש מקרים שבהם גלוי למשרד שיש בעיה קשה, אבל בגלל בעיות משפטיות העניין יכול להימשך חודשים ארוכים, אם לא שנים. כאן אני חושב שהעיקרון של חיי אדם ופיקוח נפש גובר על העיקרון שאין אדם חייב עד שיימצא כך בבית-המשפט, והוא נשאר זכאי.

לכן, האם כבוד השר אינו חושב לשנות את החוק? לדוגמה – אני נותן רק דוגמה – שתהיה ליד שר הבריאות ועדה מקצועית אובייקטיבית לחלוטין, נניח שלושה מטובי הרופאים בארץ, אשר יאמרו, לא באופן אוטומטי אלא לאחר שיקול דעת, כי לפי מהות התלונות יש להשעות את הרופא עד לסיום התהליך, במקרים יוצאים מן הכלל וכאשר רואים שהעניין נמשך. זהו הדבר הראשון.

דבר שני שאני רוצה לשאול, הרבה יותר פשוט: רופאים שכבר הושעו או שרשיונם נשלל לתקופה מסוימת, האם השר אינו חושב שיש צורך שמשרד הבריאות יפרסם אחת לשנה לפחות רשימה בעיתונות בצורה רשמית, כדי שהמטופלים של הרופאים האלה – אם הם ממשיכים לעסוק בעיסוקם, אפילו באופן פרטי – ידעו ולא ימשיכו לבוא אליהם. תודה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת הרב יוסף בא-גד, בבקשה. אנא מכם, לא נאומים. שאלה אחת ולא שאלות.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, שאלה אחת שמתחלקת לשתיים. דבר ראשון, יש גוף נפלא שנקרא "עזרה למרפא", שעוזר לחולים ולרופאים. אני יודע שכבוד השר נפגש עמהם. האם משרד הבריאות מתכוון לעזור להם?

עניין שני, לאינפורמציה, חז"ל אומרים בסוף מסכת קידושין: הטוב שברופאים לגיהנום. "טוב" בגימטריה – 17. אם רופא מאמין – יש תפילת שמונה-עשרה. אחת התפילות: "רפאנו השם ונרפא" – אם רופא מאמין רק בעצמו ולא מאמין בכוח עליון שיעזור – אז הוא "טוב".

הי"ר י' עזרן:

זה כבר שיעור, זו לא שאלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

הוא 17. כבוד הרב עזרן, גמרת. אבל שיהיה לנו טוב שברופאים לגיהנום – צריך להחדיר לרופאים שלא יסמכו על עצמם, יאמינו גם בכוח עליון. תודה.

הי"ר י' עזרן:

אני מודה לך מאוד, אבל מה לעשות.

יוסף בא-גד (מולדת):

דברי תורה.

הי"ר י' עזרן:

פה זה לא בית-תלמוד.

חבר הכנסת סאלח טריף, מה רצית בבקשה?

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה למחות בפניך. אולי פעם אחת בשנה עולה נושא הדרוזים. לפני שבוע העלה חבר הכנסת דוד לוי את נושא עיירות הפיתוח והעוני, והנושא עלה בשעה נכונה. היום הציבו לנו את הנושא הזה באישון לילה. על דעת המציעים, אנחנו לא מסכימים ולא נעלה את הנושא הזה, כי זה תרגיל של שר האוצר. אנחנו לא מוכנים לכך. לא נדבר היום. אנחנו רוצים שהנושא יעלה ביום שני בין 16:00 ל-17:00 ולא מאוחר יותר.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, שמעתי את הערתך המכובדת. אני מעביר אותה. אני לא קובע את סדר-היום, ואני מבין זאת, חברי הנכבד והדגול בנשיאות, מעביר את הדברים כהווייתם והם נרשמו בפרוטוקול.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא אמר זאת בשם כל המציעים.

היו"ר י' עזרן:

הבנתי ושמעתי, חבר הכנסת הנכבד.

בבקשה, אדוני השר.

שר הבריאות א' סנה:

לא אענה פה על שתי סוגיות חשובות שהעלו השואלים כי הן אינן נושא השאילתא, עם כל הכבוד. האחת – מצב בית-החולים "סורוקה", שהוא בית-חולים חשוב ומרכזי ויחיד באזורו וקרוב ללבי, אבל לא מעסוק בו בדיון הזה, עם כל הכבוד; וגם לא באותה אגודה שהיא שוחרת טוב ואוספת מצוות, אבל הסיוע לה אינו נושא השאילתא.

אני רוצה להתמקד בתשובתי בשתי ההצעות המעשיות שהעלו חברי הכנסת בדש ויהלום, ביחס לאפשרות של התליה אדמיניסטרטיבית של רשיון למי שעשה מעשה רשלנות בוטה וחרג – אני מוכן לשקול עם הגורמים המשפטיים את האפשרות הזאת, כפי שאתה עצמך אמרת, במקרים קיצוניים. כרגע זו אפשרות שאיננה קיימת. אני מוכן בפירוש לבדוק, כי יש בדבריך היגיון, כי זה בחזקת פיקוח נפש. אני מבין שזה גם עונה על השאלה שלך.

ההצעה השנייה, של חבר הכנסת יהלום – הלוא בסך הכול ידוע כשננקטים צעדים נגד רופאים, וגם התקשורת עוסקת בזה בהנאה. אין בזה משום סוד, אבל נראה לי שפרסום יזום, נוסף על ההודעות הרשמיות המתחייבות מהחוק, ואני גם קראתי לפי אילו סעיפים, שמשרד הבריאות יחזור ויפרסם באופן יזום מודעה – אני חושב שאנחנו פה קצת מתקרבים למה שנאמר במקורותינו: המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים. בוא נסתפק בפרסום שכבר קיים ממילא בעניין המושעים והמותלים והנזופים, ולא נוציא מודעות על חשבון המדינה.

היו"ר י' עזרון:

תודה רבה, אדוני השר.

אנחנו עוברים לשאילתא הבאה, מס' 378, אף שזה רטרואקטיבי, מאת חבר הכנסת אביגדור קהלני, בנושא: הקצבה להתקנת תותבות לילדה שנולדה ללא אצבעות. בבקשה.

הקצבה להתקנת תותבות לילדה שנולדה ללא אצבעות

אביגדור קהלני (העבודה):

תודה ליושב-ראש שנתן לי אפשרות, אף שאיחרתי בדקה.

אדוני השר, חברי הכנסת, בעיתונות פורסם כי משרדך מסרב להקציב 7,000 שקל להתקנת תותבות לילדה שנולדה ללא אצבעות.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה, והאם סיבת הסירוב היא כי מדובר בפגם אסתטי ולא בריאותי?

2. מה יעשה משרד הבריאות בנדון?

שר הבריאות א' סנה:

לשאלה הראשונה: הידיעה איננה נכונה. אני לא אסתפק בזה ואני אענה לשואל את פירוט השתלשלות הדברים.

מאיר שטרית (הליכוד):

הידיעה איננה נכונה?

שר הבריאות א' סנה:

הידיעה איננה נכונה. אומר גם מה כן קרה. בתאריך 10 ביולי 1994 נבדקה הילדה על-ידי רופא מורשה במרפאת מומים מולדים. הרופא רשם לה הזמנה לזוג נעליים על-פי מידת גבס וכפות רגליים קוסמטיות לצורך תפקודה הפונקציונלי של הילדה ולצורך תמיכה טובה של כף הרגל; כלומר, בניית נעל פנימית עם מילוי בין האצבעות שימשש לאחיזה נוחה של האצבעות בעת ההליכה. אף שלא קיים הצורך בנעל חיצונית מיוחדת, על מנת למנוע מהמשפחה קשיים באיתור וברכישה של נעליים אשר יכילו את הנעל הפנימית, הוזמנה נוסף על המילוי הפנימי גם נעל חיצונית לפי מידת גבס מיוחדת. נקבע גם כי המשפחה פטורה מהשתתפות בתשלום, ומשרד הבריאות יממן את עלות הנעל.

לצערנו, המשפחה סירבה לקבל, ולו לניסיון בלבד, את הפתרון שהוצע על-ידי ועדת רופאים ומשקמים מומחים, מתוך התעלמות מוחלטת מהצורך התפקודי-האורתופדי, והיא התייחסה לצד הקוסמטי בלבד.

ועוד הבהרות מספר: 1. הילדה לוותה באופן אישי על-ידי פיסיותרפיסטית של המכון הלאומי לשיקום כדי לנסות לסייע במציאת הפתרון ההולם ביותר ולשביעות רצונה; 2. הצעת בית-מלאכה שאליו פנתה המשפחה להתקין עבור הילדה תותבות לכפות רגליה מסיליקון לא אושרה על-ידי ועדת מומחים בראשותו של מנהל מחלקת שיקום במרכז הרפואי "שיבא", פרופסור מוריס עזריה. יש להדגיש כי כפות הרגליים מסיליקון אינן משפיעות על התפקוד ו/או על אופן ההליכה, וממילא מכוסות בנעליים רוב ימות השנה; 3. תותבות מסיליקון אינן נכללות בסל הפריטים הממומן על-ידי משרד הבריאות; 4. טכנולוגיות חדישות וחומרים כגון סיליקון, טיטניום וסיבי פחם אינם ניתנים להיכלל היום בסל הפריטים מסיבות של מגבלות תקציביות; 5. מסיוע משרד הבריאות נהנים כיום 1,372 ילדים עד גיל 18, שמקבלים מכשירי הליכה ו/או נעליים רפואיות. 166 ילדים מקבלים תותבות לגפיים; 6. הערה אחרונה שאני מבקש להעיר היא, שמדובר בילדה הנמצאת בשלבי צמיחה מתמידים – הרי לא מדובר בהוצאה חד-פעמית אלא בצורך להחליף את התותבות מדי תקופה קצרה.

היו"ר י' עזרני:

שאלה נוספת לחבר הכנסת קהלני, בבקשה.

אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני השר, קודם כול, תשובתך נעמה לי, ואני בטוח שהיא נעמה לעם ישראל. טוב ששאלתי. כדאי שתוציא את זה והאנשים ידעו את האמת. לילדה קוראים אסתי יחזקאל, לא ציינתי זאת, היא בת ארבע.

אנחנו שומעים לאחרונה על הרבה מאוד מקרים שנופלים בין הכיסאות, מקרים כאלה או מקרים אחרים.

אני שואל אותך: האם לא ניתן להקים במשרדך איזה גוף, איזו ועדה, איזה משרד שיוכל לטפל באנשים שהעניין שלהם נופל בין הכיסאות, כי יש מקרים מיוחדים במדינה הזאת, ואני לא בטוח שתמיד יש להם הכתובת הנכונה. אנחנו רואים את השיטה של איסוף כספים, את התרומות, ערבי התרמה. נדמה לי, שאילו היה גוף כזה שמטפל, הוא היה חוסך להרבה אנשים טרחה. תודה.

הי"ר י' עזרן:

אדוני השר ישיב.

שר הבריאות א' סנה:

אשיב אחרי השאלות הנוספות.

הי"ר י' עזרן:

יש. אנחנו עושים פה עסקת חבילה. מה לעשות? אומנם היו רק ארבעה שואלים, אבל אדוני הוא המשיב, אז זה חמישה כנגד חמש אצבעות. זה דבר מאוד מרגש וכדאי לשמוע.

חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה, במסגרת דקה. אנא, אם אפשר. אני אתחיל לספור על האצבעות אם דקה תעבור או לא.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, אני אומנם מודה לך על התשובה שענית לחבר הכנסת אביגדור קהלני, אבל, לצערי הרב, היא לא עונה על עצם הבעיה. הבעיה של הילדה היא לא רק ההיבט הפונקציונלי, של השימוש בכף הרגל, אלא גם ההיבט הפסיכולוגי, העובדה שילדים בגן צוחקים ממנה על שאין לה אצבעות.

אני מבקש להביא לידיעתך, שלקחתי על עצמי לגייס את הכסף הדרוש לילדה הזו ולאמא שלה כדי לעשות להן פרוטזות מסיליקון, כי גם לאמה יש אותה בעיה בדיוק. העלות לשתיהן יחד מגיעה לסדר גודל של 15,000 שקל. אגב, כבר גייסתי חלק די נכבד מהכסף הזה באמצעות תורמים פרטיים, אנשים שמוכנים לתרום לעניין הזה.

אני רק חושב שמשרד הבריאות יעשה נכון אם גם הוא יהיה מוכן להשתתף במאמץ הזה ויגייס חלק מהכסף.

שנית, אני חושב שככלל, וחבר הכנסת קהלני צודק, צריך משרד הבריאות למצוא איזו קרן, של השר או של המשרד, למקרים שנופלים בין הכיסאות כמו המקרה הזה, ויהיה למי לפנות ולבקש: נפילתי בין הכיסאות, קופת-חולים לא מוכנה לבטח אותי, אף אחד לא מוכן לשלם. שתהיה תשובה למקרים כאלה. כי לא יעלה על הדעת שילדה בת ארבע, שגם כך סובלת, מפני שבידיים אי-אפשר לעשות לה שום דבר, תסבול במשך הרבה מאוד שנים, בעיקר בגיל הגן, מזה שהילדים צוחקים ממנה, כשהפתרון כולו הוא 7,000 שקל בשנה. זה לא נורא. אם זה יכול לעשות את הילדה הזו מאושרת, זה שווה כל פרוטה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, למעשה הייתי צריך לשבת ולא לשאול את השאלה, כי היא נשאלה גם על-ידי חבר הכנסת קהלני וגם על-ידי חבר הכנסת שטרית. אני שואל כדי להדגיש, שאם כל כך הרבה חברי כנסת מרגישים אותו דבר, יש כאן בעיה קשה מאוד שמחייבת פתרון.

לכן אני חוזר על משפט אחד ומקצר. ההרגשה היא, שכאשר יש דברים שאינם מכוסים בדרך המלך, ובמקרים רבים מדובר באנשים לא עשירים, שאינם יכולים לכסות את ההוצאה הרפואית החורגת – לפעמים מדובר על טיפול בחוץ-לארץ, לפעמים בארץ, לפעמים פרותזה – ההרגשה היא, שאין שום דרך-מלך להגיש בקשה, אלא צריך קשרים וטלפון למנכ"ל ולשר, לפעמים נותנים ולפעמים לא נותנים. אם ראש הממשלה רוצה, ואני חושב שהוא עשה מעשה הומניסטי, לתת לילדה מירדן, ולצערנו הדבר לא הצליח, הוא נותן. ברצותו ייתן, ברצותו לא ייתן.

ולכן כולנו שואלים, מדוע דווקא השר לא יקים דרך-מלך, ועדה, כך שכל חולה, חס וחלילה, כל נצרך ידע שהוא יכול לפנות אליה. לוועדה יהיו קריטריונים. ברצותה תיתן, ברצותה לא תיתן. תודה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דוד מגן, בקצרה בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רציתי להמליץ בפני השר, כפי שנושא הניתוחים בחוץ-לארץ צועד לכיוון המיסוד – עדיין רחוק, אבל הכיוון של ועדה ציבורית וכיוצא בזה הוא כיוון שנראה חיובי – הגיעה העת שעניין

התקנת התותבות גם הוא יצעד באותו כיוון וצריך למסד אותו. עם זאת, אני אומר שהתשובה שלך באמת מספקת.

אדוני היושב-ראש, אי-אפשר להמשיך ולנעול את סדרת השאלות בלי להעניק גם ברכה מיוחדת לחבר הכנסת מאיר שטרית, אשר פועל פעולה מיוחדת גם בעניין הספציפי הזה, נושא השאילתא של חבר הכנסת קהלני. יישר כוח.

הי"ר י' עזרן:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות א' סנה:

אולי אענה תשובה אחת כוללת, מכיוון שיש מכנה משותף לכל שאלות השואלים, והוא מצד אחד הקמה של איזה גוף שיענה על מקרים מיוחדים ומצד שני מציאת דרך למימון.

אם כן, בסך הכול מרבית השאלות האלה תבאנה לידי פתרון באמצעות החוק, גם מפני שחוק הבריאות כולל סל שמקיף את מגוון הפעולות, הצעדים והאמצעים הרפואיים. יש תחום מסוים של שיפורים טכנולוגיים, שהוא, אגב, נושא גם לדיונים וגם לוויכוחים כרגע, כיצד אנחנו מממנים כל שנה את הדברים שמיתוספים לעולם הרפואה וכיצד מתקצבים. אבל זאת בעיה נפרדת, שאני חושב שהיא לא נושא השאלה.

קיים בחוק – ואני אמנה ב-1 בינואר, עם תחילת החוק – תפקיד שמעוגן בחוק הבריאות, נציב קבילות הציבור לענייני חוק ביטוח בריאות. מדוע? כיוון שבעתיד כל מי שיימצא מקופח או לא יבוא על סיפוקו ממה שחוק ביטוח הבריאות הממלכתי חייב לתת לו, וחייב לתת לו על-פי חוק, יהיה רשאי לפנות אל נציב הקבילות, והתפקיד הזה מעוגן בחוק והוא יאויש. זה נראה לי כאותו גוף שאליה יוכלו לפנות אנשים – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

השאלה היא – – – לפנים משורת הדין.

שר הבריאות א' סנה:

עיקרון מאוד בסיסי בחוק, וליתר דיוק באותן תקנות שאני ומשרדי כבר התקנו בימים אלה, הוא שלא יהיה דבר שנחוצ לבריאותו של האדם ושאיננו בחזקת מותרות שלא ייכלל בסל.

אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני השר, נציב קבילות הוא אוזן קשבת, אבל זה לא פתרון.

שר הבריאות א' סנה:

אני רוצה להבהיר את הנקודה, אם היא לא ברורה. חוק ביטוח הבריאות צריך לתת לאזרח את כל מה שהוא צריך לצורך בריאותו. מה ההבדל בין התותבת שדרשה המשפחה לתותבת הזאת? עניין שהוא אסתטי, כפי שאמר חבר הכנסת שטרית. יש פה שתי דרגות. משרד הבריאות לפי החוק מסוגל לתת נעל חיצונית. אין לו מימון לשתל סיליקון. זה כל ההבדל שעליו מדובר.

אני חוזר ומסכם. עניין נציב התלונות, חבר הכנסת קהלני, נועד לשמש לא רק כותל דמעות, אלא לחייב אחר כך את המשרד בפתרון אותן בעיות, ונראה לי שזהו הפתרון המוסדי הנכון. כל חידוש טכנולוגי מסוג כזה או אחר שייכנס, משרד הבריאות ישאף להכליל אותו בסל הבריאות לשנה הבאה, וגם זה מעוגן בחוק.

אשר למימון דברים חריגים, יוצאים מן הכלל, שבועות מספר לפני שהובא המקרה הזה לידיעת התחלתי לבדוק אפשרות להקים איזו קרן מיוחדת ליד משרד הבריאות, שבמקרים חריגים תוכל להושיע אנשים, אולי אפילו בדברים קטנים, והדבר הזה עדיין בבדיקה. עדיין אין לי תשובה, כי זה עניין משפטי. כל אימת שמדובר בכסף ציבורי, אתם יודעים שהרגישות רבה, אבל העניין הזה בפירוש נבדק. אני בכל אופן משתדל למצוא פתרון כזה.

היו"ר י' עזרון:

תודה לאדוני השר.

שאלתא בעל-פה מס' 381, של חבר הכנסת דדי צוקר: צומת מחלף הסירה.

לפני כן, רבותי, תרשו לי לחרוג קצת ממנהגי ולברך את חבר הכנסת רחבעם זאבי על הולדת נכדו ה-16 במספר, ואנחנו מקווים שהפינוי החוקי הזה מעולם הנשמות לעולם הגופות אין עליו עוררין. יהי רצון שתזכו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו, בעתו ובזמנו. אמן. תודה.

יוסף בא-גד (מולדת):

מזל טוב.

צומת מחלף הסירה

דוד צוקר (מרצ):

לפני כשבועיים נחנך צומת מחלף הסירה במקום שבו אמורה להיות היציאה מהרצלייה לכביש החוף.

תוצאות השבוע הראשון מצביעות על העדר שיפור של ממש ביציאה זו לכביש החוף, שבה משתמשים תושבי רעננה והרצלייה.

ברצוני לשאול, אדוני סגן השר:

מה הם הלקחים של משרדך מן השבוע הראשון לפעילות המחלף, ומה מתכוון המשרד לעשות?

דוד מגן (הליכוד):

למה קוראים לזה מחלף הסירה ולא מחלף ההעפלה, למשל?

היו"ר י' עזרני:

אדוני יכול לשוט שם.

דוד צוקר (מרצ):

אי-אפשר לשוט שם.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

יש שם סירה גדולה למעלה.

היו"ר י' עזרני:

אני לא יכול לקחת לכם מורה לשירה שילמד אתכם את השיר "שוטי שוטי ספינתי". מספיק.

רון נחמן (הליכוד):

צריך לחתוך את הסרט.

מיכאל איתן (הליכוד):

הביאו תצפיתנים במיוחד מעזה.

היו"ר י' עזרן:

אני מזמין את סגן שר הבינוי והשיכון אלי בן-מנחם, בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אפשר להתחיל?

היו"ר י' עזרן:

כן, בבקשה. אנא מכם, תאפשרו לסגן השר להשיב ותירשמו אם ברצונכם לשאול שאלות נוספות. לא אני הרושם, המזכירה היא שרושמת.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

מחלף הסירה נחנך ב-8 בנובמבר 1994, ומטרתו המרכזית הושגה, והיא הקלת התנועה הסואנת בציר הראשי, כביש החוף מצפון לדרום ומדרום לצפון.

אשר לבעיה שנוצרה ביציאה מהרצלייה, כפתרון זמני מייד נפתח הבוקר צומת אכדיה, שנסגר עם פתיחת המחלף, והופעל בו הרמזור, זאת כדי להוסיף ציר תנועה נוסף ביציאה מהרצלייה ולהפחית את הלחץ שנוצר.

צומת זה יהיה פתוח עד השלמת המערך הכללי שיהווה פתרון קבוע, והוא פתיחת הציר מזרח-מערב במחלף כפר-שמריהו, שעם פתיחתו יווסת את התנועה בציר זה בין מחלף כפר-שמריהו למחלף הסירה ויפחית את הלחץ ביציאה מרעננה ומהרצלייה.

במקביל הורה מנכ"ל מע"צ למתכנן הכביש להגיש דוח בדיקה מיידית, וממנו אנו מקווים להסיק את המסקנות המתבקשות ולהפיק לקחים, אם יהיו.

היו"ר י' עזרון:

תודה. חבר הכנסת דדי צוקר, שאלה נוספת.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כבר הרבה שנים לא זכה חבר כנסת אחד בגין שאילתא בעל-פה אחת בכל כך הרבה אהדה, חיוכים, טפיחות על השכם, כמו בשאילתא הזאת.

אדוני סגן השר, אין לך מושג ירוק מה קורה שם. רק המלים "פאדיחה", "על הפנים" – לא נותרו לי עוד ביטויים – רק זה מבהיר מה קורה שם, ואני רציני; די רציני, עד כמה שאפשר להיות רציני במצב כזה.

היו"ר י' עזרון:

מה חסר שם? חסרים דגים? חסרים מים?

דוד צוקר (מרצ):

הממשלה השקיעה סכום נאה, עשרות מיליוני שקלים, מתוך כוונה טובה. המתכננים עמלו. הדרג של הקברניטים הקציב כל מה שצריך. לא היתה בעיה של כסף. אבל מי שתכנן את זה נכשל פה כישלון חרוץ, אדוני סגן השר. חרוץ, לא חלקי, לא משני, לא אולי, לא אף-על-פי. פשוט כישלון חרוץ. העסק נראה "על הפנים".

אני אתאר איך נראות הרצלייה ורעננה בשבועיים האחרונים. מדובר ב-180,000 איש ביחד בשתי הערים הללו, משהו כזה. ובכן, הרחוב הראשי של הרצלייה משתרך בו פקק שמתחיל בכביש החוף – אני עכשיו רציני, אני לא מגזים במלה – הוא מגיע עד לעיבורי העיר עצמה, מרחק של 3-3.5 קילומטרים. מן הכניסות אל הרחוב הראשי אין לך שום סיכוי לצאת. אתה רואה ב-08:30 וב-09:00 ילדים הולכים לבית-הספר, הורים מסייעים את ילדיהם לבית-הספר עוד ב-09:00, ואני לא מגזים במלה, אדוני סגן השר, שלא לדבר על אובדן שעות עבודה.

יכול להיות שהשיגו משהו בציר האורך צפון-דרום. אבל אם זה כך, לא ברור לי למה הותירו צירים במקום אחר, צפון-דרום, שמאלצים לשים רמזורים ביציאה מהרצלייה. לא ברור לי לשם מה עשו את

המחלף הזה. נשאר רמזור, ולא יוצאים מהרצלייה בלי רמזור. זה לא מחלף במובן שאתם מכירים, שעושים לולאה כדי להימנע מרמזור.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת צוקר, אנא ממך.

דוד צוקר (מרצ):

רק התחלתי.

היו"ר י' עזרן:

לא, יש לך דקה. עברו דקותיים וחצי והסירה עוד לא הגיעה לנמל האם.

רון נחמן (הליכוד):

הסירה שוקעת.

דוד צוקר (מרצ):

מאחר שאין סיכוי שהסירה הזאת תשוט, אדוני סגן השר, צריך שמישהו מהדרג הפוליטי ייגש ויגיד למתכננים: חברים, נכשלתם, תציעו לנו פתרון חירום, שבו 180,000 איש יזכו לדבר המינימלי, להגיע לעבודה ולבית-הספר בזמן.

רון נחמן (הליכוד):

צריך לבנות בשומרון ואז לא – – –

היו"ר י' עזרן:

סליחה, רבותי, מה קורה לכם היום?

תודה לאדוני חבר הכנסת דדי צוקר. אדוני שאל ושר את סיר הסירים אשר לשלמה, אז מספיק. חבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

את סיר הסירה, לא סיר הסירים.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, צריך להוסיף – – –

היו"ר י' עזרן:

אדוני רשום, אדוני רשום.

מאיר שטרית (הליכוד):

צריך לרשום בספר השיאים של גינס – – –

דוד מגן (הליכוד):

רציתי רק לומר, שצריך להוסיף כי חבר הכנסת עוזי לנדאו הוא אחד הקורבנות, כי הוא תושב האזור.

היו"ר י' עזרן:

דומני שהוא מסוגל להגן על עצמו.

דוד צוקר (מרצ):

הוא אסיר האזור.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אסיר ציון.

היו"ר י' עזרן:

תרכוש מסוק ותפתור את כל הבעיות. אין לך תקציב בתנועה שלך? עכשיו יש לכם כל ההסתדרות, מה אתה רוצה?

אדוני חבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, מחלף הסירה אך משל הוא לשלומיאליות של משרד השיכון. גוזרים סרטים ותוקעים את עם ישראל בפקק.

מה היא המדיניות הנוכחית של משרד השיכון? – לעבוד בבת אחת על הרבה מחלפים, על הרבה כבישים, ולפרוס תקציב מוגבל ומשאבים מוגבלים של כוח אדם וציוד, ורק בחלק משעות היום, על מספר ניכר מאוד של כבישים. התוצאה היא שיש הפרעות קשות בתנועה על פני חלקים נרחבים של רשת התחבורה. הפרויקטים נמשכים הרבה מאוד זמן והציבור תקוע על הרבה מאוד כבישים.

אדוני סגן השר, אני שואל, מדוע לא ישנה משרד השיכון את מדיניותו, ובמקום לפרוס תקציב מוגבל באופן דק על פני כל רשת הכבישים, להתמקד במספר קטן של כבישים ומחלפים, להשקיע בהם את מירב התקציב, את מירב כוח האדם והציוד, לעבוד ביום ובלילה, לסיים במהירות כביש ולפתוח אותו לציבור, ואז לעבור עם שארית התקציב וכל כוח האדם והכלים אל הכביש הבא.

בצורה הזאת לפחות רק חלק מהציבור יהיה תקוע בפקק. אבל היום משרד השיכון, בגלל מדיניות שגויה, הופך את כל המדינה לפקק אחד גדול.

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה. זה סוף רשימת השואלים, אני מצטער.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה זה שניים ממפלגה אחת?

היו"ר י' עזרן:

אדוני פשוט נרשם אחריו ושאל כבר פעמיים או שלושה פעמים, חבר הכנסת יהלום.

רחבעם זאבי (מולדת):

שלוש פעמים.

היו"ר י' עזרן:

שלוש פעמים, אבל דע לך שפעם יכול להיות גם בלשון זכר. אני יכול להביא לך פסוק מפורש, אבל לא עכשיו. יש כמה מלים בעברית, חבר הכנסת הדקדקן הנכבד, שמשמשים לשון זכר ונקבה, דרך וכו'. זה ידוע.

מאיר שטרית (הליכוד):

גם שמש. שמש בגבעון דום.

היו"ר י' עזרן:

והרי אתה יודע שחייב להיות פעם ככה ופעם ככה, לכן זה צודק שיהיו זכר ונקבה. תודה.

בבקשה, חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת דדי צוקר הגיש את השאילתא שלשום, עוד בטרם חש וידע מה שקרה אתמול באזור המרכז, כאשר לא היה אפשר לנוע. תל-אביב היתה בעוצר. חברי הכנסת שהיו צריכים להגיע הנה התעכבו קרוב לשלוש שעות. וכאלה שהיו צריכים לנוע בתוך ירושלים נדרשו לחכות שעתיים נוספות בגלל ביקורו של נשיא אוסטריה.

אני חושב שגם מע"צ וגם משטרת ישראל, נוכח הפקקים הבלתי נסבלים ונוכח האילוצים של סגירת כבישים הקשורים לביקורים של אישים שונים, נדרשים לתכנון מיוחד כדי לפתור את הבעיות הללו מהר ככל האפשר.

היו"ר י' עזרון:

תודה רבה. בבקשה, סגן השר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת דדי צוקר, אתה אמרת שאני לא מכיר את זה מספיק טוב, ואתה צודק. אני לא גר בכפר-שמריהו, אני גר בכפר-שלום. אל תעשה תנועות ידיים, זה קרוב אליך, אתה מכיר את זה יותר טוב, אבל אני מכיר גם את האזור שלך. עזוב את זה. הלוואי שכמה חברי כנסת יעלו בעיות הקיימות באזורי מצוקה. חלקם מבוססים בבזק, ואני לא שומע שום חבר כנסת ששואל שאילתא על כך. זה כואב לי, כי אני לא יכול להעלות שאילתות כאלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

גנדי, לא ביקשתי ממך עזרה.

היו"ר י' עזרון:

רק קצת יותר לאט.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

תפסיקו, הצרה היא שרבע או שלישי מחברי הכנסת גרים בכפר-שמריהו. כשקורה שם משהו, כולם קופצים פה. לו היה פיזור אמיתי של חברי הכנסת, עוד בעיות היו עולות כאן.

ועכשיו לנושא עצמו, חבר הכנסת צוקר. אני אמרתי בתשובתי, שאנחנו נמצאים בשיא העבודות, באמצע העבודות. אולי אתה אדריכל יותר טוב, אני מוכן להפגיש אותך עם המהנדס, הרי אתה מבין

גדול בכל הנושא הזה. בוא תיפגש אתו, בוא תציע לו הצעות אחרות. אני הודעת שיש שם רמזור, כי עד שנפתח את הצומת השני של כפר-שמריהו, כדי שיהיה רצף, יהיו שם בעיות.

דוד צוקר (מרצ):

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אל תפריע לי, חבר הכנסת צוקר. אני אמרתי לך, אני לא מהנדס ולא אדריכל, אין לי מושג. לך יש מושג, לך תחליף מקצוע. הרי לכם יש מושג בכל דבר, אתם מבינים גדולים בכל דבר.

אני לא הולך להחליף את המהנדסים של מע"צ ולא את האדריכלים. הולכים לבנות עכשיו כבישים עוקפים נוספים. העבודות הן באמצע. זה מפריע לא רק שם, וחבר הכנסת לנדאו צודק. אנחנו מרגישים את זה בהרבה מאוד מקומות. יש תקציב ענק, והוא לא – – –

דוד צוקר (מרצ):

זה בכלל לא שייך לתקציב.

היו"ר י' עזרון:

חבר הכנסת הנכבד, הוא טוען שהעבודות עדיין לא הושלמו, ואדוני יכול אולי לתקן.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני חוזר ואומר שהעבודות באמצע. מה רצית, שנעשה לך מחלפים עם בלונים?

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר י' עזרון:

יש גבול, יש גבול. תן לו לפחות לחלץ אותנו מהפקק של הכנסת. מספיק.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אמרתי כמה פעמים, אנחנו באמצע העבודות, לא הכול מושלם. כאשר נסיים שם את העבודות, חבר הכנסת דדי צוקר, אז תבוא ותציע את ההצעות הטובות שלך, ואנחנו נפגיש אותך עם כל האדריכלים שם. אולי אתה צודק ולא הם. אבל בינתיים אנחנו באמצע העבודה, ובאמצע העבודה אנשים סובלים. מה לעשות? אבל הכיוון הוא לפתוח את הכבישים האלה לכבישים מהירים בטווח של עוד כמה חודשים, שהכול ירוץ שם שוטף וטוב. אתם יודעים כמה אתם סובלים שם במשך שנים, לא במשך חודשים.

לשאלתנו של חבר הכנסת עוזי לנדאו – אתה צודק. כבר פעמים מספר עליתי פה על במת הכנסת ואמרתי, שהגדלת התקציבים של מע"צ תלויה בשר האוצר ובמשרד האוצר ואנחנו לוחצים. התקציבים הם גבוהים, אבל עדיין לא מספיקים, כי אנחנו מפוזרים על הרבה מקומות בעייתיים במדינת ישראל.

באמת צריך למצוא דרך. אני גם הצעתי שחלק מחברי הכנסת יגישו הסתייגות לתקציב של מע"צ, ואני אומר זאת אף שאני סגן שר השיכון. לא כל מה שאנחנו רוצים אנחנו מקבלים. אבל אתם יודעים שעובדים כמעט בכל מקום במדינת ישראל. הרבה מאוד כבישים נפתחו והפכו להיות אוטוסטרדות, וזה מקל על הרבה מאוד תושבים בדרום הארץ ובצפונה, מה שלא היה לפני שנתיים-שלוש שנים.

מיכאל איתן (הליכוד):

הכי יפה יהיה אם תבטיחו סוס לכל פועל. זה יהיה הכי מהר.

בנימין טמקין (מרצ):

כי חמורים יש כבר מספיק.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

סליחה, רבותי, מה קרה לכם פה הבוקר? במה אתם עוסקים?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לחבר הכנסת מיכאל איתן – גם אתם יודעים שמבחינת הפקקים המצב היום הרבה יותר טוב מאשר בעבר, למרות בעיות נקודתיות פה ושם באמצע העבודה. אנחנו מקווים שבתוך שנה הכבישים ייפתחו, יהיו פחות רמזורים, כמעט לא יהיו רמזורים בכביש תל-אביב-ירושלים. אנחנו מנסים לפתוח את הכבישים כדי לקרב את אזורי הצפון והדרום אל מרכז הארץ. פשוט צריך הרבה סבלנות. בואו נראה בעוד שנה כיצד נראים הכבישים. אני מקווה, ובטוח, שגם אתם תבואו ותברכו.

חבר הכנסת דוד מגן, לגבי מה שקרה בירושלים – – –

היו"ר י' עזרן:

סליחה, כבוד סגן השר, אנחנו פשוט מוגבלים בתשובות על שאלות, אבל אני מנסה לא להפריע לך.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

חבר הכנסת דוד מגן, גם אני נתקעתי אתמול. לקח לי כמעט שעה להגיע משיח'ג'ראח הנה. כשהגעתי לכנסת הודיעו שאין הצבעות ואפשר לחזור, ולקח לי עוד שעה לחזור. כלומר, פקק אחד אדיר. אני כמעט רציתי לעצור באמצע, לפנות לשוטרים ולהגיד להם: מה אתם עושים? מה קורה פה? כי פשוט לא זזנו. ברגל הייתי מגיע יותר מהר.

בירושלים יש בעיה עם כל הביקורים, וזה חוזר על עצמו פעמיים-שלוש פעמים בשבוע. זה לא נושא שלנו. זה נושא של עיריית ירושלים, של משטרת ישראל. אולי צריך לעשות שינוי רמזורים. האנשים הסובלים הם תושבי ירושלים, כי הם תקועים בדרך לפעמים במשך שעות. קשה לי להבין איך הם חיים כך. כל הכביש עד שער-הגיא היה סגור בגלל הביקור. הכביש עמוס, צפירות, חייבים למצוא דרך.

אני מבקש להפנות את התביעה הזאת גם לראש העיר, גם לשר המשטרה, כדי שימצאו דרך לפתוח את הכבישים. אנחנו – זו חצי נחמה, כי אנחנו באים לכאן, עובדים וחוזרים הביתה. אבל אלה שגרים בירושלים, אני מתאר לי שחצי מהזמן הם מבלים בכבישים בתוך הפקקים. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני.

שאילתא בעל-פה נוספת, מס' 383, של חבר הכנסת מיכאל איתן. בבקשה. ישיב סגן שר החוץ.

אש"ף יוזם החלטת או"ם בדבר הקמת מדינה פלשתינית ביש"ע

מיכאל איתן (הליכוד):

אש"ף יוזם החלטת או"ם בדבר הקמת מדינה פלשתינית ביש"ע, דבר העומד בסתירה להתחייבויות אש"ף כלפי ישראל, שלפיהן הוא יימנע מהעתקת הדיון בהסדרי הקבע למוסדות האו"ם.

ברצוני לשאול:

1. האם זו הפרה בודדת של הסכם ישראל-אש"ף, ואם לא – מה הן ההפרות הנוספות?

2. אילו צעדים יינקטו בנדון?

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הנני להשיב:

1. אש"ף אינו יוזם החלטת או"ם בדבר הקמת מדינה פלשתינית בשטחים המוחזקים.

2. ישראל ממשיכה להתנגד להצעת החלטה בעניין זכות ההגדרה העצמית לעם הפלשתיני. החלטה זו מוצעת על-ידי למעלה מ-30 מדינות ומתקבלת באו"ם מדי שנה, למרות התנגדותנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עם השאלה בדבר ההפרות הנוספות? השאלה היתה מה הן ההפרות הנוספות.

רענו כהן (העבודה):

אבל יש לך אפשרות לשאול שאלה נוספת.

היו"ר י' עזרון:

סליחה, אין מי שמכיר את הנוהל של הבית כמו חבר הכנסת מיכאל איתן. בבקשה, אדוני ייגש למיקרופון ושאל. שאל כאוות לברך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חושב שמה שעשה כאן סגן השר הוא בושה וחרפה לכנסת, התעלמות מהמציאות וניסיון להוליך שולל.

נשאלה כאן שאלה, האם זו הפרה בודדת של הסכם ישראל-אש"ף, ואם לא – מה הן ההפרות הנוספות. הוא עושה את עצמו, מיתמם, לא עונה על שאלה.

אשר לחלק שהוא כן ענה עליו, אני רוצה להזכיר לך, סגן השר יוסי ביילין, שלא אני, מיכאל איתן, אמרתי זאת, אלא שמעון פרס, הבוס שלך, צוטט כמי שאמר שאכן זו הפרה.

התשובה שלך היא מתחמקת. אני יכול להזכיר לך הפרות נוספות: שינוי האמנה הפלשתינית, התחייבות שלא קוימה. פגיעה במשתפי פעולה – ראש הממשלה עצמו אמר שאלה הן הפרות שעלולות להוביל לפיצוץ ההסכם כולו. אתם לא עושים ולא כלום בעניין זה. איומים של ארגוני טרור, פעולות הסתה וסיוע לטרור, דברים שנעשים בתחום הרשות, ואתם לא עושים שום דבר בעניין זה.

היו"ר י' עזרון:

אבקשך, אדוני, אנא, במסגרת הזמן אם אפשר.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אנו עושים עכשיו דיון בעניין אש"ף? זה הדיון בכנסת? זו שאלה המבקשת תשובה? אדוני צריך להעיר לו.

היו"ר י' עזרן:

אני מעיר, אני מעיר.

מיכאל איתן (הליכוד):

עוד לא התחלתי. לא להזכיר את כל הפרות?

יורם לס (העבודה):

באיזו מסגרת הוא מדבר?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני שואל שאלה.

רענן כהן (העבודה):

אבל זה לא דיון כאן.

היו"ר י' עזרן:

יש פה נוהל ואני הכפלתי את הזמן, במקום דקה אפשרתי דקתיים.

רענן כהן (העבודה):

זה לא בהתאם לתקנון.

מיכאל איתן (הליכוד):

סלח לי, אני לא דיברתי יותר מקודמי. חבר הכנסת דדי צוקר לא דיבר פחות ממני. מפני שהממשלה לא רוצה להשיב, אתה רוצה לסתום לי את הפה?

היו"ר י' עזרן:

חלילה, אני אסתום לך את הפה? אני בכלל מסוגל? מישהו מסוגל פה לסתום לך את הפה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני שואל אותך, למה נתת לו להתחמק כאשר הוא לא ענה על שאלה? מדוע אתה, כיושב-ראש הישיבה, כאשר הכנסת מציגה שאלות לממשלה, אתה נותן לסגן השר לבוא הנה ולעשות מאתנו אידיויטים, להשאיר אותנו במצב שזה הכול קרקס, שאין תשובות? שיעמוד כאן באומץ ויגיד את האמת, שיגן על עמדת הממשלה, אם יש לה עמדה, אבל שלא יעשה מזה צחוק.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת. זכותך לשאול כל שאלה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שאלה לסדר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר י' עזרן:

רק רגע, סבלנות, שמעתי גם אותך, חבר הכנסת עלי, וגם את חבר הכנסת דראושה.

רבותי, אני לא אחראי לתשובות של השרים או של סגני השרים. אני אומר זאת בניחותא, עם כל הכבוד. זכותו של כל שואל לשאול מה שהוא רוצה, כאוות נפשו.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש ---

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אני רק אומר מלה אחת, ואם זה לא נכון, יתקן אותי אדוני. מכל מלמדי השכלתי.

הרי אם סגן השר או השר רוצה לעמוד פה ולהגיד פרק בתהילים, הוא יכול תקנונית לעשות זאת, אבל לא נוהלית. יפה, אני מבין זאת. לכן אדוני הגיב בצורה חריפה.

רענן כהן (העבודה):

אבל אני לא מבין, זו שאילתא בעל-פה. זכותו של סגן השר להשיב איך שהוא רוצה.

מיכאל איתן (הליכוד):

סלח לי, השאילתא הוגשה. סגן השר יכול היה להגיד שהוא לא רוצה לענות.

רענן כהן (העבודה):

הוא ענה לך תשובה. הוא ענה מה שהוא רצה לענות.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא לא ענה.

היו"ר י' עזרן:

רק רגע, חבר הכנסת רענן כהן, אני אסתדר אתו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני, אני רוצה להסביר.

היו"ר י' עזרן:

לא, מספיק כבר.

רענן כהן (העבודה):

מה זה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא מדבר על העניין הזה. אני מדבר כרגע על – – –

רענן כהן (העבודה):

אני מבקש לפעול לפי התקנון.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת רענן כהן, תרשה לי דקה. אני לא מדבר על העניין הזה. אני רוצה לדבר על העניין העקרוני, עניין שצריך לאחד את כולנו, את כל חברי הכנסת. נעזוב רגע את העניין הפוליטי.

היו"ר י' עזרן:

אבל אל תאריך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדבר בקצרה.

חבר הכנסת מגיש שאילתא, זה מתוך מכסתו, הוא שואל שם שאלה מסוימת. השר יכול לבוא לכאן ולהגיד: אני לא משיב על השאילתא, אני לא רוצה להשיב על השאילתא. הוא לא יכול לבוא לכאן ולדבר על דבר אחר לגמרי ולא להתייחס לשאילתא. אין בזה היגיון.

היו"ר י' עזרן:

שמענו, הבהרת את עצמך טוב מאוד. תודה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש הצעה לסדר.

רענן כהן (העבודה):

איפה סגן השר?

היו"ר י' עזרן:

מה קרה? סגן השר בכלל נעלם לנו.

ברשותך, חבר הכנסת עובדיה עלי, אם אפשר, יש כאן פשוט שני חברי כנסת שיש להם זכות לשאול, ואדוני יביא את ההצעה לסדר.

רענן כהן (העבודה):

אבל בוא נסיים את השאילתא. אני לא מבין.

היו"ר י' עזרן:

רבתי, מה אתם רוצים לעשות פה? אני אצא מזה, תאמינו לי, אבל דקה אחת.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני לא מתייחס כרגע לתוכן הדברים, אבל סלח לי, אדוני, מה שעשה כאן סגן שר החוץ זה דבר שלא ייעשה, וזה לא מתאים, במיוחד לחבר הכנסת יוסי ביילין. לא עולה על הדעת שהוא יתעלם בכלל מהשאלה כפי שהוא התעלם כאן. היתה כאן שאלה ברורה, חד-משמעית, וסגן השר בכלל התעלם ממנה, מפני שזה לא נוח לו מבחינה פוליטית. הדבר הזה הוא זלזול בכנסת, זאת פגיעה בכנסת ובכבודה. כרגע אני לא מתייחס לתוכן הדברים. לגבי תוכן הדברים יכול להיות כאן ויכוח פוליטי בין שני חלקי הבית.

אני מדבר כרגע בתחום העקרוני, ולהערכתי, תפקידך, אדוני, כיושב-ראש – וסלח לי שאני מעיר – היה להעמיד אותו על מקומו. אני בהחלט תומך בעמדה של חבר הכנסת מיכאל איתן בעניין זה.

הי"ר י' עזרן:

אני מודה לך.

הצעה לסדר לחבר הכנסת דראושה.

רענן כהן (העבודה):

אני לא מבין מה זה.

הי"ר י' עזרן:

סליחה, אתה רשום פה. אני לא יכול אחרת. צריך לאזן. אי-אפשר שמצד אחד אני איענה להצעה לסדר של אחד, ולא איענה להצעה לסדר של אחר.

רענן כהן (העבודה):

אבל זו שאילתא, זאת לא הצעה לסדר.

הי"ר י' עזרן:

אין מה לעשות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, אני כבר ותיק בכנסת הזאת, שמעתי הרבה תשובות על שאילתות שלא היו לעניין, והממשלות הקודמות והממשלה הנוכחית לא תמיד הקפידו להשיב לגופו של עניין. אז התרעומת היום היא יותר פוליטית מאשר התעניינות בנושא של הכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני לא אומר שזה בסדר, אבל אתם שתקתם כאשר השיבו על שאלות שלנו תשובות מתחמקות. אני בעד תשובה עניינית, אבל התגובה שלך יותר פוליטית מאשר מינהלית ותקונית.

היו"ר י' עזרן:

הבהרת, תודה.

השואל הנוסף, חבר הכנסת יורם לס, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

יש פה רשימה. מה אני יכול לעשות?

רענן כהן (העבודה):

אני לא מבין את זה. אותו דבר היה בשבוע שעבר.

היו"ר י' עזרן:

הנה הרשימה של השואלים. אני לא יכול לשים לב ולרשום. כשמגישים לי את הרשימה, אני נותן רשות דיבור לפי הנוהל, לשואל מצד זה ולשואל מצד זה, וכשהשואלים הם מאותה סיעה, אני גם יודע איך לנהוג.

רענן כהן (העבודה):

גם הייתי לפני – – –

הי"ר י' עזרן:

הנה מה שרשמו לי, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אני לא יודע מה רשום.

הי"ר י' עזרן:

זה מה שרשום לי. אני לא רושם, חבר הכנסת רענן כהן, צר לי מאוד.

רענן כהן (העבודה):

אני לא מאשים אותך, אבל אני באתי גם לפני זה.

הי"ר י' עזרן:

אני לא יודע מה לעשות, אני פשוט לא יודע לאן לפנות.

רענן כהן (העבודה):

– – –

הי"ר י' עזרן:

אבל אני אלך לפי הנוהל.

אדוני רוצה לשאול בכל זאת? נעשה מאמץ.

רענן כהן (העבודה):

לא, אני לא רוצה שיעשו טובות.

היו"ר י' עזרן:

לא, חלילה. אני עושה לך טובות, חלילה? זכותך המלאה.

רענן כהן (העבודה):

לא, היושב-ראש מאה אחוז בסדר.

היו"ר י' עזרן:

אני פשוט משתדל כמה שאפשר לפעול לפי התקנון. רבותי, הכול היה פה מאוזן, אף שכל מה שהיה כאן היה למורת רוחי. מה לעשות? לפעמים אתם כופים הר כגיגית, אבל זה לא צודק. אני מדבר על מה שהיה כאן בצורה כללית, לא על אדוני, חלילה.

בבקשה, חבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

אדוני סגן שר החוץ, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אתמול התקיימה בעזה עצרת במגרש כדורגל לכבוד יום השנה, יום העצמאות של – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

יורם לס (העבודה):

נכון, חבר הכנסת גנדי.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת זאבי.

יורם לס (העבודה):

ובאותה עזרת לכבוד יום העצמאות אמר יאסר ערפאת כדלקמן: "ב-1974 קיבלה המועצה הלאומית הפלשתינית החלטה על הקמת רשות לאומית פלשתינית על האדמה הראשונה שממנה ייסוג האויב הישראלי, או זו שנשחרר אנחנו".

ואני מבקש לשאול את כבוד שר החוץ – – –

היו"ר י' עזרן:

סגן שר החוץ.

יורם לס (העבודה):

סגן שר החוץ, סליחה. אני מקווה שיהיה שר החוץ בעתיד, באחד הימים.

אני מבקש לשאול את כבוד סגן שר החוץ: מתוך היכרות עם יאסר ערפאת, האם האיש הזה חי עדיין בעבר ולא מבין את תפקידו בתוקף ההסכמים שהוא חתם עליהם עם מדינת ישראל?

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לך.

בבקשה, חבר הכנסת רחבעם זאבי, ומכיוון שבשאלתא שלפני הנוכחית הסכמתי לתת רשות הדיבור באופן יוצא מן הכלל לחבר הכנסת דוד מגן, כשלישי – הוא ביקש ממני, הוא שלח לי פה פתק, הוא עדיין לפני – אני ארשה לעצמי לתת לעוד מישהו את רשות השאלה.

בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אתמול, באיצטדיון ירמוך בעזה, אמר יאסר ערפאת דברים הרבה יותר חמורים מאלה שציטט פה חבר הכנסת לס. הוא אמר: "השגנו את השלב הראשון" – בתורת השלבים המוכרת – "אך נמשיך לצעוד עד שנניף את דגל פלשתינ מעל ירושלים ונקים רשות פלשתינית על כל חלק שישוחרר מהאויב הציוני".

ובמקום אחר בארץ-ישראל המערבית, ביריחו, אמר מפקד קורס של הרשות הפלשתינית לבוגרים שלו
— — —

קריאה:

של השב"כ.

רחבעם זאבי (מולדת):

של השב"כ.

הוא אמר להם את הדברים הבאים, אחרי שגמרו לנגן שירי הלל לסדאם חוסיין, שכידוע, הוא בן ברית נאמן של אש"ף: "עלינו להמשיך את המאבק המזוין והאחיזה הפלשתינית בכל אדמת פלשתינ, בירושלים, בחיפה ובבית-שאן".

האם שני הציטוטים המקריים האלה מיום אחד אינם מספיקים כדי שתפסיקו את המגעים עם רב-המרצחים הזה ועם ארגון המרצחים הזה?

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת רענן כהן. זה בזכות ולא בחסד, כדי לאזן מה שעשיתי כאן לפני דקות מספר עם חבר הכנסת דוד מגן. ביקשני ונענית.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה להודות ליושב-ראש — —

היו"ר י' עזרן:

אין מה להודות, זכותך.

רענן כהן (העבודה):

-- על שאפשר לי לשאול את השאלה הנוספת.

כבוד סגן שר החוץ, אני רוצה לשאול, כי אנחנו נמצאים במצב מאוד עדין. ככל שאנחנו פוגעים במעמדו של ערפאת, אנחנו מחזקים בעצם את ה"חמאס", והשאלה שאני רוצה לשאול אותך, אדוני סגן שר החוץ, היא: האם הממשלה שוקלת אולי להכיר בזכות ההגדרה העצמית של העם הפלשתיני, אולי לתת לו מדינה, ואולי לחסוך את כל התרעומת הקיימת, והנשמעת כאן מפי חברי הכנסת, ובכך לקצר את התהליך ואת עוגמת הנפש?

היו"ר י' עזרן:

תודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מגיע לו פרס -- --

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, אדוני סגן השר.

רענן כהן (העבודה):

כדי שזה יהיה ברור, זאת לא דעתי, אני רק רוצה לשאול ולבחון את המצב.

דב שילנסקי (הליכוד):

האם אני יכול לשאול שאלה נוספת?

היו"ר י' עזרון:

האם כבוד סגן השר מסכים לשאלה נוספת?

קריאה:

היו"ר י' עזרון:

אני מצטער מאוד. הדיון פה יהפוך לסימפוזיון.

סגן שר החוץ י' ביילין:

תמיד.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

הנושא ראוי, כבוד היושב-ראש.

היו"ר י' עזרון:

כן, אדוני, אבל זה כבר לא תקנוני. נכון, זו בעיה קשה קשה, אבל תאמינו לי שמיצינו את זה. ביחס לשאילתא בעל-פה, זה הפך להצעה לסדר, לדיון במליאה, להתכתשות במליאה. נו, עד איפה?

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב-1947 ביקרתי במחנה עקורים ושמו גולדקופ, בעת שהייתי מפקד האצ"ל בגרמניה, ושם שמעתי נאום של בית"רי ושמו אורנשטיין, שדיבר על שתי גדות לירדן בארץ-ישראל השלמה. המפקד אורנשטיין הוא אביה של הלנה, אשתו של כבוד סגן השר.

אני רוצה לשאול: כשנשיא מדינת ישראל פועל נגד ביקור נשיא אוסטריה ב"אוריינט האוס" ופגישה עם ערפאת, איך קורה שחתן של הבית"רי, האיש היקר והמופלא אורנשטיין, אומר, כפי שקראתי

בעיתונות: לא, הוא צריך היה להיפגש עם ערפאת והוא צריך היה לבקר ב"אורינט האוס"? היכן הגבול? עד איפה אנחנו יכולים להגיע? איפה אפשר לעצור?

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני סגן השר. סליחה, אני באמת מצטער; אני לא יכול. יש דיון על תקציב, ואי-אפשר.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, לצערי, כמו שזה קורה לעתים קרובות, כאשר יש בורות היא מנסה להתכנסות בצעקות. הבעיה היסודית של השאלה הזאת היא, שהיא התבססה על ידיעה בלתי נכונה. כדאי פשוט לקשוט עצמך תחילה.

אני מכבד מאוד את חבר הכנסת מיכאל איתן, והוא בדרך כלל מדייק. אש"ף לא יוזם החלטת או"ם בדבר הקמת מדינת פלשתינית ביש"ע, מה אפשר לעשות? – אפשר לצעוק, אפשר לגדף, אבל הוא לא עושה את זה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

הוא מכריז על – – –

סגן שר החוץ י' ביילין:

חבר הכנסת פרופסור שאקי, זאת בכלל שאלה לגיטימית. אילו היא היתה באה, אני הייתי עונה עליה בשמחה.

היו"ר י' עזרן:

אולי נפנה לאקדמיה ללשון העברית, לבדוק מה ההבדל בין הכרזה ליוזמה? ברצינות.

סגן שר החוץ י' ביילין:

לא, לא, לא, זאת גם לא יוזמה, זאת גם לא הכרזה, לא מדובר על מדינה, ולכן השאלה אינה שאלה נכונה. כיוון שהיא לא שאלה נכונה וכיוון שהוא לא עושה את זה וכיוון שממילא היא לא הפרה, אני לא יכול להתייחס גם להפרות אחרות, ודאי שלא לצעדים.

הכוונה, ככל הנראה, לכן אני אפילו לא יכולתי להסתפק בפחות ממה שאמרתי, להחלטה שחוזרת על עצמה כל שנה באו"ם בנושא זכות ההגדרה העצמית לפלשתינים. פה יש 30 מדינות שמציעות את זה, "מששבת" את זה, רוב העולם, לצערנו, תומך בזה, ואנחנו מתנגדים. זוהי התשובה האמיתית על השאלה שנשאלה. זה שחבר הכנסת מיכאל איתן כנראה לא מתלהב כמוני מן ההסכם עם אש"ף, זה עולה בין השיטין, אבל עד כדי כך להפוך את זה למה שהוא אמר – אני מתפלא מאוד על הדברים שנאמרו כאן.

לגבי השאלות האחרות שניתוספו לכך: אני לא חושב שזה התפקיד שלנו, היום, לתמוך בהגדרה עצמית לעם הפלשתיני, משום שהגדרה עצמית לעם הפלשתיני בקונטקסט המזרח-תיכוני, לפני שמגיעים להסדר קבע אומרת היום: מדינה פלשתינית, ואנחנו לא צריכים להיות אלה שתומכים במדינה פלשתינית. העניין הזה יועלה בוודאי על-ידם, ואנחנו נציע את ההצעות שתהיינה לנו על-פי המדיניות שלנו בעת המשא-ומתן.

לגבי השאלות על הדברים שנאמרו לאחרונה אתמול, ויש הבחנה, באמת, בין השאלה של חבר הכנסת יורם לס לגבי ההקשר שבו נאמרו הדברים ובין השאלה של חבר הכנסת רחבעם זאבי לגבי סיום קורס שב"כ שלהם, שם, באמת, נאמרו דברים שהם, לפחות על-פי מה ששמעתי בתקשורת, חמורים ביותר, בבחינת הסתה לאלימות, ואנחנו לא יכולים שלא להבחין בין אמירות מדיניות שאנחנו אוהבים פחות או יותר לבין דברים כאלה, שיש בהם כדי הסתה לאלימות והפרה בוטה מאוד של הסכמים. כל דבר כזה צריך לבוא מידי טיפול, ויש לנו, כתוצאה מההסכם הזה, גם מנגנונים לטיפול בהפרות. יש טענות לא מעטות על הפרות, כידוע לכם, משני הצדדים, הדברים האלה באים על ביטויים, ואני מקווה מאוד שדברים כאלה אכן לא ייאמרו, כי הם חמורים ביותר.

לגבי שאלתו של חבר הכנסת שילנסקי – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה לא כל כך מתלהב מהם, מה?

סגן שר החוץ י' ביילין:

לא, אני לא כל כך מתלהב מהם, זה נכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

למרות ההסכם.

סגן שר החוץ י' ביילין:

למרות ההסכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

שממנו אתה כן מתלהב.

סגן שר החוץ י' ביילין:

שממנו אני כן מתלהב.

חנן פורת (מפד"ל):

מה המסקנות שלך?

סגן שר החוץ י' ביילין:

המסקנות שלי, חברי הכנסת, להמשיך, להמשיך, ולמנוע מאתנו את האסונות שיכלו להתגלגל עלינו אלמלא היינו אמיצים דיינו לנקוט מהלך מורכב כמו זה שנקטנו.

אני מוכרח להודות שאני גם לא מאושר, למשל, מהרבה מאוד השלכות של הסכם השלום עם מדינה כמו מצרים, הרבה מאוד בעיות, הרבה מאוד התבטאויות קשות ביותר היום, אחרי 15-16 שנים של הסכם, ואף-על-פי-כן אני חושב – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – – מדינות שלישיות.

סגן שר החוץ י' ביילין:

נכון. למרות זאת אני אומר, שאני לא יודע על דבר טוב יותר שיכולנו לעשות. אין לי פתרון מושלם, אין לכם פתרון מושלם, ואני חושב שהפתרון הבלתי-מושלם שלי עדיף מחוסר הפתרון שלכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

בינתיים הוא עלה בכפול דם וקורבנות.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני מציע שלא נדבר על מחיר הדמים, בחשבון ההוא יש לנו הרבה בעיות, והרבה אוטובוסים שפוצצו לנו בלי שום תהליך שלום. אני מציע, חבר הכנסת איתן – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש – – –

סגן שר החוץ י' ביילין:

אל תעשה את חשבון מחיר הדמים. אני אומר לך, שבחשבון הזה, אינני יודע מה יהיה סופו מבחינתך – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – – זה החשבון שכל אחד מאתנו לעשות לעשות.

סגן שר החוץ י' ביילין:

א.ו.ק"י.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת איתן, אני מבקש. הושמעה הערה, נגמר, תן בבקשה לסגן שר החוץ להשיב. בבקשה, אדוני.

סגן שר החוץ י' ביילין:

לגבי השאלה האחרונה של חבר הכנסת שילנסקי, היו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

לא התייחסת לדברי ערפאת.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

– – –

סגן שר החוץ י' ביילין:

על שאלתך עניתי?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא. אני התייחסתי, כמו חבר הכנסת לס, גם לזה שהוא הגדיר אותנו כאויב ציוני, בן הברית שלכם, אתם לוחצים לו ידיים, לדידו נשארנו האויב הציוני. הוא מדבר על – – –

רענן כהן (העבודה):

מה קרה היום? אינני מבין.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

סגן שר החוץ י' ביילין:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, אני אתן לך על זה כמה תשובות: א. בן הברית שלנו יכול להיות רק יהודי על-פי ההגדרה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בעל ברית.

סגן שר החוץ י' ביילין:

בעל הברית שלנו יכול להיות אדם שאתו כרתנו ברית. אנחנו הגענו להסכם עם ערפאת, שעדיין איננו הסכם שלום, לכן הוא לא בן ברית והוא לא בעל ברית בשלב זה.

רחבעם זאבי (מולדת):

השותף שלכם לתועבה הזאת – – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני מבקש.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני רוצה לחסוך ממני את התשובה על השאלה שלך; אני לא מוכן לקבל את ההגדרה הזאת. כנסת ישראל קיבלה הסכם ברוב גדול. יכול להיות שאתה לא מוכן לקבל את ההכרעה הדמוקרטית הזאת, ורוצה לקרוא לזה: תועבה, אבל הכנסת הזאת קיבלה זאת ברוב, וההחלטה הזאת לגיטימית. אתה לא יכול לכנות את זה תועבה.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אני מבקש, אדוני. אפשרתי לך להעיר כמה הערות. תודה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

לגבי השאלה האחרונה – יש כאן שני אי-דיוקים: האחד – כיוון שלחמי המנוח לא קראו אורנשטיין, אינני בטוח שהוא אמר את הדברים; והשני – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

איינהורן.

סגן שר החוץ י' ביילין:

איינהורן.

דב שילנסקי (הליכוד):

— — —

סגן שר החוץ י' ביילין:

אז זה הוא אמר את הדברים, אוקיי; ב. אני באמת לא מחויב לתפיסתו; וג. — — —

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מבקש סליחה, בגלל השנים הרבות – – – איינהורן.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כדי שיהיה ב"דברי הכנסת" השם המדויק – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

גם אשתו היתה – – –

סגן שר החוץ י' ביילין:

כן, כן, אפילו רעייתי שתחיה, מה לעשות? מותר לאנשים לטעות.

דב שילנסקי (הליכוד):

בעיני זה לכבודם.

סגן שר החוץ י' ביילין:

יפה. לגבי ה"אוריינט האוס", אני לא אמרתי שצריכים לפגוש את ערפאת ב"אוריינט האוס", אני רק אמרתי שמבחינתנו כממשלה אין מדיניות שצריכה למנוע מאנשים שמבקרים בישראל להיפגש עם ערפאת בעזה. אדרבה, אם אנחנו עשינו הסכם עם ערפאת, צריך להגיע גם להבנה שהאיש הזה לא מוחרם על-ידינו ולא צריך להיות מוחרם על-ידי אחרים.

דב שילנסקי (הליכוד):

יש עוד מדינה בעולם שבה סגן שר יכול להתבטא כך למרות פעולתו של נשיא המדינה? איפה – – – איפה הכבוד, איפה הדרך-ארץ כלפי נשיא מדינת ישראל?

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לכם, ואני מודה לאדוני סגן שר החוץ על התשובות שלו.

שאלות ותשובות

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לשאלות האחרות.

אני מבקש מסגן שר החוץ ששייב על השאלות שלהלן. בבקשה, אדוני סגן שר החוץ.

עזרת הוטיקן לפושעים נאצים

חבר הכנסת א' גור שאל את שר החוץ ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

עם חשיפתו של הפושע הנאצי אריך פריבקה התחזקו החשדות בדבר העזרה שהעניק הוטיקן בכסף ובדרכונים של "הצלב האדום" לפושעים נאצים אחרי מלחמת העולם השנייה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. האם הועלה נושא זה בשיחות הדיפלומטיות עם הוטיקן?

3. מה יעשה משרדך כדי לקבל פרטים על-אודות הפושעים הנאצים שהסתייעו בוטיקן ונמלטו לדרום-אמריקה?

סגן שר החוץ י' ביילין:

1. לידיעה זו הדים בתקשורת הבין-לאומית, וקיים ויכוח בקרב החוקרים בנושא. משרד החוץ מצדו עוקב אחר הוויכוח.

2. הנושא לא עלה בשיחות הדיפלומטיות עם הוטיקן.

3. בכל הסוגיה של הפושעים הנאצים פועל משרד החוץ עם הגורמים הרשמיים העוסקים בכך, דהיינו משרד המשפטים ומשטרת ישראל.

היו"ר ר' אדרי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים גור. בבקשה, אדוני.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן שר החוץ, מעבר לחשיבות ההיסטורית והגלובלית של כינון היחסים בין ישראל לבין הוויטיקן, יחסים שכונו לאחרונה, האם כבר יש פירות ממשיים ומעשיים ראשונים למדינת ישראל בזירה הבין-לאומית בתחום חיזוק מעמדה המדיני בעולם, בתחום יחסי שתי הדתות ו/או בתחומים אחרים כתוצאה מכינון היחסים? האם נכון שהאפיפיור מתכוון לבקר בישראל, ואם כן – מתי?

היו"ר ר' אדרי:

תודה לך, אדוני. בבקשה, אדוני סגן שר החוץ.

סגן שר החוץ י' ביילין:

לגבי השאלה הראשונה – אפשר לומר שיש סימנים לא מעטים להשלכות ההסכם הזה בעיקר במדינות קתוליות, במיוחד באמריקה הלטינית, שבהן התקבלו החלטות של פרלמנטים מקומיים בזכות ההסכם הזה, והדבר מסייע לנו ללא ספק.

לגבי ביקורו של האפיפיור בארץ – אין מועד לביקור כזה, הוא דיבר על ביקור שהוא הזכיר אותו כהליכה בצעדיו של אברהם אבינו, אבל לא פירט מתי הוא יערוך אותו.

סיוע לערבים ישראלים בפעילות עסקית בשטחי האוטונומיה

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר החוץ ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

אנשי עסקים ערבים מישראל מבקשים סיוע בפעילותם העסקית בשטחי האוטונומיה. מדובר ביצרנים, בסוחרים ובקבלנים בעבודות שונות. הצלחתם תסייע לביסוס תהליך השלום. חסרים משאבים שתקצה המדינה, כמו הסיוע שניתן על-ידי מדינות רבות בעולם.

ברצוני לשאול:

1. האם תקצה מדינת ישראל מענקים והלוואות לחברות ישראליות אשר ירצו לנהל עסקים באוטונומיה, כיצד ומתי?

2. מה היא מידת ההתעניינות של ישראל בהצלחת כלכלת האוטונומיה הפלשתינית?

סגן שר החוץ י' ביילין:

1. מדינת ישראל נוטלת חלק פעיל בתהליך הסיוע הכלכלי לרשות הפלשתינית. בוועידת המדינות התורמות, באוקטובר 1993, התחייבה ישראל לסיוע בסך 75 מיליון דולר, שיתפרס על חמש שנים. אנו מאמינים כי סיוע זה ישמש לצורך פעילות כלכלית בשטחי הרשות הפלשתינית. פעולות עידוד נוספות נעשות על-ידי גיבוש ותכנון, כדוגמת פעולת החברה לביטוח סיכוני סחר חוץ, אשר מגבשת בימים אלה נהלים לביטוח ישראלים אשר יעסקו בפעילות כלכלית עם שטחי האוטונומיה.

ראוי לציין, כי כל סיוע יינתן על-פי החוק והוא מיועד לכל אזרח, איש עסקים או יזם ישראלי.

2. מדינת ישראל מייחסת חשיבות רבה להצלחת כלכלת הרשות הפלשתינית. אנו מאמינים כי שגשוג כלכלי בשטחי האוטונומיה בכלל ושיפור התנאים הכלכליים של הפלשתינים בפרט יהוו אבן-יסוד ומשענת מרכזית להצלחת תהליך השלום וליצירת יחסי שכנות טובים.

היו"ר ר' אדרי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. בבקשה, אדוני.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן שר החוץ, בשבוע שעבר התקיימה ועידה-זוטא כלכלית, שבה השתתפו אנשי עסקים מעזה ומהגדה, מהרשות הפלשתינית, וגם ערבים ישראלים ופלשתינים אמריקנים. בוועידה הזאת קבלו אנשי עסקים ערבים מישראל על שבמחסום ארז מערימים קשיים אדירים בפני כניסה של סחורות לעזה ויציאה של סחורות ממנה, ובכך מונעים אפשרות של ביצוע ההסכם בין ישראל לרשות הפלשתינית, שלפיו יש מעבר חופשי של סחורות מישראל אל הרשות הפלשתינית וממנה. מה מתכוון משרד החוץ לעשות כדי למנוע את התקלות הללו ולאפשר ביצוע ההסכם כרוחו?

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אדוני סגן שר החוץ, אנא תשובתך.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני מודע לבעיה הזאת, היא הוחרפה בעקבות הסגר. היתה התייחסות אליה במפגש האחרון בין ראש הממשלה, שר החוץ ומר ערפאת. אני מקווה שבעקבות השיחה שהתקיימה בקזבלנקה ניתן יהיה להסיר חלק נכבד מן הקשיים הללו ובאמת לאפשר מעבר קל של סחורות מצד אחד לצד השני.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לסגן שר החוץ.

אנחנו עוברים לשאלתא מס' 3523, של חבר הכנסת אברהם ורדיגר. אנא תשובתך, אדוני סגן שר החוץ.

חנן פורת (מפד"ל):

עבר זמנו, בטל קורבנו.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני חושב שזה נכון. אם זו איננה דעתו של השואל, בכל זאת אשיב.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שהשאלה של השואל עדיין במקומה. הוא יכול לבקש תשובה אחרת או לבטל את השאלה. הוא לא ביקש זאת. אנא, אדוני סגן שר החוץ, תשובתך.

משא-ומתן בין ישראל לירדן

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר החוץ ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

השבוע עומד להימשך המשא-ומתן בין ישראל לירדן, בהשתתפות שר החוץ של ארצות-הברית ונציגים של מצרים.

ברצוני לשאול:

1. אילו נושאים יובאו לדיון בין ישראל לירדן?

2. האם נושא סימון הגבול בין ירדן לישראל הוא אחד הנושאים?

3. האם קיימים מסמכים או הוכחות על סימני הגבול בין ישראל לירדן?

4. מה הוא שטח המחלוקת ועל מה הוא מבוסס?

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני מצטער על כך שזה ניתן באיחור, ושמח שהתשובה ניתנה בינתיים במציאות. אני מקווה שגם התשובה המציאותית עונה על השאלה, וגם על מה שעומד מאחורי השאלה הזאת, כי ההסכם עם ירדן נחתם והתשובות ניתנו.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני סגן שר החוץ.

שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם ורדיגר. בבקשה, אדוני.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני מודה לסגן שר החוץ על התשובה.

אני רוצה לציין, לא כלפיך, אדוני סגן שר החוץ, אלא לגבי השיטה המקובלת בממשלה. השאילתא הוגשה ב-19 ביולי 1994, אנחנו עומדים היום בחודש נובמבר, ורק היום ניתנת תשובה על נושא, שאפשר להגיד כי הוא איננו אקטואלי, או יותר אקטואלי. אולי זה מלמד שהשרים, או אלה שמסייעים להם בהכנת התשובות על שאילתות, צריכים קצת להזדרז ולהשיב על השאילתות במסגרת התקופה, או הזמן, כפי שמקובל בפרלמנט.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת ורדיגר. תשובתך, אדוני סגן שר החוץ.

סגן שר החוץ י' ביילין:

הדבר היחיד שאני יכול להגיד להגנתי הוא, שיולי היה בראשית הפגרה, והפגרה מסבירה את רוב הזמן שחלף מאז הוגשה השאילתא ועד התשובה. אני בהחלט לוקח לתשומת לבי את הזמן הרב שעבר.

שימוש בסמים בקרב מטיילים ישראלים במזרח הרחוק

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר החוץ ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

מהכתבה ב"ידיעות אחרונות", המצו"ב, עולה תמונה של צעירים ישראלים המטיילים במזרח הרחוק, הקרובים לאיבוד שפיות דעתם כתוצאה משימוש בסמים מסוכנים.

שניים מהם ניצלו והובאו ארצה על-ידי מטייל ישראלי, ללא עזרת נציגות ישראל במקום, אשר דרשה 2,000 דולר הפקדה עבור הטיפול הדרוש.

ברצוני לשאול:

1. האם יש למשרד החוץ נתונים לגבי מספר הצעירים המבקרים במזרח הרחוק?
2. האם המשרד מודע לממדי בעיית השימוש בסמים בקרב המטיילים מישראל?
3. מה יעשה המשרד כדי לפתור את הבעיה ולהביא להחזרת צעירים אלו לארץ?

תשובת סגן שר החוץ י' ביילין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרד החוץ אין נתונים לגבי מספר הישראלים המבקרים במזרח הרחוק. האינפורמציה המספרית שהנציגות יכולה לספק מבוססת על מקרים שבהם פונה המטייל מסיבה זו או אחרת אל הנציגות. נציגויות ישראל ומשרד החוץ לא מקבלים דיווחים מביקורת הגבולות המקומית על כניסה ו/או יציאה של ישראלים מתחומי המדינה.

2. משרד החוץ מודע לבעיית השימוש בסמים בקרב המטיילים מישראל במזרח הרחוק. אין באפשרותנו לאמוד את מספר צרכני הסמים ביניהם.

3. אין למשרד החוץ ו/או לנציגויותיו בחוץ-לארץ היכולת לחייב אזרחי ישראל לחזור ארצה בניגוד לרצונם, גם אם הוא משתמש בסמים. זאת, כל עוד הוא מודע לסביבתו ומתקשר עם הסביבה. במקרה שצעיר צורך סמים ובעקבות זה איבד קשר רצינולי עם הסביבה, משרד החוץ מסייע להחזרתו. הדגש

הוא שמשדך החוץ מסייע, בשיתוף פעולה עם בני המשפחה או חברים קרובים, להחזרת ישראלים מהמזרח – או מכל מקום אחר בעולם – רק לאחר שברור שאינם מתנהגים בצורה שפויה, אינם אחראים למעשיהם ומזיקים לעצמם ו/או לסביבתם.

פתיחת נציגות של תוניסיה בישראל

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר החוץ ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

העיתונאי שמעון שיפר פרסם ידיעה, ולפיה לא תפתח תוניסיה נציגות בישראל בגלל חשיפת הנושא בתקשורת.

בידיעה צוטט שר החוץ כמי שאמר, ש"הפרסום בעיתון הרס את כל העניין".

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסום נכון?

2. מי היו הגורמים שדיוחו לתקשורת על פתיחת משרד האינטרסים, והאם השר ו/או סגנו נמנו עמהם?

3. הכיצד יכול פרסום בעיתון להרוס תוכנית שהפעלתה היתה כרוכה ממילא בפרסום פומבי?

תשובת סגן שר החוץ י' ביילין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כפי שידוע, שני שרי החוץ, של ישראל ושל תוניס, החליטו בפגישותיהם בניו-יורק ובוושינגטון במהלך כינוס עצרת האו"ם באוקטובר 1994 על תחילת מיסוד קשרים בילטרליים בין שתי המדינות, כאשר בשלב ראשון יאומן נציג כלכלי רשמי של שתי המדינות במעמד דיפלומטי בשגרירות בלגיה בישראל ובתוניס.

נושא הפרסומים בתקשורת לא היווה גורם בהתפתחות הדיאלוג בין שתי המדינות.

מעמד ה"אוריינט האוס" בירושלים המזרחית

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר החוץ ביום י"ח באב התשנ"ד (26 ביולי 1994):

בניגוד להצהרת שר החוץ שלא ייתן לאוטונומיה לפעול מבניין ה"אוריינט האוס" בירושלים, התפרסם כי סגן שר החוץ אישר קיום פגישות ב"אוריינט האוס" בין גורמים זרים לבין בכירים פלשתינים; זאת, בהתאם לדיווח שהעבירה שגרירות קנדה בישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונים פרסומים אלה?

2. אם כן – האם אישור זה הוא על דעת שר החוץ או ראש הממשלה?

תשובת סגן שר החוץ י' ביילין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפרסומים אינם נכונים.

2. לפיכך, שאלה זו איננה רלבנטית.

מעמד פליט לעולים מחבר העמים שהיגרו לקנדה

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר החוץ ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

ממשלת קנדה נוטה להעניק מעמד פליט לישראלים אשר עלו לישראל מחבר המדינות והיגרו אחר כך לקנדה, בטענה כי הם נרדפו בישראל.

ברצוני לשאול:

1. מה הם ממדי התופעה?

2. אילו פעולות נקטתם כדי להפסיקה?

סגן שר החוץ י' ביילין:

1. בין 1989 ל-1993 העניקו ועדות הערר מעמד של פליט ל-297 פונים מתוך 2,749 בקשות שהופנו לטיפול. מנתונים שהתפרסמו לאחרונה לגבי מחצית שנת 1994 עולה, שבמהלך ינואר עד יוני 1994 העניקו ועדות הערר לפליטים 268 אישורי מעמד פליט לפונים מישראל. 366 פניות נדחו, ואילו 57 פניות הוסרו על-ידי הפונים.

2. משנתבררה מגמת העלייה בתופעה, זומן ב-3 באוגוסט שגריר קנדה בישראל, נורמן ספקטור, למשנה למנכ"ל משרד החוץ. תשומת לב השגריר הופנתה לחוק הישראלי המעניק שוויון לכל אזרחי ישראל ללא הבדל דת, גזע ומין ולעובדה שישראל מעניקה הטבות מרחיקות לכת לעולים ללא הבחנה על בסיס זה או אחר. השגריר ציין שיבקש מממשלתו לבדוק שיטתה בנדון בהקשר הישראלי.

במקביל הונחו נציגויותינו בקנדה, השגרירות באוטבה והקונסוליות במונטריאל ובטורונטו, לפעול באינטנסיביות כדי לשים קץ לתופעה. נציגינו בקנדה מתייחסים בהרחבה לנושא במהלך פגישותיהם עם חברי פרלמנט מכל גוני הקשת הפוליטית ועם אישים מרכזיים במשרד ההגירה. הגורמים הנוגעים בדבר במשרד החוץ מעלים את הנושא באופן שוטף במגעים עם אנשי שגרירות קנדה ועם אישים קנדים המבקרים בארץ.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לסגן שר החוץ. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, כפי שאתה אמור לדעת, הנושא עלה גם במסגרת הצעה דחופה לסדר-היום של חבר הכנסת דיין ושלי, ושר החוץ אכן הצביע על הפעילות של משרד החוץ. אני מעריך את פעילות משרד החוץ בנושא הזה. כפי שאתה יודע, הנושא הזה הוא עקרוני, וכל אישור, ולו אחד, הניתן ומעיד על כך שקנדה מכירה באזרחי ישראלי כפליט הוא חמור ביותר. אני מקווה שעד שוועדת החוץ והביטחון תדון בעניין, לפי החלטת הכנסת, תצליחו ותספיקו להדביר את התופעה באותה פעילות שהגדרת אותה כפעילות אינטנסיבית.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת דוד מגן. סגן שר החוץ, בבקשה תשובתך.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני חייב לומר, האופטימיות שלי כאן מוגבלת. אם אתה רואה את הגידול העצום במספרים, יש כאן תופעה שהיא בעייתית מבחינתנו, כיוון שלא מדובר בפעולה מול ממשלת קנדה. אילו בכך היה מדובר, אני מניח שהיה לנו הרבה יותר קל לפעול. ממשלת קנדה חוזרת וטוענת, שמדובר כאן בגורם שהוא לא חלק מהממשלה, זו ועדה ציבורית. הנטייה של הוועדה הזאת לאשר כפליטים פוליטיים אנשים שהיא מגדירה כמי שקופחו במדינותיהם גורמת למצב שבו גם אנשים שבורחים מארצות-הברית מתקבלים בקנדה כפליטים.

כך שמה שנראה לנו, ובצדק רב, כפגיעה חמורה מאוד במדינה דמוקרטית, שבאמת אין שום הצדקה שבעולם להגדיר מישהו שחי בתוכה ורוצה לעזוב אותה כפליט, נראה כך גם בארצות-הברית.

לכן, הבעיה כאן מורכבת מאוד. אנחנו מעלים את זה כמעט מדי יום מול הקנדים, עם הצלחה מאוד מוגבלת. אני פשוט רוצה להציג את זה כאחד הדברים שהם יותר בעייתיים לנו, קשים לנו להבנה וקשים לנו גם לשכנוע.

דוד מגן (הליכוד):

ארצות-הברית מטפלת בזה?

סגן שר החוץ י' ביילין:

היא מטפלת בזה, זה מאוד מדאיג אותה. אבל, עם זה, גם היא לא הצליחה למנוע את התופעה. יש לא מעט אנשים שבורחים לקנדה – הרבה יותר קל להם לעבור מארצות-הברית לקנדה – וטוענים שהם קופחו לא על בסיס פלילי אלא על בסיס דתי, גזעני, או מין דבר כזה. עד שמוכיחים שזה לא נכון הם כבר נמצאים במקלט בקנדה, וחלק מהם גם מקבלים את האישור של פליטים מארצות-הברית.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני הייתי כאן, והיושב-ראש דילג עלי.

היו"ר ר' אדרי:

לפנים משורת הדין אני אבקש מאדוני סגן שר החוץ להשיב לחבר הכנסת ביבי, אבל לאחר שאדוני ישיב לחבר הכנסת קהלני.

דב שילנסקי (הליכוד):

זה כבוד שאביגדור קהלני, בן העדה התימנית, שואל שאלה שקשורה בשואה. זה מראה שעם ישראל אחד.

היו"ר ר' אדרי:

זה בכלל לא צריך להפתיע שאנחנו עם אחד.

דב שילנסקי (הליכוד):

זה גם מובלט ב"מעריב". זה יפה.

היו"ר ר' אדרי:

אני רואה את זה כדבר טבעי בהחלט.

דב שילנסקי (הליכוד):

גם אני.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני סגן שר החוץ.

הזמנת ערפאת לטקס זיכרון באושוויץ

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר החוץ ביום ד' בכסליו התשנ"ה (7 בנובמבר 1994):

בשבוע שעבר פורסם, כי נשיא פולין עשוי להזמין את יאסר ערפאת לטקס הזיכרון לציון 50 שנה לשחרור אושוויץ.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על כוונה זו של נשיא פולין?

2. האם פעל משרדך למנוע את הזמנת יאסר ערפאת לטקס?

3. על-פי המידע האחרון המצוי בידך, האם אומנם יוזמן ערפאת לטקס?

סגן שר החוץ י' ביילין:

1. ישראל לא נשאלה לגבי אפשרות הזמנתו של מר ערפאת לביקור באושוויץ, וכל הידוע לנו ידוע מן התקשורת.

2. התשובה שלילית. משרד החוץ לא ביקש למנוע את הביקור.

3. אין לנו מידע עדכני בנושא זה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני סגן שר החוץ. שאלה נוספת לחבר הכנסת אביגדור קהלני. בבקשה, אדוני.

אביגדור קהלני (העבודה):

תודה ליושב-ראש. אדוני סגן השר, כרגע קורית בכל העולם התופעה, שמדינות מתחילות להכיר בערפאת כבמנהיג מדינה פלשתינית, ומתייחסים אליו בצורה שכזו. התופעה כשלעצמה היא מדאיגה ביותר, וכמובן, היא עומדת בניגוד להסכם אוסלו. ערפאת מקבל את התואר, שמח לתואר. הייתי רוצה לשאול: מה עושה משרדך כדי למנוע ממדינות העולם להתייחס לערפאת ככזה? תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת אביגדור קהלני. אדוני סגן שר החוץ, תשובתך.

סגן שר החוץ י' ביילין:

עד כמה שאני יודע, ודווקא את זה אני יודע, מר ערפאת הזמן על-ידי ממשלת פולין כמקבל פרס נובל, לא כראש מדינה. הוא הזמן בין מקבלי פרס נובל האחרים.

אשר לשאלה של עמדתנו כלפי סממנים של מדינה בהקשר הפלשתיני, אני יכול לומר לך דבר מאוד ברור לגבי הנחייתנו. בכל מקום, בכל מדינה, ולצערנו יש למעלה מ-80 מדינות כאלה בעולם, שהוכרה בה המדינה הפלשתינית, יש איסור על שגרירנו לקיים קשרים עם שגריר מה שמכונה שם המדינה הפלשתינית. בכל מקום שבו אין הכרה במדינה פלשתינית ויש נציג של אש"ף, אין מניעה שהשגריר שלנו ייצור אתו מגע, יפיע אתו ביחד וכו'.

אנחנו עושים את מה שיש ביכולתנו, במסגרת ההנחיות שלנו לנציגינו בעולם, שלא לתת יד לאותה הכרה במדינה, ואכן רוב מדינות המערב לא הכירו במדינה הפלשתינית כאשר ערפאת הכריז עליה לפני שש שנים, אבל רוב המדינות הנקראות בלתי מזדהות אכן הכירו בכך.

דב שילנסקי (הליכוד):

שר החוץ מעניק את כל התענוגות ליאסר ערפאת. שיהיה לו עוד תענוג, שיבוא ויראה איך קודמו היטלר, המורה שלו, רצח יהודים, את השיטות האפלות, את העיניניים. יבוא וייהנה וגם ילמד, ויצטער שהיטלר לא גמר, השאיר עבודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שילנסקי. בוודאי יש תשובה לסגן שר החוץ גם בסוגיה הזאת.

בבקשה, אדוני סגן שר החוץ.

סגן שר החוץ י' ביילין:

הסוגיה הזאת של ביקור במחנה אושוויץ של מנהיג ערבי שעמד אתנו בעימות הרבה מאוד שנים, ובמידה לא מבוטלת הוא עדיין אויב שלנו, היא שאלה בהחלט לא פשוטה. ואני יכול להבין את התחושה האינסטינקטיבית שאומרת, למה שהוא יבוא לשם. אבל נדמה לי, חבר הכנסת שילנסקי, שאנחנו עומדים מול אחת המתקפות המדאיגות, המשונות ביותר, עלינו בשנים האחרונות, והיא נקראת הכחשת השואה. ההכחשה הזאת מגיעה מקרואטיה עד העולם הערבי ועד המערב. והשאלה היא מה אנחנו עושים לנוכח הדבר הזה.

דב שילנסקי (הליכוד):

כאשר הוא יבוא הוא ישתכנע? הוא לא יודע? הוא מכיר את ההיסטוריה היהודית טוב מאוד.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אתה ממחר מאוד להחליף את יחסך אליו בין מלומד גדול בהיסטוריה היהודית לבין משהו אחר.

דב שילנסקי (הליכוד):

התכוונתי אליו ולא אליך.

סגן שר החוץ י' ביילין:

ברור, ברור. העובדה שהסרט "רשימת שינדלר" נאסר למעשה להקרנה בעולם הערבי כולו, לרבות במצרים, היא עובדה חמורה ביותר. משום שבתפיסה הערבית, הכרה בחומרתה של השואה על ממדיה, יש בה משום הכרה, עקיפה אולי, בזכות הקיום שלנו, לא רק בקיום שלנו. ואם מנהיג ערבי מוזמן לאושוויץ והולך לשם – אינני יודע אם זה המקרה בכלל, אינני יודע אם הוא היה נענה לזה, לפי דעתי העובדה שהם לא היו שם מספרת את כל הסיפור. אני אינני יודע אם ערפאת ילך בשמחה או בהתלהבות לראות מה זה. אבל העובדה שמנהיג ערבי כמו ערפאת הולך לאושוויץ, מבחינתנו היא עובדה חשובה מאוד. ודווקא משום שחשוב לנו כל כך שהעולם כולו יכיר במה שהיה שם וידע ויזכור; להגיד למנהיג ערבי: אל תלך לאושוויץ?

אני מוכרח לומר, נשגב מבינתי איך אנחנו יכולים להיות אלה שאומרים לו לא. אני הייתי עושה סיור מודרך לכל המנהיגים הערבים ואומר להם: תראו מה שקרה לעם הזה. אתה שואל אותי, חבר הכנסת שילנסקי?

דב שילנסקי (הליכוד):

יש הבדל בין "אל תלך" ובין להזמין אותו כאורח כבוד.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כאורח.

אביגדור קהלני (העבודה):

תזמין אותו בתור מה, את מי הוא מייצג?

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני לא בחרתי את ערפאת, וגם אתה לא. אבל ערפאת הוא נציג של העם הפלשתיני, והוא מוזמן לשם כמקבל פרס נובל. ונדמה לי שזו תהיה טעות מבחינתנו אם אנחנו נהיה אלה שיגידו: לך אסור להיות שם. אנחנו צריכים להיות אלה שאומרים – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

המופתי הירושלמי היה שם והיתה לו יחידה בתוך האס.אס., יחידה שהשתתפה בהשמדת יהודים.

סגן שר החוץ י' ביילין:

חבר הכנסת שילנסקי, קטונתי בכלל מלהתווכח אתך בנושא הרגיש הזה. אבל האמן לי, זכר השואה, המשמעות שלה לגבי העם היהודי ולגבי העולם כולו לא חשובה לי פחות מאשר לך.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מקבל את זה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אם אנחנו באמת מתייחסים לנושא הזה בכל הרצינות ושואלים את עצמנו איך זה יכול להיות שכל מיני גורמים בעולם, בשנת 1994, אומרים שכל הסיפור הזה לא היה ולא נברא – אני אומר לך, יושב כאן חבר הכנסת זיסמן, הוא ביקר בקרואטיה, הוא התארח אצל נשיא קרואטיה, ונשיא קרואטיה אמר לו: מדוע אתם לא מכירים בנו? וחבר הכנסת זיסמן בא אלי ואמר לי: יש כאן מדינה שמוכנה לקיים אתנו יחסים דיפלומטיים, למה ישראל תדחה אותה? ואני אמרתי: לא יכול להיות שאדם שכתב ספר שהשואה היא דבר שהומצא בידי יהודים יהיה נשיא של מדינה שמקיימת אתנו יחסים דיפלומטיים.

אני חושב שזה התפקיד שלנו, ממש כמו שהתפקיד שלנו הוא לעודד אנשים כמו ערפאת לנסוע לאושוויץ לראות מה זה, ולא להסתפק בתשובה שאבותיו או קודמיו היו בין אלה שפגעו בנו. אם אנחנו רוצים לעשות פעולה בין-לאומית כדי שהעולם ידע, גם אותו דור שלא חי אז, מה קרה לנו, לדעתי אין טעות גדולה יותר מאשר להגיד למנהיגי העולם הערבי: הדבר הזה לא בשבילכם, כי זה ינציח את המדיניות שלהם לא לראות סרטים כאלה, לא להכניס ספרים כאלה, לא להזכיר שזה היה, ולהציג אותנו כאיזה מין חברה'ה שהמציאו מין דבר כזה מתוך דמיונם החולה.

אני מציע לך, חבר הכנסת שילנסקי, שווה לחשוב על זה עוד הפעם, שווה לחשוב אם באמת התפקיד שלנו להיות מי שמונעים מערפאת – כי זה לא קשה, אם אנחנו נגיד שאנחנו לא רוצים אותו שם, יכול

להיות שלא יזמינו אותו. השאלה היא אם אנחנו צריכים להיות אלה שאומרים: אל תביאו לשם את המנהיגים הערבים.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני סגן שר החוץ.

נעבור לתשובה על השאילתא של חבר הכנסת יגאל ביבי.

סגן שר החוץ י' ביילין:

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 3583, ראה לעיל עמ' .)

רחבעם זאבי (מולדת):

מה זה לא נכונים? עוד איך נכונים. הם מתקשרים כל הזמן. הם מקבלים שם כל הזמן שגרירים, שרים וסגני שרים.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אתה ראית את השאלה?

רחבעם זאבי (מולדת):

כן, אני קורא אותה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

למה אתה חושב שהיא נכונה?

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה לא אישרת את זה? סליחה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

סבא לכל כך הרבה נכדים צריך לקרוא את השאלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

שיטתכם מאשרת להם את זה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

זאת שאלתך.

היו"ר ר' אדרי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יגאל ביבי, בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אתה מייצג את המשרד עצמו. קשה לי להאמין שמספר הפגישות הרב שמתבצע בבניין הזה, בלב לבה של ירושלים, הוא לא בברכה עקיפה של משרד החוץ. אני שואל אותך כסגן שר החוץ, האחראי לא רק לדבריו אלא למה שנעשה במשרד, האם משרד החוץ נותן הסכמות שבשתיקה, אולי מעודד בעקיפין, לא בצורה ישירה, וזה בניגוד להחלטת הממשלה ולחוק שהגשתם רק לפני שבוע. האם אינכם חושבים שמשרד החוץ, שעומד בעצם בקשר עם השגרירים ועם הנציגויות, צריך לעמוד בראש מי שמונעים את המפגשים בבניין הזה?

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת יגאל ביבי. אדוני סגן שר החוץ, אנא תשובתך.

סגן שר החוץ י' ביילין:

משרד החוץ לא מעודד, לא בדיבור ולא בשתיקה, שום מפגש שמתקיים ב"אוריינט האוס". ישראל מתנגדת לכל דיון שמתקיים בין כל גורם זר לבין גורם פלשתיני בירושלים בנושא האוטונומיה. עד כמה שאנחנו יכולים, וזה לא פשוט למנוע את זה, אנחנו מונעים את זה.

אני רק חייב להוסיף שורה אחת. אני לא רוצה להאשים מישהו אחר ולזרוק את האשמה, אבל ה"אוריינט האוס" לא הוקם עכשיו. גם השימוש בו לא החל אחרי שקמה הממשלה הזאת. נוצר כאן מצב – כאמור, אני לא רוצה לטעון שמישהו אחר כן עודד את זה – אנחנו המשכנו מצב שהיה קודם, שבו היו מפגשים מדיניים ב"אוריינט האוס".

יגאל ביבי (מפד"ל):

נמצא פה שר החוץ לשעבר.

סגן שר החוץ י' ביילין:

נמצא פה שר החוץ לשעבר. אני חושב שהוא עשה הרבה מאוד דברים חשובים וטובים, ואני בטוח שגם הוא לא הקים את ה"אוריינט האוס". אבל גם זה נכון שבזמנו היו מפגשים כאלה.

דוד מנע (הליכוד):

הוא לא מגיע לקרסוליים של שר החוץ הזה.

דוד לוי (הליכוד):

הואיל ומנסים לעשות השוואה בין מה שהיה לבין מה שקורה היום, צריך לומר אמת לכנסת. המצב היום הוא, שזה הופך ליחידה רשמית עם דגל ועם שומרים, כמין מקום שיש לו חסינות, כמין מקום שיש לו ריבונות ודגל. על כך נדרשתם לתיקון החוק, כדי לשנות את המצב. אבל לומר שמה שהיה זה מה שקורה היום, אני חושב שזה לעג לרש או לראש.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני חושב שמה שאמרת, חבר הכנסת דוד לוי, מחזק את דברי. מה זה אומר? נוצר כאן דבר, שאולי בהיסח דעת הממשלה הקודמת איכשהו חייתה אתו, אולי משום שזה לא היה בולט כפי שזה בולט היום.

חיים קופמן (הליכוד):

אבל לא היה הסכם אוסלו.

סגן שר החוץ י' ביילין:

זה לא קשור לאוסלו. פה היה איזה מחדל, שלא שמו לב לאיזו תופעה שהתפתחה. חשוב לי לומר את זה דווקא בנוכחותו של חבר הכנסת דוד לוי. היתה כאן איזו התעלמות מתופעה, שהיתה אז הרבה פחות ממה שהיא היום. מה קרה בינתיים מלבד הסכם אוסלו? כיוון שנחתמו הסכמים, נוצרו יחסים דיפלומטיים ואחרים עם הרבה מאוד גורמים כתוצאה מהסכם אוסלו. למעלה מ-20 מדינות. רוב המדינות האלה, מטבע הדברים, היו קרובות יותר לאש"ף מאשר אלינו, ולכן לא קשרו אתנו יחסים דיפלומטיים. לכן, כאשר הן יצרו אתנו קשרים, באופן טבעי – ראה טורקיה – ראו לנכון לבקר שם. כתוצאה מזה נוצרה התנועה בתוך ה"אוריינט האוס" בהיקף שלא היה בעבר. לכן בא החוק הזה לתקן את המצב.

אבל כדאי להעמיד דברים על דיוקם. אני לא אמרתי מעולם דבר כזה לשום גורם קנדי, אין לי שום עניין לעודד את התופעה הזאת, לא במישרין ולא בעקיפין. מצאנו מצב מסוים שהיה קיים. כיוון שהוא החרף, אנחנו נעשה כל מה שאנחנו יכולים במסגרת החוק החדש כדי למנוע את זה.

היו"ר ר' אדרי:

תמו התשובות על שאילתות. אני מבקש, אדוני סגן שר החוץ, להודות לך על תשובותיך הענייניות והממצות.

הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994, התשנ"ה-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. לפני ההצבעה אני מבקש להזמין את שר האוצר שישב למסתייגים. אחריו – יושב-ראש ועדת הכספים גדליה גל, שגם הוא ישיב למסתייגים אם רצונו בכך.

חיים קופמן (הליכוד):

אולי אפשר לקשט את האולם בעגבניות ובמלפפונים.

שר האוצר א' שוחט:

בצעצועים.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני ישבתי בחלק מהדיון שהתקיים פה במליאה על ההסתייגויות בעניין חוק התקציב מס' 2 לשנת 1994. שמעתי גם את הדברים כפי שנאמרו בוועדת הכספים. אני לפעמים מסתכל ושומע גם ביקורת. לא שאין אלמנטים מסוימים בתוך הביקורת, דברים שאכן יש לשקול אותם, אבל בתוך אותם אלמנטים רציניים, ענייניים ומעשיים, הרבה מאוד פעמים נאמרים דברים חסרי שחר, נאמרים דברים אל מול מצלמות הטלוויזיה, נאמרים דברים שבינם לבין המציאות אין שום דבר ואין שום קשר, נאמרים דברים חסרי אחריות, נאמרים דברים שמוטב שלא ייאמרו. והרי הדיון הזה פרס כנפיים ולמעשה כלל לא רק את הבקשה לתקציב מס' 2, אלא דרך הדיון הזה נאמרו דברים ששייכים למה שקורה במשק הישראלי, להישגי הממשלה, על-ידי הקואליציה, אבל בעיקר על-ידי חברי האופוזיציה, מטבע הדברים, ביקורת.

לא הייתי מלין על הדברים והייתי חושב שמן הראוי לענות עליהם אחד לאחד, סעיף-סעיף וטיעון-טיעון. אבל חלק מהדברים כל כך רחוקים מהמציאות, כל כך לא קשורים לעניין הדיון, כל כך בלתי רלבנטיים למה שהוצג, עד שאני חושב שמן הראוי שחלק מאותם דברים יזכו לתשובה, יזכו להעמדת הדברים בפרופורציה הנכונה.

כמו בכל מערכת כלכלית, גם אצלנו במדינת ישראל יש דברים רוויי הישגים, יש דברים שאני בטוח שכל הבית הזה שמח שאכן קרו ואכן התרחשו בשנתיים וארבעת החודשים האחרונים, שבהם מכהנת הממשלה הזאת בתפקידה.

יש גם בעיות בתוך המערך הכלכלי, ואכן תמיד אנחנו נמצאים במצב שבו צריך, כמו בכל מערכת, לעשות את האיזון ואת החשבון ולהגיע לשורה התחתונה, ודרך השורה התחתונה והסיכום לעשות את ההערכה האמיתית – מה קרה במשק הישראלי, היכן אנחנו נמצאים ולאן אנו הולכים.

אני רוצה להזכיר לכנסת דבר ראשון, מאוד מרכזי, שהיה חרות על דגלה של הממשלה הזאת, נושא שהיה נתון לביקורת במערכת הבחירות, דבר שרצינו אותו יותר מכול, זה נושא שיש לו משמעות כלכלית-חברתית, קשור בקו העוני, קשור ביכולת האנשים להתפרנס בכבוד, קשור בכל אותם ערכים שהחברה הישראלית חיה וגדלה עליהם. אני מתייחס לנושא האבטלה והתעסוקה במשק הישראלי.

בשלהי שנת 1992 הגיע שיעור האבטלה ל-11.4%. זה מספר מאיים. זה מספר מפחיד. זה מספר שהחברה הישראלית לא יכולה לעמוד בו. בתקציבים שהוגשו ב-1992 על-ידי ממשלת הליכוד, בתחזית ל-1993 דובר על גידול בשיעור האבטלה – ל-14%. זה הונח על שולחן הכנסת. זאת היתה מדיניות הממשלה הקודמת. כך היא ראתה את ההתפתחויות הכלכליות ועם זה היא באה לכנסת ועם זה היא רצתה לבקש אישור למדיניות הכלכלית שלה. אני חוזר ואומר, בשלהי 1992 היתה אבטלה של 11.4%, והונחה הצעה על סדר-היום שלנו במסגרת חוק התקציב, במסגרת מדיניות הממשלה, אשר צופה אבטלה של כ-14% ב-1993 ו-1994.

מה קרה מאז, לאן הגענו, היכן אנחנו נמצאים, מה אומרים הנתונים? הנתונים אומרים, שאנחנו גרמנו להאצת קצב הורדת האבטלה והאפשרות למציאת מקומות העבודה מעבר לתחזית שלנו. אנחנו חשבנו, שבשנת 1996 נגיע לאבטלה של כ-8% במקום 11.4%. אני יכול להגיד לכנסת, לך, אדוני היושב-ראש, לחברי הכנסת, שכנראה, על-פי נתוני הרבעונים הראשון, השני והשלישי, אנחנו נעמוד

ברבעון האחרון של שנת 1994 בשיעור אבטלה של 7.3%, 7.5%. גם זו בעיה, אבל כל אחד מבין שהמרחק בין 11.4% ל-7.3% הוא כמעט 50%.

לירידה באבטלה יש משמעות ברורה ביותר. יש לה משמעות מבחינת פעילותו של המשק. אני שמעתי דוברים של הליכוד שעמדו על הדוכן הזה ואמרו שהשנה אין גידול בהשקעות. ובכן, איתרע מזלם ורק לפני יומיים פרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה את נתוני ההשקעה בגידול בתוצר. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מעריכה, שבשנה זו התוצר יגדל בסביבות 7.5%, המגזר העסקי – כ-8%. לא היה דבר כזה מעולם, אני מדבר בטווח של 20 השנים האחרונות.

עם זאת, נמסרו גם נתוני ההשקעה. דברי הבל ורעות רוח של חלק מדוברי האופוזיציה כאילו אין השקעות במשק הישראלי – הדברים האלה אינם קשורים למציאות. הם קשורים למצלמות הטלוויזיה, הם קשורים לדמגוגיה, הם קשורים להתרחקות מהאמת. שיעור ההשקעות במכונות ובציוד עלה בסביבות 17% בשנת 1994. כל אחד מבין וכל אחד יודע, ששיעור גידול כזה משמעותו יצירת תשתית תעסוקתית ותעשייתית למשק הישראלי לקראת שנת 1995 ושנת 1996.

אפשר כמובן למתוח ביקורת ללא הרף, אבל, כפי שפתחתי ואמרתי, אי-אפשר להתעלם מהנתונים, אי-אפשר להתעלם מההישגים, וכאשר עושים את המאזן צריך לראות אותו בצורה נכונה.

אני לא אתעלם מהבעיות שיש, וקיימות בעיות מספר, אבל בשום פנים ואופן אני לא יכול לקבל שעומדים פה חברי כנסת ונותנים נתונים ומספרים שמנותקים לא ממספרי האוצר, ואפילו ממספרי בנק ישראל, אלא מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שהיא גוף אובייקטיבי ומקצועי, שמודד בצורה שווה את נתוני המשק הישראלי.

אני רוצה להוסיף ולומר בנושא שעלה פה כביקורת, ואני מקבל שייתכן שבנושא הזה היתה פריצה בהיקפים גדולים; אני מתכוון להסכמי השכר במגזר הציבורי.

קודם כול, אני רוצה לציין ולקבוע דבר שהוא בהחלט בעל סיכון, אבל לשמחתי הרבה בינתיים הוא לא קרה – השפעה של ההסכמים האלה על המגזר העסקי. הדבר הזה לא קרה בגלל שני דברים מרכזיים. הוא לא קרה מפני שהסכמי העבודה במשק הם הרבה פחות קשיחים מכפי שהיו בעבר, הם הרבה פחות תלויים זה בזה, הם הרבה פחות משפיעים. הנתונים שיש מצביעים על כך שבינתיים לא היתה השפעה משמעותית על המגזר העסקי, ואני מקווה שכך יהיו הדברים גם בעתיד.

והערה שנייה. הסכמי השכר החריגים מתייחסים בעיקר למקצועות שאינם נמצאים במגזר העסקי. מקצוע ההוראה לא קיים במגזר העסקי, ולכן המגזר העסקי אינו מושפע ממה שקורה במגזר הציבורי.

העובדים הסוציאליים, האחיות, הרופאים והמרצים באוניברסיטאות גם הם אינם מוצאים כר פעולה בתוך המערכת העסקית, ולכן חוסר הקשיחות בהסכמי השכר ואופי הסכמי השכר במגזרים מסוימים נותנים לנו הרגשה וביטחון שאכן לא תהיה גלישה בעלת משמעות.

אני רוצה לפנות אל חברי הליכוד, אל חברי האופוזיציה, אשר התייחסו לכל מאבקי השכר האלה, מעל הדוכן הזה ובאולם הזה, תוך התקפות אין-ספור עלי ועל האי-נכונות להגיע לפשרות מרחיקות לכת. הם עשו זאת מדי שבוע, בעשרות הצעות לסדר-היום, בעשרות שאילתות ובעשרות דיונים בוועדות. הם תבעו ואמרו: מדינת ישראל חייבת להתייחס להוראה כאל מקצוע מועדף, מדינת ישראל חייבת לשפר את תנאי שכרם – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אולי אפשר להפסיק קצת עם השיחות הפרטיות ולהקשיב לנואם? זהו בכל זאת דיון על תקציב. פחות סיבובים, חברי הכנסת צוקר, שגיא, גוז'נסקי, פורז ובא-גד. אנא שבו.

שר האוצר א' שוחט:

אני חוזר ואומר: חברי הכנסת מהאופוזיציה תקפו את הממשלה על התייחסותה לעובדים הסוציאליים, על התייחסותה למרצים, על התייחסותה למורים ועל התייחסותה לאחיות. אלה המגזרים שבהם הסכמי השכר הם הרחבים ביותר. נכון הוא שהדברים נאמרו לא פעם אחת ולא פעמיים, לא שבוע ולא שבועיים, גם בשביתת המרצים, שנמשכה – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, זה לא הולך כך. סגן השר אלי בן-מנחם, חבר הכנסת דדי צוקר, זה מפריע לי. נא לסגור את הדלת בצד שמאל, לסגור ממש – על אמת. סגן השר אלי בן-מנחם, חבר הכנסת דדי צוקר, את המשא-ומתן אפשר אולי לנהל בחוץ.

נא להמשיך.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, היה סיכום שהיום בשעה 12:00 תתקיים הצבעה בלבד.

שר האוצר א' שוחט:

אני מבין שחבר הכנסת תיכון יכול היה לדבר שעה, אבל לשר האוצר לא צריך לתת אפילו עשר דקות כדי לענות.

דן תיכון (הליכוד):

יכולת לדבר אתמול כמה שרצית.

שר האוצר א' שוחט:

כמקובל לפני הצבעה, זכותו של שר האוצר וזכותו של יושב-ראש הוועדה להשיב, וכך אני עושה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה לא מבין, חבר הכנסת תיכון, מחכים שיבואו עוד מצביעים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שילנסקי, אני מבין שזהו חידוש בחיי הכנסת.

דב שילנסקי (הליכוד):

תמיד היה כך.

היו"ר ש' וייס:

חשבתי שאני המחדש.

דב שילנסקי (הליכוד):

חשבתי שאולי דן תיכון שכח.

שר האוצר א' שוחט:

לכן, אני בא ואומר לכם, רבותי חברי הכנסת, שכאשר היה דיון בהסכמי השכר, האופוזיציה עלתה כאן עשרות פעמים עם תביעה ברורה וחד-משמעית, לעשות כל מה שאפשר כדי לשפר את תנאי השכר גם של המרצים, גם של המורים, גם של העובדים הסוציאליים וגם של האחיות.

עם מה אנו באים בתקציב הנוסף? אנו אכן מבטאים חלק מהסכמי השכר. אנחנו מבטאים תוספות בחוק עידוד השקעות הון, אנחנו מבטאים תוספות בתקציב המדען הראשי, אנחנו מבטאים תוספות בהשקעות לפיתוח תעשייתי, אנחנו מבטאים תוספות למערכת הכבישים במדינת ישראל. לא יעזור לאף אחד, הנתונים מורים שקצב ההשקעות במסגרת חוק עידוד השקעות הון גדול יותר מכפי שצפינו. אני בטוח שאין אזרח במדינת ישראל שאינו שמח על כך שיש יותר השקעות, ושאלו אכן מאשרים תוכניות ומתבצעים דברים שכולנו רוצים שיקרו.

תקציב המדען הראשי, ההשקעות במחקר ובפיתוח, היוזמות הקיימות הן יוזמות רבות, ואנחנו בהחלט שמחים לבוא לכנסת ולבקש מאות מיליוני שקלים נוספים לתקציב משרד התעשייה והמסחר – הן בפיתוח שטחים, הן בפעולות המדען הראשי והן במסגרת חוק עידוד השקעות הון.

אנחנו מוסיפים כסף לכבישים. הרי כל אדם המסתובב במדינת ישראל רואה את המהפכה בסדרי העדיפויות, כל אדם הנוסע בכבישי הארץ רואה מה נעשה במדינת ישראל. עשינו מהפכה בשיקולי התשתיות, מהפכה המוצאת את ביטויה בהיקפים הגדולים, בהשקעות הגדולות וגם בתוצאות. מי שנוסע בכביש ירושלים-תל-אביב רואה את העבודה על הרחבת המסלול השלישי בכניסה לירושלים, רואה את הכפלתו של גשר הראל, רואה את מחלף בן-שמן, רואה את הכניסה לנתיבי-איילון, רואה את ההגדלה בגשר שפירים, רואה את ההכנה לתאורה לאורך כל כביש ירושלים-תל-אביב, ומבין שהכניסה והתחבורה אל ירושלים, בירת ישראל, יהיו הרבה יותר קלות וטובות. מי שנוסע בוואדי-עארה רואה את ההשלמות ואת ההשקעות שם. מי שנוסע בוואדי-מילק רואה את ההשקעות הנעשות שם. מי שרואה את המחלף בכפר-הירוק, מי שרואה את המחלף בצומת מורשה, מי שרואה את המחלף בכניסה להרצלייה, מי שרואה את מחלף בר-אילן – כל אלה שרואים את הדברים האלה ואומרים דברי אמת, יודעים שלכך דרוש תקציב.

לא ביצענו את התקציב בדרך המגדילה את הגירעון. כתוצאה מן הפעילות במשק, ההכנסות שלנו גדלות, ולכן אני לא מבקש לגבות כסף לצורך מימון הפעולות. אני רוצה דבר אחד בלבד: אני רוצה להגיע למצב שבו אנו מקיימים את מה שרצינו לעשות בתחום התשתית, בתחום ההשקעות בתעשייה, בתחום התיירות, במשק המים ובחינוך. אני חושב שהממשלה הזו יכולה להיות גאה בתוצאות הכלכליות, אף שיש בעיות מסוימות שאתן אנו צריכים להתמודד.

אני פונה לאוכלוסייה הדרוזית היושבת כאן ביצע: הגענו להסכם, יחד עם משרד הפנים ומשרד ממשלה אחרים, לפיתוח ולתקציב שוטף גם למגזר הדרוזי וגם למגזר הערבי. הממשלה הזו עשתה מהפכה בעניין הזה, ואני אומר לכם שאין שום סיבה שבעולם להתארגן ולשבות שוב. אראה אתכם היום אחר הצהריים, אביא בפניכם את הנתונים על מה שעשינו למען המגזרים האלה. אין לכך תקדים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

כמה זמן יש לשר האוצר לדבר?

היו"ר ש' וייס:

בלתי מוגבל.

שר האוצר א' שוחט:

אני קורא לכנסת לאשר את חוק התקציב (מס' 2) לשנת 1994, שכן זהו חוק תקציב המבטא משק צומח, השקעות בחינוך, השקעות בתשתית, הורדת אבטלה והמשך צמיחה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לשר האוצר.

חברי הכנסת, אתם יודעים שאת דיוני התקציב שלנו, כמעט בכל המקרים בשנים האחרונות, אנחנו מקיימים על-פי התקנון, תוך הידברות ועם מנגנוני הידברות בין האופוזיציה לקואליציה. אשר על כן, מה שחבר הכנסת דן תיכון קרא קודם הסכמות – עכשיו ידבר חבר הכנסת דן תיכון עשר דקות. אחריו – חבר הכנסת אלי דיין, עשר דקות. אחריו כן יושב-ראש ועדת הכספים גדליה גל, ונעבור להצבעה. מי שיש לו טענות, שיפנה אותן כל אחד לאגף שלו. אני פשוט יושב פה ומבשרים לי על ההידברויות.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה פתאום חבר הכנסת אלי דיין?

היו"ר ש' וייס:

סליחה. חבר הכנסת דן תיכון, עשר דקות. אחריו – יושב-ראש ועדת הכספים חבר הכנסת גדליה גל, עשר דקות. לאחר מכן הצבעה. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אכן אנחנו מודים שהיו הישגים חלקיים לממשלה, למשל בתחום התעסוקה. אכן צודק שר האוצר כשהוא אומר ששיעור האבטלה במדינת ישראל ירד מ-11% ל-7.3%. אבל יש גם צד שני למטבע. כשיעור האבטלה הגיע ל-11%, צריך לזכור שדובר אז ב-500,000 עולים שהגיעו לארץ. לכן זה קונץ קטן מאוד להוריד את מספר המובטלים בארץ או את האבטלה במדינת ישראל כשמפסיקים או מצמצמים את העלייה. כשהעלייה בשנה יורדת מ-200,000 ל-73,000, מספר המובטלים יורד.

אבל, נאמנים עלי גם דברי שרת העבודה והרווחה, שאומרת שמספר המובטלים בצפון, בגליל, לא ירד; שמספר המובטלים בדרום, בנגב ובערי הפיתוח, לא ירד. כשמדובר בתל-אביב, אכן מספר המובטלים ירד. תל-אביב זו לא כל הארץ. אומרת שרת העבודה והרווחה, אכן הקטנו את מספר המובטלים, אבל שילחנו הרבה אנשים לעבודות דחק, בתחום העתיקות, למשל, היא מציינת, ובתחום החקלאות. כשמוסרים כאן נתונים, רצוי לדייק.

אבל, בואו נדבר קצת על מה ששר האוצר לא כל כך אוהב לדבר עליו – על הבעיות האמיתיות של המשק הישראלי, ולא על נתונים שפורסמו בשנתון הסטטיסטי והם מתייחסים לשנת 1993. יש לנו תקציב נוסף, ויש לנו תקציב נוסף בפעם הראשונה מאז 1991. ולא קרה אירוע כלשהו במשק שמצדיק תוספות תקציביות מן הסוג הזה.

אתמול התפרסם מדד המחירים לצרכן. הממשלה, בתקציב הזה שמוגש בפנינו, אמרה לנו שהאינפלציה לא תעלה על 8%. ואכן, היו סיכויים טובים מאוד להדביר את האינפלציה, להוריד אותה אל מתחת ל-10% זו הפעם הראשונה. זו היתה יכולה להיות שנה מצוינת אילו היתה לנו הנהגה כלכלית שנוהגת כהלכה. כל הנתונים שיחקו לידי הממשלה הזאת.

ראו מה קורה בעולם: מחירי חומרי הגלם יורדים, שער החליפין קפוא זה שבעה חודשים. זאת אומרת, הפעם הראשונה שניתן היה להוריד את האינפלציה אל מתחת ל-10% – זו לא הפעם הראשונה, נכון שב-1992 עשינו זאת אנחנו בפעם הראשונה, והורדנו את האינפלציה אל מתחת ל-10%, לשיעור של כ-9.6%.

אבל אתמול התפרסם מדד העגבנייה, רבותי. אומר לנו שר האוצר: כן, היו פה ושם טעויות ונתקן אותן. רבותי, הפריצה של האינפלציה היא לא טעות של חודש, היא גם לא סיפור של העגבנייה. מי שמנתח את הנתונים שהתפרסמו אתמול רואה שאכן יש בעיה אמיתית בתחום האינפלציה. האינפלציה לא עלתה משום שמחירי העגבניות האמירו. אני לא רוצה להזכיר כאן את מחירי הכרוב ומחירי הקישואים. מחירי כל הירקות והפירות במשך השנה האחרונה עולים מעלה מעלה, ואיש לא מסביר לנו מדוע, אף שהשקענו מאות מיליונים כסובסידיה השנה לחקלאות.

כל הכבוד לשר החקלאות מנקודת ראותו. השנה הוא הצליח להעביר לחקלאים סכומים שלא היה להם אח ורע במשך שנים רבות.

רון נחמן (הליכוד):

עושים ול"ל לעגבניות – ועדה לזירוז שתילת העגבניות.

דן תיכון (הליכוד):

אבל לא דובר כאן על נושא הדיור, אדוני סגן שר הבינוי והשיכון. מספרים לנו שבמשך שנה וחצי יש לנו אינפלציה שמקורה ביוקר הדיור במדינת ישראל. אני שואל את עצמי: מה לא אמרה לנו הממשלה

שהיא לא תעשה או תעשה בתחום הדיור? וכשבודקים את נושא הדיור נוכחים לדעת, שבשעה שאין בנייה, מחירי הדירות עולים. זה עניין של היצע וביקוש.

סוף כל סוף שחררו למכירה את הפרויקט המפורסם ביותר בתולדות המדינה – פרויקט מודיעין. תראו באילו מחירים נמכרות הדירות בפרויקט הזה. המחירים יקרים ושווים למחירים שבהם המדינה משווקת את הדירות שלה בירושלים. זה פשוט לא ייאמן. הממשלה כבר רוצה לעשות טוב ואינה מצליחה.

אמרנו שמחירי הדירות עולים ועולים ועולים. בואו נראה מה עשתה הממשלה הזאת לזוגות הצעירים. ניקח את הסטטיסטיקה שהממשלה הזאת מספקת לנו, חבר הכנסת וידידי סגן שר הבינוי והשיכון. על-פי הנתונים שלכם, שים לב – – –

הי"ר ש' וייס:

זה לא של הממשלה. המרכז לסטטיסטיקה הוא של האומה, של המדינה.

דן תיכון (הליכוד):

חבל שתיקנת אותי ללא צורך. על-פי הנתונים של משרד הבינוי והשיכון, המתפרסמים אחת לחודש, שים לב, אדוני יושב-ראש הכנסת – – –

הי"ר ש' וייס:

אני חושב שאתה מסתמך על השנתון הסטטיסטי.

דן תיכון (הליכוד):

דירה בת 2.5-3 חדרים זו דירה שמיועדת לזוגות צעירים, נכון, אדוני סגן השר? נכון. מחיר דירה כזאת במרכז הארץ – ואתה תושב מרכז הארץ – מאז עלייתם לשלטון, מחודש יולי 1992, עלה בלמעלה מ-60%. זאת אומרת, זוג צעיר במצוקה, שקנה את ההבטחות שלכם במערכת הבחירות, שואל את עצמו: למה אני צריך לשלם תוספת של 60% כדי לרכוש דירה דומה? אם זה עסק תקציבי, אני לא יודע מהו עסק תקציבי.

ולא דיברנו על מה שקרה בשוק ההון. אני מוכרח לומר לך, אדוני סגן שר הבינוי, אינני יודע אם שמעת, אבל לפני כשעה אישרה ועדת הכספים את החוק המפורסם להטלת מס רווחי הון על הבורסה. החוק אינו צודק, אבל המס צודק. אבל תראה, כבר אין בורסה מאז הוטל המס הזה. על מה מטילים היום מסים? הרי לא יהיו רווחים ולא תהיה בורסה, וכשאינן בורסה אין הפרטה. ועל ההישג הגדול של הממשלה בתחום ההפרטה אנחנו קוראים בתקציב הנוסף. הבטיחה לנו הממשלה שהיא

תגייס השנה 4.6 מיליארדי שקלים באמצעות הפרטה, והיא אפילו את הרבע לא גייסה. איך היא תעשה זאת בשנה הבאה כשאינן שוק הון, אין בורסה? לעומת זאת יש מס שאינו מכניס דבר. אבל ההפסד נטו בתקציב השנה כבר נאמד ב-3 מיליארדי שקלים. ואם זה לא מעשה חלם – מהו מעשה חלם?

צריך לומר שהשנה הזו, 1994, היתה שנה מבטיחה, יכלה להיות שנה מצוינת לכלכלת ישראל, ואנחנו מסיימים אותה כשנה של כישלון; קח את כותרות העיתון היום ותראה. לכן אנחנו נצביע נגד התקציב הנוסף. אנחנו לא מבינים לשם מה צריך תקציב נוסף. אילו חיינו במדינה מתוקנת, לאחר המדד הזה היה על שר האוצר ללכת הביתה, אילו היה לו אומץ לב. לצערי הרב, אין לו אומץ והוא ימשיך להציג בפנינו תקציבים מן הסוג הזה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, האם יושב-ראש ועדת הכספים מבקש להשיב? בבקשה. לאחר מכן נעבור להצבעה. המזכיר שלנו צלצל, שלא תהיינה אחר כך אי-הבנות לגבי מועד ההצבעה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הייתי מצפה מחברי מהאופוזיציה, שכאשר מדובר בבורסה ינהגו ביתר אחריות, משום שהרי ידוע שהבורסה מאוד מושפעת משמועות, מדברים שנאמרים, ומי יכול למכור את הסחורה שהבורסה נפלה בגלל החוק למיסוי הבורסה? הרי כולנו יודעים שאין שום קשר בין ירידתה של הבורסה, שקרתה הרבה לפני שהודיעו על המיסוי, לבין החוק – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

היא ירדה בגלל השלום. פרס הסביר לנו שהבורסה קשורה בשלום.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, במסגרת התקציב הזה כבר ביטאת את עצמך בהחלט.

רן כהן (מרצ):

– – – שהבורסה תעלה ושהליכוד יהיה מבסוט.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אני יודע שיש לא מעטים בסיעת הליכוד שחושבים ששיטת המיסוי עם הקיזוז היא השיטה הטובה והמקובלת. אבל אני מבין שהרוב – – –

דן תיכון (הליכוד):

במערך חושבים שהשיטה רעה.

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

כן. אין לי בעיה עם זה. אני מבין שהרוב, וזה לגיטימי, חושב שמס מחזור הוא הדבר הטוב ביותר, להוציא אלה שחושבים שלא צריך למסות בכלל.

אבל, ראו זה פלא, נתבקשתי, וברצון נענית, להזמין פרופסורים, להזמין מומחים ולשמע את דעתם. נתבקשתי לעשות זאת על-ידי מי שחשב שיבואו הפרופסורים ויגידו ההיפך ממה שאני חושב. וראו זה פלא, באו כל המומחים שהוזמנו – – –

קריאה:

גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

אני יודע מי הזמין. באו הפרופסורים והמומחים, וכולם ללא יוצא מן הכלל ביטלו את החוק למיסוי הבורסה בדרך של מס מחזור. היו להם השגות בסעיף זה או בסעיף אחר. רובם ככולם תמכו גם במיסוי וגם בשיטה, ואני מציע לנו להבא לצאת מהנחה שהציבור יודע לא פחות טוב מאתנו במה מדובר ולא לנסות למכור דברים שאין להם רגליים ואין להם ידיים. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש ועדת הכספים.

אנחנו עוברים להצבעות. נא לשבת איש איש במקומו. נא לסגור את הדלתות.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994, התשנ"ה-1994, בשלב הקריאה השנייה, וכמובן הצבעה על ההסתייגויות.

האם יש אפשרות שנעשה את זה ידני?

דן תיכון (הליכוד):

לא. נתחיל בהצבעה אלקטרונית ואחר כך נעבור להצבעה ידנית.

היו"ר ש' וייס:

בסדר. ככל שתוכלו לאפשר לנו להצביע ידנית יהיה יותר טוב.

עכשיו אני מצביע על הסתייגות לשם החוק של חבר הכנסת דן תיכון. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לשם החוק – 27

נגד – 46

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

27 בעד, 46 מתנגדים, אפס נמנעים. אני קובע שההסתייגות הזאת נדחתה.

חברי הכנסת, אותה הסתייגות – לחלופין. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד התיקון לחלופין של חבר הכנסת ד' תיכון לשם החוק – 30

נגד – 46

נמנעים – 1

התיקון לחלופין של חבר הכנסת ד' תיכון לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

30 בעד, 46 מתנגדים, אחד נמנע. גם ההסתייגות הזאת נדחתה.

כן, חבר הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבל שאתה עושה את זה בזמן ההצבעה.

משה קצב (הליכוד):

ראיתי את השר שחל מדבר עם ---

היו"ר ש' וייס:

מה לעשות? חבר הכנסת קצב, אנחנו ממשיכים.

חברי הכנסת, הסתייגות של חברי הכנסת אריאל ויינשטיין ורון נחמן, עדיין לשם החוק. חברי הכנסת, יש לי בקשה. לא צריך תמיד כמעט באופן שיטתי בזמן ההצבעה לבוא עם הנושא הזה.

הצבעה מס' 3

בעד התיקון של חברי הכנסת א' ויינשטיין ור' נחמן לשם החוק – 32

נגד – 47

נמנעים – 1

התיקון של חברי הכנסת א' ויינשטיין ור' נחמן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

32 תומכים, 47 מתנגדים, אחד נמנע. אני קובע שההסתייגות הזאת נדחתה.

חברי הכנסת, אנחנו עדיין בהסתייגות לשם החוק, לחלופין. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד התיקון לחלופין של חברי הכנסת א' ויינשטיין ור' נחמן לשם החוק – 33

נגד – 47

נמנעים – 1

התיקון לחלופין של חברי הכנסת א' ויינשטיין ור' נחמן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

33 תומכים, 47 מתנגדים, אחד נמנע. אני קובע שגם ההסתייגות הזאת, והחלופין, נדחו.

חברי הכנסת, אנחנו עדיין בהסתייגות לשם החוק, הסתייגות של חבר הכנסת יוסף בא-גד. ההצבעה החלה.

קריאות:

לפני כן יש הסתייגות של חבר הכנסת אורון.

היו"ר ש' וייס:

נחזור לזה. אני לא יודע איך העזתי לעשות זאת. מישהו רמז לי כאילו אתם הסרתם את זה.

הצבעה מס' 5

בעד התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לשם החוק – 33

נגד – 46

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת י' בא-גד לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

33 תומכים, 46 מתנגדים, אחד נמנע. אני קובע שההסתייגות של חבר הכנסת בא-גד לשם החוק נדחתה.

עכשיו אנחנו עוברים, ועדיין לשם החוק, להסתייגות של חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

אני מבטל את כל ההסתייגויות.

היו"ר ש' וייס:

כל ההסתייגויות של חבר הכנסת אורון, עד סוף החוק, מבוטלות על-פי בקשתו. תודה רבה.

חברי הכנסת, כל ההסתייגויות לשם החוק נדחו. אני עובר עכשיו להצבעה בקריאה שנייה על שם החוק על-פי הצעת הוועדה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 6

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה – 43

נגד – 33

נמנעים – 4

שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

43 תומכים, 33 מתנגדים, ארבעה נמנעים. אני קובע ששם החוק אושר בקריאה שנייה כהצעת הוועדה.

מה קרה, חבר הכנסת חיים דיין?

חיים דיין (צומת):

ההצבעה שלי לא נקלטה.

היו"ר ש' וייס:

אני אגיד לך למה לא נקלטה: אתה לחצת בשתי האצבעות. נא ללמוד בדיוק איך מצביעים. אני לוקח את זה בחשבון ומוסיף את קולך למתנגדים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אפשר להצביע בהרמת יד, ורק בסוף סעיף להצביע הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, נעבוד במנגנון כמו תמיד. עובדים עכשיו בהצבעה ידנית – – –

דן תיכון (הליכוד):

בסוף כל סעיף הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו הצבעה ידנית. מכיוון שכל חבר כנסת יכול לבקש הצבעה אלקטרונית, כשתבקשו – אעבור להצבעה אלקטרונית.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אומר לך כבר עכשיו: בסוף כל סעיף – הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ש' וייס:

הבנתי.

אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על הסעיף הראשון בקריאה ראשונה. לחבר הכנסת מיכאל איתן הסתייגות. מי בעד? מי נגד? הצבעה ידנית.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת מ' איתן לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות נדחתה.

הסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת דן תיכון לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות נדחתה.

תעברו אתי לעמוד השני. לחלופין – מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון לחלופין של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

התיקון נדחה.

שוב לחלופין. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון לחלופין של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

נדחה.

אנחנו עוברים עכשיו להסתייגות של חברי הכנסת ויינשטיין ורון נחמן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת א' ויינשטיין ור' נחמן לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

נדחה.

עוברים עכשיו לחלופין. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון לחלופין של חברי הכנסת א' ויינשטיין ור' נחמן לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

נדחה.

עוברים עכשיו להסתייגות של חבר הכנסת חיים אורון, והוא מחק.

חברי הכנסת, כל ההסתייגויות לסעיף הראשון נדחו, ולפיכך אנחנו עוברים עכשיו להצבעה אלקטרונית לאישור הסעיף הראשון בקריאה שנייה. ההצבעה האלקטרונית החלה.

הצבעה מס' 7

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 43

נגד – 36

נמנעים – 5

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

43 תומכים, 36 מתנגדים, חמישה נמנעים. אני קובע, חברי הכנסת, שהסעיף הראשון אושר כהצעת הוועדה.

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף השני, ואנחנו חוזרים להצבעה ידנית. הסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות נדחתה.

לחלופין. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון לחלופין של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

התיקון נדחה.

יש עוד תיקון לחלופין. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה לחלופין של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 2 לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

התיקון נדחה.

חבר הכנסת חיים אורון מחק את התיקון.

אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על סעיף מס' 2 בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה, אחרי שהסתייגויות נדחו. ההצבעה היא אלקטרונית.

הצבעה מס' 8

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה – 41

נגד – 36

נמנעים – 5

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

41 תומכים, 36 מתנגדים, חמישה נמנעים. אני קובע, חברי הכנסת, שהסעיף השני, בקריאה שנייה, אושר כהצעת הוועדה.

נא לעבור אתי לעמוד השלישי, לסעיף מס' 3. הצבעה ידנית. מי בעד ההסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 3 לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות נדחתה.

לחלופין. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

התיקון לחלופין של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגות נדחתה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה אלקטרונית על סעיף 3 בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה, כאשר ההסתייגויות נדחו.

הצבעה מס' 9

בעד סעיף 3, כהצעת הוועדה – 43

נגד – 35

נמנעים – 5

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

43 תומכים, 35 מתנגדים, חמישה נמנעים. אני קובע שהסעיף השלישי אושר בלי הסתייגויות כהצעת הוועדה בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לסעיף הרביעי, קריאה שנייה. חבר הכנסת חיים אורון הסיר את ההסתייגות. עוברים להצבעה על ההסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההצעה של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 4 לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע שההסתייגות נדחתה, ולפיכך, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית על הסעיף הרביעי בקריאה שנייה, בלי הסתייגויות, מכיוון שהן נדחו. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 10

בעד סעיף 4, כהצעת הוועדה – 44

נגד – 36

נמנעים – 5

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

הי"ר ש' וייס:

44 תומכים, 36 מתנגדים, חמישה נמנעים. אני קובע, חברי הכנסת, שהסעיף הרביעי אושר בקריאה שנייה כהצעת הוועדה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לסעיף החמישי ועוברים להצבעה ידנית. קריאה שנייה, הסתייגות של חבר הכנסת דן תיכון. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 5 לא נתקבל.

הי"ר ש' וייס:

אני קובע שההסתייגות נדחתה.

לחלופין. מי בעד? מי מתנגד?

הצבעה

התיקון לחלופין של חבר הכנסת ד' תיכון לסעיף 5 לא נתקבל.

הי"ר ש' וייס:

אני קובע שההסתייגות נדחתה.

חבר הכנסת חיים אורון מחק את ההסתייגות.

אנחנו עוברים עכשיו להצבעה אלקטרונית על הסעיף החמישי, כהצעת הוועדה.

הצבעה מס' 11

בעד סעיף 5, כהצעת הוועדה – 45

נגד – 36

נמנעים – 5

סעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

45 תומכים, 36 מתנגדים, חמישה נמנעים. חברי הכנסת, אני קובע שהסעיף החמישי אושר בקריאה שנייה ללא הסתייגויות כהצעת הוועדה.

עכשיו אנחנו עוברים לעמוד הרביעי להצבעה על התוספת. חברי הכנסת אלי גולדשמידט, אלי דיין ויעקב שפי מחקו את ההסתייגויות שלהם.

נא לעבור אתי לעמוד החמישי. יש לנו כאן הסתייגויות של חברי הכנסת מיכאל איתן ועובדיה עלי. אני מבין שאפשר להצביע ידנית על כולן יחד, מ-1 עד 14. מי תומך בהסתייגויות של חברי הכנסת איתן ועלי? מי מתנגד?

הצבעה

התיקונים של חברי הכנסת מ' איתן וע' עלי לתוספת לא נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע שההסתייגויות נדחו.

עכשיו אנחנו עוברים להסתייגויות של חברי הכנסת ויינשטיין ורון נחמן. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקונים של חברי הכנסת א' ויינשטיין ור' נחמן לתוספת לא נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע שההסתייגויות נדחו.

נא לעבור אתי, חברי הכנסת, לעמוד השישי. מי תומך בהסתייגויות של חבר הכנסת חיים קופמן? מי מתנגד?

הצבעה

התיקונים של חבר הכנסת ח' קופמן לתוספת לא נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע שההסתייגויות נדחו.

באותו עמוד, מי תומך בהסתייגויות של חבר הכנסת דן תיכון? מי מתנגד?

הצבעה

התיקונים של חבר הכנסת ד' תיכון לתוספת לא נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגויות נדחו.

אנחנו עוברים לעמוד השביעי. מי תומך בהסתייגויות של חבר הכנסת גולדפרב? מי מתנגד?

הצבעה

התיקונים של חבר הכנסת א' גולדפרב לתוספת לא נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

ההסתייגויות נדחו.

אנחנו עוברים להסתייגויות של חבר הכנסת יוסף בא-גד. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה

התיקונים של חבר הכנסת י' בא-גד לתוספת לא נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע שההסתייגויות נדחו.

נא לעבור אתי לעמוד השמיני, האחרון בסט הזה. חברי הכנסת, מי תומך בהסתייגויות של חברי הכנסת תמר גוז'נסקי, האשם מחאמיד וסאלח סלים? מי מתנגד?

הצבעה

התיקונים של חברי הכנסת ת' גוז'נסקי, ה' מחאמיד וס' סלים לתוספת לא נתקבלו.

הי"ר ש' וייס:

אני קובע שהתיקונים נדחו.

אנחנו עוברים עכשיו בקריאה שנייה להצבעה אלקטרונית על התוספת. מי תומך בתוספת שהוצגה עכשיו? זאת היתה תוספת ראשונה.

הצבעה מס' 12

בעד התוספת, כהצעת הוועדה – 46

נגד – 36

נמנעים – 4

התוספת, כהצעת הוועדה, נתקבלה.

הי"ר ש' וייס:

46 תומכים, 36 מתנגדים, ארבעה נמנעים. אני קובע שהתוספת הראשונה, כהצעת הוועדה, אושרה בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, נא לעבור אתי עכשיו לעמוד החמישי, שם כתוב כך: מפעלים עסקיים – תקציב מס' 2 לשנת הכספים 1994, ריכוז התוספת השנייה. מכיוון שאין כאן הסתייגויות אני שואל: מי תומך כאן בתוספת השנייה, בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה? ההצבעה היא אלקטרונית.

הצבעה מס' 13

בעד התוספת השנייה – 44

נגד – 36

נמנעים – 5

התוספת השנייה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

44 תומכים, 36 מתנגדים, חמישה נמנעים. אני קובע שהתוספת השנייה, כאמור, אושרה בקריאה שנייה כהצעת הוועדה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לעמוד 6: תקבולים ומלוות (מס' 2) לשנת הכספים 1994. אנחנו מצביעים עכשיו בקריאה שנייה. אין הסתייגויות. מי תומך בתוספת הזאת בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 14

בעד התוספת – 41

נגד – 33

נמנעים – 5

התוספת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

41 תומכים, 33 מתנגדים, חמישה נמנעים. אני קובע שגם התוספת הזאת אושרה בקריאה שנייה.

אני שואל עכשיו את יושב-ראש ועדת הכספים, האם אפשר לעבור לקריאה שלישית? הכול בסדר? כל השאלות נשאלו? אני מבין שכן. תודה רבה. חבר הכנסת דן תיכון מחייך, הוא יודע למה.

אנו עוברים עכשיו להצבעה בקריאה שלישית על הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994, התשנ"ה-1994; קריאה שלישית ואחרונה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 15

בעד החוק – 45

נגד – 35

נמנעים – 5

חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994, התשנ"ה–1994, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, ואלה התוצאות: 45 תומכים, 35 מתנגדים, חמישה נמנעים. אני קובע שחוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1994, התשנ"ה–1994, אושר בקריאה שלישית.

תודה רבה לכם. אנו עוברים עכשיו להמשך סדר-היום.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא: תשובות על שאילתות בעל-פה לשר המשטרה. אני מזמין את ראשון השואלים, חבר הכנסת סאלח סלים. בבקשה, אדוני. הנושא: אחסון נשק גרעיני ליד מרכזי אוכלוסין. חבר הכנסת סאלח סלים, אתה שואל, אדוני? בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

למה משנים את סדר-היום?

היו"ר ר' אדרי:

לא משנים את סדר-היום. אם תסתכל בלוח, כתוב למטה: שאילתות בעל-פה לשר המשפטים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

עכשיו צריכה לבוא הצעת חוק של חבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

נכון, אדוני היושב-ראש, אני מחכה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

בכל פעם משנים.

היו"ר ר' אדרי:

היתה בקשה של שר המשטרה להקדים את השאלות בעל-פה, ואנחנו מאפשרים לו. זה הכול.

עמנואל זיסמן (העבודה):

תהיה רק שאלתא אחת בעל-פה ולאחר מכן נעבור לסדר-היום?

היו"ר ר' אדרי:

לא, יש שתי שאלות בעל-פה לשר המשטרה ולאחר מכן גם כמה שאלות רגילות. יש לאדוני הסתייגות בנושא הזה?

עמנואל זיסמן (העבודה):

כן, צריך לעבור להצעות חוק ולהצעות לסדר-היום, וכל הזמן רק משנים את סדר-היום.

יורם לס (העבודה):

לפי סדר-היום צריכה עכשיו לבוא הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת מאיר שטרית.

עמנואל זיסמן (העבודה):

עכשיו צריכה לבוא הצעתו של חבר הכנסת מאיר שטרית, למה משנים?

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אומנם היתה היענות לבקשתו של שר המשטרה, אבל אם אין הסכמה אני לא יכול לפעול אחרת, אדוני שר המשטרה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, שאילתות בעל-פה הן בדרך כלל בתחילת השיבה. כך קובע התקנון. על-פי זה גם נהגנו. אני רוצה לומר לחבר הכנסת עמנואל זיסמן ולחבריו, שעל-פי ההנחיות שבידי, שסיעתו העבירה גם אליו, מופיעות השאילתות בעל-פה כנושא ראשון לפני כל הצעות החוק.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, היו הרבה תקדימים שבהם העבירו את השאילתות לשעה מאוחרת יותר. מה זה, שינוי בעבודת הכנסת? מה קרה? היו תקדימים כאלה שיש שאילתות בשעה מאוחרת יותר, מהטעם של נוחות העבודה. שום דבר לא קרה. מה הבעיה? מה ההתרגשות? אני לא מבינה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אנחנו לא מתרגשים, זה עניין של סדר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אבל היו גם מקרים אחרים שבעקבות תיאום שינו.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אז היו. לו זה היה נוגע לך – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ר' אדרי:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שמענו. אני פונה אל חברי הכנסת שהסתייגו – – – שליחה, כן, אדוני שר התחבורה.

שר התחבורה י' קיסר:

הייתי אמור לענות עכשיו על הצעת חוק של חבר הכנסת שטרית. אבל אם יש רק שאילתא אחת בעל-פה – – –

היו"ר ר' אדרי:

לא רק שאילתא אחת בעל-פה. יש שתי שאילתות בעל-פה ולאחר מכן גם שאילתות רגילות; מספר די גדול של שאילתות רגילות.

שר התחבורה י' קיסר:

אילו הודיעו לנו קודם, לכל אחד יש סדר-היום ומתי הוא מופיע – – –

דן תיכון (הליכוד):

אתם מקופחים? אנחנו היושבים כאן מקופחים.

יורם לס (העבודה):

היו"ר ר' אדרי:

אדוני שר המשטרה והאנרגיה, הייתי מאוד רוצה להיענות לבקשה שלך, אבל פה נדונו גם בשעה מוקדמת יותר שאילתות רגילות. על-פי הסדר הרגיל, היינו אמורים כעת להתחיל בהצעות חוק ששר התחבורה אמור להשיב עליהן. אני מבין שגם כמה חברי הכנסת וגם שר התחבורה עצמו מסתייגים. לכן אני נאלץ, לצערי, להמשיך בסדר-היום הרגיל.

שר המשטרה מ' שחל:

לי אין שום בעיה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לכם. אני גם מודה לשר המשטרה על ההבנה שהוא מגלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איזה תקדים זה? אני לא מבינה, אדוני היושב-ראש. איזה תקדים זה? אלף פעמים היו הסכמות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רק רגע, מי בכל זאת מופיע עכשיו?

היו"ר ר' אדרי:

אנו נעבור לסדר-היום הרגיל. תודה.

הצעת חוק למיגור נגע גנבות רכב מנועי, התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

היו"ר ר' אדרי:

אני מזמין את חבר הכנסת מאיר שטרית להעלות הצעת חוק א'תרז, הצעת חוק למיגור נגע גנבות רכב מנועי, התשנ"ד–1994. בבקשה. שר התחבורה ישיב על הצעת החוק.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, 24,000 כלי רכב נגנבו בארץ בשנה האחרונה.

היו"ר ר' אדרי:

סליחה לרגע. חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה ואדוני שר התחבורה, אנחנו אולי נמצא פשרה. יש לי הצעות, ולאחר מכן נמשיך בסדר-היום.

שר המשטרה מ' שחל:

לי אין בעיה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מצטער.

סליחה, חבר הכנסת שטרית. בבקשה להמשיך, אדוני.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מצטט כתבה של אריה בנדר מ"מעריב" מיום 26 בינואר 1994, שאומרת: "24,000 כלי רכב נגנבו בארץ בשנה האחרונה. כך מסר אתמול ראש מפלג הרכב במשטרת ישראל, סגן-ניצב יוסי רוזנברג. הוא דיבר בוועדת המשנה לצרכנות ומסר, כי רק 55% מכלי הרכב נמצאו. היתר פורקו כנראה במשחטות רכב לצורך מכירת חלפים או שעברו הסבה על שם רכב אחר באמצעי זיוף מתוחכמים".

אדוני היושב-ראש, אני ציטטתי רק כתבה אחת. אני מבקש לצטט קטע נוסף מתוך כתבה של שלמה אברמוביץ, "האם המכונית שלך מזויפת?", שפורסמה במוסף של "ידיעות אחרונות" ב-14 בינואר 1994. אני מבקש לצטט מתוך אותה כתבה את הפרטים הבאים, פשוט כדי להפוך את העניין לאקטואלי יותר ולרלבנטי. וכך נאמר:

"אלון קונפינו מתל-אביב היה קונה זהיר. הוא פנה למכון בדיקה ונקט את כל הצעדים המתחייבים בשעה שרכש מכונית מיד שנייה. כעת הולכים לקחת ממנו את ה'דייהטסו' שרכש בכל חסכוניותו, 41,000 שקלים.

"הרצל אכלגי, נשוי טרי מהרצלייה, רכש את ה'מיצובישי' שלו ב-46,000 שקלים שחסך פרוטה לפרוטה. גם הוא היה זהיר. כעת אין לו מכונית ואין לו חסכוניות. החוק קובע שה'מיצובישי' שלו שייכת לחברת הביטוח.

"יצחק נחומי מרעננה באותה סירה. 45,000 שקלים שחסך עומדים להתאייד וה'מיצובישי' 1992 שלו תועבר לידי אדם אחר. גם הוא, כמו השניים האחרים, רכש מכונית בעלת זהות מזויפת.

"תמר טרבלסי מתל-אביב חששה משוק המכוניות המשומשות ולקחה מהבנק הלוואה כדי לרכוש 'דייהטסו' חדשה. המכונית נגנבה ממנה ולאחר 39 יום נמצאה בריאה ושלמה. אבל טרבלסי עדיין בלי מכונית ובלי כסף מהביטוח. ה'דייהטסו' נמכרה למישהו אחר, והיא צריכה להיאבק בבית-המשפט כדי לקבל את המכונית שלה.

"גם מנשה בר-חיים מרמת-גן לא רצה צרות של רכב יד שנייה ורכש את ה'דייהטסו' שלו הישר מהיבואן. המכונית שלו גם לא נגנבה מעולם, אבל המכונית שרכש במיטב כספו וחונה במגרש החנייה הסמוך לביתו, בעצם לא שלו. לאחר שלוש ישיבות בית-משפט, לאחר ששילם לעורך-דין למעלה מ-1,000 דולר ולאחר שבזבז ימי עבודה בהתרוצצויות אל משרד הרישוי, הוא עדיין לא הבעלים של המכונית של עצמו, אחרי שנוכלים העתיקו את פרטי רכבו ו'הכשירו' אותם בעזרת רכב גנוב".

אומר הכתב, ובזה אני מסיים את הציטוט: "אם רכשת בשלוש השנים האחרונות מכונית חדשה או מיד שנייה, יש חשש שגם המכונית שלך לא שלך. קונפינו, אכלגי, נחומי, טרבלסי ובר-חיים הם רק חמישה מתוך עשרות שנפלו קורבן לכנופיית עוקץ תל-אביבית, ורק חלק זעום מרבבות המשפחות שנפלו קורבן לתעתועי שוק הרכב הישראלי".

בתחקיר הזה של הכתב שלמה אברמוביץ הוא חושף את שיטות הפעולה של כנופיית העוקץ, שהן דוגמה למתרחש בשוק הרכב הישראלי.

לצערי הרב, בנתונים הקיימים היום יש אפשרות לגנבים לגנוב כלי רכב, לשנות את זהותם על בסיס מספרים של כלי רכב אחרים ולמכור את המכוניות האלה ליד שנייה, לקונה התמים, שיש לו תחושה שהוא קונה רכב כשר, בתום לב, ומשלם עליו כסף מלא; מסתבר שבאלפי מקרים האנשים האלה נענשים עונש קשה מאוד ויוצאים נפגעים, כי לא רק אין להם הרכב שהם קנו, וכשמוצאים שהרכב הוא מזויף הרכב נלקח מהם על-ידי בעל הרכב האמיתי או על-ידי חברת הביטוח, שבינתיים שילמה את מחיר הרכב למי שאיבד אותו, אלא הם נשארים גם בלי הכסף, בלי חסכוניותיהם ובלי הרכב.

נדמה לי שבנתונים הקיימים יש פרצה שקוראת לגנב, והפרצה היא שלגנבים – שהם מאוד מתוחכמים ומתגברים בקלות, בתוך דקות, על כל מערכות האזעקה של המכוניות, יודעים להניע את המכוניות ומתגברים על מנעולים בקלות – יש, לצערי, אפשרות לקחת את הרכב שנגנב, לשנות את מסמכי הרכב או להביא מסמכי רכב מזויפים באמצעות מחשבי משרד הרישוי ולמכור את הרכב שנגנב על בסיס של מסמכי זיהוי של רכב אחר לחלוטין, שהצליחו להשיג באמצעות משרד הרישוי.

נדמה לי, אדוני היושב-ראש, שהצעת החוק שאני מציע פה תקטין במידה ניכרת את האפשרות של גנבים לעשות את התרגיל הזה.

גם הכתב מצביע בכתבה שלו, בסוף התחקיר, על הדברים הבאים ואומר – אני מצטט, אדוני היושב-ראש, מכתבתו של שלמה אברמוביץ מ"דיעות אחרונות": "החוק נגד האזרחים. הבעיה העיקרית של

רוכשי רכב מזויף היא סעיף 34 בחוק המכר. על-פי סעיף זה, שנקבע בימי המנדט הבריטי, קונה רכב צריך להוכיח תום לב וכן שרכש את מכוניתו מאדם שעיסוקו הקבוע הוא מכירת רכב או ממוסד העוסק במכירת רכב". זאת אומרת, החוק המנדטורי הזה לא צפה שב-1994 מאות אלפי ישראלים, הקונים כלי רכב משומשים, קונים את הרכב בעצם ישירות, דרך העיתון, דרך הודעות, באמצעות טלפון, לא באמצעות סוחרי רכב משומש.

לכן, כאשר מסתבר שהרכב שלהם היה גנוב, גם אם הם קנו אותו בתום לב ושילמו את מחיר הרכב המלא, בכל התביעות שהוגשו עד היום זיכו כל בתי-המשפט את חברות הביטוח ונתנו את הרכב לחברת הביטוח, ולא לקונה התמים, ששילם במיטב כספו ולא היתה לו דרך לדעת אם הרכב גנוב או לא גנוב.

אני חושב, אדוני היושב-ראש, שהצעת החוק שאני מציע יכולה להמעיט את היכולת של הגנבים האלה לנצל את תום הלב של הקונה ושל בעל הרכב ולזייף בקלות את הרכב.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה אתה מציע?

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק מציעה שני סעיפים עיקריים. הסעיף הראשון אומר, שרשות הרישוי תבצע העברת בעלות על רכב מנועי רק בנוכחותו של בעל הרכב או בא-כוחו, המצויד בייפוי-כוח נוטריוני, או עורך-דינו. הסעיף השני אומר: "לא ישכפל אדם מפתח לרכב מנועי אלא אם כן הזדהה בפניו מבקש השכפול כבעל הרכב באמצעות תעודת זהות ואישור בעלות על הרכב מהסוג אשר המפתח המבוקש – מתאים לו". והסעיף הבא אומר: "העובר על הוראת סעיף 3 דינו – קנס 5,000 שקל".

אסביר את הסעיף השני. אחת הדרכים של גונבי כלי רכב היא גנבת המפתח של בעל הרכב ושכפולו. הם מחזירים לך את המפתח ולמחרת הם גונבים את הרכב שלך בלי מפתח, כשבידם המפתח הגנוב, והם מוכרים את הרכב כרכב שלהם כביכול, אחרי שזייפו את הטפסים.

ייתכן שהוראות החוק הזה היו מטילות עומס גדול מאוד על משרד הרישוי, אבל לשמחתי – ואני רוצה לברך את שר התחבורה על כך – בימים האחרונים פרסם דני שדה בעיתון ידיעה האומרת: "בתוך מספר ימים תוכל לבצע העברת בעלות רכב גם בסניפי הדואר ולדעת מייד אם הרכב שבו מדובר מעוקל או משועבד. משרד התחבורה השלים בימים אלה הקמת תחנות שירות ממוחשבות ב-40 סניפי דואר ברחבי הארץ. התחנות יחוברו למחשבי משרד הרישוי ויספקו מידע על כלי הרכב שעוברים בעלות, כולל עיקולים ושעבודים". זאת אומרת, היום הנגישות של אזרחים לתהליך העברת בעלות גדולה יותר. כשאדם צריך למכור רכב, הוא לא צריך לטרוטר את עצמו עד למשרד הרישוי בחולון או למקום רחוק ממקום מגוריו. הוא יכול לגשת לסניפי הדואר הרבים שנמצאים ברחבי הארץ ולעשות במקום את העברת הבעלות.

אגב, זה חוסך צרה נוספת לבעל הרכב. מי שמוכר רכב, ראוי שהוא עצמו יעשה את העברת הבעלות, כי אז הוא בטוח בדבר אחד, והוא שהרשיון לא נשאר על שמו, וכל הדוחות שייקבל הקונה לא יגיעו אליו בעתיד, על שמו, והוא יצטרך להתרוצץ בבת-המשפט ולהוכיח שהוא לא היה בעל הרכב. אם העברת הבעלות תיעשה בנוכחותו, הדבר ייעשה מייד עם קניית הרכב או מכירתו, וזה יסייע בכמה תחומים בבת אחת: גם יקשה על הגנבים וגם יפתור בעיות שנוצרות עקב השארת שם בעל הרכב אצל הקונה החדש, בלי שהעביר בעלות על הרכב. יש כאלה שעושים את זה ולא מעבירים בעלות, כך שכאשר הם ימכרו את הרכב, הרכב עוד ייחשב כאילו יד ראשונה.

לכן, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בהעברת הצעת החוק לזוועדת הפנים של הכנסת, על מנת לסגור עוד פרצה אחת שקיימת, לצערי, כיום.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת מאיר שטרית.

ישיב שר התחבורה. אדוני השר, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גנבות רכב הן מכת מדינה, והפתרון שמציע חבר הכנסת מאיר שטרית נוגע רק באפס קצה של הבעיה.

אנחנו עובדים יחד עם המשטרה וחברות הביטוח על מציאת פתרונות לצמצום נגע גנבות רכב, אם כי עם בניית גדר מסביב לעזה ירד המספר במקצת.

קודם כול, אני רוצה שיהיו נתונים בפני חברי הכנסת. בשנה נעשות כ-350,000 העברות בעלות, מהן 150,000 במשרדי הרישוי, והשאר – באמצעות הבנקים ובנק הדואר. במטרה לשפר את השירות, כפי שכבר אמר חבר הכנסת מאיר שטרית, הגענו להסכם עם רשות הדואר להתחבר למחשב של משרד הרישוי ולהעביר בעלות על המכונית בזמן אמיתי, מה שנקרא בלועזית: on line. עד כה בוצע קשר ישיר עם 30 סניפי דואר שמחוברים למשרד הרישוי, ועד סוף השנה אנחנו נגיע ל-40 סניפים.

כמו כן אנחנו במשא-ומתן מתקדם עם הבנקים. הוויכוח אתם הוא רק על המחיר, ואני מקווה שגם אתם נגיע להסכם ויהיה חיבור ישיר בין הבנק לבין משרד הרישוי, ואפשר יהיה לראות את זה במקום, לרבות הסרת שעבודים, והיום אפשר on line לבטל בבנקים שעבודים במשרד הרישוי.

אשר להצעה של חבר הכנסת מאיר שטרית – בעניין הצגת תעודת זיהוי בעת העברת בעלות אני רוצה להפנות את תשומת לב חברי הכנסת לכך שעל-פי תקנות התעבורה חייבים מבקשי העברת בעלות לזהות עצמם בתעודת זיהוי. על כן, לפי דעתנו אין צורך בחקיקה ראשית. לפעמים אנחנו

מרביתם שלא לצורך בחקיקות ראשיות, כשיש פתרון בנמצא. לכן אני טוען שאין צורך בחקיקה ראשית ויש להשאיר נושא זה בידי שר התחבורה, שיכול להתקין תקנות מפעם לפעם, ככל שיידרש.

אשר להצעה השנייה של חבר הכנסת מאיר שטרית – לאסור שכפול מפתחות כלי רכב אלא אם כן אדם הציג תעודת זהות – אינני מתנגד להצעה הזאת, אבל יש ספק במשרדי אם זה בתחום האחריות של משרד התחבורה. על כן, אם אכן תחליט הכנסת כך, הדבר ייעשה ונתקין תקנה בהתאם.

בשל הסעיף השני, לא הראשון – הראשון, אמרתי, הוא מיותר, כי יש תקנה ולא צריך להכביד עליה בחוק – בשל הסעיף השני אני לא מתנגד להעברת ההצעה, כדי להסדיר, אם רוצים, ששכפול מפתח לרכב יחייב גם הוא הצגת תעודת זהות – – –

יהושע מצא (הליכוד):

– – – בהצעת חוק או בתקנה?

שר התחבורה י' קיסר:

אני מציע את זה כתקנה. לא צריך, בכל דבר, חקיקת חוק שאנחנו יודעים מה משמעותה, אבל אם ירצו להעביר את זה בגלל הסעיף הזה – מצדי לא תהיה התנגדות.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אני מודה לך, אדוני שר התחבורה.

אדוני חבר הכנסת שטרית, אתה מקבל את הצעתנו של שר התחבורה?

דוד צוקר (מרצ):

מה ממליץ השר?

היו"ר ר' אדרי:

רגע, רגע. אדוני, אתה בעד זה שההצעה תעבור לוועדה או שאתה מסכים לתקנה? מה אתה מציע?

מאיר שטרית (הליכוד):

--- לוועדה, ובוועדה נדון ---

היו"ר ר' אדרי:

ועדת הכלכלה?

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבין שחבר הכנסת שטרית מסכים להצעתו של השר להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה ---

יהושע מצא (הליכוד):

ועדת הפנים. יש אצלנו דיון ---

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבין שיש הצעה לוועדת הפנים, ואם כך ועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה יעבור הנושא.

אנחנו מצביעים, ההצבעה החלה. מי בעד? מי נגד?

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק למיגור נגע גנבות רכב מנועי, התשנ"ד–1994,

לדין מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

עשרה בעד, נגד אין, נמנעים אין, הצעת החוק למיגור נגע גנבות רכב מנועי, התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת שטרית, תעבור לוועדה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק התחבורה (סגירת עורקים), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ע' זיסמן)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעת חוק א'תתקנג, הצעת חוק התחבורה (סגירת עורקים), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת עמנואל זיסמן. אדוני, בבקשה. גם כאן ישיב שר התחבורה ישראל קיסר. בבקשה, אדוני.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, הצעת החוק המוצגת בפניכם היום נועדה לשים קץ אחת ולתמיד למצב הבלתי-נסבל, שבו עורקי תחבורה וצירים ראשיים ברחבי מדינת ישראל הופכים בני ערובה בידיהם של גורמים מגורמים שונים.

הצעה זו, כפי שכבר ציינתי בדברי ההסבר הנלווים לה, נועדה בעיקרה לאפשר את הפעילות התקינה, הסדירה והשוטפת של עורקי תחבורה בכל ימות השבוע, אדוני השר, כל ימות השבוע, בלי ששיקולים זרים ושיקולים לא-ענייניים ישתרבו ויגרמו לסגירת צירים חשובים במדינת ישראל בכלל ובבירת ישראל בפרט.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת זיסמן, שבת זה שיקול זר או שיקול יהודי?

עמנואל זיסמן (העבודה):

חברי הכנסת, תקשיב טוב, חבר הכנסת רביץ – –

דן תיכון (הליכוד):

לא לצעוק.

עמנואל זיסמן (העבודה):

– – לכל מה שאני אגיד עכשיו. למען הסר ספק כבר בתחילת דברי, כמי שרואה עצמו כחסידי של שמירת הסטטוס-קוו הקיים ביחסי דתיים-חילונים בעיר הזאת וכמי שעל-פי תפיסת עולמו רואה בסובלנות ובאורך-רוח עקרונות יסוד ביחסים אלה בין דתיים לחילונים, תמכתי, חבר הכנסת רביץ, במשך שנים רבות בתביעות האוכלוסייה החרדית לסגירתם של כבישים ברחבי ירושלים, כבישים שהיו בלב לבן של שכונות חרדיות, זאת בלבד, וכשהיה ברור לכול ומעבר לכל ספק שהדבר לא היווה פגיעה בכלל תושבי העיר, ואני רוצה להדגיש שלא היה מדובר בצירים ראשיים או בכבישים שמקשרים בין שכונות ברחבי העיר. רק בשנה האחרונה, אחרי 24 שנות שירות בעירייה, סגרנו במאה-שערים כבישים שלא נסגרו מאז קום המדינה, אבל לא ניתקנו את מאה-שערים. סגרנו כבישים בהר-נוף, אבל לא ניתקנו את שכונת הר-נוף.

חברי הכנסת, כשם שתמכתי בבקשות החרדים מתוך אותם עקרונות שציינתי ומתוך כבוד ורצון לשמור על רגשותיהם הדתיים, אני לא אתן לאיש להביא לסגירתה של העיר הזאת. לא אשקוט על שמרי כאשר בציבור מושמעים קולות הקוראים לשיבוש חיי תושבי בירת ישראל, גם אם מדובר באותה ועדה מהוללת, בראשותו של אלעזר שטורם, שקולה נשמע ברמה, ושבעבור קורטוב של פרסומת אף יצאה בהצהרות על סגירה חלקית של ציר בר-אילן בשבתות. הוועדה הזאת התעלמה מהדינמיקה המסוכנת שיש להכרזות שכאלה. מה, זה לא ברור שהחלטה שכזו תנחית מכה אנושה על ציר בר-אילן ותביא לבסוף לסגירתו? אנחנו לא נניח לאלה ששואפים להרוס את האיזון ולרמוס את העקרונות שהנחו אותנו עד כה, ואני מתכוון לשני הצדדים, חבר הכנסת רביץ, גם לחרדים וגם לחילונים.

מעל בימה זו אני מכריז, שאני וחברים נוספים בכנסת, יחד עם אזרחי העיר, לא נאפשר לאיש בשום אופן, גם אם יהיה צורך להביא מאסות של אזרחים להפגנות, לסגור את העיר ולפגוע במרקם העדין והשברירי של החיים בירושלים. אנו לא ניתן שמעשים ייעשו כפרס לקיצונים.

אנחנו שומעים על דרישות נוספות לסגור כבישים עורקיים ברחבי הארץ ובבירת ישראל בעיקר. עוד ציר בר-אילן עומד על הפרק, וכבר נשמעות תביעות לסגירת עוד שבעה-שמונה כבישים כאלה. אומנם ראש עיריית ירושלים, חבר הכנסת אהוד אולמרט, הבטיח לנו רק לפני חודש שהסטטוס-קוו בירושלים יישמר, ועוד אמר ראש העיר, ואני רוצה לצטט אותו כפי שהתבטא באמצעי התקשורת: "אני נגד סגירת כבישים עורקיים. נקודה". אז מה קרה שיש מנגינה חדשה שנשמעת מכיוון בניין העירייה? איך קרה שאנחנו שומעים את ראש העיר אומר פתאום: נבדוק את נפח התנועה על הציר, ואחר כך

נחליט; נסגור את הצייר חלקית, נפתח אותו חלקית. האם יש למנגינה קשר לדברים שאמר ואומר סגן ראש העיר חיים מילר, "שאם אולמרט יעמוד בהבטחותיו לתושבי העיר החרדים, יתמכו גדולי התורה במועמדותו לראשות הממשלה".

אני רוצה לומר לחברי הליכוד ולחבר הכנסת ביבי נתניהו להיזהר מגדולי התורה עם אולמרט.

יהושע מצא (הליכוד):

ראש הממשלה רבין צריך להיזהר.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גם רבין.

יהושע מצא (הליכוד):

תפנה לראש הממשלה רבין.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל חבר הכנסת אולמרט – – חזק, אז תסמוך עליו.

עמנואל זיסמן (העבודה):

בת-הקול היוצאת מכיכר העיר כיום מבקשת מהחרדים להימנע, בינתיים, מהעלאת נושא סגירת הכבישים על סדר-היום, עד שיירגעו הרוחות. אט אט נרקמת מזימה לרעת תושביה החילונים של הבירה. העקרונות שעל-פיהם פעלנו עד כה, ושנשמרו בהצלחה במשך שנים רבות, נשחקים, והנזקים הולכים ומצטברים. מעבר לנזקים שסגירת הרחובות פיסית גורמים, מעבר לניתוק בין השכונות, מעבר לפגיעה במעבר רכב ביטחון והצלה על הציירים הללו, אני רואה פגיעה קשה בחופש הפרט, ולפגיעה הזאת השלכות הרסניות. אנו חוזים בתופעה קשה, וראש העיר יוכל לאשר זאת, במצב שבו עיר הבירה מתרוקנת ונעזבת על-ידי צעיריה, אותם צעירים שנתקלים בבעיות תעסוקה קשות ובבעיות שיכון, ויחד עם ההרגשה של פגיעה קשה באיכות החיים שלהם ופגיעה בחופש התנועה – הם המניעים שלבסוף משפיעים על ההחלטה אם להישאר בעיר או לעזוב אותה.

לנו, לתושבי העיר, יש אינטרס משותף. אנו מעוניינים שהצעירים יישארו בירושלים, מתוך מטרה משותפת לחזק את העיר. אנו רואים בצעירים את עתודותיה של העיר. ולכן, מלבד המאבק על התעסוקה והשיכון, שאנחנו פועלים באופן שיטתי למענם, אנו דורשים שחופש התנועה בעיר יישמר.

לא באנו להציק, לא באנו לעורר מדון ולא לעשות דווקא, אבל כן באנו לומר שלא ניתן לפגוע בכלל אוכלוסיית העיר הזאת. דווקא בימים אלה, יותר מאי-פעם בעבר, אנחנו זקוקים בירושלים לאחדות ולא לקיטוב, להתחשבות ולסובלנות ולא להקצנה ולהתנגשות.

לסיום, אני קורא למנהיגים החרדים המתונים – חבר הכנסת רביץ, אתה ביניהם – להוקיע את הקיצונים מכל הצדדים, חילונים וחרדים. אפשר לקרב את ישראל זה לזה בדרכי נועם, ולא על-ידי שפיכת עגלות אשפה בחוצות העיר בשבת, בוודאי לא על-ידי זריקת אבנים המסכנות חיי אדם. די לנו בסיכון חיי אדם מצדם של גורמים עוינים ליהודים ולמדינת ישראל; אין לנו צורך בנוספים.

אני קורא לחברי הכנסת בבית הזה לתמוך בהצעת החוק הזאת על מנת שנשמור על הסטטוס-קוו ועל חופש הפרט. אני קורא לחברי הבית לתמוך בהצעה זו על מנת להקשות את פעילותם של מי שרוצים לשתק ערים ושיקולים של טובת הציבור הרחב נעלמו או התרחקו מעיניהם. להצעה זו יש יכולת ומטרה לשמש בלמים ואיזונים לראשי ערים שהיד שלהם קלה בחתימה על סגירה של כבישים. אני מזהיר מפני ההשלכות שתהיינה לכניעה ולסגירה של כביש בר-אילן בהקשר של הסטטוס-קוו.

אני פונה אליך, שר התחבורה, אני פונה אליך, שר האוצר, אני מקווה שהממשלה תשקול שוב את עמדתה כבר בהצבעה זו בנושא הזה: כן לסגור כבישים היכן שיש אוכלוסייה חרדית גדולה כדי שיתאפשר לה לחיות את חייה; לא לסגור בשום פנים ואופן כבישים עורקיים וצירי תנועה שהם חשובים מבחינה לאומית ומבחינת ההתפתחות של האוכלוסייה בישראל.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

אני מזמין את שר התחבורה להשיב על הצעת החוק. אדוני, לפני כן, לפני משורת הדין, הערה בסוגיה הזאת לחברת הכנסת דליה איציק, תושבת ירושלים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אולי גם לי תאפשר לפני משורת הדין? אני תושב העיר, 12 דורות בירושלים.

יהושע מצא (הליכוד):

אני יושב-ראש ועדת הפנים, והנושא עלה אצלי לדיון. אבקש שני משפטים.

היו"ר ר' אדרי:

יהיה פה דיון מעניין. אחרי ששר התחבורה יסיים ניתן שני משפטים לחברי הכנסת המכובדים שביקשו לדבר.

אדוני שר התחבורה, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מוכן לוותר על זכות הדיבור שלי ולו רק שהעמדה שלי לא תיתפס. הבנת?

היו"ר ר' אדרי:

הבנתי.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לדעתי, הצעת החוק של חבר הכנסת עמנואל זיסמן מתאימה יותר להצעה לסדר-היום מאשר להצעת חוק. וזאת למה? המחוקק מסדיר את הנושא של סגירת עורקים וכבישים. אני מפנה את חברי הכנסת לתקנה שמופיעה בתקנות התעבורה.

חבר הכנסת עמנואל זיסמן, אני לא מבין, אני עונה לך.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, משיבים לך.

שר התחבורה י' קיסר:

אני עונה על הצעת חוק שלך, לפחות הכבוד לשמוע תשובה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא אמרתי מלה.

שר התחבורה י' קיסר:

אמרתי כי עניין סגירת הכביש בירושלים מתאים יותר להצעה לסדר-היום, כדי לבטא את הנושא ולהביע את המחאה, מאשר להצעת חוק. מדוע? כי המחוקק מסדיר את הנושא ומתייחס לאופן סגירת כבישים במדינה.

בתקנה 16 לתקנות התעבורה נקבע, כי המפקח הארצי על התעבורה רשאי לקבוע הסדרי תנועה באופן כללי או למקרה מסוים. וכן תקנה 18 באותה חוקת תעבורה נותנת בידי הרשות המקומית, בהתייעצות עם קצין משטרה, לקבוע בתחומה סדרי תנועה בין דרך קבע ובין במקרה מסוים. כלומר, יש תקנה, ואם צריך לסגור או לא יש דרך, יש משטרה, המפקח הארצי על התעבורה והרשות המקומית.

זה הגיוני בהחלט, כי יש אפשרות לסגור כביש מנקודת ראות תחבורתית ויש אפשרות לסגור כביש מבחינה פוליטית, כמו המקרה שאתה מעלה. מה אתה מציע? להעביר את הוויכוח הפוליטי מגורם פוליטי מקומי לגורם פוליטי בכנסת, כי בכנסת – –

עמנואל זיסמו (העבודה):

היום אתה שר, מחר מישהו אחר שר.

שר התחבורה י' קיסר:

– – לא יתייחסו לזה בוועדת הפנים או בכל ועדה אחרת מנקודת ראות מקצועית, כי יושבים שם אנשים פוליטיים, והכול בהתאם למצב אם הם רוצים לתמוך ברשות המקומית או לא רוצים לתמוך בה, ולא חשוב מי היא. אנחנו לא חושבים שצריך לקחת נושא בעל אופי מקצועי ולהעביר אותו למישור פוליטי, מה גם שיש תקנה, יש חוק, יש סדר.

לכן, אדוני היושב-ראש, על דעת הממשלה אני מציע להוריד את ההצעה הזאת מסדר-היום.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר התחבורה.

הערה לחברת הכנסת דליה איציק, שני משפטים. אחריה, שני משפטים לחבר הכנסת אברהם רביץ.

דן תיכון (הליכוד):

נצביע.

היו"ר ר' אדרי:

הבטחתי והתחייבתי, לכולנו יש רגישות לירושלים ואנחנו מתייחסים בכבוד לכל מה שקשור אליה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך.

אני חושבת שטוב עושה הכנסת שהיא דנה בנושא של ירושלים, שכאמור היא עיר הבירה שלנו, אבל עוד מעט ומהר מאוד היא תהיה עיר בלתי ציונית, עם רוב בלתי ציוני, כאשר אנשים מבריחים בקלי-קלות אותם אנשים חילונים שרוצים לחיות בעיר לצדם של אנשים דתיים, מתוך כבוד הדדי.

חבל שראש עיריית ירושלים לא נמצא פה וחבל שהוא לקח מישהו שהוא חרב להשכיר ודרך איש חילוני הוא מנסה לסגור רחובות עורקיים וראשיים.

אני באה לומר, אדוני היושב-ראש, שהכנסת חייבת כאן ועכשיו לא לתת לדעת של מיעוט להשתלט על דעת של רוב בעיר הבירה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך. חבר הכנסת אברהם רביץ. אחרון, חבר הכנסת מצא, יושב-ראש ועדת הפנים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כתושב ירושלים, בן למשפחה ירושלמית זה דורות רבים, אני פונה אל חברי חברי הכנסת שאינם דתיים. אין זו גדלות נפש כאשר קם ידידי הטוב, חבר הכנסת זיסמן, ואומר: אנחנו סגרנו רחובות במאה-שערים. נו, נראה שלא תסגרו שם רחובות. ממה אתם סובלים כאשר רחובות במאה-שערים סגורים?

אני חושב שגדלות הנפש היא הרצון לחיות יחד ולוותר זה לזה כאשר נוצר מצב חדש, למשל רחוב בר-אילן, שכל תושביו, 100% תושביו, הם שומרי תורה ומצוות. לרחוב הזה יש אלטרנטיבות, עם טיפה מאמץ – כביש מס' 4, כביש מס' 1. זה לא כצעקתה.

אם יש אזרחים בירושלים שבגלל המאמץ הקטן הזה לנסוע דרך כבישים חלופיים הם יעזבו את ירושלים, אני חושב שהם אינם ראויים להיות בירושלים של מעלה. ואף אחד לא יטיף לי מוסר מיהו ציוני. אני ציוני בירושלים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת רביץ.

חבר הכנסת יהושע מצא, ואנחנו נעבור להצבעה. אני מאפשר כמה משפטים ליושב-ראש ועדת הפנים. בבקשה, אדוני.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לפנות במשפט אחד קצר לידידי מהציבור הדתי פה. קיימתי פעמים אחדות דיון בוועדת הפנים על כביש בר-אילן. הוא עורק חיים בירושלים, תרתי משמע עורק חיים. אתם לוקחים עליכם ועל מצפונכם, אם, חס וחלילה, ייסגר הכביש הזה, תקריות שלא תוכלנה להימנע, לא בין יהודים ליהודים. אתם תסיטו את התנועה לכיוון שיש בו סכנת חיים, וזה יהיה על מצפונכם. לא צריך לראות כל כביש מנקודת הסתכלות של דתיים וחילונים. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לחבר הכנסת מצא.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הסרה ומי בעד העברה לוועדה? ההצבעה החלה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 16
בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 12 ההצעה להעביר את הצעת חוק התחבורה
(סגירת עורקים), התשנ"ד-1994,
לדין מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

16 בעד, 12 נגד. הצעת החוק עוברת לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

יהושע מצא (הליכוד):

זה נושא ששייך לוועדת הפנים.

אריה דרעי (ש"ס):

לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

יש טעות. הצבעתי נגד.

היו"ר ר' אדרי:

אז 13 נגד ו-15 בעד.

חברי הכנסת, הנושא עובר לוועדת הכנסת והיא תכריע לאיזו ועדה הוא יעבור. תודה.

הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת י' לוי)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעת חוק רמ"ג, הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ב–1992, של חבר הכנסת יצחק לוי.

חבר הכנסת בניזרי, בבקשה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

הצבענו בעד הסרה. היושב-ראש שאל מי בעד הסרה.

היו"ר ר' אדרי:

אני אמרתי מי בעד הסרה ומי בעד העברה לוועדה. אם יש כאלה שטעו, אני מוכן לתקן. אני תיקנתי את הצבעתו של חבר הכנסת ורדיגר. לכן הודעתי: 13 נגד ו-15 בעד. אני הצבעתי נגד.

אנחנו עוברים לנושא הבא, וביקשתי מאדוני, חבר הכנסת יצחק לוי, להציג את הנושא. שר האוצר ישיב על הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים. בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אני עונה על שתי ההצעות?

היו"ר ר' אדרי:

כן. אתה עונה גם לחבר הכנסת אלי דיין.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעיר, אם החוקים יעברו, שיעברו לוועדת הכספים.

היו"ר ר' אדרי:

כאשר שר האוצר יגיש את הצעתו, מותר לאדוני לאחר מכן להציע הצעה אחרת. תגיש את ההצעה כמקובל.

חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הנני מתכבד להציג בפני הכנסת הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ב-1992. אני מקדים שתי הקדמות לפני שאפרט את החוק.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת הרב ורדיגר, אנא ממך.

יצחק לוי (מפד"ל):

חבר הכנסת הרב גמליאל, ההקדמה הראשונה היא מכוח הערה שהעירו לי חברים מספר. אני מודיע שאני מבטל את ההגדרה בחוק של משפחה ברוכה ילדים – – –

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, בבקשה בחוץ. סימפוזיון שם, בחוץ.

משה גפני (יהדות התורה):

יש תקלה תקנונית. היושב-ראש אמר מי בעד הסרה והכנסת הסירה.

היו"ר י' עזרן:

הוא יחזור. אני פשוט לא הייתי כאן בהצבעה ואני לא מכיר. לא אוכל כעת לשנות כלום.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני, אתה עכשיו היושב-ראש.

הי"ר י' עזרן:

איך אני יכול להשיב במקומו? אני מסוגל? לא יכול. הוא יחזור עוד מעט לכאן ותשאל אותו. תואיל בטובך. לא אוכל כעת לשנות כלום. מה אדוני רוצה שאני אעשה? הצבעה חוזרת? בלתי אפשרי.

משה גפני (יהדות התורה):

לא. להיפך, אני אומר שהכנסת החליטה להסיר. למה היושב-ראש אמר להעביר לוועדה? אני בעד להסיר.

הי"ר י' עזרן:

הרב גפני, לא אוכל פשוט להתמודד. שמעתי, אני אעביר את זה לוועדת הפירושים, אם אדוני רוצה. אולי אנחנו נעורר את הנושא. דרך אגב, זאת צריכה להיות פנייה של חבר הכנסת המציע. אבל אפשר להעלות את הנושא בנשיאות. ביום שני נעלה את הנושא. אנחנו נוציא את הפרוטוקול ונעלה את הנושא.

יצחק לוי (מפד"ל):

ועדת הפירושים.

משה גפני (יהדות התורה):

היושב-ראש אמר מי בעד להסיר?

הי"ר י' עזרן:

אם כן, עכשיו חבר הכנסת בניזרי בא ומודיע בשם יושב-ראש הכנסת להגיש ערעור לוועדת הפירושים. כך שמענו מיושב-ראש הכנסת שבח וייס.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, הנני מתכבד להגיש את הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ב-1992. אמרתי שבתחילת דברי אני רוצה להעיר שתי הערות.

ההערה הראשונה היא שאני מודיע כאן, שאני מבטל בכל החוק את ההגדרה: "משפחה ברוכה ילדים – יוצאי צבא". זאת גם בגלל הערה שהעירו לי חברים. ייתכן שהדבר הזה היום בכלל נגד חוקי-היסוד.

דבר שני, היתה לי מחשבה להעדיף אנשים ששירתו בדרך זו או אחרת, אבל אני מבין שהיום החקיקה בכנסת, כל החקיקה בנושא רווחה אינה מבחינה בין יוצאי צבא לבין שאינם יוצאי צבא.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חוץ מחוק חיילים משוחררים.

יצחק לוי (מפד"ל):

חוץ מחוק חיילים משוחררים. כלומר, כל הזכויות הניתנות הן בשיכון, הן במסים, הן בעניינים אחרים, הכול נעשה בשוויון המשפחות, בלא שמובא בחשבון העניין של יוצאי צבא.

לכן אני מודיע כאן, אדוני שר האוצר, ואני מודיע גם לכנסת, שאם ההצעה הזאת אכן תעבור לדיון בהכנה לקריאה ראשונה באחת מוועדות הכנסת, הרי שההגדרה הזאת לא תופיע בחוק, לא בסעיף ההגדרות ולא בשאר הסעיפים.

הערה שנייה – אדוני השר, אני פונה אליך עכשיו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני לא בטוח שהשר שמע את ההערה שלך.

שר האוצר א' שוחט:

שמעתי את ההערה שלו.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני פונה אליך כרגע, אדוני השר. אפשר לנהל את הדיון הזה בשני מישורים. אפשר מבחינתנו לשאת כאן נאום אופוזיציוני ולומר שהממשלה נכשלה, סדר עדיפויות, כל הסממאות הידועות, שחלקן נכונות; מדד עגבניות, בורסה נופלת, קיבוצים, קופת-חולים. יכולתי פה עשר דקות תמימות להשמיץ את הממשלה בשפה יפה ולהגיד כך וכך. אני לא רוצה לעשות את זה.

אני לא רוצה לעשות את זה, אדוני השר, כיוון שאני מבין שאני בא להציע כאן הצעה שתידון יחד עם הצעה אחרת של חברי הקואליציה. אני רוצה לראות את ההצעות האלה כהצעה אחת, אף שתאמר בדברייך שיש הבדלים בהצעות, הבדלים תקציביים.

אגב, הצעתי הוכנה בעזרת ארגון זהב"י – זכויות המשפחה ברוכת הילדים. הם סייעו לי רבות בהכנת ההצעה, ואני מודה להם. כיוון שהצעתי רחבה יותר מהצעת חבר הכנסת אלי דיין וחברי כנסת נוספים, הרי אין לי ספק שאם הממשלה או הנהלת הקואליציה החליטה, ואני מברך על כך, להתייחס לנושא משפחות ברוכות ילדים התייחסות רצינית, תוך הענקת מענקים ראויים לאותן משפחות כדי שיוכלו לגדל את ילדיהן מתוך מינימום רווחה, הרי שההצעות יאוחדו כמובן להצעה אחת בוועדה שתדון בהן, ונוכל להגיע לעמק השווה בכל העניינים שבהם אנחנו נדון ונחליט בוועדה. זו בקשתי מאת השר, לא להבדיל בין שתי ההצעות, להתייחס לשתי ההצעות כהצעה אחת. אדוני השר, אם יש לך הערות בדבר הצעה זו או אחרת, הרי אין ספק שההערות האלה יידונו בוועדה, ובוודאי נגיע לעמק השווה.

אני רוצה לומר שתי מלים לגבי תוכן ההצעה ולגבי מה שהנחה אותי בהצעה. אני מחלק את העניינים לשני סוגים: אנשים שכבר אי-אפשר להוציא אותם ממעגל העוני וצריך לסייע להם בדרך אחת, ואנשים שאפשר וצריך להוציא אותם ממעגל העוני והסיוע הוא בדרך אחרת.

לגבי הראשונים, שהם בעיקר קשישים, או אולי אחרים שאני לא יכול כרגע להגדיר אותם, הרי העזרה העיקרית צריכה להיות בשמיכה חמה, בארוחה חמה, במתן קורת גג, באפשרות של מתן חיים תוך שמירת הכבוד האנושי, תוך שמירת צלם אנוש שבאדם, והממשלה צריכה לעשות את זה, היא צריכה לעשות כמה שהיא יכולה בעניין הזה.

לעומת זה, החלק השני של העניינים, בתוכם הרבה מאוד משפחות ברוכות ילדים, המטרה שלנו אינה רק שתהיה להם ארוחה חמה ושמיכה או אפשרות לחמם את הבית בחורף, ואלו דברים מאוד מאוד חשובים. המטרה העיקרית צריכה להיות הוצאתם ממעגל העוני; לראות איך משפחות שהן דור ראשון, דור שני ואולי גם דור שלישי למשפחות עניות יוצאות מן העניין הזה.

אני מכיר רק פתרון אחד, והוא במתן חינוך, השכלה ותרבות. להרים את המשפחה הזאת, לתת לה כלים להתמודד עם החברה הישראלית, להתמודד בשכר, להתמודד במקומות עבודה, להתמודד בהרחבת יכולת ההכנסה שלה. לא משפחות שנתמוך בהן לעולם, אלא משפחות שניתן להן אמצעים לצאת ממעגל העוני.

לכן, אני חושב, שעיקר הסיוע למשפחות ברוכות ילדים צריך להיות בשלושה סעיפים. הסעיף הראשון הוא סעיף החינוך התרבותי. להעניק למשפחות ברוכות ילדים מעבר למה שהממשלה מעניקה היום לכל אזרח. הווי אומר: חינוך חינוך מגיל שלוש, מעונות, גנים טרום-חובה. הווי אומר: פטור או הקלות בדמי שכלול, אגרות חינוך וכדומה, הנחה בכל פעולות התרבות שאפשר להיכנס אליהן, שהממשלה

מסבסדת, של גופים ציבוריים שהממשלה שותפה או בדירקטוריונים שלהם או בתמיכה בהם. כל המכלול הזה הוא מכלול שיכול לדעתי לאושש משפחה ולתת לה אפשרות, כמשפחה ברוכת ילדים, לצאת למרחב ולהגיע למעמד בינוני ואולי למעמד אחר.

רבותי חברי הכנסת, אני חושב שממשלת ישראל צריכה לתמוך בכך שתהיינה משפחות ברוכות ילדים. לא בכדי כל הארץ משתמשת בביטוי "משפחות ברוכות ילדים" ולא בביטוי "משפחות מרובות ילדים". משפחות ברוכות ילדים הן ברכה למדינת ישראל, והברכה הזאת כדאי שתיעשה מתוך רווחה ולא מתוך מצוקה. אנחנו רוצים שתהיינה משפחות מרובות ילדים. אנחנו מעודדים שתהיינה משפחות ברוכות ילדים. אנחנו דורשים ומבקשים שהממשלה תסייע לאותן משפחות לחיות בהחלט ברווחה.

חנן פורת (מפד"ל):

יצחק לוי (מפד"ל):

אני יכול לפרט כאן. קודם כול, משפחה ברוכת ילדים תהיה זכאית לחינוך חינוך לילדיה מגיל שלוש.

חנן פורת (מפד"ל):

יצחק לוי (מפד"ל):

הצעת החוק מתייחסת למשפחות עם ארבעה ילדים ומעלה, שגילם נמוך מ-21.

אדוני השר, אני חושב שנעשות פה כמה עוולות. טוב שיושב כאן שר הפנים לשעבר, שמכיר היטב את הנושא, בעיקר נושא של מסים מוניציפליים, ארנונות ואגרות שונות. הארנונות והאגרות השונות משולמות היום בעיקר על-פי גודל הדירה, וזו אחת מהעוולות. אנשים עשירים שיש להם דירה גדולה, שישלמו לפי גודל הדירה. אנשים עניים שיש להם דירה גדולה, כי יש להם שמונה או עשרה ילדים, צריך לתת להם הנחה בארנונה. יש להם מעט מאוד הנחות. אתה יודע, אדוני השר, שהוועדות למתן הנחות כמעט שאינן יכולות לתת הנחות. פעם אפשר היה לתת הנחות הרבה יותר משמעותיות. היום אי-אפשר כמעט לתת הנחות. ההנחות הן מאוד מצומצמות.

אני מציע גם שתהיה הנחה בתחבורה הציבורית. הרבה מאוד ילדים שאולי היו יכולים לצאת לפנימיות, ולפנימיות טובות – אני לא יודע אם מגמת הממשלה היא לעודד לפנימיות, יכול להיות שלא, אבל יש היום מציאות שהרבה מאוד ילדים ממשפחות ברוכות ילדים נמצאים בפנימיות, חלקם לא יוצאים ללמוד בהן בגלל בעיות כספיות. חלק מהבעיות הכספיות הוא מחירי התחבורה הציבורית.

מדובר פה במכלול, אדוני השר. אני מבקש מהשר ומחברי הכנסת לתמוך בהצעה זו, להעביר אותה להכנה לקריאה ראשונה, ולדעתי המקום המתאים לה הוא ועדת העבודה והרווחה של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת יצחק לוי.

הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ג-1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר י' עזרן:

כפי שסיכמנו, נעבור להצעת חוק ת"ו, הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ג-1992, של קבוצת חברי הכנסת. יציג אותה חבר הכנסת אלי דיין. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי כנסת, אני חושב שזה יום חשוב לכנסת, שמגיע אליה חוק משפחות ברוכות ילדים.

היו"ר י' עזרן:

זה מאבק שלך שנים רבות, גם עכשיו, כשאתה מהצד השני של המתרס.

אלי דיין (העבודה):

כל הכנסות, בעצם כמעט כל חברי הכנסת, מהאופוזיציה ומהקואליציה, שרים, לרבות ראש הממשלה יצחק רבין – גם הוא חתום על חוק משפחות ברוכות ילדים. היום אנחנו בעצם נותנים תשובה אמיתית על בעיות אמיתיות; לא תוספות של כמה עשרות שקלים, כי זה לא יפתור את הבעיות האמיתיות של העוני ושל הפערים.

לדעת מומחים, הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים המונחת לפניכם היא התשובה האמיתית לבעיות העוני, לצמצום הפערים, למיזוג גלויות ולאחדות. מדוע? כי סיבת הדברים היא בראש ובראשונה בחינוך. אם אתה בודק, העוני – קשור בחינוך; הפערים החברתיים – בחינוך. כל הבעיות החברתיות נובעות מהחינוך של הנוער המנותק, של הנוער במצוקה. לנו במדינת ישראל חשוב החינוך, גם בשביל האוכלוסייה, גם בשביל המדינה וגם בשביל העם ועתידו. העם היהודי תמיד העריך את החינוך.

לצערנו הרב, הפערים בחינוך עדיין קיימים, והם מתרחבים והולכים, על אף כל ההשקעות בחינוך שעושות כל הממשלות, במיוחד הממשלה הזאת. עדיין אין תשובה בנושא החינוך. עדיין בודקים את העניין הזה ורואים שהילדים העניים, מראש אין להם סיכוי להגיע למיצוי הפוטנציאל החינוכי שלהם. זה הפסד בשבילם והפסד בשביל המדינה, עם כל התוצאות החמורות. לכן אנחנו באים ואומרים, הסעיף הראשון הוא חינוך ותרבות. צריך לתת תשובה למשפחות ברוכות ילדים.

אגב, בדקנו ומצאנו, בדוח האחרון של הביטוח הלאומי על העוני, 75% מהילדים העניים הם ממשפחות ברוכות ילדים – וזה בעיקר בחינוך. לכן אנחנו אומרים לתת להם את החינוך מהגיל הרך, מגיל שלוש, במעונות, כדי לסגור את הפער באיבו ולא להמתין ולנסות לתקן אותו מאוחר יותר, כי אז הוא לא ניתן לתיקון.

חיים דיין (צומת):

מה ההצעה הרלבנטית, חבר הכנסת דיין?

אלי דיין (העבודה):

ההצעה הזאת מתייחסת לכל הילדים, לא רק בערי הפיתוח, לכל הילדים, בעיקר לילדים מהשכונות שלא הולכים לגני טרום-חובה.

אנחנו אומרים, יש עניין של שירותים לתלמיד בבית-הספר היסודי. והממשלה הזאת חוקקה חוק משפחות חד-הוריות, ונותנים מענק מיוחד, בצדק, לילדים ממשפחות חד-הוריות. יש ילדים עניים במשפחות ברוכות ילדים שאין להם המענק הזה, הם לא רוכשים את הציוד האלמנטרי, הם לא משתתפים בטיולים ולא בהעשרה וכו'.

חיים דיין (צומת):

אני מבקש שתדייק, חבר הכנסת אלי דיין. חוק משפחות חד-הוריות הועבר על-ידי ולא על-ידי הממשלה. הממשלה התנגדה.

אלי דיין (העבודה):

תבורך על היוזמה. אבל תמכנו בו והחוק אושר על-ידי הקואליציה, אני חושב שעל-ידי כל הכנסת.

חיים דיין (צומת):

הממשלה התנגדה.

אלי דיין (העבודה):

היתה התנגדות? אני חושב שבסופו של דבר הממשלה הסכימה לחוק משפחות חד-הוריות.

אמרנו גם ששר החינוך והתרבות צריך להתקין תקנות בדבר מתן הקלות למשפחות ברוכות ילדים במוסדות החינוך היסודיים, העל-יסודיים והעל-תיכוניים.

דעו לכם, אנחנו אחת המדינות הבודדות היום בעולם שהחינוך בה עולה כסף. יש מדינות, קוראים להן מפגרות, יש בהן לא רק בתי-ספר יסודיים ובתי-ספר תיכוניים אלא גם השכלה גבוהה חינם, רק שיבואו וילמדו, כי זה טוב להם, טוב למדינה וטוב לעם.

אנחנו מציעים זכויות בתחום השיכון, כדי למנוע את החרפה של המחסור בדירור.

ואנחנו מציעים, אדוני שר האוצר, הנחה של 50% בתחבורה הציבורית.

והיתה הנחה בארנונה, אלא שזה תוקן בטעות על-ידי שר הפנים הקודם. אנחנו אומרים שההנחה לא תינתן לעשירים אלא היא תינתן לפי גודל הדירה, ואנחנו יודעים מי גר בדירה שגודלה 60 מ"ר, 70 מ"ר או 100 מ"ר. אנחנו מדברים על שטח פר-נפש. אנחנו מדברים על המשפחות העניות.

עשיתי חשבון, אדוני שר האוצר, ומצאתי שלא מדובר במיליארד וחצי שקל, גם לא במיליארד שקל, כמו ההצעה של חבר הכנסת לוי, שאני מתנגד לה גם מהטעם שיש בה אפליה.

יצחק לוי (מפד"ל):

ביטלתי את הסעיף. הודעתני על כך.

אלי דיין (העבודה):

אני שמח שביטלת.

אנחנו אומרים, יש לנו חוק חיילים משוחררים ושם נתנו את התשובה לעניין של השירות הצבאי.

יצחק לוי (מפד"ל):

הודעתי שאני מבטל את הסעיף.

אלי דיין (העבודה):

פה לא צריך להפלות לא את החרדים, לא את הערבים ולא שום אזרח. אנחנו מדברים פה על ילדים שהם ילדים של תושבי המדינה וצריכים לקבל שוויון.

המציעים שהציעו את הצעת החוק, חברת הכנסת ענת מאור, חבר הכנסת בניזרי וחבר הכנסת ונונו – ישבנו עם מומחים וראינו שאסור להפלות. צריך לעשות זאת באופן שווה.

כמה מומחים מהאוצר באו ואמרו לנו: אתם בעצם תעזרו גם לעשירים בזה שאתם תיתנו באופן אוניברסלי לכל מי שיש לו ארבעה ילדים. זו טענה שיש להתמודד אתה, זו טענה חזקה. הרי אתם באים כדי לפתור את בעיות העוני, כדי לצמצם את הפערים. אם כך, איך אתם מביאים הצעה שתיתן זכויות בחינוך, בשיכון, במיסוי, בארנונה, בתחבורה הציבורית או בתרבות גם לעשירים? אנחנו אומרים: אנחנו מציעים דברים שבעצם זקוקים להם העניים, למשל התחבורה הציבורית. מי משתמש בתחבורה הציבורית? לא ראיתי עשירים שמשתמשים בתחבורה הציבורית. הלוואי שתפתח רכבת ונהיה כמו אחת המדינות המתוקנות, שרבים ייסעו ברכבות, בכלל זה אנחנו. אנחנו מצפים ליום הזה.

אבל אנחנו יודעים מי משתמש בתחבורה הציבורית – החלשים; מי זקוק לסיוע בחינוך ובתרבות – החלשים.

הארנונה, אמרנו, תיקבע לפי גודל הדירה. מי יש לו דירה קטנה וצפופה, פר-נפש? בקשר לזה אומר שיש כאן הצעה של חבר הכנסת קצב, ואנחנו בעד התיקון.

אנחנו לא רוצים שתהיה סטיגמה של מבחן הכנסה. אנחנו יודעים מה קורה. כשקצבאות ילדים ניתנו לפי מבחן הכנסה, החלשים לא קיבלו.

היו"ר י' עזרן:

אני יודע שלאדוני יש שמיעה מעולה ומאוד רגישה, אבל אני שותק.

אלי דיין (העבודה):

אני מסיים.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, בכל הכבוד.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו אומרים גלויות גם לשר האוצר, אנחנו לא בעד להכביד על תקציב המדינה. אנחנו מציעים להתחיל בהדרגה בשלושה סעיפים: בארנונה, בתחבורה הציבורית ובחינוך ותרבות, ונעזוב בינתיים את הסעיפים האחרים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בארנונה זה היה והורד.

אלי דיין (העבודה):

נכון. זה היה גם לגמלאים והורדנו. ומה אומרים ראשי הערים? – אתם הורדתם. אנחנו מוכנים לתת, אבל אתם הורדתם בחקיקה, דבר שלא היה לו תקדים.

אנחנו מוכנים לצמצם. אגב, זה לא יעלה לא מיליארד וחצי ולא מיליארד. מדובר, רבותי חברי הכנסת, לאחר בדיקה, ב-300 מיליון שקל, 300 מיליון שקל בלבד. אני מוכן ששר האוצר יגיד לנו שנתחיל בעניין המצומצם הזה, כי אז ניתן תשובה בנושא צמצום העוני, צמצום הפערים, וניתן תשובה אמיתית למשפחות ברוכות ילדים, שהן ברכה לעצמן וברכה למדינה.

דוד לוי (הליכוד):

תשובה חלקית ולא אמיתית.

אלי דיין (העבודה):

לדעת המומחים, אם אנחנו מטפלים בנושאים האלה של החינוך, וכמובן השיכון, ויש שאלת המשכנתאות וכו' – – –

היו"ר י' עזרן:

הרי כבודו כחבר כנסת דתי מתפלל תמיד בשבת, שוועת עניים אתה תשמע. אולי גם את העני הזה תשמע לו. תודה.

אלי דיין (העבודה):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

הצעת חוק בדבר מתן הנחות בתשלום ארנונה, התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת מ' קצב)

היו"ר י' עזרן:

אנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק ב'קצב של חבר הכנסת משה קצב.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביטול העוני הוא בלי שום ספק צורך אנושי-לאומי, חברתי וכלכלי. אני מציע שלא נתיימר להציב יעדים שאין מתכוונים לממש אותם. עלינו להתחייב היום בפני הציבור, שהכנסת תחוקק חוקים שיבטיחו קיום כלכלי מינימלי מכובד לשכבות החלשות.

הפערים בחברה הישראלית גדלים והולכים. אם בעבר, אדוני היושב-ראש, הדאגה לשכבות החלשות לא היתה צורך כן ואמיתי, אבל היתה לפחות צורך פוליטי, היום אני שומע יותר ויותר קולות האומרים שזה גם לא צורך פוליטי. אני שומע היום יותר ויותר קולות מפי מי שמגדירים את עצמם כמומחים לכלכלה, מפי מי שמעצבים את המדיניות הכלכלית של מדינת ישראל ואולי גם של הממשלה. הם אומרים שהזרמת משאבים לטובת השכבות החלשות אינה כלכלית. כך הפילוסופיה הכלכלית כעת היא להימנע מדאגה לשכבות החלשות, כי כך פוגעים בכלכלה הישראלית.

על הממשלה, אדוני היושב-ראש, ועל הכנסת לראות בדאגה לשכבות החלשות יעד כלכלי. עליהן להתייחס לשכבות החלשות כאל גורם ייצור, גורם המייצב את המשק, כמו כל יעד כלכלי אחר.

דוח העוני שפורסם השבוע, אדוני היושב-ראש, מבליט את מצוקתן של השכבות החלשות הנמצאות מתחת לקו העוני. אנחנו יכולים לצמצם את מצוקתן. בחוק הסדרים במשק המדינה, שהתקבל לפני שנתיים, נקבעו הסדרים אשר יוצרים עיוותים בכל הנוגע לתשלומי ארנונה, במיוחד למשפחות ברוכות ילדים, לקשישים ולנכים, עקב מצבם הכלכלי. המדיניות צריכה להיות, שאין גובים מסי ארנונה ממי שאיננו יכול לשלם, ואין קושי לבדוק ולבחון זאת.

לכן, אדוני היושב-ראש, הצעת החוק שלי באה לתקן עוול קיים כלפי משפחות ברוכות ילדים, כלפי אוכלוסיית הקשישים והנכים. אגב, העוול הזה לא היה קיים בעבר. מידי ראשי הרשויות נשמטה האפשרות לעשות יותר צדק חברתי עם השכבות החלשות, נקבעו בצורה שרירותית נהלים אשר חוסמים את האפשרות הזו. על כן, הצעת החוק הזו באה לעשות צדק ולהקל את מצוקתן של השכבות החלשות, המשפחות הילדים ואוכלוסיות הקשישים והנכים במדינת ישראל.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, לאשר את הצעת החוק ולהכינה לקריאה ראשונה.

אלי דיין (העבודה):

יש לי הודעה אישית.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הציגו בפני את תוצאות ההצבעה בעניין הצעת חוק התחבורה (סגירת עורקים). בהצבעה מופיע שהצבעתי בעד. לא נכחתי באולם בעת ההצבעה, ולא הייתי בעד ההצעה. אני מבקש שהיושב-ראש יביא את העניין בחשבון וישקול את החלטתו.

היו"ר י' עזרן:

אני חושב שהנושא רציני וכבד מאוד. הביאו לכאן את דף המחשב, ואיני מתעלם ממנו. זה רציני. אני מבקש שתינתן לי האפשרות לשבת עם היושב-ראש כמה דקות, להעלות את הנושא ולהביא את התשובה.

אריה דרעי (ש"ס):

אני רוצה להוסיף.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, חבר הכנסת.

אריה דרעי (ש"ס):

לפני שהולכים ליושב-ראש, אני רוצה להוסיף נקודה חשובה מאוד. היושב-ראש הקודם, חבר הכנסת רפי אדרי, תיקן את תוצאות ההצבעה. התוצאות בלוח היו 16 בעד ו-12 נגד.

משה נסים (הליכוד):

לא, 15 ו-13.

אריה דרעי (ש"ס):

תודה רבה, חבר הכנסת נסים, על התרומה. אילו באת והצבעת אתנו, החוק לא היה עובר. היושב-ראש הקודם, חבר הכנסת אדרי, תיקן זאת לפי בקשת חבר הכנסת ורדיגר, והתוצאה היתה 15 בעד ו-13 נגד. חבר הכנסת פנחסי, שנכנס בדיוק בזמן ההצבעה והצבעתו לא נקלטה, ביקש לתקן את ההצבעה, אך היות שבין כך ובין כך זה לא היה עובר, לא תיקנו את תוצאות ההצבעה.

בעקבות הערתו של חבר הכנסת אלי דיין, שלא היה נוכח, יוצא שתוצאות ההצבעה הן 14 מול 14, ואז ההצעה לא עברה.

היו"ר י' עזרן:

בלאו הכי אני מתחלף כעת, לכמה דקות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זהו נושא לפנייה אל ועדת האתיקה.

הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים (הנחות בתחבורה ציבורית), התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת י' עזרן)

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יוסף עזרן, בבקשה, הצעת חוק רל"א.

יוסף עזרן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, רבותי השרים, חברי הכנסת, יש יסוד בתלמוד שאומר: דרשין סמוכין. זאת אומרת, אם יש שני נושאים הבאים זה אחר זה, אומרים: למה נסמכה? מדוע הצעת החוק שלי נסמכה להצעת החוק של חבר הכנסת משה קצב? והדבר הוא זה: כאשר חבר הכנסת משה קצב היה יושב-ראש המועצה המקומית הצעיר ביותר בישראל, בקריית-מלאכי, עיר הפיתוח, לפני 24 שנה, גם אני נבחרתי.

משה קצב (הליכוד):

נבחרתי הודות לברכת הרב הראשי של קריית-מלאכי.

יוסף עזרן (ש"ס):

אמת. אני חושב שנכנסנו יחד לתפקיד.

אלי דיין (העבודה):

זאת אומרת שהיית בן 13 כאשר נכנסת לתפקידך?

יוסף עזרן (ש"ס):

למה אתה מדבר כך? אתה היית תלמיד בתיכון כאשר אני הייתי מורה ב"אליאנס", אז קצת דרך ארץ. אתה זוכר? אני חושב שיכולת להיות תלמיד בכיתתי. אני נראה צעיר מאוד כי אני שומר על כושר.

אלי דיין (העבודה):

אתה שומר על כושר?

יוסף עזרון (ש"ס):

בהחלט. מה אתה חושב? אני צריך להתמודד עם מצבים קשים מאוד, וצריך לשמור על כושר, אין ברירה.

קריאה:

יוסף עזרון (ש"ס):

חלילה. זה דבר חדש מאוד, אך זה לא מפריע לי. אני מבקש, גברתי, שייתנו לי לנאום על הנושא שלנו.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

יוסף עזרון (ש"ס):

זכורני, כאשר הקמתי את המוסד בסיועו של ראש המועצה המקומית דאז, חבר הכנסת משה קצב, קומפלקס חינוכי לתפארת, זכיתי יחד אתו – ועד היום הוא קיים לתפארת: קריית-חינוך "נתיבות חיים".

אני מבקש את הגנתך, גברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, זה מפריע, אני מבקשת שקט.

יוסף עזרון (ש"ס):

יש סיפור מעניין מאוד בנושא משפחות ברוכות ילדים, בהקשר של הצעת; לא סתם סיפורים והמצאות אלא עובדה. היו שלושה ילדים מראשון-לציון – אז כבר עברתי להיות רב בראשון-לציון – שלצערי הרב, מסכנים האומללים האלה, אמם היתה סכיזופרנית, חולת נפש. האב התמוטט ולא יכול היה להחזיק מעמד. הילדים היו מתוסכלים ומדוכאים – שמם נמצא אצלי בכתובים – והעובדת הסוציאלית רשמה אותם לבית-הספר "אברבנאל". אני צריך לומר בשביל מי קיים בית-ספר זה בראשון-לציון – בשביל מוגבלים. הילדים מתפללים אצלי בבית-הכנסת, וכל שבת אני שואל שאלות הנוגעות לפרשת השבוע, בנושא הנדון, ושלושתם מזהירים בתשובותיהם. הייתי אומר: לא יכול להיות שילדים כל כך אינטליגנטים ונבונים יכולים, חס ושלום, להיות בבית-ספר למפגרים, אלא בגלל הפיגור הסביבתי. ואכן, אמרתי לראש העיר דאז חנניה גיבשטיין, כי אני עומד על כך שיערך להם מבחן יחד עם העובדת הסוציאלית שגזרה ופסקה את דינם.

אדוני השר, העובדת הסוציאלית הסכימה. נתתי להם מבחן קצר בהבנת הנקרא, בחשבון. תאמינו לי שהתברר שהעובדת הסוציאלית הזאת היתה חייבת לחזור ל"אברבנאל", והם – לבית-ספר נורמלי. הם היו הרבה יותר אינטליגנטים. שלושתם באו אלי לקריית-החינוך "נתיבות חיים", לפנימייה.

היום שלושתם תלמידי חכמים גדולים, נשואים, בעלי משפחות מכובדות ביותר.

אדוני השר, אחרי שבועיים – בשבת השלישית הם יצאו הביתה, ולא חזרו. הלכתי לבדוק מה קרה, למה הם לא חזרו לפנימייה. מצאתי אותם ברחוב בצלאל 9 בראשון-לציון, יושבים מדוכאים, בוכים בסלון. מה קרה? למה אתם לא חוזרים? אין לנו 1 שקל ו-48 אגורות לשלם כרטיס חזרה לפנימייה.

אדוני השר, אני מדבר אתך בזמנים מדויקים, בתאריכים ובעובדות. במדינות מתוקנות, בצרפת למשל, יש היום למשפחות ברוכות ילדים הנחה – לא אנחה – אמיתית של 75% בתחבורה הציבורית. אדוני יודע זאת. שם זה משמעותי. היום פשוט מאוד המרכיב הזה – אני יודע שכולם פה מזדהים עם הכאב הזה של הילדים שאינם יכולים לחזור לפנימיות – של תחבורה ציבורית, אני לא אומר שהוא יפתור הרבה בעיות, אבל הוא יניע את הגלגלים.

אדוני השר, בשנת 1972 ביקשה גולדה מאיר, זיכרונה לברכה, מד"ר כ"ץ, שהיה אז, כידוע לך, מנכ"ל הביטוח הלאומי – נכון, אדוני – חוות דעת. אז, בשנת 1972. והוא הביא לה דוח, שכבר העלה מספיק אבק במגירות, שיש במדינת ישראל 200,000 ילדים במצוקה. משנת 1972 עד היום זה היה דור העתיד.

האם מדינת ישראל, הענייה במחצבים טבעיים, יכולה להרשות לעצמה לזלזל במחצב הטבעי הגניוס היהודי, שיכול לשבור את מעגל הקסמים הנורא של העוני – מלחמה בעוני, מלחמה באבטלה, מלחמה על עתידה ודמותה, על העושר האמיתי שיש למדינה הזאת. לכן ביקשתי זאת. תדעו שזה מרכיב של עד 30% או 40% מתקציבה של המשפחה; למשפחה בת שלושה ילדים – 30%.

אל תגידו לי שיש בלאו הכי הנחה המתבטאת בכרטיס תלמיד. רבותי הנכבדים, כרטיס תלמיד הוא למי שזכה שבניו לומדים. אבל מה עם הנשירה? יש לי סטטיסטיקה על הנשירה. אני מדבר פה על עד

גיל 18. אתם יודעים כמה ילדים נושרים מהחינוך היסודי ולא מגיעים לחינוך של חטיבת הביניים, וקל וחומר לתיכון? תדעו שהרבה מאוד לא מגיעים. אני מדבר גם על בחורי ישיבה, תלמידי ישיבות ופנימיות.

הנחה כזאת יכולה לפחות לקרב אותם לזיק, לניצוץ, לשביב של התקווה, שאולי פעם אחת, אדוני השר – ואתה מאוד רוצה זאת, כי אתה הקמת עיר פיתוח ואתה יודע מה פירוש אמצעי התחבורה החיוניים להתפתחות ולאפשרות טכנית אומנם, אבל זה יוציא את הילדים האלה ממעגל העוני לטובת החברה בישראל.

למשפחה בת שלושה ילדים עד חמישה ילדים יש לתת 50% הנחה. למשפחה בת שישה ילדים ומעלה – 70%.

אדוני השר, אין לי סטטיסטיקה, אבל זה לא יעלה מיליארדים. בלאו הכי התחבורה מסובסדת. כאן הסובסידיה תלך לנצרך ולא למצרך. אני יודע שזאת המדיניות שלך.

אני מבקש שתסכים ותכיר בדבר החשוב הזה. מאוד אודה לך בשם ילדי ישראל, שיקוים בהם מאמר המשורר הלאומי שלנו לפני אלף שנה, רבי יהודה הלוי, על הגלגלים ויתגלגלו. ולא חס ושלום והתקלקלו. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף עזרן.

לפני שאני מזמינה את שר האוצר, אני רוצה להודיע הודעה לפרוטוקול. בנוגע להצעת חוק התחבורה (סגירת עורקים), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת זיסמן, אחרי הודעתו של חבר הכנסת אלי דיין שהוא לא נכח בהצבעה, ולמרות זאת אני רואה שבתוצאות ההצבעה מופיע שמך כמי שתמך בהצבעה הזאת, אני מבינה שנעשתה פה טעות ויש פה מי שמודה בזה – חבר הכנסת רענן כהן, מסתבר, שיושב לידך, מתוך טעות הצביע במקומך. לכן אני רוצה להודיע שהצבעתו של חבר הכנסת רענן כהן תהיה רשומה בפרוטוקול בעד, ואת הצבעתו של חבר הכנסת אלי דיין יש למחוק כתומך בהצבעה הזאת. תודה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

למרות זאת המספרים לא משתנים מכיוון שיש פה הצבעה בעד, רק השמות משתנים. תוצאות ההצבעה אינן משתנות.

בבקשה, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אני מקבל את כל הדברים שאמרת. אכן אני ישבתי שם – כנראה רציתי לקבל את מקומו של חבר הכנסת אלי דיין, אני אוהב לשבת על הכיסא שלו – והצבעתי שם. אכן היתה טעות. אני הייתי כאן, אני הצבעתי בעד, וחברי חבר הכנסת אלי דיין לא היה כאן. כל מה שאמרת אכן נכון, ואני מאשר זאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, הכול נרשם בפרוטוקול. תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן.

כבוד שר האוצר יתייחס כעת לארבע הצעות החוק האחרונות כאחת. בבקשה. ההצבעות תתקיימנה בנפרד, כמובן.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שהצעות החוק שהונחו לקריאה טרומית על שולחן הכנסת בנושא משפחות ברוכות ילדים הן הצעות חוק שאינן קולעות למטרה, הן כרוכות בהוצאה תקציבית בלתי סבירה, הן אוניברסליות וגורמות עוול למשפחות ברוכות ילדים ולא גורמות להן שום דבר חיובי. אני אסביר את דברי.

כל אחד מאתנו מבין שיש לטפל באוכלוסיות החלשות. כל אחד מאתנו, ויהיה תפקידו אשר יהיה, מבין שיש בעיות חברתיות חמורות במדינת ישראל והמשלה והכנסת אכן צריכות לעשות בתחומים רבים אותם דברים שצריך לעשותם כדי שיהיה שיפור במצב החברתי של האוכלוסיות החלשות.

אקח לדוגמה, מתוך מגוון החוקים שהוצעו, נושא אחד. חברי הכנסת דיברו על כך. אקח את הנושא של חינוך חינוך לגילאי שלוש-ארבע. החינוך במסגרת מה שמדינת ישראל נותנת לגילאי שלוש-ארבע אכן מחייב תשלום. אבל צריך לזכור איך העניין מטופל.

ילדים הגדלים בערי פיתוח, ילדים הגדלים בשכונות, פטורים לחלוטין מהתשלום. יש קורלציה מאוד ברורה בין ילדים שגרים בשכונות ובערי פיתוח לבין מדד העוני המשפחתי, וקשר ברור ביותר בדרך כלל, אומנם לא בפרט כזה או אחר – אבל הן משפחות מרובות ילדים.

אריה דרעי (ש"ס):

מה קורה עם משפחות ברוכות ילדים באותו מצב שגרות ביבנה, בתל-אביב ובירושלים? מה קורה אתן?

שר האוצר א' שוחט:

מייד אתן תשובה.

שכר הלימוד לגילאי שלוש-ארבע, מעבר לפטורים הגורפים הללו, הוא דרך מבחן הכנסה. יש הכנסה פר-נפש במשפחה, ואם יש הכנסה פר-נפש יש סולם הנחות שמגיע עד לסכום שהוא כמעט אפס. משפחה שיש בה הרבה ילדים והיא חיה במצוקה, כאשר מחלקים את ההכנסה המשפחתית במספר הילדים, המשפחה פטורה מתשלום, חבר הכנסת דרעי.

הבה נראה מה יקרה אם החוק יתקבל. אם החוק יתקבל, משפחות שיש להן ארבעה ילדים ומעלה, אפילו אם הכנסתן גדולה מאוד ומצבן הכלכלי איתן, ויש גם כאלה, במקום שהיום הן משלמות – – –

אריה דרעי (ש"ס):

טוב שאמרת שיש גם כאלה.

שר האוצר א' שוחט:

נכון. לכן אני אומר שמבחן ההכנסה הוא המבחן הנכון, ומה שיקרה עם משאבי הממשלה, או תקציב המדינה, או הרכוש הממשלתי, או העוצמה שלנו, אלה יחולקו בכיוון הלא-נכון.

אריה דרעי (ש"ס):

אתם רוצים להדביק בכוח למשפחה ברוכת ילדים תווית של מבחן הכנסה, שילכו עם אות קין – – –

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת דרעי, אתה היית חבר בממשלה לא יום ולא יומיים, וגם חברי הכנסת דוד לוי ומשה קצב היו חברים בממשלה שלא הביאה את החוק הזה במשך כל שנות שלטונה.

דוד לוי (הליכוד):

והיא עשתה למען העניים מה שלא תעשה בעוד עשר שנים.

שר האוצר א' שוחט:

אנחנו מייד נבדוק.

דוד לוי (הליכוד):

תכל'ס, אתה תומך או לא?

שר האוצר א' שוחט:

אמרתי שאני מתנגד.

דוד לוי (הליכוד):

אתה תומך או לא?

שר האוצר א' שוחט:

אמרתי.

דוד לוי (הליכוד):

הרי סיכמתם. אתה תומך או לא?

שר האוצר א' שוחט:

אני דיברתי באופן ברור, ואתה לא תכתיב לי איך לדבר.

דוד לוי (הליכוד):

אתה כן תומך?

שר האוצר א' שוחט:

אם ישבת 15 שנים בממשלה – – –

דוד לוי (הליכוד):

הלוואי שתעשה במשך 25 שנים מה שאני עשיתי במשך 10 שנים.

שר האוצר א' שוחט:

ישבת 15 שנים בממשלה – – –

דוד לוי (הליכוד):

ולאור ההתחלה שלך האכזבה תהיה כזו שמהר מאוד ישכחו – – –

שר האוצר א' שוחט:

יכול להיות. אבל אתה ישבת 15 שנים בממשלה, ולא הבאת את החוק הזה.

דוד לוי (הליכוד):

עשיתי גם בעיירה שלך מה שלא היה עושה שום שר.

שר האוצר א' שוחט:

אל תספר לי מה היה בעיירה שלי.

דוד לוי (הליכוד):

הדברים הנוראים שאתה עושה היום והמיליארדים שאתה מחלק – – –

שר האוצר א' שוחט:

לא עשית שום דבר.

קריאות:

שר האוצר א' שוחט:

בעיירה שאני הייתי בה לא עשית שום דבר, ואל תספר לי מה עשית.

דוד לוי (הליכוד):

לא עשית כלום. קיבלת 9% אינפלציה והיום הגעת ל-16%.

שר האוצר א' שוחט:

לכמה אחוזי אבטלה היית אחראי?

דוד לוי (הליכוד):

זה מה שאתה עושה. כישלון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לוי.

שר האוצר א' שוחט:

לאיזו אינפלציה אתה היית אחראי? ל-400% אינפלציה? היית אחראי ל-400% אינפלציה.

דוד לוי (הליכוד):

אתה לא אחראי לכלום. הכול מתנהל בהפקרות.

שר האוצר א' שוחט:

היית או לא היית אחראי ל-400% אינפלציה? יש לך כנראה זיכרון קצר מאוד. אתה וחבריך הייתם אחראים ל-400% אינפלציה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לוי, זה בלתי אפשרי.

דוד לוי (הליכוד):

— — — עם שיכון, עם הבריאות. אתה לא עשית כלום. אל תתגרה.

שר האוצר א' שוחט:

אני אגיד לך כל מה שאני חושב. תואיל להיות אחראי – לכמה אחוזי אינפלציה אתה וחבריך אחראים.

צחי הנגבי (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת הנגבי, אני מבקשת להפסיק. אדוני שר האוצר, אני מבקשת לאפשר לי לעשות פה סדר. חבר הכנסת לוי, אני מדברת אליך. חבר הכנסת לוי, קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה. אני מבקשת עכשיו שקט ולאפשר לשר האוצר להמשיך.

שר האוצר א' שוחט:

יש בחוק הזה הרבה מאוד דברים חמורים. לקחתי כדוגמה והראיתי איך ייווצר מצב שמשאבים שצריכים להינתן לאוכלוסיות החלשות, והם צריכים להינתן להן, יחולקו באופן אוניברסלי, וגם היום, משפחה מרובת ילדים שיש לה הכנסה נמוכה, גם בשכונות, גם בערי פיתוח וגם במרכז הארץ איננה משלמת.

הדיבורים וההתחסדות של דוברי האופוזיציה בנושאי החינוך אין להם על מה לסמוך. התוספת שניתנה לחינוך על-ידי הממשלה הזאת היא תוספת שלא ניתנה מעולם. אני כיהנתי בתפקיד ראש מועצה בשנים 1981, 1982 ו-1983, ולצערי הרב, אלה היו שנים שבהן הורידו וקיצצו את שעות הלימוד במערכת החינוך. לכן, כל מי שנושאים את שם החינוך לשווא צריכים לשתוק כאשר הם רואים את תקציבי החינוך הקיימים, עם דברים אוניברסליים ועם דברים ספציפיים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת לאפשר לשר האוצר להמשיך.

שר האוצר א' שוחט:

אני מודיע שאנחנו נתנגד לחוקים שהובאו הנה, למעט החוק המשולב שהיום הוחלט בהנהלת הקואליציה לתמוך בו, וחובת הקואליציה חלה גם עלי. לשאר החוקים אנחנו נתנגד.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, אדוני שר האוצר, באיזה חוק אתה תומך ובאיזה לא?

שר האוצר א' שוחט:

אני תומך בחוקים של חברי הכנסת אלי דיין ויוסף ונונו. אני לא אומר שאני תומך, אני אומר שהקואליציה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

באלה אתה תומך, ולכל שלוש הצעות החוק האחרות אתה מתנגד. טוב. ולא יזו ועדה אתה מציע להעביר את הצעת החוק?

שר האוצר א' שוחט:

לוועדת הכספים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יצחק לוי יהיה ראשון הדוברים. יש לו הזכות על-פי התקנון לחזור ולנסות לשכנע. בבקשה, חבר הכנסת לוי, חמש דקות.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הפנייה שלי היא בעיקר לחבר הכנסת אלי דיין ולחברי הכנסת ממפלגת העבודה וממרצ, כדי שתראו מה שר האוצר אמר כאן. אולי לשר האוצר אין לי טענה. הוא אמר: אני מתנגד לכול, רק יש הנהלת קואליציה. זה פחות או יותר מה שהוא אמר. מדיניות הממשלה היא נגד כל החוקים.

רק אמר שר האוצר: אין לי ברירה, היתה פה הנהלת קואליציה, ולכן אני אתמוך רק באותו חוק שאומרת הנהלת הקואליציה. אני פונה אל חבר הכנסת – – –

סאלח טריף (העבודה):

יצחק לוי (מפד"ל):

כך אומר שר האוצר. רגע. שר האוצר, זה נכון או לא נכון?

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק את זה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני פה ציטטתי מלה במלה את מה שאמר שר האוצר. זו לא פרשנות.

רענן כהן (העבודה):

זה נכון, חבר הכנסת לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

הממשלה החליטה להתנגד לכל ההצעות. באה הנהלת הקואליציה ואומרת: הצעה אחת אני שולפת מכל ההצעות ותומכת בה, ואת השאר אני אפיל.

זבולון המר (מפד"ל):

למה? למה? תסביר.

יצחק לוי (מפד"ל):

תיכף אני אסביר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לא לעזור לנואם.

יצחק לוי (מפד"ל):

בהתחלה חשבתי שזה בגלל תוכן ההצעות, ובאו אלי בשתי הערות על הצעת החוק שלי. הערה אחת – אמרו לי: יש פה אפליה, יש פה משפחה ברוכת ילדים יוצאת צבא. אמרתי והודעתי בנאומי הראשון: אני מבטל את ההגדרה הזאת, אני מבין שהיום מדיניות הרווחה גורסת שיש שוויון, ולכן ההגדרה הזאת מבוטלת.

בנימין טמקין (מרצ):

הפנמת את הערך שמאחורי הניסוח הזה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, אתה מדבר בלא רשותי.

דוד צוקר (מרצ):

יצחק, אתה עושה את זה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שאול יהלום.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת לאפשר לנואם להמשיך בדברו.

יצחק לוי (מפד"ל):

חבר הכנסת צוקר, הקואליציה לא טרחה לבוא ולהגיד לי: אנחנו מתנגדים בגלל זה וזה. הרי הדבר התברר לי חמש דקות לפני שעליתי לדבר. אני גם דיברתי אתו וגם הסברתי לו את העניין. לכן אמרתי להם: יש כאן חוק חייילים משוחררים, והוא פותר את העניין של יוצאי צבא. ועכשיו – כך הבנתי, יכול להיות שבהגדרה פה היתה טעות – כל מה שאתה רוצה לעשות לטובת חייילים משוחררים, תעשה בחוק חייילים משוחררים; כל שאר החוקים, יהיו חוקים שוויוניים. בסדר גמור, אני מקבל את זה ואני מוריד את הסעיף הזה.

דבר שני, באו ואמרו לי: שר האוצר אומר שהחוק שלך עולה יותר מאשר החוק של אלי דיין. אמרתי: נשב בוועדה, איזו ועדה שתוחלט, ונראה יחד ונשתווה בעניין.

ואני רוצה לומר לחבר הכנסת אלי דיין מלה אחת: אנחנו חלוקים בענייני מדיניות, אנחנו חלוקים בעניינים רבים. יש פה מין מוסכמה כזאת, בבית הזה, שבענייני רווחה אנחנו עובדים יחד, ואנחנו עובדים יחד הרבה מאוד, חברי כנסת ממרצ, חברי כנסת ממפלגת העבודה, חברי הכנסת מהליכוד, חברי הכנסת מהמפד"ל וכדומה.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום.

יצחק לוי (מפד"ל):

מה הצדק בהורדת הצעה אחת כאשר הצעה אחרת מתקבלת והן כמעט שוות? ואני מוכן לקבל את זה שנשתווה בוועדה. אם הקואליציה רוצה להמשיך בשיתוף הנכון שיש היום בנושאי רווחה, יחדיו, הרי שאנחנו צריכים להצביע בעד החוקים. אם הקואליציה לא תעשה זאת, סימן שיש כאן מגמות אחרות, סימן שיש כאן מגמות פוליטיות, אולי כדי לפתוח דלת לאחת המפלגות להיכנס. אולי זה העניין.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לאפשר לדובר לדבר ולא להפריע.

רפאל אלול (העבודה):

יצחק לוי (מפד"ל):

אמרתי, הודעתי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אפשר לבקש שקט? חברי הכנסת, זה מפריע לדובר. חבר הכנסת אלול. חבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת רן כהן.

יצחק לוי (מפד"ל):

אם אכן, חבר הכנסת דיין, הדברים כנים, הרי שאת מה שהפריע לכם הורדנו. ואם אכן הכוונה היא שנמשיך לעבוד יחדיו ולסייע לשכבות הנחשלות, לנשים המוכות, לילדים המוכים, למשפחות ברוכות הילדים, לעניים, כולם יחד, בואו נעשה את זה כולם יחד, ואל תפצלו את הכנסת בעניין שכל הכנסת רוצה ---

שר האוצר א' שוחט:

למה לא הבאתם את החוק כאשר הייתם – עשר שנים – בממשלה?

יצחק לוי (מפד"ל):

הבאתי והפילו לי. אל תאשים אותי, אני לא הייתי שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

הם הפילו לך.

יצחק לוי (מפד"ל):

בסדר, אבל כרגע אני לא מתחשבן בחשבון הזה, אדוני שר האוצר. אני אמרתי בתחילת דברי בנאום, שכרגע אני לא בא חשבון עם הקואליציה ולא בא חשבון עם הממשלה בעניין הזה.

שר האוצר א' שוחט:

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מצטער ששכחת את המשפט הראשון שאמרתי בנאום שלי. אני מבקש מכל הכנסת להתאחד למען משפחות ברוכות ילדים, להראות שכל הבית עובד יחד בעניין הזה, ולהעביר את כל הצעות החוק. בכל אופן, אני מדבר על הצעת החוק שלי. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת לוי.

אנחנו עוברים כעת להתייחסות להצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ג-1992, של קבוצת חברי הכנסת, שנימק חבר הכנסת אלי דיין, וחבר הכנסת רפי אלול מבקש להסיר אותה.

מיכאל איתן (הליכוד):

רגע אחד, גברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רפי אלול, אתה ביקשת להסיר או שזו הצעה לסדר?

רפאל אלול (העבודה):

אני מציע לחבר הכנסת אלי דיין, יושב-ראש הקואליציה: אולי נעשה פסק זמן, נכנס את הנהלת הקואליציה כרגע, כי הנושא חשוב מאוד. אני חושב שכדאי שהכנסת תתאחד סביב הנושא הזה. אפשר להסכים לכל ארבע ההצעות, רבותי; הנושא חשוב.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר, הוא ביקש לדבר, ואני מאפשרת לו כמו שהייתי מאפשרת גם לך. אני מבקשת ממך.

דוד צוקר (מרצ):

אבל להנהלת הקואליציה אין מקום בחדר המליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל מותר לו לומר ככל העולה על רוחו.

חבר הכנסת אלול, מכיוון שביקשת להסיר את ההצעה הזאת, האם עלי להבין שאתה מוותר על בקשתך להסיר את ההצעה?

רפאל אלול (העבודה):

מוותר.

קריאה:

הוא אמר את זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מה זה?

היו"ר א' סלמוביץ:

הצעה לסדר, חבר הכנסת יחזקאל.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת רפי אלול ביקש רשות דיבור על תקן מי שאמור להצביע נגד – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

הצעה לסדר הדיון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל יש כאן בעיה. חבר הכנסת יחזקאל, תקשיב לי דקה, יש כאן בעיה. יש זכות לנמק התנגדות.

היו"ר א' סלמוביץ:

נכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם חבר הכנסת רפי אלול הציע הצעת פשרה – ואני מכבד אותו על הצעתו – אבל הוא לא מתכוון להסיר, אני מבקש לתת את זכות הנימוק להסרה לחבר הכנסת מאיר שטרית, שידבר נגד ויצביע נגד.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר. מכיוון שאין אף אחד אחר שביקש – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בגלל זה ביקשתי בשביל מאיר שטרית.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה רוצה לבקש?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן, כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר, בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

לא, הוא רוצה להסיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

הוא ביקש להסיר, למה שאני לא אתן לו? חבר הכנסת אלול ויתר.

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת סאלח טריף, תקשיב גם לדברי הנואם. חבר הכנסת סאלח טריף, הוא ביקש להסיר ואחר כך הוא חזר בו. מה לעשות?

חבר הכנסת מאיר שטרית, עשר דקות.

סאלח טריף (העבודה):

אין עשר דקות.

מאיר שטרית (הליכוד):

מותר, אדוני, לפי התקנון, להציע להסיר הצעת חוק במסגרת זמן של חמש דקות. חמש דקות או עשר דקות?

היו"ר א' סלמוביץ:

עשר דקות.

סאלח טריף (העבודה):

אין.

מאיר שטרית (הליכוד):

תסלח לי, אתה מנהל את הישיבה? היא מנהלת את הישיבה. זה עשר דקות, מותר לי לדבר עשר דקות. אם אתה לא מוכן לשמוע, תצא.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני אבדוק את זה.

סאלח טריף (העבודה):

חמש דקות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרח לומר לכם – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני רוצה להודיע שיש שינוי, וועדת הכנסת החליטה על חמש דקות. בסדר, שינינו את זה.

סאלח טריף (העבודה):

אל תחרוג.

רענן כהן (העבודה):

אם אתה תדבר יותר, אני לא אצביע.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת סאלח טריף, אילו אתה היית יושב-ראש, הייתי עושה מה שהיית אומר לי. אותו דבר.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לא הייתי עולה לכאן לדבר לולא ההבדלה שעשה שר האוצר בהתייחסותו להצעות. הוא הציע להעביר את החלק של הקואליציה, ואת החלק של מי שלא מוצא חן בעיניו מסיבה זו או אחרת הוא מציע להסיר. אינני חושב שזה הגון. משום כך עליתי כדי להציע להסיר את ההצעה של קבוצת חברי הכנסת בראשות חבר הכנסת אלי דיין מסדר-היום. פורמלית, זו בעצם ההצעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זו לא עמדתו של שר האוצר. שר האוצר אמר, שבגלל החלטה של הנהלת הקואליציה היום, הוא נקלע למצב שהוא אמור לתמוך בהצעה אחת ולדחות את השאר. אבל זו לא דעתו.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני לא דיברתי על דעתו, אני דיברתי על התייחסותו, אדוני שר המשפטים.

משה נסים (הליכוד):

שר בממשלה איננו יכול להתייחס במליאה להחלטות של הנהלת קואליציה.

שר האוצר א' שוחט:

היו בעבר הצעות חוק דומות, למה הפלתם אותן?

משה נסים (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת לאפשר לחבר הכנסת שטרית לדבר.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה לא על חשבוני.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת נסים, חבר הכנסת יצחק לוי אמר שאתם הפלתם את ההצעה שלו.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני שר האוצר, אני מבקשת לאפשר לחבר הכנסת שטרית לדבר.

מאיר שטרית (הליכוד):

רבותי חברי הכנסת, החוקים שהועלו בפנינו בכנסת באים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת מכל חברי הכנסת לשבת. חבר הכנסת רן כהן, אני מבקשת. חבר הכנסת גפני.

אלי גולדשמידט (העבודה):

– – –

מאיר שטרית (הליכוד):

אני משתדל שיהיה שקט כדי שאוכל לדבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני נותנת לו חמש דקות מעכשיו, אם אתם לא תאפשרו לו לדבר. חבר הכנסת רן כהן, אני מבינה שיש לכם הרבה זמן. חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת אבי יחזקאל, חבר הכנסת סאלח טריף, אני מבקשת.

מאיר שטרית (הליכוד):

חברי הכנסת, אנחנו עוסקים בסדרה של ארבע הצעות חוק, שכולן דנות בהטבות למשפחות ברוכות ילדים. רבותי, אם מותר לי, אני מבקש במסגרת דקות אחדות העומדות לרשותי אולי להאיר קטע אחד שלא כל כך מואר ביום יום. אתם צריכים להבין במה מדובר, ואולי תתעלו לרגע מעל לפוליטיקה היומיומית בין המפלגות ותתמכו – אני פונה בעיקר לחברי הקואליציה – בארבע הצעות החוק. זאת, מתוך הנחה שמה שיקרה בוועדה – ארבע הצעות החוק האלה תאוחדנה להצעת חוק אחת, כדי שאפשר יהיה להעביר אותן בכנסת על דעת הכול. למה להיתפס לפוליטיקה היומיומית הקטנה?

אחרי שפורסם כפי שפורסם הדוח על העוני, שמדבר על 279,000 ילדים מתחת לקו העוני – רבותי, זה דור המצוקה הרביעי של מדינת ישראל. מהילדים האלה יצמחו העבריינים של מחר, מקרי הסעד

של מחר, הצרות של מחר. אפשר למנוע את זה. לא צריך לחכות עד שהם יהיו עניים ולתת להם הטבות. אפשר למנוע את זה היום באמצעות השקעות בתחום הזה, עם הילדים האלה; יום חינוך ארוך, אפשרות לקבל באמת חינוך חינם ולא חינוך חינם שעולה להורים אלפי שקלים. אפשר למנוע את זה, אדוני שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

אבל משקיעים. אתה יודע שבכל משפחה חלשה הילדים גילאי שלוש-ארבע לומדים חינם. אתה יודע זאת.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני שר האוצר, גם הילדים האלה, שנקראים "לומדים חינם", תבדוק ותראה שהם משלמים היום אלפי שקלים לשנה – לא בחינוך של ש"ס, שם פטורים מכל תשלום.

שר האוצר א' שוחט:

זה לא נכון, מה שאתה אומר.

מאיר שטרית (הליכוד):

אבל אם תבדוק בחינוך הממלכתי, הורים משלמים אלפי שקלים לשנה. אני אומר לך, אני יודע, יש לי ילדים בבית-ספר, אני יודע מה אני משלם.

שר האוצר א' שוחט:

אני מכיר את הדברים בדיוק כמוך.

מאיר שטרית (הליכוד):

מאה אחוז. אתה היית ראש עיר ואתה יודע על מה אני מדבר.

אדוני שר האוצר, בסכומי כסף קטנים יחסית אפשר לעצור את המצוקה הזאת. כל מה שנשקיע היום במניעה, אפשר לחסוך מחר פי עשרה ברווחה.

שר האוצר א' שוחט:

אני בעד, אבל לא בדרך אוניברסלית. לא בדרך אוניברסלית אפשר יהיה להקטין את הפערים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדרבה, אבל אפשר לדון בזה בוועדה בעת החקיקה. אדוני שר האוצר, גם אני נגד האוניברסליות, אבל אפשר לפתור את זה בחקיקה.

אדוני השר, אנא הקשב לי במשך שתי דקות. אני רוצה להסביר לך קטע שאולי לא נחשף לפעמים בכנסת. אם תבדוק את נתוני העוני תראה שלמעלה מ-85% מהאנשים מתחת לקו העוני הם, לצערי הרב, יוצאי עדות המזרח. למעלה מ-90% מאלה שנושרים מבת-הספר הם יוצאי עדות המזרח.

אני רוצה להסביר לך, אדוני השר, מדוע זה קורה, כי הדבר מקומם. איך יכול להיות שרק קבוצה אתנית מסוימת מהווה את רוב שכבות המצוקה בארץ? מה שקרה, רבותי חברי הכנסת, לצערי הרב, זה שבתהליך הקליטה של האוכלוסיות האלה בישראל קרה להם האסון הגדול ביותר שיכול לקרות למישהו: אובדן האחריות האישית של אנשים לגורלם; חיבוק הדוב שהמדינה חיבקה את האנשים האלה בזמנם. אתה ההורה לא צריך ללמוד עברית, אנחנו נלמד את הילדים שלך. השאירו את ההורים עיוורים לחלוטין במשך עשרות שנים. אתה לא צריך לדאוג לדירה, ניתן לך דירה של "עמידר". אתה לא עובד, ניתן לך קצבת סעד.

העמדות האלה פירקו את האנשים ממה שהיה להם בארצות המוצא שלהם. אלה לא היו ארצות רווחה, שם לא היו תקציבים, שם לא היו כוונות טובות. הם לא היו שם במצוקה. והם לא היו שם במצוקה כי שם ידע כל אבא, שאם הוא לא יחנך את ילדיו, הם לא יהיו מחונכים; שאם הוא לא ידאג למשפחתו, הם יישארו ברחוב; שאם הוא לא יביא להם אוכל הביתה, הם יישארו רעבים. איזו ברירה היתה לאבא? הוא לקח את האחריות האישית לעצמו ולמשפחתו. היה מי שהביא הביתה כל יום מרק לאכול, היה מי שהביא הביתה כל יום בשר לאכול. לא חשוב מה הוא הביא הביתה, אבל כל אבא כזה היה האוטוריטה במשפחה שלו. היה לו הכבוד העצמי, בשפה העממית, או האחריות האישית לגורלו. ברגע שפירקת את האנשים מהאחריות האישית, לא בכוונה, בתהליך הקליטה, ההורה הפך להיות חסר אונים מול משפחתו.

בנימין טמקין (מרצ):

הוא מדבר כבר רבע שעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בני טמקין, יש לי פה שעון, ואתה לא מופקד עליו, ואתה גם לא מופקד על ניהול הישיבה.

מאיר שטרית (הליכוד):

ואז פתאום הילד אמר: מה אתה אומר לי מה לעשות? אני מבין יותר ממך. אני יכול לקרוא ואתה לא יכול לקרוא. כשהאבא הלך לאיזה משרד, הבן היה צריך לתרגם לו את מה שצריך להגיד. הוא היה צריך לכתוב במקומו את המכתב, כי לא היה מי שידבר אתו. לכן הילדים חשבו בטעות שהם יותר חכמים, הם יצאו לרחוב, והאבא איבד את האוטוריטה שלו בתוך משפחתו.

זוהי המצוקה, וממנה מתפתחים הסימנים הבאים: עוני, חוסר חינוך, חוסר דיור וכן הלאה. רבותי, אפשר לתקן את זה רק בצעד ממשי של הממשלה. אני מסכים עם שר האוצר, לא צעד אוניברסלי. לתת לנצרך ולא למצרך.

שר האוצר א' שוחט:

אבל לא בחוקים אוניברסליים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אפשר לפתור את זה בחקיקה. למה להפיל את הצעות החוק כולן?

אני מבקש להעביר את כל הצעות החוק לוועדה. אפשר בתוך החקיקה לשנות את הדברים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת מאיר שטרית.

רפאל פנחסי (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש רשות להצעה לסדר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רפאל פנחסי, אני מאפשרת לך לפני משורת הדין.

רפאל פנחסי (ש"ס):

תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

אני חושב שחבר הכנסת מאיר שטרית עשה פה מעשה שלא ייעשה. הוא ביקש רשות הדיבור כדי להציע להסיר את ההצעות מסדר-היום, ואחר כך הציע להעביר אותן לוועדה.

עם זה, תוך כדי הדיבור שלו הוא אמר דברים חמורים מאוד. הוא אמר שילדים הלומדים בתלמודי-התורה של ש"ס לא משלמים שכר לימוד. אני חושב שהוא לא יודע כמה משלמים. כאב לילדים האלה שלמדו ב"חדר" אני יודע שבכל תלמודי-התורה האלה משלמים סכומים, ואפילו צמודים לדולר. הוא לא יכול לבוא הנה ולהגיד שמשפחות ברוכות ילדים לא משלמות.

קודם כול, שיתקן את עצמו.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק. חבר הכנסת סאלח טריף, חבר הכנסת סאלח טריף.

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת שטרית התכוון לשבח את ש"ס על כך.

רפאל פנחסי (ש"ס):

הוא לא התכוון לשבח אלא להגיד שאנחנו נהנים מכסף חינם. אני מודיע לו שאנחנו משלמים יותר מאשר הוא משלם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת פנחסי.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להתייחסות להצעת חוק בדבר מתן הנחות בתשלום ארנונה, התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת משה קצב.

מכיוון ששר האוצר ביקש להסיר את ההצעה שלך, חבר הכנסת קצב – – –

משה קצב (הליכוד):

אני מציע לגשת להצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מציע הצבעה.

חבר הכנסת יוסף עזרן, אתה רוצה לדבר? בבקשה.

יוסף עזרן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני באמת לא רוצה להלאות אתכם.

אם אינך מסכים להצעה שלי לעזור לילדים להגיע לבית-הספר, אנא הרשו לי לחוקק את חוק ה"ג'וגינג", שמגיל שלוש ועד 18 ירוצו הילדים לבית-הספר, חוץ מהתינוקיייה, כי הם לא יכולים לרוץ. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עזרן.

חברי הכנסת, אנו עוברים כעת להצבעה נפרדת על כל הצעת חוק. אנו עוברים תחילה להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ב–1992, של חבר הכנסת יצחק לוי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אי-אפשר להצביע על כולן יחד?

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, אי-אפשר להצביע על כולן יחד.

נא להצביע על הצעתו של חבר הכנסת יצחק לוי והעברתה לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 33

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 25

נמנעים – 5

ההצעה להעביר את הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ב–1992, לדין מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

33 תומכים, 25 מתנגדים, חמישה נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה.

נא לא למחוא כפיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם הצבעתם נגד ההצעה הזאת, תתביישו לכם. אנחנו לא ננהג כמוכם. אנחנו לא נפיל אתכם.

שר האוצר א' שוחט:

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אנחנו באמצע ההצבעה. חבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת יהלום.

אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ג–1992, של קבוצת חברי הכנסת, שנימק אותה חבר הכנסת אלי דיין. נא להצביע בעד או נגד קבלת הצעת החוק בקריאה טרומית והעברתה לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה.

לא לדבר בזמן ההצבעה. לא לדבר בזמן ההצבעה, חבר הכנסת צוקר.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 59

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ג–1992,

לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

59 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה.

נא לא לדבר עכשיו, חבר הכנסת סאלח טריף. זה באמת עובר כבר כל גבול. חבר הכנסת פלד, אני מבקשת לא לעזור לי. חבר הכנסת סאלח טריף. מה קורה פה? אי-אפשר.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק בדבר מתן הנחות בתשלום ארנונה, התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת משה קצב, והעברתה לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה. נא להצביע.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 58

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 5

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק בדבר מתן הנחות בתשלום ארנונה, התשנ"ד–1994,

לדין מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

58 תומכים, חמישה מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים (הנחות בתחבורה ציבורית), התשנ"ב–1992, של חבר הכנסת יוסף עזרן, והעברתה לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

לא לדבר בזמן ההצבעה.

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 46

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 14

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים (הנחות בתחבורה ציבורית),

התשנ"ב–1992, לדין מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

46 תומכים, 14 מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

לפני שאנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק רשות שדות התעופה (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ה-1994, שהחזירה ועדת הכלכלה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעת חוק מס מקביל (תיקון – תשלום משרתי צבא קבע), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת י' לס)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום – הצעת חוק א'תשמז, הצעת חוק מס מקביל (תיקון – תשלום משרתי צבא קבע), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת יורם לס. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

מה העמדה של הממשלה בעניין זה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דן תיכון, עומד נואם על הדוכן. בבקשה, חבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כפי שידוע לכול, החל מ-1 בינואר 1995, כל אדם בישראל יצטרך להעביר 10% מההכנסה שלו לטובת ביטוח הבריאות. העברת הכסף – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת, יושב-ראש הקואליציה הנכבד, היעיל והדגול, שהצליח להעביר את כל ההחלטות, נא לאפשר לחברך לסיעה לדבר.

יורם לס (העבודה):

ובכן, רבותי חברי הכנסת, האזרח במדינת ישראל יעביר 10% מההכנסה שלו לטובת ביטוח בריאות בדרך הבאה: 4.8%, שהם כמעט 5%, הוא יצטרך לשלם מכיסו האישי, הוא פשוט יעביר את זה כמס לממשלה, ועוד כמעט 5%, 4.9% – –

שר האוצר א' שוחט:

יורם לס (העבודה):

אדוני שר האוצר, הואיל ואתה הולך להשתמש בכסף הזה כדי לא לשלם את תוספת היוקר, כפי שאתה יודע, אני קובע שהכסף הזה הוא מס לכל דבר ועניין. אבל לא זה הנושא ברגע זה.

נוסף על אותם 5% שיעברו לאוצר המדינה, יעברו עוד כ-5%, 4.9%, במס המקביל, כשאת המס המקביל משלם המעסיק של אותו אזרח, ואם אותו אזרח הוא עצמאי, הוא ישלם את המס המקביל מכיסו.

הכלל הזה של העברת כ-10% מההכנסה לטובת ביטוח בריאות יחול על כל אזרחי ישראל, ואני אפרט: הוא יחול גם על 84,000 מקבלי קצבאות נכות כללית, אדוני שר האוצר, והבטחת הכנסה; הכלל הזה יחול על 100,000 מקבלי השלמת הכנסה; הכלל הזה יחול על 40,000 נכי צה"ל; הוא יחול על נכים של פעולות הנאצים, נכים של פעולות האיבה. זה כלל כל כך חשוב, אדוני שר האוצר, שהוא יחול אפילו על האוכלוסיות החלשות.

והנה, בתוך האחידות הזאת, שאוספת תחת כנפיה אפילו את החלשים – אלמנה עם ארבעה יתומים, שיש לה קצבת שאירים של 1,803 שקלים, תשלם מס בסך 47 שקלים. על כולם יחול המס הזה.

שר האוצר א' שוחט:

כמה היא משלמת היום?

יורם לס (העבודה):

מייד אגיע לנקודה.

אני מבין את הנימוק שלכם, אדוני שר האוצר, שאתם מטילים מס על האוכלוסיות האלה, כי הן משלמות היום בגלל מערכת רגרסיבית בלתי צודקת שהיתה קודם בהסתדרות.

אבל מה אני מציע לך? והרי אנחנו חברים באותה מפלגה שחרתה על דגלה עזרה הדדית, צדק, החלשים האלה ישלמו, והמספרים מונחים לפני, אני יודע בדיוק כמה אתה מתכוון להוציא מהם, ואקרא לך אותם. אתה מתכוון לגבות 43 מיליון שקל מקצבאות נכות, 52 מיליון שקל מזקנים ומשאירים. במקום שהחלשים האלה ישלמו, אני מציע לך מקור תקציבי אחר. אני לא מבקש שתשקיע שקל אחד מתקציב המדינה. אני מציע לך מקור תקציבי אחר, כי בתוך הים הזה של האחידות, ואפילו החלשים, מתבלטת לה קבוצה – – –

שר האוצר א' שוחט:

אבל אתה מדבר על מס מקביל שמשלם המעביד – – –

יורם לס (העבודה):

רגע, אני מדבר על הכול. הרי יש לי באמתחתי גם – – –

שר האוצר א' שוחט:

– – –

יורם לס (העבודה):

אני קודם כול רוצה להסביר לחברי הכנסת את הצדק שיש בדברים שלי, לשכנע אותם; תרשה לי.

מול הטלת מס על האוכלוסיות החלשות, אני מציג בפני חברי הכנסת אוכלוסייה, ומטעמי ביטחון המדינה לא אציין את גודלה, אוכלוסייה של עשרות אלפים, שמשתכרת שכר מהגבוהים במשק – מהגבוהים במשק. על-פי נתונים שקיבלתי מהאוצר – והפעם האוצר היה יחד אתי זכיתי לשיתוף פעולה מלא – לאלוף בצה"ל יש תלוש ברוטו של 19,000 שקל, והוא לא ישלם מס בריאות. זו שערורייה שלא תיאמן. האלמנה עם 1,800 השקלים, יורידו לה מס בריאות, ואלוף בצה"ל, עם 19,000 שקל ברוטו, לא ישלם אגורה אחת מס בריאות.

הי"ר י' עזרן:

איך אפשר?

יורם לס (העבודה):

באמת אני שואל את כבוד היושב-ראש איך אפשר. אני מביא עובדות. קודם כול נביא את העובדות ונסכים על העובדות. הוא לא ישלם מס בריאות, והמעסיק שלו – וזה עניינו של החוק הזה – שהוא שר הביטחון, מוריד לאותו אלוף, או לאותו רב-סרן, מס הכנסה? מוריד. מוריד לו ביטוח לאומי? מוריד. מס בריאות הוא לא יוריד, וכדי להוסיף חטא על פשע, אותו מעסיק, משרד הביטחון, לא ישלם בשבילו מס מקביל.

איך הדעת יכולה להבין את הדבר הזה? יש, פה, קודם כול, עיוות ערכי. מה זאת עזרה הדדית, רבותי חברי הכנסת? עזרה הדדית היא לא רק במצעים של מפלגות. עזרה הדדית היא שהצעירים, החזקים, הבריאים, ונגד רצונם, משלמים המון כסף, 400 ו-500 שקל בחודש מס בריאות, ולא מקבלים שום דבר כי הם חזקים ובריאים. אבל למה הם משלמים? כי בחברה צודקת יש עזרה הדדית, והכסף שהם משלמים, אנחנו משתמשים בו באותה שנת תקציב כדי שיהיה כסף לטפל בזקנים ובחולים שכבר לא יכולים להרוויח.

במערכת הבריאות הערכים עדיין לא מתו, ומי יותר בריא, מי יותר חזק, מי יותר מרוויח מאשר החברה בצבא הקבע? הצבא כמעט שאינו מוציא עליהם כסף. כמה עשרות מיליונים, ויש לי המספרים בדיוק. הטיעון שאנשי הצבא מקבלים טיפול רפואי במסגרת הצבא, טיפול רפואי אזרחי, הוא טיעון מופרך מבחינה ערכית, קודם כול, כי יש עוד הרבה צעירים במשק שלא מקבלים שום טיפול כי הם בריאים, והם משלמים הרבה מאוד כסף כי אנחנו מאמינים בעזרה ההדדית, ואני מקווה שהערך הזה גם משותף לצד הזה של הבית, לכל אדם. טיעון מופרך. אין פה עניין שהם מקבלים טיפול בצבא. כמה שטפי דם במוח יש אצל סגני-אלופים? כמה יש? כמה מהם מקבלים סרטן ריאה בזמן שהם משרתים? הם מקבלים את זה אחר כך, חלילה, בגלל העישון, אבל אז הם כבר באים לקופת-חולים, אחרי שהשתחררו מהצבא, נרשמים כמו עולה חדש, עכשיו הוא ירד מהמטוס.

המצב הזה, אדוני שר האוצר, הרי כולנו אנשים הגיוניים, המצב הזה איננו הגיוני. המצב הזה אינו עומד במבחן הערכים שלנו, במיוחד כשהממשלה מתכוונת להטיל עול עצום, בהיקף של 300 מיליון שקל, על החלשים – – –

שר האוצר א' שוחט:

לא הממשלה, הכנסת.

יורם לס (העבודה):

הכנסת, אני מקבל את התיקון. העם, המדינה. חישבתי ומצאתי, על-פי תלוש המשכורת הקולקטיבי של צבא הקבע, שאם צבא הקבע ישלם מס בריאות כמו כל עם ישראל, ושר הביטחון ישלם את המס המקביל כמו כל מעסיק, ומערכת הבריאות תשפה את הצבא על ההוצאות הקטנטנות האזרחיות שיש לו על הבריאות, כי בסך הכול כל החבר'ה בצבא בריאים – חישבתי ומצאתי שאם זאת תעשה, אדוני שר האוצר, אפשר יהיה למנוע את הטלת מס הבריאות על השכבות החלשות. ואם תבוא ותגיד: השכבות החלשות שילמו גם עכשיו, זה נכון – – –

שר האוצר א' שוחט:

יותר.

יורם לס (העבודה):

יותר, אני מקבל את דבריך, שילמו יותר. אני שואל בחזרה: בשביל מה עשינו חוק בריאות? רק בשביל פוליטיקה? רק בשביל גבייה? אם אנחנו עשינו חוק בריאות, למה שלא נשפר את המצב יחסית למה שהיה? למה שלא נעשה יותר צדק? אני מצביע על מקור תקציבי, אדוני שר האוצר, נכון שהמס המקביל – אתה יכול לטעון שזה תקציב המדינה, אני לא בטוח. יש אולי פה ושם שומן במערכת הביטחון, ואפשר להגיד: תחסוך פה ותשלם מס מקביל, יכול להיות, אני לא יודע.

אני בהחלט מתכוון להביא בפני הכנסת בשבועות הקרובים הצעה שאנשי צבא קבע ישלמו גם מס בריאות כמו כל עם ישראל. אלוף בצה"ל, אני חוזר לדוגמה עם 19,000 השקלים ברוטו, ישלם כ-900 שקל מס בריאות, המעסיק שלו ישלם עוד 900 שקל מס מקביל, ותבוא המנוחה לצדק. מה לא נכון בדבר הזה?

אני מבקש, ומתכבד ומבקש משר האוצר, אני מבין את הרגישויות, את הבעיות, את הנושאים התקציביים, אני מבין היטב, מדובר כאן בנושא שיש בו צדק, שיש בו ערכים, שיש בו ביטול עיוותים, שיש בו עזרה לחלשים. אנא ממך, תן לכנסת להעביר את זה בקריאה טרומית לוועדה.

מי שאחראי לנושא מס מקביל זה שר העבודה והרווחה; אני מייד מסיים. מי שאחראי לנושא מס מקביל ויושב-ראש מועצת מס מקביל זה שר העבודה והרווחה, ולכן אני מבקש להעביר את החוק הזה לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. על שולחן הוועדה מונחת ההצעה של מיסוי הבריאות לחלשים. כאשר שני הדברים האלה יתחברו יחד ייתכן שנוכל להניח את ההצעה על שולחן הוועדה,

ליתר צדק, לביטול עיוותים במערכת הבריאות, ואני מבקש גם משר האוצר וגם מחברי הכנסת לתמוך בהצעה שמונחת לפניכם.

היו"ר י' עזרן:

תודה, חבר הכנסת יורם לס. בבקשה, אדוני שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אכן בנוהל שהיה קיים, כאשר משרד הביטחון לא שילם את המס המקביל והיו הסדרים מיוחדים עם קופות-החולים, וכאשר משרתי הקבע לא שילמו מס אחיד והיו סידורים כספיים כאלה או אחרים – לדעתי יש מקום לשקול את הדברים. אני לא רוצה לומר מה תהיה ההחלטה.

אשר למס הבריאות, על-פי החוק מוטל על שר הבריאות, שר הביטחון ושר האוצר לדון ולהחליט בדבר. אשר למס המקביל, אנחנו יודעים שהמשמעות של הטלת מס מקביל על משרד הביטחון – יש סבירות גדולה שזאת תהיה הוצאה תקציבית נוספת. אכן מערכת הבריאות תקבל סכומי כסף, מערכת הביטחון בוודאי תטען שזה היה במסגרת תקציבה הרבה מאוד שנים, מאז קום המדינה, לפיכך אם זה מבוטל, מערכת הביטחון תרצה לקבל על כך פיצוי, ומשמעות העניין – תקציב.

אני לא מקבל את עמדתו של חבר הכנסת לס לגבי פטור מוחלט לאלה שמקבלים קצבאות. עד היום התשלום היה בסביבות 90 שקל, או 77, אינני זוכר בדיוק את המספרים, מכל אזרח שקיבל הטבה במסגרת קצבאות זיקנה, כלומר לא היה לו מקור אחר של הכנסה, ומערכת הבריאות גבתה סכומים הרבה יותר גבוהים מכפי שהחוק הציע.

אני לא חושב שיש היגיון שבתחום מסוים כזה התשלום יהיה אפס. אני שמח מאוד שהתשלום ירד בערך לחצי על-פי החוק, ולמעשה יצרנו מצב – או הכנסת יצרה מצב – שבו יש הכבדה על האוכלוסיות היותר חזקות, והיותר חלשות – יש לגביהן הקלה.

לסיכומי של דבר, כל החוק יהיה חוק הרבה יותר פרוגרסיבי, ואני מקבל את מה שאמר חבר הכנסת לס, שהתשלומים כפי שהיו קיימים בעבר היו ביסודם תשלומים רגרסיביים מאוד, היו קצובים במידה רבה, ולא התייחסו לגובה ההכנסה.

לפיכך, יש שיפור ניכר בחוק מבחינת השכבות החלשות יותר. נדמה לי שעד השכר הממוצע במשק ואולי אף למעלה מזה אנשים יצאו נשכרים כתוצאה מחוק הבריאות החדש, ונכון שהאוכלוסיות החזקות יותר ישלמו. אני בטוח שגם יושב-ראש הישיבה שמח על כך שמהחלשים ייקחו פחות ומהחזקים ייקחו יותר.

חבר הכנסת לס, לא נתתי תשובה חיובית או שלילית, ואמרתי שהנושא בהחלט יעמוד לדיון, חלקו הראשון בהתאם לחוק הבריאות, ששר הבריאות, שר הביטחון ואני צריכים להחליט בו, חלקו השני הוא אכן החלטה תקציבית שצריכה לומר כיצד נתנהג בעניין זה, שהוא פתוח לדיון. מכיוון שכך ומתוך הנחה שבתוך חודש ימים נקבל את ההכרעות הממשלתיות בעניין – יש פרוצדורה וכרגע אינני זוכר את הסעיף – אני מבקש שלא לקיים את ההצבעה כרגע ולחכות חודש ימים. לאחר מכן, אם הדברים ייראו לך בלתי מספקים, תוכל להביא את העניין להצבעה. האם תסכים? אני לא זוכר את מספר הסעיף.

היו"ר י' עזרן:

אני בודק את זה, אדוני השר, כי בהצעת חוק ממשלתית, אדוני, לא צריך לשאול אף אחד.

שר האוצר א' שוחט:

זו לא הצעת חוק ממשלתית.

היו"ר י' עזרן:

נכון, אני מסביר: לו זו היתה הצעת חוק ממשלתית – אדוני לא זקוק לאישור.

שר האוצר א' שוחט:

אני זוכר שהיתה פרוצדורה כזאת בשעתה עם סיעת חד"ש.

היו"ר י' עזרן:

אדוני המציע מקבל? תודה רבה, אני מודה ומעריך את זה.

הצעת חוק הקלות לחירשים, התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ח' דיין)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים להצעת חוק א'תתפד, הצעת חוק הקלות לחירשים, התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת חיים דיין. אדוני משיב. אומנם זה קשור בבעיה בריאותית, אבל גם תקציבית.

שר האוצר א' שוחט:

היו"ר י' עזרן:

נכון. כתוב: אשרי מדבר על אוזן שומעת. זה נושא שקשור לחירשים, ואני מקווה שיזכה לאוזן שומעת.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה לברך בשפתם של החירשים-אילמים. אני מברך אותם. אני רוצה לעזור לחירשים ולאילמים במדינת ישראל. אני אוהב את החירשים והאילמים. היו לי חברים שלימדו אותי את שפת החירשים-אילמים, ולכן אני מעלה את החוק.

(מסמן בשפת החירשים-אילמים)

משה פלד (צומת):

חבר הכנסת חיים דיין, אתה צדיק.

קריאה:

כל הכבוד.

היו"ר י' עזרן:

ראיתי כי אף שהם לא שומעים, הם עמדו למחוא כפיים – אם זה היה מותר על-פי התקנון.

חיים דיין (צומת):

הם יכולים לעשות כך, אלה מחיאות הכפיים שלהם.

(מסמן בשפת החירשים-אילמים)

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתמול היה במדינת ישראל יום החירש, יום של דממה. 6,000 אנשים במדינת ישראל נולדו פגועים או נפגעו בשמיעתם ברמה של 100%, ועוד 200,000 – באחוזי נכות שונים, בדרגות שמיעה שונות.

במדינת ישראל אין חוק שבא לסייע לאוכלוסיית החירשים וכבדי השמיעה.

חנן פורת (מפד"ל):

יש חוק החירש. לגבי הנושא של הביטוח הלאומי העברנו אותו בקריאה שלישית.

חיים דיין (צומת):

הם לא מוכרים כנכים.

לדעתי, החוק שאני מעלה היום הוא חוק צודק ביותר. בשנה שעברה חוקקה הכנסת חוק, ולפיו כאשר אדם ניגש להעביר סטט לרכב שלו, יחד עם שובר התשלום הוא משלם את אגרת הרדיו. במדינת ישראל יש כ-1,500 חירשים בעלי רשיון נהיגה ובעלי רכב, שאמורים לשלם את אגרת הרדיו בזמן שהם לא נהנים משירות זה.

יתירה מכך, מכשיר הקשר היחיד שיכול לקשור ביניהם לבין האוכלוסייה השומעת וביניהם לבין עצמם הוא מכשיר הפקסימיליה, אבל זה רחוק מהישג ידם, כי מכשיר הפקסימיליה מחירו פי ארבעה מהסכום שמקבלים בהבטחת הכנסה.

אדוני שר האוצר, החוק שאני מעלה היום לא בא לבקש הגדלה תקציבית, אלא הוא חוק צודק. אני שואל: מדוע החירש במדינת ישראל צריך לשלם אגרת רדיו בזמן שאנחנו יודעים את המגבלות שלו?

על כן, אדוני שר האוצר, אף שהממשלה מתנגדת להצעת החוק שאתה ואני יודעים שהיא צודקת, אולי יש מקום להעביר אותה לוועדת העבודה והרווחה, כדי שהאנשים המקצועיים המכירים את הנושא יחוו את דעתם, ונוכל לבוא במשהו לקראת אותה אוכלוסייה.

היו"ר י' עזרן:

אני מאוד מודה לך, אשר השמעת את זעקת הדממה. יש אדם שמביע בשתיקה יותר מאלף דיבורים.

אדוני שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, בבדיחות הדעת אני יכול להגיד, שהיום זה יום של 5 מיליארדי שקל בתנאים הצנועים ביותר מבחינת החקיקה. יש רק בעיה קטנה אחת, והיא: מדינת ישראל צריכה להחליט האם היא חיה על-פי יכולתה ולפי סדר עדיפויות מסוים, או שמאות ואלפי חוקים פרטיים שמגיעים לדיון ייצרו מצב שלא רק שנחיה ברמה אמריקנית, אלא גם תקציב ההוצאות שלנו יגיע, פחות או יותר, לתקציב של ארצות-הברית.

חנן פורת (מפד"ל):

מה העלות של החוק הזה?

שר האוצר א' שוחט:

מה היתה העלות של החוק הקודם?

חיים דיין (צומת):

שר האוצר א' שוחט:

יש גם רמה עקרונית, ואתייחס אליה.

אני מציע להתנגד להצעת החוק הנדונה מהנימוקים שלהלן: אשר לפטור מאגרת רכב – כיום קיים פטור מאגרת רכב לנכים מוגבלי ניידות, וזאת על מנת להקל על האוכלוסייה הזאת באחזקת רכב שהוא הכרחי לה בשל מוגבלותה בניידות.

חיים דיין (צומת):

אבל הוא לא מוגבל.

שר האוצר א' שוחט:

מכיוון שלחירשים אין מגבלת ניידות, אין מקום להחיל עליהם את הפטור הזה.

חנן פורת (מפד"ל):

אבל הם לא שומעים את הרדיו.

שר האוצר א' שוחט:

אני מדבר על אגרת כלי רכב, אדוני, אגרת כלי רכב זה לא הרדיו. הוא מדבר על כל האגרה. אולי תלמד את החוק, חבר הכנסת פורת.

חיים דיין (צומת):

אני מדבר על הרדיו לא על הרכב.

שר האוצר א' שוחט:

אני מתייחס לחוק, בחוק כתוב: אגרת כלי רכב. חבר הכנסת פורת, מן הראוי שתלמד את החוק לפני שאתה מגיב.

כמו-כן, מדיניות האוצר היא להעניק הקלות באמצעות הביטוח הלאומי בתקציב ולא באמצעות מערכת המס. מערכת המס אינה מאורגנת מינהלית לבצע בדיקות רפואיות ובקרה על הפטורים המיוחדים.

מעבר לכך, להצעת החוק עלולות להיות השלכות אשר יגרמו לתביעות לפטור ממסים על ציוד עזר לאוכלוסיות נזקקות אחרות, ובכך יוגדלו בצורה משמעותית העלויות הצפויות בגין הצעת החוק.

לאור האמור, אני מציע להתנגד להצעת החוק ולהסירה מסדר-היום.

משהו נוסף ברמה העקרונית. אי-אפשר לנהל מערכת של עזרות, אפילו מוצדקות, באמצעות המס. אי-אפשר לשבש את מערכת גביית המס ולהכביד עליה, לפתוח פרצות שאי-אפשר לעמוד בהן. אפילו

אם הנושא צודק, יש לטפל בו באמצעות ההקצבות שניתנות למטרות השונות על-ידי הביטוח הלאומי. אם בעשרות ובמאות מקרים נתחיל לטפל בהקלות האלה באמצעות המס, נקרא לפרצות, נמוטט את מערכת המס ונכביד על מערכת הגבייה. מה שמגיע לנכה כזה או אחר, מן הראוי לתת אותו בהקצבה של הביטוח הלאומי באופן ישיר. אל תשבשו את מערכת המס. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר. אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת מגן היה מיוזמי החוק הזה, ואני מאפשר לו להעיר במסגרת של חצי דקה.

אברהם פורז (מרצ):

אם החוק יאושר, חלילה, שיעבור לוועדת הכספים.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר האוצר, אני קורא לך לתמוך בהצעת החוק, ואני קורא לחבר הכנסת דיין להסכים גם לדברים שנרמזו מפי השר. אם אתה אומנם מדבר על ביטול אגרת הרדיו ברכב, אין שום סיבה שהשר יתנגד. אני רוצה להזכיר לשר – – –

שר האוצר א' שוחט:

אין אגרת רכב.

דוד מגן (הליכוד):

אסביר לך. אני יודע למה הוא מתכוון. אדוני היושב-ראש, אני חושב שאני יכול לתרום כאן לקונסנסוס, משום שבועדת הכספים, בתמיכת האוצר, מונחות שתי הצעות חוק, של חבר הכנסת יצחק לוי ושלי, בהכנה לקריאה שנייה, המדברות על רשימת פטור והקלות באגרת רדיו ברכב, לרבות לחירשים ולאנשים אחרים.

הצעת חבר הכנסת דיין עולה בקנה אחד עם הצעות אלה. ואם הוא אומנם יאמר שהוא מסכים להסתפק בביטול אגרת הרדיו ברכב, שהיא חלק מאגרת רישוי הרכב, אני חושב שנוכל כולנו לתמוך בהצעה.

הי"ר י' עזרן:

תודה. אם כן, אנחנו עוברים להצבעה. האם אדוני השר הטה אוזן קשובה? אני לא ארשה לאף אחד לדבר. אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד, לפי הצעת המציע, ומי נגד, להסיר?

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הקלות לחירשים, התשנ"ד–1994,

לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

הי"ר י' עזרן:

18 בעד, שלושה נגד, אין נמנעים. אני קובע שהנושא הזה יעבור לוועדת הכספים.

חיים דיין (צומת):

אני מציע להעביר לוועדת העבודה והרווחה.

הי"ר י' עזרן:

אם כן, הנושא יעבור לוועדת הכנסת להכרעה. אולי תסכים לוועדת הכספים?

חיים דיין (צומת):

אני מעדיף להעביר לוועדת העבודה והרווחה.

הי"ר י' עזרן:

אין דבר כזה – "אני מעדיף".

אם כן, הנושא יעבור לוועדת הכנסת לשם הכרעה. זה הנוהל המקובל.

הצעת חוק חובת המכרזים (ביטול החוק), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)

היו"ר י' עזרון:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעת חוק ב'קמב, הצעת חוק חובת המכרזים (ביטול החוק), של חבר הכנסת פ'ני בדש. בבקשה. שר האוצר ישיב.

פ'ני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני כשנה ושלושה חודשים חוקק חוק המכרזים, כשבעצם את כל התקנות הכניסו למסגרת חוק. מי שחוקק את החוק הזה לא בא כנראה מהשטח ולא עסק בעשייה. על החוק הזה אמר ראש הממשלה, שהוא חוק מטומטם ושא-אפשר לעבוד אתו. כל שרי הממשלה יודעים היום שקשה מאוד לבצע עבודה במסגרת החוק הזה. האנשים שעובדים בשטח יודעים שהחוק הזה מנטרל כל עבודה ומסבך את המערכת.

הכוונה היתה טובה. הכוונה היתה למנוע שחיתויות ולמנוע תהליכים לא תקינים במערכת. בסופו של דבר, מי שבעבר עקף את המערכת יוכל גם היום לעשות את זה, אבל המערכת מסורבלת, דברים נמשכים חודשים על גבי חודשים. אף שרשום פה: התנגדות ממשלה, אני יודע שכל השרים תומכים בעניין הזה.

הייתי בכנס בים-המלח בנושא הנגב, ומנכ"ל משרד ראש הממשלה אמר: תראו, יש חוק המכרזים, אי-אפשר לתת עדיפויות, אי-אפשר לעבוד, אי-אפשר לעשות כלום. תגיש ביטול. היום אני רואה שהממשלה מתנגדת לעניין. לא ברור לי למה.

אני מבקש לתמוך בהצעת חוק זו. אני לא אומר לבטל את תקנות המכרזים. תקנות המכרזים היו ונשארו. אני מדבר על החוק, שככל את כל התקנות במסגרת החוק ולא ניתן לתת שום עדיפויות.

אני רוצה לתת דוגמה. רוצים להביא אוכלוסייה איכותית ומפעלים לנגב. בא מפעל היי-טק ורוצה להוריד מהנדסים ממרכז הארץ לנגב, ולא קל להוריד מהנדסים. לצורך זה הוא מבקש חמישה-עשרה מגרשים. לא ניתן. אין שום שיקול דעת לא לשר ולא לוועדת שרים. אפילו תיקבע ועדת שרים, היא לא תוכל לתת עדיפות.

בא מפעל ורוצה להתרחב. למפעל צמוד שטח שאותו מפעל רוצה לרכוש על מנת להתרחב, הוא חייב ללכת למכרז. כל הספקולנטים יודעים שהמפעל רוצה את השטח הזה. בא ספקולנט, זוכה בשטח הזה ומוכר אותו למפעל במחיר מופרז.

לכן צריך לחוקק חוק חדש, ולא במסגרת טלאים. כל שני וחמישי מגישים טלאים לוועדת החוקה והם נתקעים שם. יש להתקין תקנות חדשות שיאפשרו לעבוד אתן.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

שר האוצר א' שוחט:

אני יכול לדבר מהמקום?

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

הממשלה מתנגדת להצעת החוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רבותי, ניגש להצבעה.

דוד צוקר (מרצ):

אני מבקש להעיר.

היו"ר ד' שילנסקי:

כאילו הוא דיבר. הוא הסתפק במשפט אחד.

חבר הכנסת צוקר, יש חברי כנסת ושרים שיש להם תכונה של דיבור בקיצור ולעניין, וכולם הבינו את מה שהוא אמר במשפט הזה. חברי הכנסת, אני חושב שאנחנו יכולים לגשת להצביע.

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם לוועדה – 7

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 4

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חובת המכרזים (ביטול החוק),

התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שבעה בעד, ארבעה נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק של חבר הכנסת פניני בדש, הצעת חוק חובת המכרזים (ביטול החוק), התשנ"ד–1994, עוברת – לאיזו ועדה?

פניני בדש (צומת):

לוועדת הפנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני שומע הצעה לגבי ועדת הפנים. יש עוד הצעה?

דוד צוקר (מרצ):

החוק נדון בוועדת החוקה במשך ארבע השנים האחרונות. הוא הציע הצעה קנטרנית, אבל הצעה אחרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת צוקר הנכבד, אתה בוודאי יודע שיש תקנון ויש נוהג. אם יש שתי הצעות, זה עובר לוועדת הכנסת.

חבר הכנסת צוקר, יש פה דיון אקדמי חשוב מאוד. אני רוצה להפנות תשומת לבך לכך שכבר היה מקרה כזה והיתה טענה כזו, וועדת הפירושים קבעה שבכל זאת במקרה כזה ההצעה צריכה לעבור לוועדת הכנסת, והיא תחליט לאיזו ועדה זה ילך.

הצעת חוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות) (תיקון), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ב' טמקין)

היו"ר ד' שילנסקי:

אנו עוברים להצעת חוק א'תריג, הצעת חוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות) (תיקון), התשנ"ד-1994.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, יש לי הצעה לסדר.

היו"ר ד' שילנסקי:

נהיה גמישים ונאפשר. זה יהיה יותר קצר, אם נאפשר. בבקשה, בקיצור נמרץ.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, יש פה טעות. קודם עלו כאן ארבע הצעות חוק בנושא משפחות ברוכות ילדים. הצבעתי, מכיוון שאני גם מאמין בכך, בעד כל ארבעת החוקים. הצבעתי על כולם בעד, ללא חשבון אופוזיציה או קואליציה. לא עניין אותי מי הציע את החוקים, כי אני חושב שהחוקים טובים. באחת ההצעות מופיע שכביכול לא השתתפתי באחת ההצעות. כך מופיע בדוח המחשב, ואני מבקש לתקן זאת. הצבעתי בעד כל ארבעת החוקים, אף שמופיע כאן כאילו לא השתתפתי בהצבעה על אחד החוקים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני יוצא מתוך הנחה שחבר הכנסת גפני אומר מה שאומר, וחזקה שמה שהוא אומר נכון, אמת ויציב, ואני מבקש להוסיף את שמו לפרוטוקול כמי שהצביע בעד. נרשם בפרוטוקול, אף שזה לא משנה את התוצאה.

משה גפני (יהדות התורה):

זה משנה עבורי, כדי שלא יגידו שהצבעתי נגד. אני בעד משפחות ברוכות ילדים, ללא קשר לאופוזיציה וקואליציה.

היו"ר ד' שילנסקי:

דברך נרשמו בפרוטוקול.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מודה לך, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

על סמך ההנחה שחזקה שכל חבר כנסת דובר אמת, וחבר הכנסת הרב גפני על אחת כמה וכמה.

חבר הכנסת טמקין, האם החלטת מאיזה מיקרופון אתה מדבר?

דוד צוקר (מרצ):

הוא לא צריך מיקרופון.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, התיקון המוצע בא לאפשר לארגונים ולגופים ציבוריים ומקצועיים, שנקבעו בהתאם לסעיף 100(3) לחוק התכנון והבנייה, להגיש קובלנות ולהשתתף בדיונים הנוגעים לנושאים סביבתיים. התיקון בא גם לאפשר לאדם אשר מגיש תובענה להיות זכאי

לקבל כל מידע רלבנטי לגבי הטיפול במפגע הסביבתי על-ידי המשרד הנוגע בדבר, על מנת שיוכל להשתמש באינפורמציה הדרושה לו לצורך הגשת התביעה לתיקון המצב בכל הנוגע למפגעים סביבתיים.

ההצעה הזו נהנית מתמיכת הממשלה, ואני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר לאיכות הסביבה, בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, החוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), התשנ"ב-1992, מאפשר לכל מי שנפגע ממפגע סביבתי לפנות לבית-משפט בבקשה להוצאת צו המורה למי שגורם או עומד לגרום מפגע סביבתי להימנע ממעשה, לתקן את המעוות או לעשות ככל הדרוש כדי למנוע הישנות מפגע.

הצעת החוק של חבר הכנסת בני טמקין, שקיבלה את אישור ועדת השרים לחקיקה בישיבתה ביום 7 בנובמבר 1994, מציעה שני תיקונים לחוק העיקרי, שנועדו להקל ולעזור לתובעים בגין מפגעים סביבתיים.

תיקון אחד מציע להוסיף לחוק העיקרי סעיף בדבר "זכות הציבור לקבל מידע". על-פי הסעיף המוצע, מי שבכוונתו להגיש תובענה זכאי לכל מידע המצוי בידי הרשות הנוגעת למפגע הסביבתי, בכפוף להגבלות ולאיסורים החלים על מסירת מידע לפי כל דין.

"הרשות", על-פי החוק העיקרי, הוא השר לאיכות הסביבה.

סעיף 2 להצעת החוק מציע לתקן את סעיף 6 לחוק העיקרי כך שכל עמותה רשומה שמטרתה העיקרית היא הגנה על איכות הסביבה תהיה זכאית להגיש תובענה בגין מפגע סביבתי, בלי צורך בהוכחת נזק ישיר לעמותה או למי מחבריה.

התיקון המוצע בעניין זכות הציבור לקבל מידע עולה בקנה אחד עם מדיניות המשרד לאיכות הסביבה, התומך בגילוי מידע לציבור, בכפוף, כאמור, למגבלות שבדין, כמו הגנת הפרטיות, סודות מסחריים וכיוצא באלה.

התיקון המוצע בעניין הרחבת הזכות להגיש תביעה ומתן זכות כזאת לעמותה רשומה שמטרתה העיקרית היא הגנה על איכות הסביבה, גם בלי הוכחת נזק ישיר, פותח פתח לתביעות ציבוריות, דבר המהווה הרחבה ביכולת האכיפה של דיני הסביבה על-ידי הציבור. שימוש נבון בזכות תביעה כזאת

יעזור לקדם את נושאי הסביבה, כך ששני התיקונים נראים לנו מאוד, ואנחנו תומכים בתיקוני החוק כפי שהם מוצעים על-ידי חבר הכנסת טמקין.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מנע, אם אתה רוצה, אתה יכול לעלות למעלה. לרשותך עומדות חמש דקות.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש לומר מלים מספר בקשר להצעת חוק זו. אני לוקח כדוגמה את הדברים שפורסמו לפני ימים מספר, על מפגע סביבתי, מפגע לציבור, בגבעת האנטנה באזור גבעתיים ורמת-גן. השר לאיכות הסביבה אמר שהוא מורה שלא להפעיל את המשדר הזה, משום שהוא מהווה סכנה מסוימת לתושבים, אך מסתבר שסמכותו, זכותו של השר אינה חלה על מנכ"ל חברת "בזק", אשר הורה להפעיל את האנטנה אחת לשבוע, בימי ד', לשעות מספר, אף שהדבר מסכן את הציבור.

הצעה זו חייבת להיות מלווה גם בסנקציות פליליות, ויש להרחיב את הנושא של האפשרות לקבלת מידע על-ידי התושבים. תושבי גבעתיים נזקקו לחוות דעת בתשלום מן הטכניון בחיפה, משום שמשרד התקשורת לא הסכים להעמיד לרשותם את חוות הדעת שלו בנושא זה. לכן, הצעה זו חייבת להיות מלווה בסנקציות נוספות כלפי אותם אנשים אשר גורמים למפגעים סביבתיים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לך.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, אולי אתה מוכן לאפשר לי לומר משפט, כדי להעמיד דברים על דיוקם.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

ראשית, לתושבי האזור לא היתה שום בעיה לקבל את כל המידע הנמצע ברשות המשרד לאיכות הסביבה.

דוד מנע (הליכוד):

לא אמרתי שהבעיה היתה אצלך, אלא ב"בזק".

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בפעם הבאה, שיפנו למשרד לאיכות הסביבה ויקבלו את כל המידע הדרוש. אין לנו שום מידע חסוי, אלא על-פי מגבלות החוק.

דבר שני, בשום מקום לא אמרתי שיש באנטנה כדי לסכן את תושבי הסביבה. אמרתי שיש חשש כזה, ומכיוון שכך, צריך לבדוק. לכן ביקשתי שלא להפעיל את האנטנה או המשרד הנוסף. לפי מיטב ידיעתי, הנהלת "בזק" קיבלה את ההנחיה הזו והיא איננה מפעילה את המשרד הנוסף, לא בימי שני, לא בימי רביעי או חמישי, והיא גם לא תפעיל. נמסרה לי על כך הודעה מוסמכת: היא לא תפעיל את המשרד כל זמן שהעניין לא נבדק היטב על-ידי מומחי המשרד לאיכות הסביבה, ורק לאחר שנאשר או לא נאשר, אז תיפול החלטה בעניין המשרד. אם לא נאשר, לא יופעל המשרד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 24

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת החוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות) (תיקון), התשנ"ד – 1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

16 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת בנימין טמקין, הצעת חוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות) (תיקון), התשנ"ד-1994, נתקבלה.

משה פלד (צומת):

אדוני היושב-ראש, ישבתי בטעות במקומה של חברת הכנסת נעמי חזן כאשר הצבעתי, אבל גם אני בעד.

היו"ר ד' שילנסקי:

יצוין כי חברת הכנסת נעמי חזן לא היתה ולא הצביעה, ומי שהצביע הוא חבר הכנסת משה פלד.

אני קובע שההצעה של חבר הכנסת בני טמקין עוברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעת חוק רשות השידור (תיקון – הפקה ויצירה ישראלית מקורית), התשנ"ג-1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום – הצעת חוק תנ"ד, הצעת חוק רשות השידור (תיקון – הפקה ויצירה ישראלית מקורית), התשנ"ג-1992, של חברי הכנסת זאב בנימין בגין, דליה איציק ודוד צוקר. ינמק מהמקום חבר הכנסת דוד צוקר.

אני רוצה להפנות את תשומת לבכם, גם לידיעת השרים. מהמקום – דקה, השר העונה – שתי דקות. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, מדינות אירופה ברובן, איני אחראי למדינות מזרח-אירופה הדמוקרטיות החדשות, הבינו לפני שנים מספר, שאחת הדרכים להתמודדות עם, נקרא לזה הקולוניאליזם התרבותי האמריקני, המציע את עצמו בסדרות טלוויזיה ובמשדרי טלוויזיה אחרים בשפה האנגלית השאובים מן התרבות האמריקנית – אותן מדינות מצאו שהדרך היחידה להתגונן מפני שיטפון תרבותי מן הסוג הזה הוא לעשות מעשה שבדרך כלל מדינות דמוקרטיות נמנעות מלעשותו, והוא לשריין קוטה, מידה, מכסה של שידורים שחובה יהיה לשדרם בשפה המקומית.

נדמה לי, שמה שיאה לרוב מדינות אירופה הדמוקרטית יאה למדינה כישראל, מדינה שרק בה דוברים בשפה השלטת, בשפה העברית, ואין להשאיר את ניהולן של טלוויזיות ציבוריות אך ורק למשחק השוק, למשחק המחירים וליתרונות הכלכליים שמציעה הסדרה האמריקנית או תרבות אחרת.

מובן שטלוויזיה צריכה לשקף מגוון של נושאים, אבל יש להותיר בה מכסה שתהיה בה יצירה מקורית. הדבר הזה מעוגן גם בחוק הערוץ השני. עובדה שהכנסת כבר מצאה לנכון לעשות את זה, ועתה אנו מבקשים לעשות את זה גם בכבלים וגם בערוץ הראשון.

החלטת הממשלה מבקשת להעביר זאת לוועדה משותפת לוועדת הכלכלה ולוועדת החינוך והתרבות, כי יש פה גם הכבלים וגם הטלוויזיה הכללית. זו עמדת הממשלה. אני מבקש מן הכנסת לתמוך במגמה הזאת לבדיקתה, גם אם היא מסובכת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד צוקר. אדוני השר לאיכות הסביבה, בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, אני, כממלא-מקומה של שרת האמנויות והמדע, תומך בתוכן הדברים כפי שבאו לידי ביטוי מפיו של חבר הכנסת צוקר. אני מקווה שזו גם עמדתה של שרת האמנויות. מכל מקום, אנחנו תומכים בהעברת הצעת החוק לוועדה משותפת לוועדת הכלכלה ולוועדת החינוך.

דוד צוקר (מרצ):

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

עניין הוועדה יתברר, אבל אנחנו תומכים בהעברת הצעת החוק לוועדה, יהיה הרכבה אשר יהיה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני התנגדתי. הגשתי מכתב התנגדות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין שהוגש מכתב למזכיר הכנסת. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה.

אני מבין שהיתה פה הצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה משותפת לכלכלה ולחינוך ותרבות. בינתיים תבדקו ביניכם, כי נדמה לי שזה תינוק שעדיין לא נולד. ועדת הכנסת יכולה להקים ועדה כזאת, אבל כל עוד אין ועדה כזאת, הרי אין למי להעביר.

דוד צוקר (מרצ):

אני מציע להעביר לוועדת הכנסת, שתחליט על הרכב הוועדה המשותפת. אני אמליץ על ועדת הכלכלה וועדת החינוך והתרבות.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר. פתרנו את הבעיה.

חבר הכנסת בא-גד, בבקשה. יש לך חמש דקות. השעון מופעל.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ודאי שכל אזרח מדינת ישראל תומך בעידוד כל תעשייה מתוצרת הארץ, כחול-לבן. ודאי שאנחנו בעד קידום תעשיית הקולנוע הישראלי, היצירה המקורית ויצירת תשתית תעשייתית מוצקה. ודאי שכולנו בעד, אבל מסופקני אם המציעים שמו לב לדברי החוק שהם הביאו בפת"חה.

על-פי סעיף 3 לחוק רשות השידור, אחד מתפקידיה של הטלוויזיה הממלכתית הוא לקדם את היצירה העברית והישראלית; אני חוזר: לקדם את היצירה העברית והישראלית. לקדם, פירושו של דבר לחזור למקורות עם ישראל, זה נקרא יצירה מקורית במקום מקורות.

אני רוצה להגיד לכם, כל פעם שהלכנו לתחרות הזמר ב"אירוויזיון", כל פעם שבאנו עם יצירה מקורית ישראלית, הצלחנו וזכינו. כשרצינו לחקות את הגויים, נכשלנו. מי לא זוכר את ההתרגשות כאשר עבר הזמר "הללויה", ואסור לי לשיר אבל מוכר לכם העניין, היתה התלהבות של כל העולם.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בא-גד, כתוב בתקנון שאסור לשיר?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני יכול לשיר, זה רק היה לתת קו סימן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בא-גד, לא כתוב בתקנון שאסור לשיר. בהתאם לתקנון מותר.

יוסף בא-גד (מולדת):

אז אני אמשיך. פעם שרתי "אנו באנו ארצה", ועשו פה רעש גדול.

היו"ר ד' שילנסקי:

השאלה אם זה רצוי. זו בעיה אחרת.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא כתוב בתקנון, אדע להבא. הפעם הנושא הוא רציני מדי. יש בעיה. הבעיה כיום היא, לצערי, שהקולנוע הישראלי והמחזה הישראלי הם הגרועים שבעולם בתחרות פורנוגרפית ובתחרות של השמצה עצמית ומציאת ליקויים במדינת ישראל. כדי שהחוק הזה יעבור בקונסוסוס של כל חלקי הבית, אני מציע רק תיקון אחד, ואם התיקון הזה יתקבל אין כל ספק שכולנו נוכל לתמוך.

בהגדרה "הפקה מקומית", אחרי מה שכתבו המציעים, אני רוצה להוסיף את המשפט: "כל הפקה מקומית חייבת לשקף בצורה חיובית את מורשת ישראל סבא, את תקומת מדינת ישראל ברוח הציונות, להימנע מכל ערטול ותועבה פורנוגרפית וכן מכל פגיעה בכל חלק אוכלוסייה שהיא".

למה אני מתכוון? לא ייתכן שתיאטרון הקאמרי יעלה מחזה, "שיינדלה", וכל המחזה הוא ארס ושנאה עצמית, נגד היהדות הדתית. אני לוקח זאת כדוגמה. אני חושב, שגם אם יש מחזה שפוגע בערבים, באוכלוסייה המוסלמית, יש להתנגד לזה. הם אזרחי מדינת ישראל, ואנחנו צריכים לכבד אותם.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה כל פעם עושה פה מחזה שפוגע באוכלוסייה הערבית, אז צריך לאסור אותך.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני לא בטוח שאתה יודע מה אתה מדבר כעת. חבר הכנסת בני טמקין, אתה, כפי הנראה, לא יודע מה פירוש המלה "פוגע" בעברית. תלמד את המלה ואז תדע.

ובכן, כל מחזה שפוגע באוכלוסייה הנוצרית – אסור לנו לפגוע, אנחנו צריכים לכבד את הערכים של כל הדתות. כל דבר שיפגע, חלילה, בעדות המזרח – אני אתנגד לו. אני תומך היום בזמר הים-תיכוני, בזמר המזרחי, כי אני חושב שקיפחו אותם וצריך לעודד אותם.

לכן, יש לקדם את הטלוויזיה והקולנוע הישראליים, אבל חלילה חלילה להפוך את זה לגורם שלילי, שהוא גרוע באומות, ככל הגויים בית ישראל. לכן, אם חלילה יש סרטים שכל ההבדל ביניהם לבין סרטים אחרים זה שהם מדברים עברית ומביאים פה כל מיני תמונות תועבה של נערה ישראלית, זה חילול השם יותר גדול מאשר אם זו היתה נערה גויה. לכן אני מציע לקבל את התיקון שהעליתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת יהלום, אתה רצית להגיד משהו בקשר לפרוצדורה.

קריאות:

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, סבלנות. הוא טוען שמה שהודעתי, כך אני מבין, לא נכון. אולי אני לא צודק.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני מציע לחבר הכנסת טמקין ולחברת הכנסת ענת מאור להירגע.

היו"ר ד' שילנסקי:

תעשה זאת בקצרה ותסביר למה החלטתי לא היתה נכונה.

דליה איציק (העבודה):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת דליה איציק, נאפשר לו לדבר.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני בהחלט מסכים לחוק המוצע, אבל אני מציע שוועדת הכנסת לא תקבל החלטה כאילו המליאה החליטה להקים ועדה. הצעתי היא שלפחות בפני ועדת הכנסת יהיו שתי הצעות, גם להעביר את הצעת החוק לוועדת החינוך והתרבות.

היו"ר ד' שילנסקי:

לגיטימי, מאוד מכובד.

ובכן, חברי הכנסת, ההצבעה היא להעביר את הצעת החוק לוועדת הכנסת, שתקבע את הוועדה שבה תידון הצעת החוק, בהתאם למה שנאמר ולתוספת של חבר הכנסת שאול יהלום, שפרוצדורלית נכון מה שהוא אמר. נא להצביע.

הצבעה מס' 25

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק רשות השידור (תיקון הפקה ויצירה ישראלית מקורית), התשנ"ג–1992, לדין מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

11 בעד, אין נגד, אחד נמנע. אני קובע שהצעת חוק רשות השידור (תיקון – הפקה ויצירה ישראלית מקורית), התשנ"ג–1992, של חברי הכנסת זאב בנימין בגין, דליה איציק ודוד צוקר עוברת לוועדת הכנסת, שתקבע את הוועדה שבה תידון הצעת החוק.

אדוני המזכיר, כתוב אצלי: שאילתות לשר משה שחל. לפי מיטב ידיעתי, תשובותיו על שאילתות נדחו מהיום למועד אחר.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

הוא לא פה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, חיכיתי עד עכשיו לתשובות על שאילתות. יש לי שאילתא.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רואה שהשר איננו. אני יודע זאת מידיעה אישית. היתה הצעה שלי לסדר-היום, והשר שחל ביקש את הסכמתי לדחייה, כי נמצא כאן שר הפנים של אוקראינה. בינתיים המזכיר יבדוק. אנחנו לא נפסיד זמן.

הצעה לסדר-היום

היעדרותם של בכירים בשב"כ בתקופה מתוחה זו

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום ומגיעים לסעיף הבא: היעדרותם של בכירים בשב"כ בתקופה מתוחה זו – הצעה לסדר-היום מס' 5093, של חברת הכנסת דליה איציק. היא מקבלת את הבמה לרשותה. מה שאמרת קודם היה בניגוד לתקנון. עכשיו, לפי כל החוקים ולפי כל הרשויות, הבמה לרשותך לעשר דקות תמימות.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני מוכרחה לומר שזה אחד מהנושאים שהתחושה שלי לגביהם היא שאפילו אין צורך לדבר בהם. הוא כל כך מובן וכל כך בהיר וכל כך ברור, ואף-על-פי-כן, עצם העובדה שאנחנו צריכים להידרש לסוגיה זו אולי אומרת שצריך לעשות בדק-בית במקום ובתחום שהוא הכי רגיש לנו, הכי סודי לנו והכי חשוב לנו.

אני גם רוצה לומר מלת הערכה למה שעושה השב"כ במדינת ישראל, ושלא ייווצר מדברי, חלילה, הרושם שאני מטילה דופי במערכת זאת. אני מטילה דופי בהחלטות של מי שמקבל אותן סביב המערכת הזו.

השב"כ, מתוקף היותו במקום כל כך רגיש, עובר תקופה קשה. זו אולי אחת התקופות הקשות שלו בגלל הפעילות התכופה של ה"חמאס" ושל "הג'האד האסלאמי".

מסתבר שכבר חצי שנה אין ראש שב"כ קבוע במדינת ישראל. ראש השירות נמצא בחוץ-לארץ בלימודים, ובארץ יש ממלא-מקום שאיננו יודע אם הוא ימשיך או לא ימשיך, הוא גם לא יכול לקבל שום החלטות מפני שהוא יודע שהוא איננו קבוע, ואולי צריכות להיות החלטות חשובות, אבל בשל כך שהוא איננו קבוע הוא לא יכול לקבל אותן. העובדה הזו מצביעה על מצב לא-בריא.

דווקא בתקופה שבה נדרשות מהשב"כ עבודה מאומצת, חשיבה מקורית, יוזמות חדשות, השירות מצוי ללא הראש.

אני לא יודעת מי אישר לראש השב"כ לנסוע לחוץ-לארץ. יכול להיות שראש השב"כ יחזור ולא ימשיך בתפקידו. ראש הממשלה, שהוא שר הביטחון, היה צריך לקבל החלטה מי ממלא את מקומו, ולא לתקופה קצובה. זה הזמן הכי פחות מתאים לשהות בחוץ-לארץ.

אני רוחשת כבוד גם לממלא-המקום. חלילה שיתפרש מדברי כאילו יש לי משהו לומר נגד ממלא-המקום. אני רוצה רק לציין את העובדה, שאנשים שנמצאים בתפקיד באופן זמני לא נוטים לקבל החלטות קשות, הם חוששים משינויים, הם חוששים מיוזמות, כי הם אומרים: נחכה לו, נחכה לבוס שיגיע.

התקופה הזו מהווה עבור ממלא-המקום גם תקופת מבחן. בתקופה כזאת בדרך כלל אנשים אינם במיטבם. הם עושים דברים גם כדי שיראו, גם שידעו, גם שיגידו וגם ככה וככה. במלים אחרות, הוא איננו יכול להיות במיטבו מפני שהטילו עליו משימה שהיא בלתי סבירה בשל היותו ממלא-מקום.

ראש הממשלה צריך להגיע להחלטה: או שהוא ממנה מישהו אחר כראש השב"כ, או שהוא מחזיר אותו מייד, כאן ועכשיו, לארץ.

בשעות האלה, כשהעצבים כאן מתחילים להתרופף מתחושה של חוסר ביטחון, עם הפיגועים האחרונים, שכואבים לנו מאוד, יש לי הרגשה שכל זה עלול, חלילה, לפגוע בתהליך השלום, שהושקעו בו הרבה מחשבה, זמן ועבודה. כל זה יכול להרוס, אם לא יהיו פה אנשים שיטפלו נכון בכל מה שקורה ב"חמאס" ובכל מה שקורה סביב "הג'יהאד האסלאמי".

אדוני השר, כאשר אירע הפיגוע הנורא בקו 5, ראש הממשלה עשה מאמצים רבים, ביטל את כל האירועים שהיו צפויים לו בחוץ-לארץ והגיע מייד, מפני שראש הממשלה הבין שהמקום שלו בזמן הזה, בתקופה הזאת, בחוויה הקשה שישראל עברה – עליו להיות עם העם הזה, אפילו מהבחינה הסמלית.

רחבעם זאבי (מולדת):

בכל זאת, היום הוא בהוליווד ולא פה.

דליה איציק (העבודה):

מותר לו.

רחבעם זאבי (מולדת):

לפי אותו היגיון, מותר לראש השב"כ להיות בחוץ-לארץ.

דליה איציק (העבודה):

אפילו מהבחינה הזאת, מהבחינה הסמלית, כלפי פקודיו, הוא היה צריך להיות כאן. כיצד חשים הפקודים של ראש השב"כ כאשר הוא ממשיך ללמוד בחוץ-לארץ, כאשר הראש לא נמצא אתם בתקופה הזאת?

אדוני השר, אני רוצה להפנות אליך שאלות מספר: האם אין היגיון להחזיר את כל אותם בכירים שמצויים בחוץ-לארץ? מדברים על עשרה בכירים מאוד שמצויים בחופשת לימודים. מתי הוא אמור

לשוב ארצה? אם הוא ישוב, האם הוא ימשיך לכהן בתפקידו? האם ממלא-מקומו ימשיך? האם ממלא-מקומו לא ימשיך? מה המועד שבו הוא אמור לסיים את תפקידו?

אני בהרגשה שזה לוקוסוס אדיר, במקום כזה, לצאת לחופשת לימודים לחצי שנה, לשנה. האם מדינת ישראל היא שווייץ? מה הלוקוסוס הזה?

אדוני השר, שמעתי כאן אמירות שונות: אומרים לתת לי לדבר בשביל לפטור אותי בלך ושוב, והיתה אמירה בשם החיסיון הסודי – השב"כ זה דבר שאסור לנגוע בו ואסור לדבר עליו, כי זה עלול, חלילה, לפגוע. ואילו אני אומרת, ממשיכים לפגוע כשלא מדברים על זה.

לפני שאני מסיימת אני רוצה להדגיש: קיבלתי כל מיני שיחות טלפון מאנשים שאומרים, את פוגעת בראש השב"כ שנמצא עכשיו בחוץ-לארץ, את פוגעת בחדש. אני אומרת: אין לי שום כלים לבדוק מי שווה ומי לא שווה, וזה לא תפקידי. אני קובלת, מתריסה וטוענת נגד העובדה שראש הממשלה, או שר הביטחון, שחרר את האנשים האלה בתקופה כל כך מסובכת. זה מעורר הרבה יותר מתמיהה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

רפאל איתן (צומת):

שאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת דליה איציק, יש לך עוד זמן, אם את מסכימה. הזמן שלך לא תם. חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברת הכנסת דליה איציק, אם יש הסכמים ושיתוף פעולה, אז למה ההגדרה הזאת – "תקופה מתוחה"?

שאלה שנייה שקשורה לאותו דבר. פעם לא ידעו מי זה ראש השב"כ. אף אחד לא ידע על התנועות שלו, איפה הוא ומי הוא. היום הכול גלוי ופתוח. איך קורה – אני לא יודע אם הוא בחופשה או לא בחופשה – איך קורה שמגלים דבר כזה לכל אויבינו?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

דליה איציק (העבודה):

אני מניחה שהשר יוסי שריד יענה לך תשובות יותר בהירות. הוא מצוי בפרטים יותר ממני.

חבר הכנסת רפאל איתן, אני לא נשבעתי בממשלה שלי, בשלטון של מפלגת העבודה ובקואליציה שנמצאת כאן. אתם יודעים לעשות שקט ב"זבנג וגמרנו". אנחנו לא יודעים את הפטנט הזה, לא הכרנו אותו. אתם כנראה מומחים לעניין הזה, ואנחנו, מה לעשות, מנסים לעשות שלום – והדרך מלאה חתחתים. אנחנו מניחים ומקווים שבסופה של הדרך, שאכן תהיה קשה מאוד, נביא את מה שאתה ואני כל כך רוצים.

אלא שאתה ואני חלוקים על הדרך. גם כשאתה היית רמטכ"ל, אני לא זוכרת שהיו כאלה תקופות רגועות במדינת ישראל. אתה היית רמטכ"ל עם שם והבטחת שתעשה הרבה סדר, ולא עשית כל כך הרבה, וזה קורה.

לכן אני רואה את השאלה הזאת, אדוני חבר הכנסת, כהקנטה, ואין לי מה לומר לך יותר מזה. אני מסכימה אתך לגמרי שראש השב"כ צריך שידעו מי הוא. אני חושבת שכל מדינת ישראל יודעת מי הוא. בעיניי זה נראה סתם דבר אנכרוניסטי שאנחנו דבקים בו. נתתי לך את תשובתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר לאיכות הסביבה, בבקשה.

חברת הכנסת דליה איציק, אני רוצה להגיד לך, אמרת שאת חושבת שכל מדינת ישראל יודעת מי הוא ראש השב"כ. נדמה לי שעוד מעט יגיעו לכאן שיחות טלפון – אני כבר יודע מהניסיון עם הטלוויזיה פה – של אנשים שיגידו: אני לא יודע מי זה ראש השב"כ.

יעקב שפי (העבודה):

גם אני לא יודע.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתה מזמין את שיחות הטלפון האלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

האם אני יכול להגיד את שמו?

היו"ר ד' שילנסקי:

לא. תסלח לי, אדוני השר, עוד דקה. חבר הכנסת רפי אלול, אמרת שאני מזמין את שיחות הטלפון. אני רוצה להגיד לך, שבאמת מעניינות תגובות של הקהל שמגיעות לכנסת. אתה תראה אצל הסדרנים כמה שיחות טלפון מגיעות מאנשים שיגידו מי זה ראש השב"כ. אולי הסדרנים יודעים והם יצטרכו לענות, אבל אפילו אם הם היו יודעים, הם לא היו עונים, כי הם מסורים ונאמנים.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבל על הזמן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זאבי, אודה לך אם לא תעזור לי. אני יודע להסתדר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא עוזר לך. אני יושב כאן שעות. יום רביעי נמשך עד הלילה ומבזבזים זמן.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם אני לא מעיר לך כל רגע הערה. חבר הכנסת זאבי, נגמור את הוויכוח.

בבקשה, אדוני השר, גם לך עשר דקות.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מתכבד להשיב על הצעתה של חברת הכנסת דליה איציק, כמובן לא בתוקף תפקידי כשר לאיכות הסביבה אלא בתוקף תפקידי כחבר ועדת השרים לענייני השב"כ.

אני בטוח שחברתי, חברת הכנסת דליה איציק, העלתה את הנושא על סדר-היום מתוך דאגה כנה. דאגה בלב איש, או בלב אשה – ישיחנה. עם זאת, אני לא מוכן להתיימר ולומר שאני במצב שאוכל להשיב על כל השאלות של חברת הכנסת דליה איציק. אני מקווה שהיא תבין אם בנושא כזה אני לא אכביר דברים אלא להיפך, אני אמעיט בדברים ואשיב בקיצור נמרץ. בדרך שחברת הכנסת דליה איציק העלתה את הנושא, אני לא חושב שהיא פגעה לא בראש השב"כ ולא במי שממלא את מקומו או בכל נושא תפקיד אחר בשב"כ. אני חושב שזה בסדר גמור.

עם זאת, אולי היה ראוי שהנושא שלפנינו ילובן כולו בוועדת החוץ והביטחון ולא כאן, במליאת הכנסת. לכן אני גם אציע, אם חברת הכנסת דליה איציק תסכים, להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. המסגרת הנכונה עוד יותר לליבון של הנושא היא מן הסתם ועדת המשנה של ועדת החוץ והביטחון לשירותים חשאיים. אחרי ככלות הכול, גם אם יש כאן חברי כנסת שסבורים ששמו של ראש השב"כ נישא בראש חוצות, אני חושב שיש בזה מידה עצומה של הגזמה. אני עדיין רואה טעמים חשובים לכך ששמו של ראש השב"כ לא צריך להתפרסם. בהזדמנות אחרת, או אולי בשיחה יותר אינטימית שאני ארשה לעצמי לקיים עם חברת הכנסת דליה איציק, אני אומר לה מה לפי דעתי הטעמים שבגינם גם השם הזה צריך להישאר שם חסוי.

עם זאת, פטור בלא תשובה כלל אי-אפשר, אדוני היושב-ראש, ועל כן אומר, ברשותך, את הדברים הבאים. אין זה אלא טבעי ואנושי שאנשים הממלאים תפקידים בכירים בשב"כ, והם ממלאים אותם במשך תקופות ארוכות, הרבה מאוד שנים – חברת הכנסת דליה איציק יודעת שראש השב"כ, זה שנמצא בחופשה, ממלא את התפקיד תקופה ארוכה באופן יחסי – האנשים הבכירים האלה בשב"כ נתונים ללחץ מתמיד של עבודה קשה, ואני מרשה לעצמי אפילו לומר, למידה כלשהי של שחיקה. מן הראוי שיתאפשר להם לצאת לחופשות השתלמות בארץ או בחוץ-לארץ. אני בטוח שבתקופת החופשה שלהם הם מחליפים כוח, כי הם חוזרים בכוחות מחודשים, בכוחות רעננים, והמערכת כולה יוצאת נשכרת.

אני אומר זאת לא מן השפה ולחוץ, אלא אני מכיר את האנשים היטב, אני מכיר אותם מקרוב, ואני חושב שלאחר תקופה מסוימת החופשה הזאת – חופשת הלימודים, ההשתלמות – היא ממש הכרח המציאות.

עם זאת, אני רשאי לומר לכנסת, שראש השב"כ, העושה עכשיו בהשתלמות של חודשים ספורים בחוץ-לארץ, ישוב ארצה בעוד כשלושה שבועות, נדמה לי שאפילו קודם, נדמה לי שבעוד שבועיים הוא יהיה כאן בארץ.

יוסף בא-גד (מולדת):

כמה חודשים הוא נעדר?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

תקופה קצרה באופן יחסי, שלושה חודשים, אם אינני טועה.

אני מכיר היטב ומקורב – חשוב להדגיש זאת, נדמה לי שגם בדבריה של חברת הכנסת דליה איציק נאמרו דברים דומים – את ממלא-המקום. אני חושב שאני גם בקיא בפעולתם, ואין לי ספק שהם עושים את עבודתם נאמנה ובמיומנות. אלה הם אנשים – ממלאי-המקום – בעלי ניסיון ויכולת, יוזמה ותושייה. מה שחשוב בעיקר הוא, שהאנשים האלה רשאים לזקוף לזכותם הישגים מאוד מרשימים, שמיעוטם נודעו בציבור ורובם עוד ייודעו; אני מקווה שבקרב ייודעו. השב"כ רושם לעצמו גם בעצם הימים האלה הצלחות מאוד חשובות.

לכן, לסיכום, אדוני היושב-ראש, יורשה לי לקבוע, שהארגון מתפקד כהלכה, מבצע את משימותיו חרף כל הקשיים והאילוצים, ואוי לו, כך נדמה לי, לארגון שכושר פעולתו נפגע כאשר בכירים כאלה ואחרים עושים לעצמם פסק זמן. לא אלמן השב"כ, ויש מי שעומד על המשמר גם בשעה של חילופי משמר או חילופי משמרות זמניים או קבועים. תודה רבה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, כדאי להוסיף שזו נורמה צה"לית. מגיע להם כמו בצה"ל.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני חושב שחבר הכנסת זאבי העיר הערה נכונה, ואם אתה מרשה לי, אני מוכן לחזור עליה. זה נוהג שאיננו מיוחד כמובן לשב"כ, זה נוהג ידוע וקבוע גם בצה"ל. אנשים שממלאים תפקידים בכירים ביותר, בעלי חשיבות מן המדרגה הראשונה, וגם בתקופות שאנחנו רשאים להגדיר אותן כתקופות מבחן, אנשים כאלה יצאו לחופשות, יצאו להשתלמויות, כי המערכת מבינה שהאנשים האלה צריכים גם לפעמים להחליף כוח. זה נוהג קבוע, ומבחינה זו גם השב"כ איננו יוצא דופן וגם התקופה איננה יוצאת דופן.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, אני רוצה לדעת אם זה שראש השב"כ חוזר בעוד שלושה שבועות – זה אומר שהוא יהיה ראש השב"כ? אז שיפסיקו את הלחישות, כי בשב"כ עצמו יש מערכת של לחישות, של רכילויות, של רמיזות שהן לא בריאות לציבור ולשב"כ.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מצטער על הלחישות האלה. אני יכול לומר, שגם מבחינה זו סדנא דארעא חד הוא. גם במקומות אחרים, רגישים לא פחות, גם בצבא, גם במוסד – אולי צריך להצטער על כך – יש לחישות, לא הייתי רוצה לומר בחישות, וכאשר נמצאים בתקופה של חילופי משמרות, הלחישות האלה לפעמים הולכות ומתגברות. כאשר מדובר בארגונים מן הסוג הזה, לחישות, גם אם הן בלחש, הן רועמות יתר על המידה. יש לי הערכה מה יקרה בשב"כ מבחינת הראשות, אבל אינני רשאי לומר זאת. כידוע, זה בתחום סמכותו ואחריותו הבלעדית של ראש הממשלה, ובעניין זה אינני מתיימר לדבר במקומו. אני חושב שיש לי ידיעה מה עומד לקרות, אבל אני אמרתי ואני חוזר ואומר, שראש השב"כ יחזור ארצה בעוד שבועיים-שלושה שבועות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני אפשרתי את השאלות היות שזה היה במסגרת הזמן שהיה לשר. הוא לא מיצה את זמנו. אני מבין שהשר מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

חבר הכנסת יוסף בא-גד רוצה להציע להסיר. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

ירשה לי כבוד השר לחלוק על דעתו שהשב"כ מתפקד כראוי. אני מלא הערכה וכבוד לעבודה הנפלאה של השב"כ, אבל – א. זה לא השב"כ של פעם. אנחנו רואים כמה דברים שבעבר לא היו קורים; ב. נושא רגיש, העינויים וההתנהגות כלפי הנעצרים, שהיום הוכחו כנכונים. כאשר צעקתי כאן שהלבישו שק לאורן אדרי, וחבר הכנסת אורי אור אמר לי: לא הלבישו, והיום התפרסם בכל העיתונים שכן הלבישו, פניתי אליו להתנצל והוא מתחמק מהתנצלות.

אני חושב, שכאשר אין ראש במקום, איש הישר בעיניו יעשה. עם כל ההערכה והכבוד לשב"כ, אם הראש נוסע, צריך שיהיה פה ראש עם כל הסמכויות והיוקרה, ונדמה לי שזה חסר. לכן השב"כ נוהג באי-אלו דברים לא כפי שהשב"כ המהולל של מדינת ישראל נהג בעבר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני רוצה לומר, בכל הכבוד, לחבר הכנסת בא-גד, שאין לו מושג מה הוא סח. הוא איננו מכיר את עבודת השב"כ, הוא מתרשם מעבודת השב"כ אך ורק על-פי מה שנדמה לו שהוא קורא בעיתונים.

יוסף בא-גד (מולדת):

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חבר הכנסת בא-גד, מתוקף חוסר הידיעה – ולפעמים לחוסר הידיעה יש תוקף, אני לא מזלזל בזה – אומר שהשב"כ איננו השב"כ של פעם. ואני אשאל את חבר הכנסת בא-גד, אבל אין טעם לשאול כי אין מי ששייב. אולי זה לא עניין של השב"כ של פעם? אולי אלו אינן הבעיות של פעם? אולי זה לא המצב של פעם? אולי זו לא המציאות של פעם? פעם זה פעם. אני לא מייעץ לך להיות נוסטלגי בעניין זה.

הדבר השלישי שרציתי לומר הוא, שנאמר לא אחת, והדברים האלה שרירים וקיימים ותקפים גם עכשיו, ולגרסתו של חבר הכנסת בא-גד אין אחיזה במציאות ואין שחר – לא היה שום מקרה של עינויים כאשר מדובר בעצורים היהודים שאתה מתייחס אליהם. לא היו מקרי עינויים כאלה. היתה סטייה מסוימת, אגב, לא של אנשי שב"כ אלא של אנשי משטרה, אתה מבלבל גם את היוצרות, והיתה איזו תקלה ומובן שעל התקלה צריך להצטער. בין התקלה הזו לבין עינויים יש מרחק – כרחוק מזרח ממערב, ולכן לטענה שכאילו היו – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אני יודע שהיו עינויים והיה שק.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לטענה שכאילו היו עינויים בשב"כ, במקרה זה אין שחר ואין שום אחיזה במציאות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אני כבר הפעלתי את השעון.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שמונה בעד, אחד נגד, אחד נמנע. אני קובע שהצעתה של חברת הכנסת דליה איציק: היעדרותם של בכירים בשב"כ בתקופה מתוחה זו, עוברת לוועדת החוץ והביטחון.

חברי הכנסת, יש פה בקשה של שר המשפטים. בהתאם לסדר, בסוף סדר-היום יש לנו שלוש הצעות חוק של שר המשפטים, ששלושתן, כפי שמוסרים לי, נדחו למועד אחר. לפני הצעות החוק יש שלוש שאילתות לשר המשפטים, כשאחד השואלים נמצא באולם ושניים לא נמצאים.

שאל יהלום (מפד"ל):

הערה לסדר.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשה לי רק לגמור.

על מנת לאפשר לשר המשפטים לחזור למערכת עשיית הצדק במשפט, יש בקשה שלא לעכב אותו שלוש-ארבע שעות ולאפשר לו לענות על השאילתות.

חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה. בעצם אתה לא נוגע בדבר, אבל נאפשר לך.

שאל יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שהנוהג הזה פסול מעיקרו. יש סדר-יום, חברי כנסת שיש להם שאילתות יודעים שצריכים להשיב להם, מתכוננים לסעיף כ"ח בסדר-היום, והם יודעים שאז הם יהיו כאן. אילו היו כאן כל שלושת חברי הכנסת והשר היה קורא להם, ניחא, אז זו היתה רק בעיה של החלפת סעיפים בסדר-היום. אבל שחבר כנסת לא יהיה, כשסדר-היום הוא כזה, והוא לא יקבל תשובה ולא תהיה לו זכות לשאול שאלה נוספת – אני חושב שכבוד השאילתות וכבוד חברי הכנסת וזמנם אינם פחות חשובים מזמנו של שר המשפטים לצורך עשיית הצדק.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

יוסף בא-גד (מולדת):

הצעה לסדר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בא-גד, אני לא מאפשר דיון כזה עכשיו.

יוסף בא-גד (מולדת):

שאלתי על שר המשטרה והשאלות ולא קיבלתי תשובה. עכשיו מבלבלים את הסדר, שר המשפטים במקום שר המשטרה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בא-גד, שמענו ואינני יכול להתחיל דיון. על אותו דבר חשבתי כשהיה העניין עם שר המשטרה. למה? בקשר להצעות לסדר-היום והצעות חוק היתה פנייה לבקש מחברי הכנסת להסכים. בקשר לשאלות לא היתה כלל שאלה להסכים.

אני קובע שחשיבותן של שאלות אינה פחותה מחשיבותן של הצעות חוק והצעות לסדר-היום, לא פרוצדורלית לפחות, וכל הטיעון הוא נכון.

אני מבקש מאדוני המזכיר להביא את הנושא ליושב-ראש הכנסת, ואולי חברים ייקחו יוזמה ויביאו אותו בפני ועדת הכנסת, שתקבע איזה תקנון בקשר לכך. אבל במקרה הקונקרטי, מאחר ששניים ממגשי השאלות אינם בבניין, ואני בדקתי, הרי אינני חייב להם דבר.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הם מתכוננים לבוא בסוף סדר-היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, לו היו שני חברי הכנסת בבניין הייתי מחפש פתרון. חבר הכנסת יהלום, אפשרתי לך להביע את דעתך.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מאין הוא יבוא, מחוץ-לארץ?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, יש לי בעיה אתך. אתה תמיד גורם לי לצעוק, כי כשמדברים אליך אתה לא מקשיב. אפשרתי לך להביע את דעתך. בהתחשב בכך, אני קובע ששני חברי הכנסת אינם בבניין, חובתו של חבר הכנסת להיות פה, תיאורטית לפחות, מרגע שמתחילה הישיבה ועד סופה.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש משר המשפטים לעלות על הבמה ולהשיב על שאילתא מס' 3093 של חבר הכנסת משה מאיה.

פסל הפוגע ברגשות הציבור בתחנה המרכזית בתל-אביב

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר המשפטים ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

בתחנה המרכזית בתל-אביב מוצג פסל הפוגע ברגשות הציבור, לפחות חלק מהציבור, שכן הוא מראה גופות עירומים. רצ"ב מכתב שנשלח לסיעת ש"ס בנושא.

ברצוני לשאול:

1. האם אין כל מגבלה בהצבת מוצגים מעין אלו בפרהסיה? אם לא – מדוע לא?

2. הייבדק מקרה זה, אם אכן יש בו פגיעה וטעם לפגם?

שר המשפטים ד' ליבאי:

1. מבחינת דיני התכנון והבנייה, צריך לראות את הפסל ואת דרך חיבורו, ואנוכי לא ראיתי, כדי להחליט אם מדובר ב"בניין" כמשמעותו בסעיף 1 לחוק התכנון והבנייה, שאז הצבתו טעונה היתר.

מבחינת דיני העונשין, יש מקום לבחון אם אין מדובר בתועבה או בפגיעה ברגשות דתיים. בדיקה כאמור יכולה להיעשות רק אחרי בחינת מראה הפסל וסביבתו. ככלל, על-פי הפסיקה, ככל שמדובר במיצג אמנותי, הנטייה היא לאפשר את חופש הביטוי והיצירה.

2. דומה שהדרך הנכונה לבחינת חוקיות הצגת הפסל והשאלות שעוררתי, הינה בהגשת תלונה במשטרה. המשטרה או התביעה הכללית יבחנו ויחליטו אם נעברה כאן עבירה על חוק התכנון והבנייה או על חוק העונשין.

קציבת תקופת ריצוי עונש מאסר עולם

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר המשפטים ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

המדינות המתקדמות בעולם מגבילות עונש מאסר עולם לתקופה שבין 15 ל-20 שנים. בישראל עונש מאסר עולם איננו קצוב, דבר שמונע מאסירים לבקש חופשות ולגשת לוועדת שליש. הנשיא איננו מספיק לטפל במבול בקשות החנינה והקציבה.

ברצוני לשאול:

1. מה עושה משרדכם בנושא קציבת מאסר עולם?

2. האם תיזמו חקיקה בנושא, או שיטופל הדבר על-ידי תקנת והוראות שלך?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שר המשפטים המליץ מפעם לפעם בפני נשיא המדינה לקצוב תקופת מאסר ארוכה לאסיר שנידון למאסר עולם, אולם נשיא המדינה לא השתמש עד עכשיו בסמכותו זו.

2. משרד המשפטים מכין הצעת חוק שלפיה תוסמך ועדת שחרורים מיוחדת לטפל בקיצוב תקופת מאסרם של אסירים שנידונו למאסר עולם, בשיטה ולפי קריטריונים שייקבעו בחוק או בתקנות. בעניין זה אני מקיים התייעצות עם כבוד נשיא המדינה וכבוד נשיא בית-המשפט העליון.

השלמות לכתב האישום נגד חבר הכנסת דרעי

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשפטים ביום כ"ט בחשוון התשנ"ה (3 בנובמבר 1994):

במענה על שאילתות באשר ל"פרשת דרעי" אמר שר המשטרה: "ככלל סיימה המשטרה חקירתה בנושא אלא אם כן היא נדרשת על-ידי הפרקליטות לבצע השלמה". כידוע, טען היועץ המשפטי לממשלה חריש בוועדת הכנסת, כי התיק "מושלם".

ברצוני לשאול:

1. האם עד כה, מאז הוחלט על הגשת כתב האישום, ביקשה הפרקליטות השלמות?

2. האם עתה מבוקשות "השלמות"?

3. אם כן – באילו נושאים?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בקשר לכתב האישום בת"פ 305/93 נמסר לי על-ידי פרקליטות המדינה, שהמשטרה לא התבקשה להשלים את חקירתה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מודה לשר המשפטים. זה לא אומר שהוא חייב לעזוב את הבניין. אם הוא רוצה, מותר לו להישאר להמשך הדיון כדי לשמוע.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני רוצה לומר שאני חיקיתי בסבלנות לתורי, ומסתבר שגם הצעות לסדר-היום וגם הצעות חוק שנרשמו לסוף סדר-היום בוטלו על-ידי כל חברי הכנסת הנוגעים בדבר, והיוזמה שאשיב עכשיו לא באה ממני. אני מאוד מודה למי שחשב שניתן להתחשב גם בזמני, בהתחשב במשימה שקיימת כאן. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הצעות לסדר-היום

פיגוע הדמים בצומת-נצרים

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים להצעות חדשות לסדר-היום, ורשומים תשעה חברי כנסת להשתתפות בדיון. השעון רץ, ולכן אני מאוד מאוד אקפיד על הזמנים. אפנה את תשומת לבכם לכך שהזמן המוקצב לחבר כנסת הוא שבע דקות. הנושא הוא: פיגוע הדמים בצומת-נצרים – הצעות לסדר-היום מס' 5267, 5270, 5272, 5273, 5278, 5287, 5301, 5308 ו-5314. אף שהנושא כאוב וחשוב, אני חייב להקפיד על הזמן. ראשון המשתתפים בדיון הוא חבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת חיים דיין.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, חבר הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

כל שעות היום לא הסתכל היושב-ראש כל כך בדיוק על השעון. כשאלה שנשארו כאן צריכים להתחיל לדבר, קובעים כבר מראש שמאוד יקפידו על הזמן. במשך כל הזמן דיברו ודיברו ודיברו ולא הקפידו על הזמן.

היו"ר ד' שילנסקי:

ידידנו, מקורבנו – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אם נשארו כמה חברי כנסת, אנחנו צריכים להיות יוצאים מן הכלל?

היו"ר ד' שילנסקי:

ידידנו, מכובדנו, בעל התורה הרב אברהם ורדיגר, אדוני צודק. אני מקפיד על הזמן בכל עת, אלא מאי? בנושא הפיגוע בצומת-נצרים הייתי רוצה שלא להקפיד, אבל מבחינת השעה אני מדגיש – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

עד השעה 17:00 לא הקפידו. מתחילים להקפיד בשעה 17:00?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני הקפדתי מההתחלה, כשהתיישבתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

חוץ מזה, כל כך הרבה סעיפים נמחקו מסדר-היום, שאנחנו בעודף זמן.

שאול יהלום (מפד"ל):

אפילו השאליות של שר המשפטים כבר נמחקו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, רציתי להגיד שאני יודע שפה לא צריך להקפיד, אבל אין לי ברירה ואני חייב להקפיד על התקנון.

גמרנו את הדיון, ורשות הדיבור לחבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בערב שבת קיבל עם ישראל בצער, באבל ובתדהמה את הריגתם של שלושת קציני צה"ל בצומת-נצרים – סרן חזי ספיר, סגן יותם רהט וסרן דרור אלעד, זיכרונם לברכה והשם ייקום דמם.

המאורע המצער הזה הוכיח שוב ושוב את מה שאנחנו טוענים כל הזמן: כיסי ה"חמאס", כיסי הטרור, כיסי "הג'יהאד האסלאמי", הנמצאים בשטחי הרשות הפלשתינית הנקראת אוטונומיה – אין למשטרה הפלשתינית ולשב"כ שום אפשרות, אין להם שום רצון ואין להם שום מוטיבציה, הם אינם רוצים והם אינם יכולים לחסל את כיסי הטרור האלה.

כל מי שמשום-מה בא ואומר את ההיפך, ואחרי כל פיגוע דמים כזה – אם זה בנושא נחשון וקסמן, השם ייקום דמו, שלפני יומיים מלאו שלושים לרציחתו, אם זה בטבח שהיה בדיזנגוף ואם זה באירוע המצער ביום שישי – אומר: אני אסמוך על המשטרה הפלשתינית, ומפנה את חיצו האשמה אליהם, הוא יודע שזוהי צביעות. הוא יודע שלא יצא מזה כלום, משום שהם אינם רוצים ואינם מסוגלים.

ואם אמר בבוקרו של יום שישי היושב-ראש של אש"ף יאסר ערפאת בנאום בפני כוח-17: לא נשקוט עד שנגיע בכל האמצעים למדינה פלשתינית, ואם בסיום קורס השב"כ נאמרו דברים חמורים לגבי כיבוש ירושלים, ואם בסיום קורס השב"כ ביריחו יש בקרב בוגרי הקורס עשרה מבוקשים, ואם עד לרגע זה המשטרה הפלשתינית לא הסגירה את רוצחי מגידיש, זיכרונם לברכה והשם ייקום דמו, הרי שאנשי הממשלה זורים חול בעינינו אם הם אומרים: אנחנו מפנים את האשמה לרשות הפלשתינית.

אילו אמרו רק שהם מפנים את האשמה – בבקשה, אל תנקו אותם מהאשמה. אבל העובדה שצה"ל וזרועות הביטחון נמנעים מלהיכנס לשטחי הרשות הפלשתינית, הרי היא מביאה לכך שכסי ה"חמאס" ו"הג'יהאד האיסלאמי" יתרבו, יתחזקו, יצטיידו ויעשו את הפיגועים.

לצערנו הרב, יש כאן עוד צביעות אם מישהו שם את האצבע דווקא על צומת-נצרים. אחד משלושת הפיגועים היה בצומת-נצרים, אבל השניים האחרים, שהיו לא פחות חמורים, נעשו בתוככי מדינת ישראל. את נחשון וקסמן חטפו בתוככי "הקו הירוק", והטבח הרצחני ברחוב דיזנגוף היה בלב תל-אביב. לכן, מי שפתאום מפנה באותה הזדמנות את כל מאווייו הפוליטיים השמאלניים ואומר: לא צריך את נצרים, בואו נפנה את נצרים – עושה שקר בנפש ישראלית ובנפש הנושא עצמו.

הבעיה היא לא צומת-נצרים, הבעיה היא כיסי הטרור. להיפך, דווקא המתיישבים היהודים וחיילי צה"ל הנמצאים בקו החזית ביהודה, בשומרון ובעזה עומדים למעשה כמחסום אנושי. אם לא יהיו פיגועים בנצרים, הם יהיו ביפו, בתל-אביב ובירושלים, והם כבר היו וכבר קיימים.

ולכן, מי שמפנה את האצבע באותה הזדמנות להתיישבות, עושה פשע מההיבט הציוני. הוא אומר דבר שאינו נכון, מה גם שבכלל ללא קשר לעניין אותם מבצעים הוציאו הודעה ואמרו שמה שהם עשו נגד שלושת קציני צה"ל היה משום שהם מאשימים את רשויות הביטחון בישראל בהריגת הטרוריסט האני. זאת אומרת, הם בכלל לא אמרו – בגלל ההתיישבות. במקרה נתקע רוכב האופניים באיזו עמדה של צה"ל שנמצאת שם. לא בגלל נצרים הם עשו את זה, הם עשו את זה בגלל פעילות נגד טרוריסט, שאינני יודע מי עשה אותה, ואני מקווה מאוד מאוד שעשו אותה שליחיה של ממשלת ישראל.

מה שקורה היום – העמידו ויכוח בראש העניין, סביב השאלה אם צריך לפנות את נצרים או לא, כאשר חלק מהשרים מסיתים למען פינוי נצרים. ראש הממשלה עצמו, שמצד אחד אני משבח אותו על דבריו שלא יפונה היישוב נצרים, עד הסדר הקבע לא יפנו יישובים, הוא עצמו, יום קודם, מסית ואומר: החיילים נהרגו על חופש התנועה של נצרים, לא צריך את נצרים, וההתיישבות אינה מגינה על צה"ל אלא צה"ל מגן על ההתיישבות. לא פלא ששרי הממשלה, שבדרך כלל מרגישים לויאליות כלפי ראש הממשלה, מנהיגם, אחרי שהם שמעו את דברי ההסתה של ראש הממשלה, אמרו – 11 מהם – במשאל שצריך לפנות את נצרים.

הרי זו הזוועה. כי הוויכוח כרגע הוא לא אם צריך את נצרים או לא. למעשה הוויכוח הוא מי קובע את הביטחון של ישראל, האם הטרוריסטים יחליטו מתי נפנה יישובים או שהחלטותיה של ממשלת ישראל יהיו עצמאיות.

אפילו לדידה של הממשלה הזאת, לא לדידי, כי לדידנו הרי היה אסור וגם אסור יהיה בהסדרי הקבע לפנות את היישובים. אלא מה? לדידה של הממשלה הזאת, ששוקלת פינוי יישובים, הרי מה מבין הטרוריסט? ככל שהוא פוגע בקרבת יישובים, אם כבר היום 11 שרים אומרים כך, אולי מחר יהיו 12 ומחרתיים 13. מי יודע, נגיע אולי לרוב גמור בממשלה. זה מעודד את הטרוריסטים להמשיך בטרור.

בעבר, בימים שהממשלה היתה אחרת, כשהיתה ממשלה התיישבותית, אנחנו הצענו שעל כל פיגוע רצחני – באותו מקום יוקם יישוב יהודי. ואכן, חלק מיישובים כאלה קמו, כמו רחלים, כמו אלי-דוד, אפילו בשמם של הנרצחים. אלה היו דברי ימי הציונות, שיישובים הוקמו במקום שאנשים שנפלו בו ולזכרם – ראה משמר-השבעה, ראה מעלה-החמישה, ראה קריית-שמונה ועוד ועוד.

אבל היום, בתקופת הפוסט-ציונות, אומרים שצה"ל לא צריך להגן על ההתיישבות, זה לא תפקידו, צה"ל צריך להגן על עצמו. אבל צה"ל נועד להגן על ההתיישבות. בשביל זה הוא קם, זה תפקידו.

עכשיו, מה עושה ממשלת ישראל בעידוד משרד החוץ ושר החוץ שמעון פרס? הם אומרים שצריך לזרז את נסיגת צה"ל ממרכזי הערים ביהודה ובשומרון. זאת אומרת, הולכים להעתיק לנו את עזה, את כיסי ה"חמאס" הבלתי מבוקרים, הולכים להעתיק אותם למרחק של 10 ו-20 ק"מ מתל-אביב ומנתניה. משום שמה שיש בעזה ומה שיש בשב"כ של יריחו עם עשרת המבוקשים ועם הנאום של מפקדם, זה יועתק לשכם, לרמאללה, לטול-כרם ולכל המקומות האלה.

מה חושבת הממשלה הזאת? במקום שהיא תבוא ותגיד: אני נכנסת למקומות האלה – – –

הי"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שאול יהלום, אני רואה שאתה מדבר מכל הלב, וצר לי מאוד שאני מוכרח להפנות את תשומת לבך לכך שזמנך תם. אני אודה לך אם תסיים. לא נעים לי שאני צריך להפסיק אותך, אבל אין לי ברירה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני אשתדל לסיים בכמה משפטים.

הי"ר ד' שילנסקי:

אבל כמה, אני מקווה שזה שניים-שלושה משפטים ולא יותר.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני מסיים ואומר: מה שצריך היום צה"ל לעשות זה להפסיק את המשא-ומתן בנושאים הביטחוניים עם ערפאת. הוא רוצה לתת לו רווחה, בריאות, ניחא, שיטפל בתחומים האלה. אבל בשום אופן לא לסגת. להכניס את שירות הביטחון חזרה, אפילו לא באופן קבוע אלא עד שימגר את הטרור, להכניס אותו לעזה וליריחו.

מי שאומר שאי-אפשר לפעול נגד רוכב אופניים מתאבד, הוא גם כן מטעה. כי לא מדובר רק ברוכב אופניים מתאבד. צריך להשיג את חומר הנפץ, צריך להכין לו את חומר הנפץ, צריך לשבת בישיבה ולתכנן את זה. ואם יהיה שם שירות הביטחון, הרי 80%–90% מהפעולות האלה יימנעו. אבל אם אין מודיעין ואין שב"כ ישראלי, בסופו של דבר יוצא לו רוכב אופניים חמוש בפצצה עצמית – מתאבד.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

שאול יהלום (מפד"ל):

לכן, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים ולומר לממשלת ישראל: אנא, ברגע האחרון, כשאתם רואים שאנחנו נמצאים על עברי פי פחת של הטרור, תפסיקו את המשא-ומתן לכמה חודשים. תנו לשב"כ שלנו ולצה"ל להיכנס לכל השטחים האלה ביעילות המקסימלית, על מנת לשמור על ביטחון ישראל.

תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברי הכנסת, חבר הכנסת שאול יהלום היה ראשון הדוברים. אני חוזר ומבקש: אל תעמידו אותי במצב לא נעים, שאני צריך בכל רגע לחזור ולומר: זמנך תם, זמנך תם, זמנך תם. זה חלק מהתפקידים שאני חייב למלא.

רפאל איתן (צומת):

הוא דיבר רבע שעה. לא שצר לי על כך שהוא דיבר, אבל הוא האריך.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא דיבר עשר דקות פחות עשר שניות.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר. אני הפניתי את תשומת לבו בכל רגע. האם שניכם חושבים שכאשר מדברים על נושא כזה, וייתכן שהמשפחות צופות בנו, אני צריך, אני יכול לסגור את המיקרופון לחבר הכנסת?

אני לא מבין אותך, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא, אבל היום נתנו לשאול ארבע שאלות נוספות על דבר לא חשוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

מתי? אני נתתי?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא אתה, אבל בכנסת הזאת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני, אני לא נתתי ואני לא יודע על מה אתה מדבר. אינני יכול לענות לך, כי זה היה בזמן שמישהו אחר ניהל את הישיבה, ואינני יכול לענות לך בשמו.

חברי הכנסת, אני מבקש מאוד, אל תביאו אותי למצב שאני אצטרך לבקש ולבקש. אני צריך למלא את חובתי וקשה לי לעשות זאת כשמדובר בנושא כזה. גם אני רגיש, גם לי יש לב יהודי וכו' וכו'.

אני מזמין את חבר הכנסת חיים דיין. בבקשה.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מרגיש עלבון קשה מאוד. קשה לנו היום להסתובב בערים וברחובות בארץ-ישראל ולשמוע את האזרחים שנמצאים בבתיהם, בשלוחותם, במנוחתם, במקומות עבודתם, קשה לנו לראות אותם מסתכלים אלינו אנשי הציבור ושואלים אותנו: איפה אתם? מה אתם עושים למען הביטחון?

ראש הממשלה מבטיח ביטחון אישי, אך אלה הן הבטחות חסרות שחר. לא ביטחון ולא שטויות.

ואני שואל: עד מתי רשעים יעלוזו? עד מתי יישפך דם יהודי? הרי אני יודע ואתם יודעים, יושבים כאן אנשי צבא ואנשי שירות הביטחון, כולנו יודעים שברגע ששלטונות צה"ל וממשלת ישראל רוצים להניח ידם על המרצחים ולעקור את ארגוני הטרור, הם מצליחים לעשות זאת. הצלחנו לעשות זאת גם בעירק, הצלחנו לעשות זאת גם ב"מבצע יהונתן". אבל פה במדינת ישראל לא מסוגלים לתת ביטחון.

לי קשה לבוא ולומר כל הזמן לממשלה הזאת: נכשלתם, נכשלתם, נכשלתם. שום דבר כבר לא מזיז להם. אנו חברי הכנסת עומדים כאן, מדברים, מפטפטים, מעלים הצעות, מעלים רעיונות. אבל מחר – שכחנו, עוברים לסדר-יום חדש, הולכים ללוח ומסתכלים על סדר-היום ונושא הביטחון נדחק לשוליים.

מאז לחץ ראש הממשלה את ידו של יאסר ערפאת, יד המרצחים, נוספו לנו 100 קורבנות במדינת ישראל. ביום שישי המר מכולם קיבלנו במבזק חדשות הודעה מצערת על שלושה קציני צה"ל שמצאו את מותם על ביטחון מדינת ישראל, על ביטחון תושבי נצרים. קציני צה"ל, השם ייקום דמם, חזי ספיר, יותם רהט ודרור אלעד.

כל זה מתחיל בכך שנותנים אפשרות לתנועה קיצונית כמו זו של יאסר ערפאת, אש"ף, ראשי התבות של ארגון לשחרור פלשתינ – ארגון אשר לא מחק מהאמנה שלו את רצונו לעקור את מדינת ישראל מן השורש. הוא רק מחכה שיהיה כאן איזה שינוי פנימי. הוא יודע שתנועת ה"חמאס" עוזרת לו להשיג את ההישגים שלו, ואת זה נראה במערכת הבחירות.

לא הספקנו לעבור מהשלב הראשון, שבו ראש הממשלה נתן להם להיכנס לשטחים האלה, ועכשיו כמחווה עוברים לשלב השני ונותנים לו לנהל את מסע הבחירות.

אני לא מכיר שיטה אחרת. אני מכיר רק שיטה אחת: עין תחת עין, שן תחת שן. לא ייתכן שמדינת ישראל משחררת אלפי מחבלים, שחתמו על מסמך בזוי שהם לא יעסקו בטרור, וחודשיים-שלושה חודשים לאחר מכן נתפסים בפעולה טרוריסטית. מה, תחזירו אותו לכלא? תיקחו אותו ותזרקו אותו אל מחוץ לגבולות המדינה, או תנו לו עונש. הרי בתורה כתוב שמי שרצח בדם קר, הדין שלו הוא רק מוות. צריך לקחת את האנשים האלה, שעוסקים ברצח של חפים מפשע, ולא לתת להם לשבת בבתי-הסוהר הישראליים במשך 25 שנה, אם לא יותר, להיכנס לשם אנאלפביתים ולצאת עם תואר ראשון, לא לתת להם לצאת כגיבורים שצוחקים על עם ישראל.

תיקחו רק דוגמה, מה עשתה ארצות-הברית לעירק, ועד היום יש אמברגו, ועירק הולכת ומידרדרת; זו השיטה היחידה. אני לא חייב לפרנס אף אחד מהם.

מה שקורה כאן בירושלים זו דוגמה מחרידה. ביום ראשון היינו ב"אורינט האוס", כל חברי הכנסת של צומת, ירדנו לסיור בירושלים. כשכאן עומדים – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה זה "היינו"? נכנסתם?

חיים דיין (צומת):

לא, לא, לא נכנסנו ל"אורינט האוס", הלכנו להסתובב בירושלים על מנת לראות איך הממשלה הזו – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חיים דיין (צומת):

סליחה, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, זה לא עניין של המבנה. זה עניין של המדיניות, כי הממשלה הזו באה ואומרת: על ירושלים לא מדברים, אבל כל יום צצים שם מבנים כפטריות לאחר הגשם, כמו ה"אורינט האוס", כמו המבנה של שומרי הראש שנמצא מול משרד השיכון, ושם יושבים אנשים עם נשק, או תנועות הנוער של ה"חמאס" פה בירושלים ועוד תנועות כאלה ואחרות, ואיש לא נותן את הדעת על כך.

אבל באה האופוזיציה, ובעצם אני לא מדבר על האופוזיציה, בא אדם, יהודי שעומד וזועק ואומר: רבותי, שעת צרה. 100 הרוגים, קורבנות, מאז לחץ ראש הממשלה את ידו של יאסר ערפאת, ומה התוצאה? – פרס נובל לשלום. אז אולי עוד צריכים לתת את זה למארגני ה"חמאס", לקבוצות הקיצוניות האלה? אם יגיעו להסדר עם ה"חמאס", יקום ארגון אחר.

מי בכלל העלה את הרעיון של פינוי נצרים? איזו מדינה גדולה יש לנו? קטנה פי 485 ממדינות ערב. יש מדינה אחרת? למה לא תעלו רעיון לפנות את חדרה? אולי תעלו רעיון לפנות את דיזנגוף? לא, לפנות את נצרים.

אני רוצה שיובן דבר אחד: כל פעם שהמדינה הזאת תפנה שטח, יהיה כבר מי שיטפל בשטח הפנוי הזה, והשטח הפנוי הזה יהווה רק מתרס חוצץ כדי לבוא ולפגוע. נכון, עירק באה והוכיחה שאפשר לשלוח "סקאדים" מעירק לתוך תחומי מדינת ישראל, לתוך העיר הגדולה תל-אביב. מה שאנחנו עושים היום עם עזה, זה בדיוק דרום-לבנון מספר שתיים. הממשלה קמה בעקבות מלחמת "שלום הגליל", עם מה שיאסר ערפאת עשה בדרום-לבנון, ועזה תהיה דרום-לבנון מספר שתיים. אף אחד לא מסוגל לתת היום אינפורמציה מה קורה מבחינת תחמושת, מה קורה מבחינת בונקרים, מה קורה מבחינת כוחות צבאיים שמארגנים היום, וזו רק תחילת הדרך.

לסיכום, אדוני היושב-ראש, אני קורא לממשלה הזאת לקחת את עצמה בידיים ולהחזיר את הביטחון לעם הזה, להיכנס לעזה, לעקור את כל ארגון ה"חמאס" הזה, כי אש"ף לא מסוגל, והם לא ייתנו לו לעשות את זה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת מיכאל איתן.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, כפי שלצערי אני עושה לעתים מזומנות מדי, רצוני לשלוח מעל דוכן זה את תנחומי ואת השתתפותי בצערן של משפחות חללי הפיגוע בנצרים, חזי ספיר, יותם רהט ודרור אלעד, השם ייקום דמם, ולשלוח איחולי החלמה מהירה ושלמה לפצועים.

אי-אפשר, אדוני היושב-ראש, להתעלם מהתמונות הקשות שנראו על גבי המסך הקטן, במקביל לאירוע הדמים בנצרים, וכמובן אי-אפשר שלא לתהות בפעם המי-יודע-כמה על טיבו של הסכם העקרונות התיאורטי עם הרשות הפלשתינית.

מדהים אותי גם לשמוע כל פעם מחדש את הסניגוריה הנלהבת שמלמדת ממשלת ישראל, או מי מטעמה, על הרשות הפלשתינית, ואת ההבנה העמוקה שמגלה הממשלה כלפי ראש אש"ף וחבר עוזריו, לעומת חוסר הרגישות, האטימות וההתעלמות שמגלה הממשלה כלפי היישובים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה.

אירועי הדמים חוזרים על עצמם בזה אחר זה, עקב בצד אגודל, ואחרי כל אירוע, כמו על-פי תסריט כתוב מראש, אנו נאלצים להקשיב להודעות הממשלה המתייחסות למצוקתו של ראש אש"ף ולהטפותיה בדבר הנחישות שיש לגלות כלפי תהליך השלום עם הרשות הפלשתינית.

על רקע קריאותיה המעודדות האלו של ממשלתנו, אנו חוזים באלפי קנאים מוסלמים הקוראים לשפוך את דמנו, הרומסים את דגלנו ומעלים אותו באש וסוגדים לאותם פושעים מתאבדים, המקריבים את חייהם למען רצח יהודים בצומת-נצרים ובדיזנגוף.

ואם בכך לא די, הרי שכל מחול השדים הפונדמנטליסטי המצמרר הזה מתרחש בעיר המקלט שיצרנו אנו במו ידינו עבור הפלשתינים, ובמרחק יריקה מלשכתו של יושב-ראש אש"ף, או כתוארו המכובד יותר כיום, יושב-ראש הרשות הפלשתינית, ואין פוצה פה.

הרושם המתקבל, אדוני היושב-ראש, הוא שאין ברחוב הפלשתיני רוב להסכם עם ישראל. מן הטעם הזה אין יושב-ראש אש"ף יכול לכפות את דעתו ולנהל מדיניות של יד חזקה נגד ראשי ה"חמאס" ברצועה, ומן הטעם הזה הוא נאלץ לפעול נגד צעירים קיצונים, שאינם אלא עושי דברם של מנהיגי ה"חמאס" המסתתרים מתחת לאפו של יושב-ראש אש"ף באין מפריע.

אין תימה, אדוני היושב-ראש, כי ערפאת ודובריו מודיעים כי מנהיג "הג'יהאד האסלאמי" נמצא בכלא, שהרי עזה כולה היא כלא בעיניו של רב-המרצחים ערפאת, המבטיח לעמו לפרוץ ממנו החוצה, להתפשט לכל עבר ולהשתלט על כל חלקי ארץ-ישראל.

אדוני היושב-ראש, בשנות ה-20 התנהל בארץ ויכוח נוקב בדבר נחיצותן של נקודות ההתיישבות הקטנות בגליל העליון. דובר אז על חוסר הכדאיות שבהחזקת מטולה, כפר-גלעדי ותל-חי בלב לבו של הגליל העליון, שהיה נתון בשליטתם של שודדים ומרצחים ערבים.

אותו ויכוח ממש מתנהל כיום בקשר להתיישבות היהודית ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, והתבטאותו של שר החוץ שמעון פרס, ששאל, ואני מצטטת: "מה ההיגיון האמיתי להחזיק 20 או 30 משפחות

בלב יישוב ערבי צפוף... – התבטאות אומללה זו, אדוני היושב-ראש, נשמעה בארץ לפני קצת למעלה מ-75 שנים בהתייחס למטולה, לכפר-גלעד ולתל-חי. אז, כידוע לנו, נפל הפור לטובת ההתיישבות, ויישובים אלו עודם בידינו גם כיום.

התבטאותו של שר החוץ, שנאמרה לגבי התיישבות יהודית בחבל-קטיף, ששר החוץ פרס עצמו תמך בהקמתו, יכולה להישמע מחר לגבי כל יישוב קטן בארץ-ישראל, ואנו נצטרך להתמודד ולהסביר במה שונה היישוב הזה מהיישוב האחר.

התבטאות זו היא איווולת אף מהבחינה הטקטית, שהרי לא זו בלבד שהיא מרמזת לצד השני על נכונותנו לסגת מיישוב זה או אחר, היא אף מצביעה על תשוקתנו הבלתי ניתנת לריסון לעשות כן.

על כך יש גם להוסיף את העובדה, שאמירותיו של שר החוץ רק מוכיחות לצד שכנגד, ל"חמאס", ל"ג'יהאד האסלאמי" ולרשות הפלשתינית עצמה, כי מלאכתם של המרצחים צולחת בידיהם וכי מעשי הרצח הם אלו המביאים את מדינת ישראל לידי נסיגה. כך משתלם לרשות הפלשתינית להתעלם ממעשי הרצח ומן הפיגועים ולדבר עמנו בשתי לשונות.

אדוני היושב-ראש, התשובה על מעשי הרצח והפיגועים בהתיישבות צריכה להיות הפוכה. עלינו לעבות את ההתיישבות וליישב במקום לא 20 או 30 משפחות אלא מאות משפחות.

עיבוי ההתיישבות באופן שכזה ישלול או לפחות יצמצם את התבטאויותיו האומללות של שר החוץ מחד גיסא, ויבהיר למרצחים, באופן חד-משמעי, כי אין טעם במעשי הרצח הנתעבים מאידך גיסא, שלא זו בלבד שאינם מרפים את ידינו אלא הם אף תורמים לנחישותנו. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

חבר הכנסת מיכאל איתן, ועד שהוא יעלה אולי יהיה זה נכון אם אני, בשם הכנסת כולה, אביע תנחומים למשפחות ששכלו את יקיריהן, שהרוו בדמם את אדמת המולדת בצומת-נצרים, מי ייתן והיושב במרומים ישלח להם תנחומים והם לא ידעו דאבה עוד וינוחמו בין אבלי ציון וירושלים.

הכנסת שולחת איחולי החלמה טובה ומהירה לפצועים שנפצעו באותו צומת.

חבר הכנסת מיכאל איתן, הבמה לרשותך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מודה לכבודו ומצטרף לדבריו.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן שר הביטחון, בטרם אגע בנושא הספציפי אני חייב, פעם נוספת, לחזור ולשאול את השאלה הנוגעת לתפקודו של יצחק רבין כשר הביטחון של מדינת ישראל. היה אסון צאלים א', היה אסון צאלים ב', היתה התחשמלות ראשונה, היתה התחשמלות שנייה, היתה בריחה ממוצב נצרים, היתה בריחה מלבנון. שורה ארוכה של הזנחות. הצבא זקוק לטלטלה. צריך שר ביטחון במשרה מלאה.

השבוע הגענו לשיא חדש. בעיתון "הארץ" קראתי שהלכו לחפש חיילים. למה הלכו לחפש חיילים מיחידה צה"לית? – כי החיילים ביחידה היו פגועים מבחינה נפשית ופיסית. מה זה? – יש לנו צבא של פסיכים? לכך הגענו?

אין שר ביטחון. אולי צריך בכלל לבטל את המשרה הזאת? מסתבר שבכלל יש טעות בקונסטיטוציה שלנו. שנתיים הממשלה הזאת קיימת, אין שר ביטחון, והכול בסדר. או שצריך שר ביטחון במדינה הזאת, אז תמנו שר ביטחון במשרה מלאה, או שתגידו לעם: היתה טעות, לא צריך שר ביטחון, כי יצחק רבין, שהוא ראש הממשלה, שהוא שר הפנים, שהוא השר לענייני דתות, והיה גם שר הבריאות תקופה ארוכה, אין לו זמן ולא יכול להיות שר הביטחון והוא לא שר הביטחון. הוא כנראה מעדיף, כמו עוד פיגורות שיש כאן בפוליטיקה הישראלית, שיהיו משרדים שלא יהיה בהם שר; או הם או שלא יהיה שום שר אחר. כך מנהלים מדינה? זאת האחריות? אין למצוא אדם במדינת ישראל שיהיה שר הביטחון? אבל יצחק רבין אומר: או אני או אף אחד. מאחר שאני לא יכול ואני עסוק בדברים אחרים ואני איננו – אף אחד לא יהיה.

כך העסקים מתגלגלים. זאת אחריות, וזה מכאיב, כי בסופו של דבר הצבא הוא של כולנו ועוד לא הגענו לימות המשיח שתיאר כאן שר החוץ – נגמרו 100 שנות טרור, אנחנו כבר בעידן חדש, מזרח תיכון חדש, שלום, שלום, שלום. בינתיים אני רואה גם בהצעת התקציב, אדוני סגן שר הביטחון, שאתם מבקשים הגדלות של תקציב הביטחון, שאתם מבקשים להקים אמצעים מיגוניים, שאתם חוששים מבעיות ביטחוניות; אז למה לא למנות שר ביטחון שיטפל בכל אלה?

עכשיו לענייננו. בפיגוע הקודם, שקרה ברחוב דיזנגוף, ביקשתי את רשות הדיבור ואמרת: לא צריך להסיק מסקנות חפוזות מפיגוע, קשה ככל שיהיה – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, אני אודה לך אם תשב, ואז גם חבר הכנסת ורדיגר וגם חברת הכנסת גוז'נסקי יוכלו להאזין לחבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

– אם הוא פיגוע חד-פעמי. אבל הפיגוע באוטובוס בתל-אביב היה כבר פיגוע מצטבר אחרי שורה ארוכה של פיגועים. היום אנחנו אחרי פיגוע נוסף, אנחנו עדים לסדרה ארוכה של הפרות נוספות.

מדוע אתם לא אומרים דבר פשוט, שכל העם היום יודע: טעינו, אנחנו עוצרים, עושים הערכת מצב חדשה, ונוקטים דרך אחרת על מנת להשיג את היעדים?

אני רוצה לומר שאני מסכים לדברי הרמטכ"ל, שאמר שהמטרות ארוכות הטווח של אש"ף והמטרות ארוכות הטווח של "חמאס" הן אותן מטרות, ואני אסכים גם עם דבריו, אדוני סגן שר הביטחון, שאתה תבוא כאן ותגיד: בכל אופן יש הבדל. אם מולך ניצב אויב המפולג בשאלה, צד אחד אומר: אני רוצה לחסל אותך מייד, והשני אומר: יש זמן, אני רוצה לחסל אותך מאוחר יותר, והם רבים זה עם זה, עדיף שאתה תנצל את הסיטואציה הזאת; אל תראה אותם כמקשה אחת. אני מוכן לקבל גם את זה. אני מוכן גם לקבל את דבריו, אם אתה תבוא לכאן ותגיד: רבותי, צריך לנסות לעשות משהו על מנת שהזמן – גם אם המטרות ארוכות הטווח של ערפאת, כפי שהוא הציג אותן אתמול פעם נוספת, תוך הפרה של ההסכם, בתורת השלבים, להגיע לחיסול מדינת ישראל ולהגשמת האמנה הפלשתינית; אבל אם בינתיים אפשר לנצל את הזמן בצורה כזאת שהוא ישנה את דעתו, שייוצרו תנאים שהוא יחזור בו מהדברים האלה, שתיווצר אווירה של שלום, למה לא לנצל? אני אסכים גם לזה, אבל אני שואל, האם אתם מנצלים את הזמן כדי לסייע לגורמים המתונים, או שאתם גורמים במשך הזמן הזה להחרפת מצבם של המתונים על-ידי כניעה, על-ידי זה שאתם מתיישרים ואומרים: הטרור, בעצם, משיג את מטרותיו.

איך אתה עוזר לגורמים מתונים כאשר אחרי פיגוע הדמים בתל-אביב, בניגוד להמלצת הצבא, פתחתם את שערי רצועת-עזה על מנת שלא יהיו מסכנים, על מנת שיוכלו לאכול?

אני שואל, מדוע אדם שרוצה לבוא לישראל לאכול, להרוויח כסף, והלוואי שנוכל לפתוח להם את השערים, מדוע לפני שהוא בא לכאן אתם לא גורמים לו שהוא ילך ויפגין מול מפקדות הטרור של ה"חמאס"? מדוע אתם לא מחזקים אותם גורמים שאתם קוראים להם מתונים, על-ידי זה שאתם לא נכנעים לתביעות של הקיצונים? הרי ערפאת עשה הסכם עם ה"חמאס"; ערפאת נתון, על-פי שיטתכם, בין הפטיש לסדן, אז מה אתם עושים? במקום להפנות אותו נגד ה"חמאס" אתם בעצמכם פותחים לו, והוא משיג את כל מטרותיו על-ידי הפעלת לחצים עליכם. הוא לחץ עליכם – פתחתם את רצועת-עזה.

אתם צריכים לגרום לכך שמאות אלפי משפחות שחיות מהכסף הישראלי יפגינו נגד הטרור, יילחמו בטרור, יעקרו את הטרור. מה קורה במדיניות שלכם בפועל? אוהדי "הג'יהאד האסלאמי" וה"חמאס" צועקים ביום שישי במסגדים לג'יהאד נגד ישראל, מסייעים לטרור, מוחאים כפיים למחבלים, וביום ראשון הם קמים, נוסעים באוטובוסים ובאים לכאן לעבוד.

אתם צריכים להפעיל סגר כלכלי, זה המינימום, אני כבר לא מדבר על פעולות צבאיות, על פעולות תגמול, על כניסות לשם, אתם לא בנויים לזה, יש לכם קואליציה שלא תיתן לכם לעשות את זה, לפחות תטילו סגר כלכלי ותגידו: אנחנו לא ניתן לכם פת לחם עד שאתם תדכאו את כל הטרור אצלכם. אז גם למתונים יהיה כוח, כי הם יגידו: הנה, ה"חמאס" הוא גורם שלילי. אבל מה אתם עושים? בעקבות פיגוע אתם אומרים: צריך להוציא את נצרים. אנשי ה"חמאס" אומרים שם: תראו, מה אתם מדברים, הנה היהודים עוד מעט מתקפלים.

בכל פעם שיש פיגוע אתם אומרים: נצרים – זה מכשול לשלום. עומד שר החוץ ואומר: נצרים – זה המכשול לשלום. לא הטרור ה"חמאסי", נצרים. איזה מין שלום זה יכול להיות כש-30 משפחות

מבודדות, יישוב קטן ומבודד, הן המכשול לשלום? איזה שלום זה ש-30 משפחות הופכות לו למכשול?

אדוני סגן שר הביטחון, לקדם עניינים זה לשמור על מסמכים ועל הסכמים. אתם חייבים לגרום לכך שהצד השני ילמד שאין סטייה מכיבוד ההסכמים, אבל הוא מפר אותם פעם אחר פעם.

אקרא לך: "בנושא הפלשתינים שהיו בקשר עם הרשויות הישראליות מתחייב הצד הפלשתיני שלא להעמיד לדין פלשתינים אלו ולא לפגוע בהם בכל דרך שהיא". חודשים ארוכים פוגעים באנשים בחשד שסייעו לישראל קודם לכן, חלקם מקבלים מכות, חלקם מתו אפילו כתוצאה מעינויים. ראש הממשלה אמר: זה חמור מאוד, אסור שזה יהיה, זו הפרת ההסכם. מה עשיתם? – שום דבר, לימדתם אותם שאפשר לצפצף עלינו.

כתוב כאן: "שני הצדדים ינקטו כל האמצעים הנחוצים כדי למנוע מעשי טרור, פשע ועוונות כנגד הצד השני". אתם אומרים: זה חמור, לא יעלה על הדעת. מה עשיתם? – שום דבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, השעון מצלצל.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני כבר מסיים.

כתוב כאן: "לבד מהמשטרה הפלשתינית הנזכרת בסעיף זה וכוחות צבאיים ישראליים, לא יוקמו ולא יפעלו כוחות מזוינים אחרים ברצועת-עזה ובאזור יריחו". אנחנו רואים כוחות מזוינים פעילים וקיימים ולערפאת יש הסכם אתם, לא אתנו. הוא הפר הסכם אתנו כדי להגיע להסכם אתם.

"פרט לנשק, תחמושת וציוד של המשטרה הפלשתינית לא ייצר, לא ימכור, לא ירכוש, לא יחזיק שום ארגון תחמושת, נשק, חומרי נפץ אבק שרפה" וכו'. הפרה בוטה של ההסכם.

אתם עשיתם הסכם, אמרנו שההסכם הזה לא טוב, אבל לפחות על ההסכם הלא-טוב הזה שיש לו כמה היבטים חיוביים לטובת ישראל תעמדו, תילחמו כדי שהוא ייושם ויקיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

הדרך שלכם, כשאתם אומרים: צריך לוותר לערפאת כי הוא חלש, מחלישה אותו עוד יותר, מוכיחה להם שהלחץ על ישראל נושא פירות. תנסו דרך אחרת, תעמדו על ההסכמים, אל תוותרו, תלכו בהדדיות, ונראה מה התוצאות.

לצערי הרב, אתם מוכי אמוק. יש לכם קונצפציה שאתם קוראים לה "שלום בכל מחיר", אבל האמת היא שזה הרג גדל והולך, קטל, שפיכות דמים יהודית. ההבדל היחיד בין מה שקורה היום לבין מה שקרה באינתיפאדה – זה משפט אחרון: מספר ההרוגים והפגועים היהודים גדל פי שניים או פי שלושה ומספר העצירים והנפגעים הפלשתינים פחת ב-20 או ב-30. זה ההבדל היחיד. בכל השאר אנחנו עדיין מצויים בשגרה גרועה. מי ייתן ונצליח לשנות אותה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני חוזר על מה שאמרתי פעמיים במשך הדיון היום: קשה לי לנדנד לחבר כנסת שזמנו תם, בפרט כשאני יודע ומשוכנע שהמשפחות השכולות צופות בנו כרגע, והנה חבר כנסת רוצה לשפוץ את לבו כהזדהות אתן ובעקבות מה שקרה להן, אבל דב שילנסקי מקפיד על הדקה. אני חייב לעשות זאת, זה תפקידי, תחסכו את זה ממני.

בבקשה, חבר הכנסת רן כהן. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, הלב נקרע על הרצח הנורא של סרן דרור אלעד, סרן יחזקאל ספיר וסגן יותם רהט, זיכרונם לברכה. והוא בוכה וזועם על אובדנם וקיפוח חייהם בידי חלאות אדם מטורפים, הרואים במוות קדושה וגבורה ואת תאבונם החולני הזה הם כורכים בשפיכות דמים מזוהמת.

יהי זכרם של ההרוגים ברוך.

נאחל לפצועים החלמה מהירה ושלמה, ונהיה עם המשפחות בסבלן הכבד ובאומץ לבן.

היו"ר ד' שילנסקי:

הכנסת כולה מצטרפת לדברים שאמרת. אני גם לא מחשיב לך את זה במכסת הזמן.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הלב נקרע והכאב על ההרוגים והפצועים הוא איום ונורא, אך על המרצחים לדעת שאנו לא נישבר, שנלחמנו בהם בשדות הקרב וניצחנו, ונילחם בהם בקרבות השלום וגם כאן ננצח. לא תפחידונו.

כפי שהחיים והשלום בעינינו, כיהודים וכבני אדם, עיקשים מן המוות, אנחנו עיקשים ונחושים מכם להילחם ולחיות. תמשיכו להשתולל בטירופכם, להרוג, לשרוף, להשחית ולסגוד למוות. אנחנו נדעזע ממעשיכם ומשנאתכם התהומית, שנאה שאין לה גבולות, אך לא ניכנע לכם.

אדוני היושב-ראש, צר לי, אבל לפני פחות מחודש ימים, ב-18 באוקטובר שנה זו, חזרתי וקראתי מעל במה זו בוויכוח נייטרלי, בטרם היה האסון, עוד כשאלעד, יחזקאל ויותם היו בריאים, שלמים וחיים אתנו, את הדברים הבאים: "אני קורא לממשלה לקבל החלטה אמיצה ולפנות לאלתר את היישוב נצרים – –

משה פלד (צומת):

חיכיתי מתי זה יגיע.

רן כהן (מרצ):

– – לפני שיהיו קורבנות מיותרים, נזק וכאב איום ונורא. צריך להוציא את נצרים מלב רצועת-עזה עכשיו". זה היה לפני חודש. לדאבוני הרב, האסון בא, והוא קשה נורא. אגב, זה לא היה המקרה הראשון שאמרתי את זה, אבל זה המקרה האחרון שאמרתי את זה.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה עם רחוב דיזנגוף? לפנות אותו גם כן?

משה פלד (צומת):

אתה עוזר להם להפר את ההסכם.

רן כהן (מרצ):

נצרים, אמרתי, איננה יישוב. נצרים, אמרתי אז, היא נטל ביטחוני, נטל כלכלי, ויותר מכול – נטל כבד על כולנו.

משה פלד (צומת):

לאור הדברים האלה כל הפתיחה שלך היא מס שפתיים, הצגה אחת גדולה.

רון כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, ראש הממשלה אומר שאין לנו חובה לפרק את נצרים והיא תישאר על מקומה – את זה הוא אמר אתמול – משום שהסכם אוסלו וההסכם עם הפלשתינים אומר שבשלב הביניים כל היישובים נשארים. נכון, אין לנו שום חובה כלפי הפלשתינים לפרק את נצרים, אין לנו שום חובה לעמוד בהסכם אתם ולפרק את נצרים.

עם כל הכבוד, אני חולק על ראש הממשלה; ואני באמת רוחש לו את כל הכבוד. משום שאומנם אין לנו חובה כלפי הפלשתינים לפרק את נצרים, אך יש לנו חובה כלפי תושביה, כלפי הילדים שם, כלפי צה"ל, כלפי הציבור הישראלי. חובת החיים שלנו, למעננו, חזקה מחובת ההסכם כלפי הפלשתינים. זה נכון בקרב, זה נכון גם כלפי נצרים.

והעובדה ש"הג'יהאד האסלאמי" תקף בנצרים ורצח לא מקדשת אותה יותר מקודם. זה הטיעון הכי מוזר, שעכשיו, לאחר ש"הג'יהאד האסלאמי" רצח, עכשיו אסור לדבר על פירוקה. מדוע? האם היא הפכה להיות עובדה יותר ביטחונית, יותר כלכלית, יותר התיישבותית? "הג'יהאד האסלאמי" מחזק את יציבות נצרים?

איזה היגיון יש לקיים ספק-יישוב בן 27 משפחות המצוי בלב לבה של האוכלוסייה הפלשתינית של עזה?

רחבעם זאבי (מולדת):

כמה תושבים היו – – –

רון כהן (מרצ):

מלבד מתלהמים דוגמת הדובר עכשיו וקנאים מצדנו, את מי נצרים משרתת? את הכלכלה? את ההתיישבות? את הביטחון? יישוב שעלותו 15 מיליון שקל למשלם המסים – –

משה פלד (צומת):

אתם משתפים פעולה עם הג'יהאד.

רן כהן (מרצ):

-- והשואב 20,000 ימי מילואים. אדוני סגן שר הביטחון, 20,000 ימי מילואים זה 20,000 ימי סכנה, זה 20,000 לילות סכנה.

משה פלד (צומת):

מזמן שכחת מה זו ציונות, אלוף משנה במילואים רן כהן.

רן כהן (מרצ):

מי צריך את העניין הזה? אדוני היושב-ראש, הפלשתינים צריכים לדעת כי אנו נמשיך להילחם נגד הטרור והטרוריסטים בכל מקום ובכל שעה ובכל אירוע היכול לסכן חיי ישראלים.

משה פלד (צומת):

הצחקת לעם ישראל את הפופיק.

רן כהן (מרצ):

ואם ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" ישתלטו על אזורים ברצועת-עזה ולרשות הפלשתינית לא תהיה שם שליטה, אנחנו לא נעמוד מנגד וצה"ל יפעל.

משה פלד (צומת):

אתם משתפים פעולה עם הג'יהאד. אתה לא מבין את זה.

רן כהן (מרצ):

אנחנו גם יודעים, וצריך לדעת, כי ללא המשך תהליך השלום, ללא היערכות להשלמת העברת הסמכויות והשלמת ההכנות לעריכת בחירות וללא סיוע כלכלי מסיבי ונרחב, יהיה יותר קשה לפלשתינים להתגבר על המטורפים שלהם.

מה אנחנו רוצים? אנחנו רוצים היום להיכנע לכמה מתלהמים כאן, בכל הזדמנות שה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" רוצים להפסיק את תהליך השלום, להיענות לקריאות של ה"חמאס", לרצח של ה"חמאס"? או שאנחנו רוצים לקיים את שתי הזרועות, זרוע הלחימה וזרוע השלום כאחת?

אדוני סגן שר הביטחון – –

משה פלד (צומת):

מס שפתיים, צבוע שכמוך.

רן כהן (מרצ):

– – אני מאמין בממשלה הזאת, אבל אני אומר חד-משמעית, היום בנושא נצרים הממשלה נוהגת בחוסר היגיון. תודה רבה.

משה פלד (צומת):

היום בנצרים ומחר בדיזנגוף ובחדרה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת עמיר פרץ.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כואב, כואב מאוד לעלות על הבימה ולחלוק שוב את כאב מותם של קצינים, של חיילים, של אזרחים. הכאב על הקורבנות ושיגור התנחומים למשפחות ואיחולי החלמה לפצועים נעשים מתוך אותו רגש הומני שחייב להדריך כל אחד ואחד בבית הזה ומחוצה לו.

הקורבנות נהרגו בפיגוע בצומת-נצרים משום שיש כוחות בקרב העם הפלשתיני שתהליך השלום אינו לרוחם, משום שיש כוחות שכל אמצעי כשר בעיניהם כדי לפוצץ את תהליך השלום. אבל אם זה כך,

מה צריכה להיות תגובתנו כישראלים? האם אנחנו צריכים לומר להם: אהה, אתם רוצים לפוצץ את תהליך השלום, זה בדיוק מה שנעשה? זאת צריכה להיות התגובה שלנו? יש בזה היגיון פוליטי? יש בזה היגיון ביטחוני?

משה פלד (צומת):

לפני הסכם השלום לא היה טרור? אלה הסיבות שלהם?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אומרים שאולי יש להם רוב. אני חוששת, אני חרדה שאם תהליך השלום לא ילך בקצב מהיר ולא יביא לתוצאות מוחשיות לשני העמים, אולי, אולי, אני חוששת וחרדה שבאמת יתחזקו בצורה כלשהי מתנגדי השלום.

אבל אם אני מסתכלת על ההיסטוריה, ואם אני מסתכלת על המציאות של היום ואם אני מסתכלת על מה שקרה ועל מה שקורה – – –

משה פלד (צומת):

היא כולה חולנית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה שקורה הוא ששימוש בטרור הוא שימוש שנעשה – – –

משה פלד (צומת):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פלד. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הטרור הוא נשקם של מי שחשים את עצמם חלשים ומי שחושבים שבמלים ובנימוקים לא יצליחו לשכנע. זה נכון גם לגבי טרור כמו הטרור הנורא שאירע במערת-המכפלה, כי גם גולדשטיין חשב שהוא לא יכול לשכנע במלים, ואז הוא לקח את הנשק וירה. וכך זה קרה גם בנצרים. מי שלא יכול לשכנע במלים לוקח את הנשק והורג. לכן אין להם רוב. גם לתומכי גולדשטיין אין רוב, וגם לתומכי "הג'יהאד האסלאמי" אין רוב, כי אילו היה להם רוב הם לא היו משתמשים בנשק הזה.

לכן אנחנו צריכים להגיע מהר לפינוי ולהגיע מהר לבחירות ולאפשר לכוחות השפויים ולכל מי שמוכן להשתתף בתהליך הפוליטי לקחת בו חלק. גם מי שלחם או מי שהיה במחתרות טרור כאן בארץ הזאת בתקופת המנדט הבריטי, אחרי הקמת המדינה הוא נכנס למעגל הפוליטי, נבחר לכנסת, שינה את דרכי פעולתו. כך זה יהיה גם שם, כי כך זה קורה בכל העולם.

רחבעם זאבי (מולדת):

התנועה הקומוניסטית אימצה את הטרור.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לכן, ההתעקשות של ממשלת ישראל להותיר את כל ההתנחלויות במקומותיהן עד הסדר הקבע, ההתעקשות הזאת גובה מחיר יקר ומיותר, והדבר משתקף ביתר שאת בהתנחלות נצרים, כפי שציין חבר הכנסת רן כהן לפני.

בסך הכול התנחלות נצרים היא סמל של קפריזיות פוליטית ושל איוולת מדינית. אותן 30 משפחות ביישוב הזה אינן אלא אמירה ארוגנטית ומתגרה. כי בסך הכול מדובר במשפחות, שעליהן סיפר רן כהן כמה הן עולות וכמה ימי מילואים הן צורכות. אבל אני רוצה להוסיף, שהן מעבדות את החממות שלהן באמצעות עבודה זולה, או של פועלים פלשתינים או של תאילנדים, ואלה כאילו הבשורה המתקדמת של מדינת ישראל.

משה פלד (צומת):

אתם ביקשתם שיביאו ערבים מעזה. איזו צביעות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני רוצה להוסיף ולומר, שאני פונה לכל הממשלה ולכל שריה להביא בחשבון את האיוולת הזאת. לכן קראתי בתדהמה אתמול, ששרד המדע, בראשותה של השרה שולמית אלוני, הוא המממן המרכזי של מין מרכז-קטיף למחקר ופיתוח מדבריות החוף ששוכן בנווה-דקלים ברצועת-עזה. המרכז הזה,

המוסד הכאילו מדעי הזה, כונה בהתחלה: מכון לחבל-עזה וסיני, אבל מאחר שסיני הוחזרה למצרים הוא נקרא עכשיו מרכז-קטיף.

אני שואלת, זה המרכז שיחקור את בעיות המים? זה המרכז שייתן פתרון לבעיה החמורה ביותר של המחסור במים ברצועת-עזה? ואני שואלת, מדוע שרת המדע ושרים אחרים לא עושים את המעשה המתבקש מהתהליך המדיני, גם מפנים התנחלויות, גם מפנים מרכזי מחקר כאלה? מדוע המרכז הזה לא יכול לקום בכפר-עזה? מדוע הוא לא יכול לקום בנחל-עוז? הוא צריך לקום דווקא בנווה-דקלים? אני חושבת שיש משהו לא הגיוני במדיניות הזאת של הממשלה.

אני רוצה לומר, אדוני סגן השר, כנסת נכבדה, אנחנו שעומדים פה היום וחרדים לתהליך השלום, רוצים שהוא ימשך, רוצים שהוא יואץ, שייפתח המשא-ומתן על הסדר הקבע, שייפתח המשא-ומתן על הקמת המדינה הפלשתינית בצד ישראל, שייפתח המשא-ומתן על ירושלים, שתהיה עיר בירה לשתי מדינות, אנחנו שואלים את השאלה הפשוטה, האם הממשלה לא מכירה באחריות שלה לדאוג לכך שהחיים ברצועת-עזה יהיו נסבלים? נכון, יש שם שלטון עצמי. יש עכשיו חצי עצמאות, רבע עצמאות פלשתינית. אבל כדי שיהיה להם מה לשתות, אנחנו חייבים להתחשב בכך שאנחנו מנצלים אותו מקור מים. בעזה אין מים לשתייה, הבארות הומלחו.

רפאל איתן (צומת):

תני להם מהבארות שלכם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

האנשים לא יכולים לשתות את המים. ל-800,000 אנשים אין מים. אני לא מדברת על פיתוח כלכלי. זה לא דבר שאנחנו יכולים לעבור לידו.

רחבעם זאבי (מולדת):

בעירק נשפכים הנהרות לים, שילכו לעירק.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לכן אני פונה, באמצעותך, סגן שר הביטחון, שתעשו מעשה, שתפנו את ההתנחלות – – –

היו"ר י' עזרון:

למה, מהנילוס אפשר גם לייבא מים, זה יותר קרוב. למה צריך ללכת עד עירק?

רחבעם זאבי (מולדת):

לעירק יש מים. אבותיהם באו לכאן מארצות ערב, שילכו לשם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הגזענות של הטרנספר, אדוני היושב-ראש, הפתרון ההגיוני שלו זה לגרש. הרי הוא לא יודע שום פתרון. הרי את הפתרון של חיים בצוותא, הוא לא שמע; רק לגרש.

היו"ר י' עזרן:

לייבא מים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איזה לייבא. אנחנו מדברים על מצב חירום.

לכן, אני פונה לממשלה לעשות מעשה, להוציא מייד את נצרים לא לגוש-קטיף, אלא לפנותה עם הגוש כולו לאלתר, לעשות מעשה ולעזור ככל שניתן לרשות הפלשתינית, לפתור את בעיית המים ולפתור בעיות אחרות.

סילבן שלום (הליכוד):

מה עם מזרח-ירושלים? מה עם ה"אוריינט האוס"?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

על מזרח-ירושלים כבר דיברתי. היא תהיה בירתה של המדינה הפלשתינית שתקום בצד ישראל. תודה.

היו"ר י' עזרן:

אני מזמין את חבר הכנסת עמיר פרץ. הוא בוודאי יפתור לנו את בעיות המים והקרקע. יש לו הרבה פתרונות, עם כל ההתאגדויות והעוצמה שיש בידו היום, ברוך השם.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להצטרף לדברי היושב-ראש שניהל קודם את הישיבה ושלח תנחומים למשפחות ואיחולי החלמה לפצועים.

אני רוצה לומר, שרצוי ואפילו אני מסכים עם חברי הכנסת מהימין שצריך להפריד בדיון. הפיגוע שהתבצע בצומת-נצרים הוא אחד הפיגועים, והדרך שבה מתבצעים היום פיגועים לא מבדילה בין שטח ובין מיקום, והדיון על נצרים ועל הצורך להמשיך ולהחזיק את נצרים בלב לבו של היישוב הפלשתיני הוא דיון אחר לגמרי.

נצרים היא קודם כול מבחן של החלטה, האם היא דומה לכל אותם יישובים שהוזכרו כאן: נירים, גן-שמואל. אמר חבר הכנסת רחבעם זאבי, שאלה יישובים שלגביהם היתה החלטה שמדינת ישראל רוצה באזור הזה, שהיא רוצה להישאר שם, שצריכה לקום שם התיישבות.

רחבעם זאבי (מולדת):

את נצרים הקימה המפלגה שלך. גולדה מאיר היתה ראש הממשלה, ישראל גלילי היה שר התיישבות, אני הייתי אלוף הפיקוד.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני האלוף, אני מאוד מכבד אותך.

היו"ר י' עזרן:

אלוקים ינצור את נצרים.

עמיר פרץ (העבודה):

רק מי שהלך לנצרים ומי שנמצא ביהודה ובשומרון, אולי זה מבדיל את כולם ממזרח-ירושלים. כמו מזרח-ירושלים, כמו הגליל אז, זה היה שטח שמדינת ישראל הודיעה על ריבונותה עליו, הודיעה על כך שכל אדם שנמצא שם הוא אזרח ישראלי. זה ההבדל. כשקמה נצרים ידעו כל האזרחים שהלכו לשם שהם הולכים לאזור שמדינת ישראל עדיין לא הכריזה עליו כעל חלק ממדינת ישראל. אפילו הליכוד לא הכריז עליו.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא נכון – – – יצחק רבין עמד ונאם שם לפני עשר שנים. הוא אמר להם שהם יהיו שם לנצח נצחים.

עמיר פרץ (העבודה):

קודם כול, זה נכון מה שאתה אומר. הם נשלחו על-ידי ממשלת ישראל, אבל הם לא נשלחו לאזור שהיתה עליו ריבונות ישראלית. אני רוצה לומר לך, יותר מאשר אני מעריך מנהיגים שדבקים בעמדות שלהם מלפני 20 ו-30 שנה, אני מעריך מנהיגים שיש להם אומץ לשנות עמדות.

רחבעם זאבי (מולדת):

על הגליל היתה ריבונות ישראלית?

עמיר פרץ (העבודה):

בוודאי, בכל שלב.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה שטח שכבשנו.

עמיר פרץ (העבודה):

בכל שלב מתוכנית החלוקה הראשונה. גם מנחם בגין, זיכרונו לברכה, אולי הדבר שצריך להעריך בו זה לא הרגעים שבהם הוא נשאר נעול בעמדותיו, אלא הרגע היפה שבו הוא החליט להיות אמיץ מספיק ולקבל החלטה לעשות שלום עם מצרים.

לכן, כשבאים כאן ומצטטים איך יצחק רבין ושמעון פרס קמו ואמרו שאף פעם לא ניסוג מכאן ולא ניסוג משם – אמרו. גם בימין אמרו. הרבה מאוד מנהיגים דגולים בעולם עשו את השינויים ברגע שהיה להם האומץ לשנות.

אני מאמין שכל אחד מדוברי הימין שעולה ואומר מה שהוא אומר, אומר זאת כי הוא חושב שזאת טובתה של מדינת ישראל. מה שאני מצפה מאנשי הימין – שיחלקו עלינו, אבל שיאמינו שאנחנו

אומרים זאת כי אנחנו חושבים שזאת טובתה של מדינת ישראל. יכול להיות שאנחנו טועים, יכול להיות שאתם טועים, מותר גם לכם להטיל ספק פעם אחת במה שאתם אומרים.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה זה קשור לרצח שלושת הקצינים?

עמיר פרץ (העבודה):

אני אמרתי שאני חושב שזה יהיה דבר נורא לקשור – – –

משה פלד (צומת):

– – – אתה מוכן, על סמך הטעות הזו, לקחת את הסיכון? שנינו טועים, בסדר.

עמיר פרץ (העבודה):

אני רוצה לענות לחבר הכנסת גנדי. פתחתי את דברי ואמרתי, שאני חושב שאסור לנו לקשור בין הרצח לבין הדיון על נצרים.

משה פלד (צומת):

אתם עושים את זה. אתם קושרים את זה. רן כהן קושר את זה.

היו"ר י' עזרון:

חבר הכנסת פלד. חבר הכנסת פלד.

עמיר פרץ (העבודה):

הוא קושר. אני מדבר בשם עצמי. אני אמרתי, שפיגוע של מתאבד יכול להיות בנצרים, ובאותה מידה זה יכול להיות ברחוב דיזנגוף. זה לא מפחית מתוקף השאלה של היות נצרים שם או לא. אני אומר שצריך להפריד בדיון. מתאבדים הם מתאבדים.

משה פלד (צומת):

הראשונים שייחשפו יהיו תושבי שדרות. הם יהיו הראשונים.

עמיר פרץ (העבודה):

אתה יודע מה, זה מעמיד אותי במצב יותר נוח. שמעתי פה נאומים חוצבי להבות: נצרים תישאר. אני מכיר כאלה שאומרים: מחר אני מתייצב לגור אתכם. מאה אחוז. אני נשאר שם. מה אתה רוצה? הגבול מתקרב אלי, הסכנות מתקרבות אלי. אני לא מאלה שאומרים: טובות ההנאה של השלום יהיו באזור אחד והקשיים של השלום יהיו חלקם של אחרים.

עם גנדי אין לי ויכוח. יש לו עמדה, צריך לעשות טרנספור, הכול ברור לו. כשמישהו אומר את זה, אומר. אני שמח שזה מיעוט קטן בעם. כשבאים אנשי הליכוד ואומרים: אסור לפנות, אסור להזיז – שיגידו שאם הם יחזרו לשלטון הם יכבשו את עזה. זו עמדה. אבל מי שלא אומר שהוא מתכוון לחזור לעזה, מי שלא אומר את זה, אין לו זכות בשום פנים ואופן לבוא ולומר לילדים בנצרים: אתם תישארו שם. תנסו רגע לחשוב איך חי ילד בנצרים, אותם ילדים שהוריהם החליטו שהם נשארים שם. משעה 17:00 הם בעוצר, לא תרבות, לא פעילות אחרת, שום דבר אחר שהוא שגרה לכל ילד ישראלי אחר.

אילו ידעתי שיש סיכוי שתקום שם התיישבות ותהיה שם פריחה – אולי זה שווה את הקורבן.

אני אומר לחברי מהימין, המאבק אינו מתרחש רק באזור שלנו. היום מתרחש מאבק, אולי מאבק כלל-עולמי של ציר פונדמנטליסטי ארוך שמתחיל באירן, ואולי עלול להיגמר באלג'יר ובמרוקו.

היו"ר י' עזרון:

חס ושלום, לא במרוקו. זה ייגמר באלג'יריה, וגם שם לא יזכו.

עמיר פרץ (העבודה):

לכן, כל מי שמתמודד עם בעיית ההקצנה האסלאמית צריך לזכור שמדובר פה במאבק, אולי במאבק כלל-עולמי, ואנחנו נמצאים בלב לבו של אותו מאבק.

עכשיו, תגידו לי אתם, שכל כך תוקפים את מי שמדבר בשמה של הממשלה, אתם אומרים: הנחות לערפאת, עושים לו הקלות, לא תובעים ממנו מספיק. אני אומר, ערפאת, במשך כל תקופת היותו יושב-ראש אש"ף, המדיניות שהוא נקט היתה מדיניות של התקפות על ישראל, בלי פשרות עם ישראל. כל אותן תקופות הוא היה מלך העם הפלשתיני מקצה לקצה. עכשיו מעמדו הולך ומתערער בקרב העם הפלשתיני. זה קרה מרגע שהוא חתם על הסכם אתנו. אני שואל אתכם: מה קרה לתושב

העזתי יום אחרי ההסכם? יש לו יותר עבודה? יש לו יותר שיכון? יש לו יותר בריאות? יש לו כולירה, זה יש לו.

מה חושב אותו ילד פלשתיני שאין לו היום לא חינוך, לא בריאות ולא שיכון? הוא הולך למסגד. יש לו זמן פנוי בשפע. במסגד, במסגד הם מבליים את הזמן הפנוי, ואנחנו באים וממשיכים להחליש אותה רשות פלשתינית שאתה חתמנו על הסכם, שהם הפרטנרים היחידים שלנו שאתם יש סיכוי להגיע לאיזה הסדר.

אני אומר לחברי הכנסת, מי שלא מציע להפר את ההסכם עם הפלשתינים, מי שלא מציע לכבוש את עזה, שלא יבוא ויטיף כאן למישהו. לא לבוא ולהשמיע פה נאומי הסתה ואחר כך לומר: אנחנו חייבים להגיע לאיזה הסדר של שלום. כל אחד מהיושבים כאן יודע שלא היה כאן שום הסדר באזור הזה, לא היה הסדר עם ירדן, שרוב חברי הכנסת תמכו בו, ואילו חבר הכנסת גנדי רוצה לזרוק את כולם.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא שמעת ממני אף פעם את המושג "לזרוק", ולא שמעת ממני את המלה "לגרש".

עמיר פרץ (העבודה):

כך הבנתי.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה שלמדתי, למדתי בבית-הספר שלך.

עמיר פרץ (העבודה):

בית-ספר לא טוב. שמע, בית-הספר שלי שינה הרבה מאוד ספרי לימוד, מה לעשות. אני שמח. בית-הספר שלי הוא זה שהקים את רוב ההתיישבות ביהודה ובשומרון. אז מה, היה בית-ספר כזה. בית-הספר הזה החליף כמה ספרי לימוד. ואני שמח שאנחנו נמצאים עכשיו בספר הלימוד שנקרא מזרח תיכון של שלום.

רחבעם זאבי (מולדת):

תגיד לעם שמה שאתם אומרים לא שווה, תגיד לעם שמה שאתם אומרים מתהפך למחרת. תגיד את זה לעם.

עמיר פרץ (העבודה):

אני אומר לעם דבר אחד, אני אומר כרגע מה שאני מאמין, שזה לטובת עם ישראל. אם יסתבר לי מחר שמה שאמרתי היום הוא דבר מוטעה ועלול לפגוע בעם ישראל – יהיה לי מספיק אומץ להתייצב שוב מול העם ולהגיד: טעיתי. לטובת העם ולטובת עתיד הילדים ולטובת עתיד מדינת ישראל דרוש אומץ כדי לעשות שינוי גם במחשבה. מי שיישאר נעול רק במה שהוא האמין כל השנים וזאת התורה הפוליטית היחידה שיש שלו – עלול להוביל אותנו לאסון.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת עמיר פרץ.

חבר הכנסת אברהם ורדיגר, בבקשה, הצעה לסדר-היום מס' 5308. אחריו – אחרון הדוברים בנושא הזה, חבר הכנסת רחבעם זאבי. אחר כך אדוני סגן שר הביטחון יתייחס.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עוד לא חלף חודש מהרצח המתועב ברחוב דיזנגוף, שבו קיפחו חייהם 23 יהודים, השם ייקום דמם, על-ידי פלשתיני מתאבד, והנה שוב פיגוע רצחני, והפעם באזור נצרים, ובו נקטפו חייהם של שלושה קצינים צעירים ומבטיחים, יחזקאל ספיר, יותם רהט ואלעד דרור, השם ייקום דמם. תנחומים למשפחותיהם. הם נפלו על משמרתם במאבק נגד הטרור הפלשתיני, במאבק עם רוצחי יהודים, צמאי דם יהודי, אשר שורצים ברצועת-עזה, ביהודה ובשומרון. אבל גם גבולות מה שנקרא "הקו הירוק" אינם סגורים בפניהם, וגם לכאן הם חוזרים במטרה להרוג יהודים.

הטרוריסטים המתועבים האלה, רוצחי אדם ואנשי דמים, ממשיכים בפעילותם הרצחנית המתמשכת, והממשלה, גם אם נשמעות תגובות חריפות ביותר מפי ראש הממשלה ושרי הממשלה כלפי הטרור הערבי וכלפי ערפאת, הפגר הפוליטי הפלשתיני וחבר מרעיו, האחראים כביכול לביטחון ולסדר ברצועה, אין התגובות והאיומים שלנו עושים עליהם רושם כלשהו. גם הטלת סגר והסרתו אחרי ימים מספר, לרצות את ערפאת "הנעלב" ולהצילו ממפולת שלטונו, אין זה משפיע מאומה על הרוצחים.

וממשלת ישראל ניצבת אין-אונים, בלי שמצאה את התרופה היעילה להפסקת הטרור, וזה מובן.

הטרוריסטים הפלשתינים הכניסו למערכה את המתאבדים, אם זה בנחלת-שבעה בירושלים, אם זה ברחוב דיזנגוף, אם זה בנצרים שברצועת-עזה.

ומי שהמציא את הפטנט של הענשת הקורבן, היהודי, מתיישיבי נצרים, לטרנספר אותם למקום אחר – זה לא מובן לי. כי אם ניתן להגיע לרחוב דיזנגוף – לשם מה לעקור את נצרים?

"הג'יהאד האסלאמי", ה"חמאס", ארגוני הטרור האחרים, מטרתם היחידה היא להרחיק את היהודים מגבולות ארץ-ישראל, ואין הם מסתירים את מטרתם זו, וזה גם מעוגן באמנה הפלשתינית אשר עדיין לא בוטלה, אף שזה תנאי בהסכם אוסלו; הסעיף שעניינו השמדת ישראל כמטרה – עדיין בתוקף.

על כן, מי שמבקש להבדיל בין ארגון טרור אחד למשנהו ולשייך את הפעולות הרצחניות לארגונים קיצוניים – טועה ומטעה. כולם מבקשים את נפשנו.

רק היום נמסרו ב"קול ישראל" דבריו של מפקד משטרת "פתח" ביריחו לשוטרים המגויסים, בהם גם רוצחים שדם יהודים ודם אחיהם הערבים על ידיהם, שאמר בטקס: "המטרה היא לא יריחו אלא ירושלים, חיפה ובית-שאן".

גם ערפאת, במסגרת חגיגות יום העצמאות הפלשתיני אמר רק שלשום, כי "ירושלים היא בירתה של המדינה הפלשתינית, שם נחוג את יום העצמאות שלנו בשנה הבאה ונמשיך לחגוג על אדמות פלשתיניות שישוחררו מהאויב הציוני". ואנחנו מקבלים את זה כמובן מאליו.

בישיבת הממשלה ביום ראשון, בדיון על הרצח בנצרים נמסר, שמספר ניכר של שרים התבטאו בזכות עקירת התנחלויות, והיה זה דווקא מר יצחק רבין, ראש הממשלה, אשר אמר: "לא רצינו ואין אנו רוצים להגיע לעקירת יישובים במסגרת הסכם הביניים". וגם אתמול בביקורו ברצועה ובאזור נצרים הרגיע ראש הממשלה את התושבים היהודים, כי אין בכוננת הממשלה לשנות ממדיניותה בשלב זה, וכי הוא מתנגד בתוקף לעקירת יישובים יהודיים ממקומם. ולעומתו שר החוץ, סגנו, בלהיטותו ובתמיכתו הבלתי מסויגת בהסכם אוסלו, בערפאת וחבר מרעיו, בפגר הפוליטי הזה ערפאת, אשר בסופו של דבר יתגלה ככלי ריק, ממשיך לדבוק בתיאוריה של עקירת יישובים, והכול כדי לרצות את ערפאת, ובכך הוא רואה את הדרך להצלתו של ערפאת.

קשה להבין, חברי הכנסת, איך האחראים למדיניות הביטחון שלנו לא נוקטים דרכים, שיטות וסנקציות המתבקשות עקב המצב הנורא שאליו נקלענו ומסתפקים בתגובות ולו חריפות, הכרזות, איומים בהפסקת המשך השיחות על העברת סמכויות לרוצחים בשאר חלקי ארץ-ישראל, שיטות שכידוע אין להן שום תועלת, והעיקר, הציבור הישראלי העייף אינו מוכן לקבלן. הוא לא מאמין יותר. גם הרוצחים מודעים לכך. האיומים אינם מזיזים אותם, הם מתעלמים מכל האזהרות שלנו, ובוודאי מ"הזרוע הקשה" של המשטרה הפלשתינית, כי הם מכירים את ערפאת והם יודעים כי כל "ההוראות" שלו לעוצרם, להעמידם למשפט וכדומה הן העמדת פנים. ערפאת אינו יכול ואינו רוצה בעימות עמם ואינו יכול למגר את הטרור האש"פי, או ה"חמאסי" הפלשתיני, כי לא אנשיו השולטים ברחוב הפלשתיני אלא הארגונים הקיצוניים אשר רוצים גם את ראשו.

ואנו שואלים, רבותי – ואתה מייצג כאן את הממשלה, אדוני סגן שר הביטחון – האם אתם עדיין מאמינים שבמדיניות היד הרפה והסלחנית כלפי ערפאת ישתנה המצב לטובה? הלוא ברור לכל בר-בירב, שהמדיניות הננקטת עד כה אך מחזקת את ידיהם של אנשי הדמים, כאשר במקום לרדוף אחריהם, להכותם ולחסלם, בלי להתחשב במחסומי הגבול, לשם כבר אין דריסת רגל לחיילינו, אנו סומכים על המשטרה הפלשתינית – אשר רבים משוטריה בעצמם רצחו והרגו גם את אחיהם – אשר כביכול עושה את המלאכה, למראית עין.

האם מותר לנו להתחשב ולהמשיך במדיניות ה"שלום" המדומה אך ורק כדי לא לפגוע ברקמה העדינה של הסכם אוסלו ההולך ומתפורר, כאשר המחיר שאנו משלמים הוא כה יקר – מחיר דמים כה יקר, והקורבנות נופלים על מזבח ה"שלום". האם אין לממשלת ישראל בכל זאת איזה קו אדום כלפי ההכרזות המסוכנות והמסיתות, הנאמרות על-ידי אלה אשר עמם עושים כביכול את השלום, ובינתיים מוסרים להם סמכויות לקראת מסירת חלקי ארץ-ישראל?

חיים דיין (צומת):

מילא סמכויות, אבל נשק.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אנא מכם, רבותי, עצרו את התהליך, תהליך אשר אין לו סיכוי – כולנו שואפים לשלום, לשלום אמת, אבל באילו תנאים? – כי השלום שאליו אנו חותרים איננו בר-ביצוע כרגע והאיש אשר בו בחרתם אינו הבעלים הבלעדי, אינו שולט ברחוב הערבי ואיננו מסוגל בשום צורה לקיים את הבטחותיו אשר נחתמו בהסכם אוסלו.

ואני מסיים, אדוני היושב-ראש, לבי לבי לראש הממשלה ושר החוץ אשר יצטרכו לעמוד בצוותא עם יאסר ערפאת בשטוקהולם בעת קבלת פרס נובל – על השלום. על איזה שלום מקבלים פרס נובל? שיקבלו, שיהיה להם לבריאות. אבל לעמוד עם ערפאת בקבלת פרס נובל – שלום אשר אין לו, לצערי, סיכוי – עם האיש שממשיך לייצג את הטרור הפלשתיני?

היו"ר י' עזרון:

תודה לאדוני חבר הכנסת.

אחרון הדוברים – הצעה לסדר-היום מס' 5314 של חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה, חבר הכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, ראש הממשלה ביקר אתמול בצומת-נצרים, אולי כדי להתרשם ממקום התקרית, ואולי כדי להכריז הכרזות מדיניות. מעל המוצב, שם, בצומת-נצרים, התנופף דגל ישראל כשהוא קרוע כדי מחצית. ואם הדגל מסמל את המדינה – הוא סימל מדינה קרועה, חצויה ומרוסקת, המתנופפת לכל רוח. דגל קרוע צריך להחליף אפילו ביום שראש הממשלה אינו מבקר בו, אבל הדגל הקרוע מסמל את הצבא הקרוע של המדינה הקרועה.

רבין אמר שם שלא נוריד את נצרים בשלב הזה. לו היה אומר "לא נוריד את נצרים" ולא מוסיף על כך את הסיפא האומלל "בשלב הזה", היה זוכה למלוא האהדה והתמיכה של רוב העם, שזוכר כי את

נצרים העלתה ממשלת העבודה בראשות גולדה מאיר, זכרה לברכה. אומנם אמירה כזאת היתה נתנת מקום ל"חתירה בלתי נלאית" תחתיו מצד שותפיו לממשלה. אומנם שר החוץ שלו לא היה מקבל זאת, אומנם מרצ היתה פועלת במרץ להמשך פירוקו של המפעל הציוני, אומנם הגוש החוסם האש"פיסטי וה"חמאסי" בכנסת היה חושף את שינוי באיומים. אבל רבין היה מכפר בכך קמעא על חטאיו במירוצו להתאבדות הלאומית.

אלא שלא לכך מתכוון ראש הממשלה, שגם לו – כמו לחברו החדש מעזה – יש "תורת שלבים" משלו. תורת השלבים של רבין תפורה בחוטים גמישים בין רמת-הגולן לבין יש"ע, בין אסד ובין ערפאת. ורבין חושב שהוא מתמרן אותם, אבל בסופו של דבר מוצא את עצמו מתמרן ונסוג ומוותר.

ובאותו זמן, ממש אתמול, באותו זמן שרבין אמר את מה שאמר בצומת-נצרים – אמר ערפאת, חברו החדש של רבין, באיצטדיון ירמוך בעזה: השגנו את השלב הראשון, בתורת השלבים המוכרת לנו, אך נמשיך לצעוד עד שנניף את דגל פלשתינ מעל ירושלים, ונקים רשות פלשתינית בכל חלק שישוחרר מהאויב הציוני. הוא חתם ברית, הוא חתם הסכם שלום עם רבין, אבל הוא עדיין קורא לנו "האויב הציוני". זהו השותף שלכם. כך הוא אמר. אבל בירושלים לא שמעו את זה.

כך הוא אמר, ושחרר עוד אתמול, לכבוד יום העצמאות שלהם, שלושה אנשי "חמאס" שנעצרו בעקבות חטיפתו ורציחתו של נחשון וקסמן, השם ייקום דמו. ואתם עדיין עושים אתם עסקים.

כך היה אתמול במערב ארץ-ישראל המערבית, ברצועת-עזה. ואילו בפינה אחרת, במזרח הארץ, במגרש הכדורגל של יריחו, הסתיים קורס מנגנון הביטחון של ארגון המחבלים "פתח" במסווה של הרשות הפלשתינית. ושם, בלי כל מסווה ובלי פחד ובלי בושה שרו שירי הלל לסדאם חוסיין, הקצב מבגדאד ששלח טילי מוות לערינו, שביקש את נפשנו. הוא היה המושא לשירי הלל של השותפים שלכם. ומפקד הקורס, המחבל אבו-פאהד, אמר בנוכחות המחבל הבכיר ג'יבריל רג'וב: "עלינו להמשיך את המאבק המזוין והאחיזה הפלשתינית בכל אדמת פלשתינ – בירושלים, בחיפה ובבית-שאן".

אבו-פאהד אמר זאת בגלוי אל נוכח נכבדי העיר יריחו והתקשורת ובוגרי הקורס, שבהם לא פחות מעשרה מבוקשים על רצח של משתפי פעולה, והם עומדים להתפזר ברחבי הגדה המערבית, ואולי כבר היום הם מצויים במקומות שונים בגדה המערבית.

משה פלד (צומת):

בירושלים.

רחבעם זאבי (מולדת):

את זה אמר, אגב, רג'וב. כאשר הוא אמר שהוא עומד לפזר אותם בערי הגדה, השיבו לו שהם מבוקשים, ועל כך הוא השיב: כל ה"פתח" היו מבוקשים. והוא צודק, כל ה"פתח" היו מבוקשים. אבל

הם היו צריכים להישאר להיות מבוקשים. אלא שהממשלה ה"מומרצת" וה"מחודשת" הלבשה אותם במדי שוטרים, ומעתה הם ירצחו אותנו על תקן שוטרים ואנשי ביטחון.

מדינה ריבונית שמכבדת את עצמה ודואגת לביטחון תושביה, ונושאת באחריות לחייהם של משתפי פעולה אתה, היתה תובעת מייד את הסגרתם של המבוקשים האלה ומעמידה אותם לדין, ואם ערפאת היה מסרב – היתה אותה ממשלה צריכה להיכנס בכוח ליריחו ולעשות זאת בכוחנו שלנו.

אלא שהממשלה הזאת לא תעשה זאת, כי היא מתנודדת בשיכרות מהפרסים ומהטקסים. היא עסוקה בשחרורם של עוד ועוד מחבלים ובמרדף אחרי יהודים. היא מתכננת מסירתם של מחוזות נוספים ביהודה ובשומרון לשליטתו של ערפאת, שכבר נכשל בשליטה ובממשל על "עזה ויריחו תחילה". היות שהוא נכשל בשני מחוזות, לפי החוק ההוטנטוטי הנקוט בישראל, ייתנו לו עוד שניים-שלושה מחוזות, שבהם יחזרו המחוזות של צומת-נצרים.

קורה כעת בדיוק מה שהזהרנו מפניו: אש"ף לא השתנה, וה"שוטרים" הפלשתינים אינם שוטרים, והטרור נמשך, ויש לנו יותר קורבנות טרור מאשר היו לנו בתקופות קודמות מקבילות, ואין הבדל בין אש"ף ל"חמאס". אין הבדל. אין הבדל. אין הבדל.

היו"ר י' עזרן:

אתה אפילו לא אומר "להבדיל".

רחבעם זאבי (מולדת):

לא.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה לא קל ולא פשוט להילחם במחבלים-מתאבדים, אבל זה אפשרי. זה היה צפוי כאשר החזירו, החזרתם את המגורשים מלבנון, שבה הם למדו, שם במעבר זומרייה, מאנשי ה"חיזבאללה" את השיטה הזאת, של התאבדות. הם התאבדו גם קודם, קצת, אבל עוד מעט ישיב לי סגן שר הביטחון ויביא סיפור מפה, סיפור משם. אני מכיר את כל תולדות הטרור בארץ-ישראל, בעל-פה, מ-1882. את ההתאבדות הזו הם למדו במעבר זומרייה.

היו"ר י' עזרן:

מה זה 1882? מה התאריך הזה?

רחבעם זאבי (מולדת):

ב-1882 התחילה ההתיישבות הציונית.

היו"ר י' עזרן:

תרמ"ב. "אמרתי: אעלה בתמר".

רחבעם זאבי (מולדת):

עליית תרמ"ב. נכון.

היו"ר י' עזרן:

התחילה עלייה בתמר, ראשי תבות תרמ"ב.

רחבעם זאבי (מולדת):

מדוע לא יגורשו כל בני המשפחה של המחבל-המתאבד הישארם חאמד, 200 ואפילו 300 איש? אתם חוששים מביקורת בעולם, והרי הם בעולם לא נהגו אחרת כאשר זה נגע לעצמם. מדוע לא נפציץ או נפגיז עצרות של ה"חמאס" או "הג'יהאד האסלאמי"? מדוע לא נתבע מערפאת את הסגרת אנשי "הג'יהאד האסלאמי", תוך הגבלה של זמן? אנחנו נמצאים במלחמה, ובמלחמה תקפים חוקים של מלחמה.

ממשלת התבוסה שלנו אינה מודה שאנחנו במלחמה. 100 חללים מישראל מאז לחיצת היד הטמאה אין די בהם כדי להבין שאנחנו במלחמה. יריות במרכז ירושלים ואוטובוס מתפוצץ בלב תל-אביב אינם סימנים של מלחמה בשבילה, ואל תבלבלו לה את המוח במסדר החללים ואל "תרקדו על הדם", כלשונם, ובלבד שנגיע למחזה הבלהות של יצחק חבוק עם יאסר חבוק עם שמעון מקבלים את הפרס הנכסף. נכון שבהוליווד אין מלחמה, אבל בארץ-ישראל היא עדיין לא נגמרה.

ולכן מנעו מאתנו תשעה חודשים לבוא ולהתפלל במערת-המכפלה, כי בנו שם שניים-וחצי שערים והתקינו עשר מצלמות טלוויזיה. אבל הספיקו לקיים שני טקסים מרהיבים בערבה ולפתוח שני מעברי גבול לירדן, ולהביא את המלך חוסיין לחתום שלום על חורבות העיירה הערבית בצמח, שתושביה הערבים גורשו. אבל גידור רצועת-עזה לא הושלם, ו-24,000 כלי רכב נגנבו בשנת 1994 והובאו לשחיטה אצלם או לשימושה של ה"משטרה" הפלשתינית.

על-פי ההסכם עם אש"ף, שנעשה במסתורין ובלי בקרה ויש בו חורים רבים, האחריות לביטחון היישובים היא בסמכות ישראלית, ודרך קרני-נצרים, לרבות הצדדים הסמוכים שביטחון התנועה תלוי בהם, הם ברשות ישראל, ובידיה כל האחריות והכוחות הנחוצים על מנת לנהל פעילות ביטחונית עצמאית, לרבות סיורים עצמאיים.

בל ייחשב לי הדבר ליוהרה, אבל עם הגדרה חתומה כזאת, הייתי נותן ביטחון אחר, ביטחון טוב, לתנועה הישראלית בציר הזה. אינני מאשים, חלילה, את צה"ל, כי הוא נתון בסד ובתכתיבים של הדרג המדיני הכופת אותו ומסרס אותו.

ואנחנו שואלים בתמיהה ובצער: האם זוהי ממשלה מטומטמת? האם היא איבדה כיוון ודרך?

משה פלד (צומת):

כן.

רחבעם זאבי (מולדת):

האם איננה מאמינה עוד ברעיון הציוני?

משה פלד (צומת):

כן.

רחבעם זאבי (מולדת):

האם היא התאכזבה מהציונות?

משה פלד (צומת):

ן.

רחבעם זאבי (מולדת):

האם היא איננה רואה את הנפילה הגדולה, את מבצע ההתחסלות שהיא מנהיגה?

משה פלד (צומת):

ן.

רחבעם זאבי (מולדת):

עוצו עצה ותופר. השם עוז לעמו ייתן, השם יברך את עמו בשלום.

היז"ר י' עזרן:

תודה, אדוני, על הפסוק הנפלא שכולם מסכימים עליו. כבוד סגן שר הביטחון יעלה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דבר אחד שחוזר ומפריע לי כאיש צבא לשעבר בכל הדיונים האלה – ואני מסתכן בכך שיאמרו: יפה נפש, רוצה למצוא חן בעיני כולם, אבל מה לעשות, אני גדלתי בצבא והצבא משרת את המדינה, בלי פראזות. זאת אומרת, הצבא משרת את המדינה. אני מודה שכל שבוע מפריע לי מחדש הקשר שקושרים בין האירועים הביטחוניים השוטפים של הטרור ובין הוויכוח הכללי על מדיניות הממשלה. מפני שאם חבר הכנסת זאבי מכיר את תולדות הטרור מ-1882, ואני סמוך ובטוח שהוא אומנם יודע על מה הוא מדבר, ברור שהיה לנו טרור כל השנים. ובצדק אמרת שאני אחזור על זה, כי זו האמת שאי-אפשר לברוח ממנה.

לכן אני גם לא מקבל, כמובן, את הטיעון שיש קשר ישיר בין הרצח של שלושת הקצינים שלנו ובין נצרים. יגידו לי: אתה רוצה למצוא חן בעיני הימין ובעיני השמאל. לא. פשוט חיבור לא נכון. הוא לא נכון מבחינה היסטורית, הוא לא נכון מבחינה מעשית, ואם הניתוח לא נכון, אחר כך קשה גם לתת את התשובה הנכונה.

אני זוכר את הוויכוחים שהיו אחרי מלחמת יום הכיפורים עם הרבה אנשים, שטענו: בשביל מה היה צריך את כל ההוצאות על רמת-הגולן? כמה אנשים חיים שם בכלל? ואני אמרתי: אתם עוד תזכרו היטב, תבלעו את מה שאתם אומרים, כי כאשר יתחילו טילים ליפול על תל-אביב ונתחיל לספור כמה כסף צריך להשקיע בתל-אביב, מה תגידו? – –

אסתר סלמוביץ (יעוד):

ומה אתם אומרים עכשיו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

-- תברחו מתל-אביב?

כושר העמידה של המדינה אינו תלוי באירוע כזה או אחר. ודאי שאני לא מקבל את החיבור של מקרי רצח כאלה או אחרים לניתוח כואב של מדיניות שיש עליה ויכוח. אף אחד לא יכול להוכיח שהוא התגבר באופן עקבי. כן, חבר הכנסת ורדיגר, אף אחד. יש כאלה שיכולים לומר: בתקופתי, בתקופה מסוימת, היה כך וכך. יכול להיות. אבל כעובדה פוליטית, צבאית, הטרור מלווה אותנו מאז באו היהודים הראשונים לחיות בארץ כציונים, במסגרת פוליטית משלהם, ועל זה יורים בנו גם היום, לא כשאנחנו יושבים פה ולא מפני שאנחנו יושבים שם.

לכן, שאלת השאלות: האם אפשר או אי-אפשר להגיע, למרות 100 שנות טרור, לדו-קיום בלי טרור? זאת השאלה. יכול להיות שלא. מה רע לנסות?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא ניסינו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

איפה ניסינו?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא ניסינו? 110 שנות ציונות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ניסינו, בזה אתה צודק, 100 שנים בשתי דרכים: הדרך האחת, שהיא התשובה הציונית, היתה שלמרות הטרור באים ומתיישבים ומתחזקים ובונים וכדומה. זו היתה התשובה המרכזית: לא

להירתע מהטרור, הוא לא יטיל פחד עלינו, ולא להטיל האשמה אישית זה על זה אלא להמשיך ולבנות. על זה אין ויכוח. והיתה דרך שנייה – הדרך הצבאית. הדרך הצבאית, אף לא באחת משיטותיה, לא השיגה הפסקה של מאה אחוז בפעולות טרור, אפילו הרבה פחות מזה.

רחבעם זאבי (מולדת):

במקומות שאין ערבים אין טרור. היפרדות העמים, זה המתכון הבטוח לריסון הטרור. עיין קפריסין, עיין יוגוסלביה.

היו"ר י' עזרון:

יוגוסלביה – זה לא מוצלח.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת זאבי, האמן לי שאני יודע את זה, אבל זה דיון פוליטי, זה לא חלק ממלחמה בטרור.

יכול להיות שאתה אומר: אין שום סיכוי לדו-קיום, תפסיקו לבלבל את הראש, והפתרון היחיד הוא זה שאני מציג. אני לא בטוח שזה פתרון. לא רק שאני דוחה אותו מכל מיני בחינות אחרות, הוא גם לא מעשי. אבל אני מבין שאתה מאמין בו.

רחבעם זאבי (מולדת):

כשיעשו את זה לנו זה יהיה מעשי מאוד.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בזה אתה צודק. אני מקווה שלא יעשו לנו.

רחבעם זאבי (מולדת):

אם נמשיך כך, יעשו לנו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אבל זה שעלולים לעשות, בזה אני מסכים אתך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו נעשה את זה לעצמנו, חלקים מאתנו.

משה פלד (צומת):

רן כהן ופרס.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מקווה שלא.

משה פלד (צומת):

רן כהן ופרס.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ולכן השאלה היא: האם עד כדי כך איננו מסוגלים לבטוח בעצמנו, שלא ננסה את תהליך השלום?

באמת כבר לא נעים לי, כל כך הרבה פעמים אנחנו חוזרים על המנגינות האלה: יש לנו שלום עם מצרים. לא שלום אידיאלי, שלום. בכל אופן, לא האמנו שהוא יגיע – הגיע. יש לנו שלום עם ירדן. מי שהאמין יותר, מי שהאמין פחות, יש שלום עם ירדן. האם יש אפשרות שהתהליך הזה יימשך בחיוב? יש בתוכנו כאלה שחושבים שלא, שבסופו של דבר לא ייתכן דו-קיום בינינו לבין שכנינו. זה יהיה נכון לגבי הסורים, זה יהיה נכון לגבי הלבנונים, זה יהיה נכון לגבי הפלשתינים. אנחנו לא מבטיחים שום דבר פרט לניסיון אמיתי להשיג שלום, שאותו לא השגנו ב-100 שנות מלחמות וטרור. ואנחנו מעריכים שהמצב הבין-לאומי, ובעיקר עוצמתה של מדינת ישראל, גם מאפשרים וגם מצדיקים לנסות את השלום.

אני יכול לומר לכם: אני יושב בחלק מהשיחות. לא תמיד נעים, לעתים קרובות לא נעים. זה לא פלא, הפערים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

סגן השר, עוד אתמול קרא לנו ערפאת "האויב הציוני". על איזה שלום אתה מדבר? אתמול, לא לפני שנה, לא לפני ספטמבר אשתקד. אתמול הוא קרא לנו "האויב הציוני".

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת זאבי, שלום עושים עם אויבים. מה אתה רוצה?

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל אתמול הוא קרא לנו "אויב".

היו"ר י' עזרן:

כדי לעשות אתנו שלום.

רחבעם זאבי (מולדת):

כביכול שלום.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מציע: תצא מתוך הנחה שאני יודע את כל ההכרזות.

רחבעם זאבי (מולדת):

ומה אתה עונה על זה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

בשביל זה אני פה עכשיו, תשמע בשקט.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מזכיר לך, כחבר אני מזכיר לך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני חוזר: לא אחת לא נוח לשבת ולשמוע, לא אחת לא נוח לשבת ולראות. זה גם לא פלא, הרגשות הם עמוקים והם חזקים בשני הצדדים, וצריך כוחות ברזל בשביל להתגבר על זה, מי שלא חי באיזו אמונה היפותטית שבאיזה הוקוס-פוקוס כזה או אחר הוא יכול להגיע לדו-קיום בשלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

העיתונים מלאים התנשקויות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אומר, שלמרות הקשיים שיש בתהליך הזה – – –

היו"ר י' עזרן:

זה פסוק מפורש.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ואני שומע את ההצהרות ויודע מזה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר י' עזרן:

לא, כתוב: "צדק ושלום נשקו".

סגן שר הביטחון מ' גור:

— — אני רואה מקרוב את התגובות, ואין לי שום ספק שהניסיון הזה מוצדק.

אני רוצה להוסיף רק עוד דבר אחד: מניסיון של עימותים דומים – אין זהים – בעולם, העימות נמשך ממש עד הרגע האחרון, כי כל צד רוצה להיות בטוח ולהבטיח לבוחריו או לתומכיו שהוא השיג את המירב. לכן אסור, כמו בתורה הצבאית, להיגרר אחרי כל הפרעה מהצד, אלא יש לך התוכנית, אתה מאמין בה ואתה הולך בעיניים פקוחות שמא אתה טועה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הם עושים כך, אנחנו לא עושים כך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

והעיניים הפקוחות קיימות. הפרעות מהצד כואבות וקשות מאוד, אבל כשם שגנרל צבאי נבחן בכוח העמידה ובכוח ההתמדה שלו ובדבקות שלו במשימה, זה נכון גם ברמה המדינית, ולא ייתכן שאנחנו ניכנע בגלל מעשים כאלה או אחרים לכיוון היסטורי שעליו אנחנו רוצים לתת תשובה. ואנחנו רוצים לתת תשובה של שלום וביטחון. אז יש כאב בדרך – היה כאב גם קודם – יש היסוסים ויש ספקות ויש עין פקוחה, אבל יש בהחלט ביטחון שיש כל ההצדקה לתת לניסיון הזה את מלוא הסיכוי להצליח, וזה מה שאנחנו מנסים לעשות.

אני מציע שתסתפקו בתשובה, ואני אומר מה שאמרתי בשבוע שעבר: זה ירד לוועדת החוץ והביטחון, ועד שזה יגיע שם לדין, כבר נדון בדברים כאלה מחדש.

היו"ר י' עזרן:

אני אשאל את המציעים.

חבר הכנסת שאול יהלום מסכים להעביר לוועדה?

שאול יהלום (מפד"ל):

לא, אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת חיים דיין?

חיים דיין (צומת):

מליאה.

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת אסתר סלמוביץ?

אסתר סלמוביץ (יעוד):

מליאה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיכאל איתן?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן"ל.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רן כהן?

רן כהן (מרצ):

אני מסתפק בתשובת סגן השר.

היו"ר י' עזרן:

הכוונה לוועדה?

רו כהן (מרצ):

לא, סגן השר הציע להסתפק בתשובתו, ואם לא מוכנים לכך כי אז הנושא יעבור לוועדה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, לא נמצאת.

חבר הכנסת עמיר פרץ?

עמיר פרץ (העבודה):

מכיוון שכולם רוצים דיון במליאה, אני לא אשאיר אותם לבד.

סגן שר הביטחון מ' גור:

שיהיה דיון במליאה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, מכיוון שגם סגן שר הביטחון מסכים לדיון החשוב הזה במליאה – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מבקש להסיר.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, כבודו רשום פה.

חבר הכנסת משה פלד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עמיר פרץ. בבקשה.

משה פלד (צומת):

אני לא הראשון.

היו"ר י' עזרן:

זה מה שכתוב אצלי. חבר הכנסת בא-גד, איננו נמצא. לכן, חבר הכנסת משה פלד, אחריו – חבר הכנסת דב שילנסקי, ואחריו – חבר הכנסת רפאל איתן.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עמיר פרץ.

אני מקבל כמעט מלה במלה את דברי הפתיחה של מוטה ואת קביעותיו – – –

היו"ר י' עזרן:

סגן שר הביטחון.

משה פלד (צומת):

סליחה, צודק. סגן שר הביטחון, חבר הכנסת ומפקדי לשעבר מוטה גור, ואת קביעותיו שאין קשר בין עמידתה של נצרים לבין הפיגוע הרצחני בצומת.

שנית, מאז תחילתה של הציונות התשובה על הטרור היתה חיזוק ההתיישבות הקיימת והקמת יישובים חדשים בכל רחבי ארץ-ישראל – דברי סגן שר הביטחון.

לכן אני קובע בפעם האלף – – –

היו"ר י' עזרן:

הסר מעולי מוטה. יש פסוק כזה, ואתה מאריך.

משה פלד (צומת):

לכן אני קובע בפעם האלף: חברי הכנסת עמיר פרץ, רן כהן ושמעון פרס שכחו מזמן מה זאת ציונות, מה זה עם ישראל ומה זה ביטחון וקיום למדינת ישראל. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אני מבקש מאלה המבקשים להסיר להסתפק בהסרה.

חבר הכנסת דב שילנסקי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום שנשפך דמם של שלושה קדושים בישראל, שלושה קצינים בצה"ל, שנפלו על משמרתם בצומת-נצרים, אמר ראש ממשלת ישראל, שיש התנחלויות שהן מכשול לשלום. הוא ציין את נצרים כהתנחלות מיותרת. זה חמור מאוד.

ההגינות מחייבת אותי לציין, כי הוא אמר זאת לפני האירוע האיום.

חמורה מזו היתה ההתבטאות של השרה שולמית אלוני, שאני שמעתי אותה בטלוויזיה, ראש תנועתו של חבר הכנסת רן כהן.

דיבורים כשל ראש הממשלה ושל שולמית אלוני מעודדים את הטרור, לאמור: נשפך דם יהודים, הם יפחדו ואז הם ייסוגו משטחי ארץ-ישראל.

זה החישוב ההגייוני, אבל יש הדבר המוסרי. הדם עדיין חם, אדמת המולדת טרם הספיקה לספוג את הדם החם הזה, המשפחות עדיין בהלם, וקמה שרה בישראל ואומרת: זה היה מיותר; תדעו לכם, אתם, בניכם נפלו לשווא.

איך קורה דבר כזה בישראל?

חבר הכנסת רן כהן, אתה חבר הקיבוץ הארצי, אתה חבר "השומר הצעיר", כך אני מבין. אני גדלתי בחוגים האלה. אני זוכר מה שלימדו אותי. הרי לפי זה גם דמו של טרומפלדור נשפך חינם. כי מה אמרו אז על טרומפלדור? חברת הכנסת סלמוביץ דיברה על כך, אבל היא יודעת מקריאה, ואני חייתי בסמוך לתקופה הזאת. אני יודע וזוכר איך היללנו, איך גדלנו על הסיפור של טרומפלדור וצ'זיק ודומיהם – – –

רן כהן (מרצ):

– – –

דב שילנסקי (הליכוד):

תן לי רק לגמור.

– – – איך החברים הסבירו מה היה אז המצב, איך אמרו להם לסגת והם לא נסוגו. הם עמדו על משמרתם וחינכו דור של נוער ציוני חם ונאמן.

רן כהן (מרצ):

אז למה המנהיג שלך, מנחם בגין, פינה את כל סיני?

דב שילנסקי (הליכוד):

מורי ורבותי, אנשי ה"שומר הצעיר", הרי אתם צריכים להתהפך בקבריכם לאחר ששמעתם את התלמיד שלכם רן כהן, שצריך לפחות להגיד: אני מתנתק מהעבר של מורי ורבותי.

רן כהן (מרצ):

למה מנחם בגין פינה את כל סיני?

משה פלד (צומת):

הוא לא היה ב"שומר הצעיר". אתה היית ב"שומר הצעיר".

רן כהן (מרצ):

עובדה שהוא שקל בהיגיון.

היו"ר י' עזרון:

רבותי, אתם רואים? אתם מנצלים את זה שאני שותק, אבל כמה אפשר לשתוק?

תודה לחבר הכנסת דב שילנסקי. בבקשה, חבר הכנסת רפאל איתן.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מסדר-היום.

חיים ברוק, כשנרצח בדרכו מתל-עמל למסילות ב-1936 – – –

משה פלד (צומת):

מבית-השיטה.

היו"ר י' עזרון:

מה זה משנה? הוא בגן-עדן העליון. תפסיק.

משה פלד (צומת):

זה משנה מאוד.

רפאל איתן (צומת):

למחרת הרצח היה בעיתון "דבר" – עיתון פועלי ארץ-ישראל – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

כבר לא, כבר מחקו.

רפאל איתן (צומת):

מחקו, אבל אז זה היה.

שאול יהלום (מפד"ל):

מחקו את זה, עכשיו מוחקים את "דבר".

רפאל איתן (צומת):

הופיע למחרת היום ציור של עץ גדוע וענף חדש צומח מהגזע.

איפה סגן שר הביטחון? איננו. אני לא רואה אותו.

היו"ר י' עזרן:

הוא ירד לכמה דקות. נתבקשתי להודיע שהוא ייעדר 10-15 דקות.

רפאל איתן (צומת):

בסדר, יש פרוטוקול.

התשובה על טרור היא כוח. לרדוף אותם בכל מקום ולהרוג אותם בכל מקום שימצאו אותם, בתנאי שיודעים שזה הם והם שייכים לאיזה ארגון טרור, בלי סמל של "חמאס", בלי כובע של "פתח" ובלי מכנסיים של "חיזבאללה".

לא נחזור לימי המנדט, כשאנחנו התלוננו בפני האנגלים: הרביצו לנו, אוי ואבוי, אמא בואי להציל אותנו. עכשיו עושים את זה לפלשתינים. אומרים להם: ירו עלינו לאורך הגדר, תצילו אותנו. בושח וחרפה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת איתן, בדרך כלל אתה מדבר טלגרפית.

רפאל איתן (צומת):

התשובה על טרור היא התיישבות בכל מקום, בכל גודל, כי הארץ הזאת שלנו וההתיישבות היא הביטוי.

כולנו מחזקים את ידי המתיישבים, החלוצים, הגיבורים, הציונים אשר במעשיהם ובכוח עמידתם מכפרים על מחדלי הממשלה וחוסר האונים של שריה.

ועכשיו כמה פסוקים.

היו"ר י' עזרן:

אנא ממך, אדוני, אי-אפשר ככה; זה לא יכול להיות נאום, חבר הכנסת איתן.

רפאל איתן (צומת):

"יש כלל אחד בטוח, שכן אותו ולמד: אל תזרוק דברים לרוח כשמועיל רק חוזק יד". תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

אם כן, רבותי, לפנינו הצעה להסיר והצעה לקיים דיון במליאה.

דב שילנסקי (הליכוד):

להצביע על כל הצעה בנפרד.

היו"ר י' עזרן:

על כל הצעה בנפרד?

רחבעם זאבי (מולדת):

על כולן יחד, ואני מציע להוציא את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, חבר הכנסת רן כהן, מה אתה מציע? מה הודעת למזכירות?

רן כהן (מרצ):

שיהיה דיון במליאה – – –

היו"ר י' עזרן:

אם כך, לפנינו שתי הצעות: להסיר או לדון במליאה. מי בעד? מי נגד? בעד זה במליאה, נגד זה להסיר. נא להצביע.

רפאל איתן (צומת):

למה לא להסיר?

היו"ר י' עזרן:

הרי אמרתי, בבקשה. אם אדוני רוצה להסיר, הצבעה בעד – זה דיון במליאה; נגד – זה להסיר.

הצבעה מס' 28

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 16

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, האם אפשר להוסיף את קולי?

היו"ר י' עזרן:

בהחלט. אך טוב לישראל. טוב בגימטריה 17, ולכן אני מוסיף את היד הטובה שלך.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

תודה.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, 17 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהנושא הזה יידון, בעזרת השם ובישועתו, כאן במליאה. תודה. ואלוהים ישמור וינצור את נצרים לעד ולעולמי עולמים, אמן.

רו כהן (מרצ):

בתנאי שזה יהיה בגוש-קטיף.

היו"ר י' עזרון:

אמרתי שישמור. אמרתי איפה? הרי גם אתה רוצה לשמור.

רן כהן (מרצ):

הרי אמרו שאני נגד הביטחון.

היו"ר י' עזרון:

חס ושלום. אף אחד עוד לא אמר שאתה נגד ביטחון ליהודים. אף אחד עוד לא העז ולא יעז לומר את זה, חלילה.

הצעות לסדר-היום

עתיד תע"ש וגורל עובדיה

היו"ר י' עזרון:

הנושא הבא, הצעות לסדר-היום מס' 5263, 5266, 5274, 5277, 5281, 5292 ו-5310: עתיד תע"ש וגורל עובדיה. ראשון הדוברים – חבר הכנסת דוד מנע, ואחריו – חבר הכנסת יגאל ביבי. אף שהיה פה שינוי סדרי בראשית, הבטחתי לחבר הכנסת מנע, והוא חיכה בסבלנות, ואני לא אשנה את זה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ביום חמישי האחרון הפגינו אלפי עובדים של התעשייה הצבאית מול משרד הביטחון בקריה בתל-אביב, הפגנה לא שקטה, הפגנה שבמהלכה נעצרו 29 עובדים.

צריך להבין את העובדים. מפעלי התעשייה הצבאית מנו כ-14,000 עובדים ב-36 מפעלים. כיום מעסיקה התעשייה הצבאית 5,000 עובדים. מ-14,000 עובדים הם ירדו ל-5,000 ב-16 מפעלים. מה עוד דורשים מהעובדים, אחרי שפיטרו כל כך הרבה אלפים מהם? ועד היום טרם הוגשה תוכנית הבראה לתעשייה הצבאית. הנהלת התעשייה הצבאית דחתה פעם נוספת את תוכנית הבראה, אף שהתחייבה להגישה לפני זמן רב.

ציינתי שפיטרו קרוב ל-9,000 עובדים. האם 5,000 הנותרים הם סוף פסוק? לא. כיום רוצים לפטר עוד 1,200 עובדים, וגם אז לא בטוח שהתעשייה הצבאית תגיע לאיזון תפעולי.

צר לי שההסתדרות אינה עומדת כחומה בצורה מאחורי העובדים. אין לקצץ בשכר העובדים. גם אין לקצץ בתנאי הפרישה של העובדים, העובדים עשרות שנים במפעלי התעשייה הצבאית.

ראש הממשלה ושר הביטחון אינו רוצה בתעשיות הביטחוניות. ציינתי כאן בעבר, מעל במה זו, שזה יהיה כמו אבני דומינו: התחיל בתעשייה האווירית, נמשך ברפא"ל, "ציקלון" והתעשייה הצבאית, מפעל אחרי מפעל. אלפי עובדים מפוטרים, ואין שום תוכנית הבראה ואין שום תוכנית להסב אותם לייצור אזרחי.

אני שואל אותך, אדוני ראש הממשלה, שמרחף עכשיו בארצות-הברית, ראש הממשלה שנסע הכי הרבה לחוץ-לארץ, מכל ראשי הממשלות עד היום; אתה שנמצא עכשיו באוויר, מדוע אתה רוצה לחסל את התעשיות הביטחוניות? מדוע אתה רוצה לפטר כל כך הרבה עובדים? זה סדר העדיפויות החדש שלך, אדוני ראש הממשלה, ראש ממשלת המחדל הזו, ממשלת הפיטורין הזו? מדוע אינכם מחפשים אלטרנטיבה במקום פיטורי עובדים? אתם מחפשים את הפתרונות הקלים – פיטורין ועוד פיטורין ועוד פיטורין ועוד קיצוץ ועוד קיצוץ.

בירושלים התעשייה הצבאית רוצה לסגור מפעל, אף שיש הזמנות מחברה אמריקנית, שאומרת: אך ורק במפעל הזה אנחנו מבקשים לייצר אותם מוצרים שלנו. אף שיש הזמנות, הם רוצים לחסל את המפעל הזה. מדוע? משום שהקרקע של המפעל הזה שווה הרבה כסף.

אין לחפש פתרונות קלים של פיטורי עובדים. אין לחפש פתרונות קלים של קיצוצי שכר לעובדים. אין לחפש פתרון קל בקיצוץ תנאי הפרישה והפנסיה לעובדים העובדים 20 ו-30 שנה במפעלי התעשייה הצבאית.

על הממשלה ליזום הסבה של קווי ייצור צבאיים לייצור מוצרים אזרחיים. הדבר הזה קיים בכל ארצות מערב-אירופה. כך עושים בארצות-הברית, כך עושים בקנדה. כשהתעשייה האווירית הקנדית נקלעה לקשיים, עברו לייצר מוצרים אזרחיים.

צריך לחפש שווקים נוספים, צריך להגביר את נושא השיווק בתעשיות הצבאיות, צריך להוציא אנשים

הי"ר י' עזרן:

יש להם טכנולוגיה אדירה.

דוד מנע (הליכוד):

נכון.

היו"ר י' עזרן:

אני מעיד על זה. כסגן שר האוצר ביקרתי שם.

דוד מנע (הליכוד):

יש להם טכנולוגיה אדירה, שבאמצעותה אפשר לעשות הסבה לייצור מוצרים אזרחיים.

צריך לחפש שווקים חדשים באפריקה ובאסיה, על מנת לייצא אותם מוצרים המיוצרים בתעשייה הצבאית. מדיניות המכירות האגרסיבית של התעשייה הצבאית בחוץ-לארץ הצליחה, ולכן יש להגביר את השיווק בחוץ-לארץ.

לכם, אנשי צה"ל ומערכת הביטחון, שמקצצים היום בהזמנות מהתעשייה הצבאית: אני מקווה שבעתיד, לכשתצטרכו נשק וחומרי נפץ, לא נצטרך להביא רכבת אווירית נוספת מאצרות-הברית, ואל תיקחו סיכונים מיותרים בקיצוץ דרסטי של ההזמנות מהתעשייה הצבאית או מהתעשייה האווירית.

אדוני היושב-ראש, האם ידוע לך כמה מוציאה הנהלת התעשייה הצבאית בשנה ליחסי ציבור? – 1.5 מיליון דולר. 1.5 מיליון דולר מוציאה הנהלת התעשייה הצבאית לפרסום וליחסי ציבור.

היו"ר י' עזרן:

לפרסום או לקידום מכירות?

דוד מנע (הליכוד):

לעצמה. לא לקידום מכירות, לא אנשי שיווק, לא פרסום מוצרים, אלא פרסום לעצמה.

היו"ר י' עזרן:

כי אדוני מבין ששיווק זה לגיטימי.

דוד מנע (הליכוד):

לא שיווק, פרסום ויחסי ציבור לעצמה. כל כך הרבה כספים, ולכן מפגינים עובדים, ואני רוצה לשבח את יושב-ראש האגף לאיגוד מקצועי על דבריו בהפגנה של העובדים, דברים שיצאו מהלב ונכנסו ללב.

גדעון שגיא (העבודה):

עמיר פרץ (העבודה):

דוד מנע (הליכוד):

אבל יש טענה כבדה מאוד מצד העובדים: ההסתדרות לא עומדת במידה מספקת מאחוריהם. מקצצים בשכרם, מקצצים בפנסיה שלהם, לא עומדים מאחוריהם במידה מספקת.

אני קורא לכנסת לקיים דיון דחוף בעתידה של התעשייה הצבאית, לקיים דיון דחוף בעתידה של התעשייה הביטחונית בישראל, משום שאותו דומינו ימשיך ויפגע בכל התעשיות, ויפוטרו עוד אלפי עובדים משום שאין תוכנית הבראה. על הכנסת לדון בדחיפות בנושא זה. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יגאל ביבי, ברשותך, אדוני יבוא – – –

דוד מנע (הליכוד):

חבר הכנסת עמיר פרץ רצה לשאול שאלה.

היו"ר י' עזרן:

לא, זאת לא שאלה. יש לו הצעה לסדר. בבקשה, בכבוד.

עמיר פרץ (העבודה):

רק משפט אחד.

הי"ר י' עזרן:

בבקשה, אדוני. אולי ייגש למיקרופון ונשמע.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מודה לחבר הכנסת מנע על זה שהוא מעלה את ההצעה לסדר-היום, מכיוון שכל דיון רק יחזק אותנו במאבק לטובת העובדים.

אני מבקש להודיע, שההסתדרות עומדת מאחורי העובדים ורואה בתוכנית הנוכחית לא קיצוץ בבשר החי – זה כבר חיתוך בביטחונה של מדינת ישראל ובביטחונם של העובדים. ולכן נעמיד כל מה שצריך לטובת העובדים.

הי"ר י' עזרן:

תודה, אדוני.

דוד מנע (הליכוד):

משפט אחרון, אדוני היושב-ראש.

ולכן על הכנסת כולה, על כל מפלגותיה וסיעותיה, לעמוד איתנה מאחורי העובדים.

הי"ר י' עזרן:

חן חן. בבקשה, חבר הכנסת יגאל ביבי, ואחריו – חבר הכנסת גדעון שגיא.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמעתי עכשיו את דבריו של יושב-ראש האיגוד המקצועי בהסתדרות, חבר הכנסת עמיר פרץ.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, איגודים דומני, לא?

יגאל ביבי (מפד"ל):

האיגודים?

עמיר פרץ (העבודה):

האיגוד, האגף לאיגוד מקצועי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

גם ראיתי אותו בהפגנה, כשהוא אמר שלא יהיה פה קיצוץ בנקניק, או משהו כזה. אתם חדשים, ואתה זורק כאן אתגר. בעוד כמה חודשים נראה אם לשטר הזה יש כיסוי.

מדברים על 1,200 עובדים שיפוטרו, מדברים על קיצוץ בשכר העובדים, עם ישראל שומע עכשיו את ההצהרה שלך, מצפה לראות את המאבק שלך, ואני מקווה שבאמת יהיה כיסוי לשיק, כי בזמן האחרון, לצערי – – –

עמיר פרץ (העבודה):

אני מבטיח להיאבק – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

להיאבק, אבל ברגע ששר האוצר יבוא לקראתכם בכמה דברים – אני פוחד. בכל אופן, במאמר שקראתי לפני כשבועיים בעיתון "הארץ", שמספר על המאבקים שלכם עם שר האוצר, איך אתם

מנהלים: שמור לי ואשמור לך, אתם תיתנו לי פחות תוספת יוקר לעובדים, אני אוריד פחות מס קופת-חולים, אני אוסיף פה מס ארגון – –

היו"ר י' עזרן:

חבל, אחרים מסכימים הרי עם דעותיך, בוא – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

– – והעסק הזה מסתדר. לכן אני מקווה, באמת שמחתי לשמוע אותך, ואני מקווה שזה יהיה באמת.

רבתי, כל פעם שאתם אומרים: תוכנית הבראה, זה מזכיר לי סעודת הבראה של אבל – – –

היו"ר י' עזרן:

on ושלום.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני רוצה לומר, שלגבי עובד שמפטרים אותו זה אבל. כל תוכנית הבראה פירושה אינו שהנהלות יעבדו יותר טוב, יביאו, יסבו קווי ייצור, יעלו יותר, ידרשו מהעובדים לעבוד יותר, תהיה יעילות, לא בזבז. תוכנית הבראה במדינת ישראל, בלקסיקון, ואני חושב שאם יכתבו את זה במילון: תוכנית הבראה – פיטורין. מ-14,000 ל-5,000.

אני בטוח שמחלקת המחקר שלכם בהסתדרות, אם תעשה מחקר, איפה נמצאים ה-9,000, תראה אותם בכל העולם. בכל העולם הם טובים לייצר, לעשות, לחדש, לעשות דולרים, כסף, פה הם לא מתאימים.

אנחנו מכשירים אנשים, יש לנו עובדים מיומנים, מקצועיים, טובים, ובמקום להסב קווי ייצור, במקום לייעל את המערכות – מפטרים, ואת מי מפטרים? אחד העובדים אמר לי, שרוב הפיטורין הם של אלה שעובדים, שעושים את הייצור, אלה שבונים. ההנהלות, המערכות, אנשי יחסי הציבור – אלה נשארים. אתם פוגעים קודם כול בעובד שמביא את הדולרים.

למה צריכים לפטר את העובדים, חבר הכנסת עמיר פרץ?

היו"ר י' עזרן:

זה נכון. זאת השאלה הכי חשובה שנשאלה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

למה? כי על כל שעת ייצור של העובד הפשוט הוא צריך לפרנס עוד עשרה אנשים שלא עובדים, הנהלות – כך אומרים לי העובדים – מנהלים, אנשי יחסי ציבור, פקידים, מנגנון מנופח, דבר שהוא ביחס הפוך לאלה שמייצרים.

אני חושב שכל מי שביקר במפעל בירושלים – ביקרנו במפעל, היו האמריקנים, הקניינים מהימיה, התלהבו מהמפעל. ראית שלמפעל יש הזמנות, ואני לא מבין את ההיגיון. למפעל יש הזמנות ייצור, הוא מחזיק את עצמו, ואומרים לו: תפטר. איפה? – בירושלים. יכול להיות שהחושים שלכם קצת קהו. ירושלים, שיש לנו היום מאבק על עתידה, כל מקום עבודה בירושלים חשוב – – –

היו"ר י' עזרן:

עם משפחה. כל מקום עבודה שמחזיק משפחה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

זאת עוד משפחה בעיר. לא רק משפחה אלא הילדים שלו, עשרות אנשים כל אחד. אז בירושלים אתם סוגרים? אני לא מבין אתכם, איך אתם מסוגלים.

הממשלה אומרת: מזרח תיכון חדש – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת ביבי, מהממשלה אין אף שר, במערך יש חבר הכנסת שגיא, שמחכה לתורו. אתה מסתכל על חבר הכנסת עמיר פרץ ואומר: אתם – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

ממשלת ההסתדרות.

יעקב שמאי (הליכוד):

הוא לא הממשלה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

ממשלת ההסתדרות. עד היום אני רואה את מראה הלהבות של הצמיגים ושל העובדים, ופתאום מופיע לי על מסך הטלוויזיה חבר הכנסת עמיר פרץ, שנופף בידיים ואמר: לא ניתן. התמונה הזאת שמורה בזיכרוני – – –

היו"ר י' עזרן:

אבל הוא הפסיד הצהרה חשובה כעת.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת ביבי, אתה יודע, כחבר הכנסת יש לך יותר אחריות לפיטורי העובדים, כמי שאחראי לממשלה, מאשר להסתדרות? תביא את זה בחשבון. לך, כחבר הכנסת, יש יותר אחריות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

איפה הימים שבהם ההסתדרות היתה הסתדרות, היתה חזקה, ידעה להגן על העובדים? איפה אתה, בן-אהרון?

עמיר פרץ (העבודה):

אנחנו נוכיח לך, חכה. תן צ'אנס.

יגאל ביבי (מפד"ל):

רבותי, אני רוצה לראות – – –

עמיר פרץ (העבודה):

עוד לא פיטרו שום עובד בזמננו.

יגאל ביבי (מפד"ל):

נראה, נראה, נחיה ונראה.

היו"ר י' עזרן:

הרי כתוב: ותעש הארץ לקבצים. הוא יתקבץ ויעשה קיבוצים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני לא מקבל התפרעות של עובדים. אני חושב שהעובדים צריכים לשבות, צריכים למחות, אבל צריך להבין אותם – – –

היו"ר י' עזרן:

שמעת, אדוני חבר הכנסת? כתוב: ותעש הארץ לקבצים, כך נאמר ביוסף. אז תע"ש זה או קיבוצים או תע"ש. כנראה צריך שהכול ילך ביחד.

יגאל ביבי (מפד"ל):

קבצים.

כשהעובדים מרגישים – – –

משה גפני (יהדות התורה):

– – – או כסף לתע"ש.

היו"ר י' עזרן:

אסור לי להתערב, אדוני. אל תערב אותי בכוח.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני חושב שבארץ שלנו יש, לצערנו, די הרבה הפגנות בתחומים שונים, והמשטרה מגלה איפוק בהרבה נושאים. אני כבר גומר. כלפי אנשים שאת מקור לחמם לוקחים מהם, המשטרה צריכה יותר סובלנות. לא נהייתי לראות שם את הסוסים ואת האלות ואת כל אלה. בכל אופן לוקחים את מקור פרנסתם של האנשים, את הלחם לילדים הם מפסידים. הייתי מצפה מהמשטרה שתגלה קצת יותר התאפקות, קצת יותר הבנה ביחס לעובדים.

דבר אחרון שאני רוצה לומר: רבותי, הממשלה הזאת קבעה סדרי עדיפויות, והיא אומרת שיש מזרח תיכון חדש. מזרח תיכון חדש אנחנו בונים כאשר אנחנו מייצרים, משווקים, מובילים בתחומים שונים. במזרח תיכון חדש אתם מפטרים עובדים, סוגרים את תע"ש? האם אתם חושבים שלא תהיינה עוד מלחמות? שכל העולם אוהב אותנו וייתן לנו תמיד נשק? קומץ קטן של עובדים נשאר, כדי שאם חס וחלילה תהיה מלחמה, והיא עלולה להיות, הם ייצרו פגזים – – –

היו"ר י' עזרן:

מכובדי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

– – – הם ייצרו נשק, הם ייתנו לנו את הביטחון?

היו"ר י' עזרן:

מכובדי חבר הכנסת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מקווה שכולנו נתפכח ולא נהרוס את המוסד הזה, הגדול, הטוב והיעיל, שהוכיח את עצמו, שהיה לנו ואני מקווה שימשיך להיות.

היו"ר י' עזרן:

לא אמרת שום מלה טובה על ייבוא עגבניות. לא נורא, פעם אחרת. תודה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

היושב-ראש נתן רעיון. יכלו להסב הרבה מפעלים למפעלי שימורים, ואז לא היתה בעיה של העודפים. יש עודף – עושים עגבניות. גם בתע"ש מוכנים לעשות עגבניות, אבל שייתנו להם משהו לעשות.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, אלה לא תהיינה תעשיות אלא עדבניות. או. קיי, בסדר.

קריאה:

עגבנייה מתועשת.

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אל תזלזלו בעגבנייה, היא עוד תפיל ותקים ממשלות.

יעקב שמאי (הליכוד):

אל תתפלא, אדוני היושב-ראש, שממשלה מבולבלת, שצד אחד שלה אומר – – – עגבניות, והשני נגד אזרחים שאוכלים עגבנייה – תחזיק מעמד.

היו"ר י' עזרן:

חבל, יש בה הרבה ויטמינים. חבל.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הנושא רציני מכדי לעשות פוליטיקה מהעניין, ועם כל החשיבות של העגבניות והאינפלציה, אנחנו עוסקים כאן בדיני נפשות.

מה שמתרחש בתעשייה הצבאית בימים אלה, אדוני היושב-ראש, הוא רעידת אדמה. ב-1986 עבדו בתעשייה הצבאית למעלה מ-14,000 איש. 2,000 פוטרו ב-1991. חבר הכנסת דוד מנע דיבר פה על ממשלות, וגם ניסה לעשות הון פוליטי מהנושא הזה. זה, כמובן, לא קשור לממשלה זו או אחרת.

2,000 פוטרו בשנת 1991, 2,000 פוטרו ב-1992, וזה נוסף על הוויתור מצד העובדים על 16% מהשכר והתנאים הנלווים.

עד למשבר האחרון כמעט שלא שמענו על גלי פיטורים. כל תוכניות ההבראה עברו עד אז בשקט מפתיע. ניתן להסביר זאת רק על רקע היות ציבור העובדים בתעשייה הצבאית ציבור מיוחד במינו, ציבור שחי במשך שנים בהכרת ערך עבודתו וערך מוצרי התעשייה הצבאית לביטחון מדינת ישראל, ציבור שפעל מתוך אמון בהנהלת התעשייה הצבאית ובהנהגה הפוליטית והביטחונית של המדינה.

אבל, עם הניסיון המצטבר הוכח במשך הזמן, שלאמון הזה אין בסיס. עם כל תוכנית הבראה, עם כל גל פיטורין, עם כל קיזוז בשכר הובטח לעובדים שזה הקורבן האחרון, ומכאן ואילך תעלה התעשייה הצבאית על דרך המלך. ההבטחה האחרונה ניתנה לעובדים במעמד ההסכם שנחתם בספטמבר השנה. באותו חודש עצמו הם התבשרו על שלב חדש בתהליך ההבראה, המתבטא בסגירת מפעלים נוספים רבים – –

חבר הכנסת ביבי, תרשה לי – – –

הי"ר י' עזרון:

הוא לא הפריע.

גדעון שגיא (העבודה):

– – שבכולם יחד, בקריית-שמונה, במעלות, במעלה-אדומים, בירושלים, בתל-אביב, בטירה וברמת-השרון צפויים למעלה מ-2,000 עובדים להיות בין המפוטרים.

על רקע זה אי-אפשר שלא להבין את העובדים, החיים בתחושה הקשה שגורלם איננו מעניין את המנהלים שלהם. יתר על כן, במרוצת הזמן למדו העובדים גם על גורלם המר של חבריהם המובטלים, שרובם הפכו נטל על המשק, חיים מהפנסיה פלוס דמי אבטלה, מתוסכלים ומיואשים.

הי"ר י' עזרון:

חבר הכנסת שמאי, תן לממשלה ההסתדרותית לשמוע, הרי אין ממשלה אחרת.

עמיר פרץ (העבודה):

סגן השר הגיע.

גדעון שגיא (העבודה):

סגן השר מוטה גור נמצא פה כל היום.

היו"ר י' עזרון:

להיפך. כל הזמן פנו ואמרו: הממשלה, הממשלה. מישהו העיר: איפה הממשלה, ואמרת: הכוונה היא לממשלה השנייה במדינה, שהיא ההסתדרות. כי הממשלה הראשונה זו הממשלה שלנו, השנייה זו ההסתדרות, השלישית זו הסוכנות. הרי הדברים ידועים.

גדעון שגיא (העבודה):

בשביל רבות ממשפחות המובטלים, הזלזול בגורלן הוא בבחינת נפילה מאיגרא רמא לחורבן אישי ומשפחתי.

אני מקווה שהיום כל חלקי הבית יסכימו כי במדינה מכהנת ממשלה שהיא רגישה מאוד לנושא התעסוקה, על-פי התוצאות. אישית, אני מבקש לומר לידידי סגן שר הביטחון מוטה גור, אני מניח כי הוא עומד להשיב על ההצעה לסדר-היום בשם הממשלה, שציפיתי שעל ההצעה הזאת ישיב שר האוצר.

אינני עושה כאן הבחנה סמנטית, אני סבור שדרוש כאן שינוי של תפיסה. גורל תע"ש ועובדיו הוא לא בעיה של המשרד, זו בעיה כלכלית, משקית, לאומית, שצריך להתמודד אתה במסגרת של אסטרטגיה לאומית כוללת. אסור לראות את הפתרון במסגרת ובראייה של משבר במשרד מסוים, אפילו זה משרד הביטחון, אסור לבזבז את שארית הרצון הטוב של העובדים, אסור לבזבז את הידע המקצועי שהם צברו, אסור לבזבז את התשתית הקיימת במפעלים ואסור להפוך את העובדים האלה לנטל על תקציבי הרווחה. זו תהיה טרגדיה אישית למפוטרים, אסון חברתי וטעות כלכלית בלתי נסבלת.

אדוני היושב-ראש, לפני הפיטורין יש לבחון כל אמצעי ולהבין שהבעיה של זריקת אלפי מובטלים למשק היא בעיה של כולנו ולא בעיה של משרד ממשלתי מסוים, או של מפעל מסוים, ואפילו לא בעיה של העובד בלבד, שהדרך הקלה ביותר לפתרון, לכאורה, היא לשלוח אותו הביתה.

חברי הכנסת, אין שום ספק שהדברים נכונים, אבל אני מבקש שתדעו, שהדברים שנאמרו היום הם חזרה מלה במלה על נאום שנשאתי מעל דוכן הכנסת בדיוק לפני שנתיים, ב-17 בנובמבר 1992.

קיוויתי שהמשבר הקשה יהיה המשבר האחרון. והנה, שוב המציאות טופחת על פנינו והסיפור חוזר על עצמו, בדיוק אותו סיפור. ואותם דברים שנאמרו אז לדאבוני אקטואליים גם היום.

היום מדברים שוב על תוכנית הבראה. שוב דורשים פיטורין של למעלה מ-1,000 עובדים, שוב נדרשים העובדים לקצץ בתנאים הסוציאליים, שוב מדברים על הקפאת שכר, שוב מתחייבת ההנהלה לשמור על קבוצת עובדים מסוימת. זה דבר בלתי נסבל. שוב העובדים צריכים לעמוד מול הביזיון של הבטחה כוזבת, שזו תוכנית הבראה ומעבר לה יגיעו אל המנוחה והנחלה. שוב מתעלמים מהאחריות המוסרית כלפי העובדים, שנהגו באחריות בלתי רגילה כאשר הסכימו לתוכנית הבראה עד כה.

יש בין מפעלי התעשייה הצבאית מפעלים יוצאים מן הכלל. דיברו על מפעלים בירושלים, יושבים כאן עובדים מ"עשות אשקלון", אחד ממפעלי התעשייה האווירית, זה מפעל שמתמחה בייצור גלגלי שיניים וגירים תעשייתיים ברמה תעשייתית גבוהה ביותר. ברשימת הלקוחות של החברה נמצאות חברות "שוליות" כמו "בואינג", "ג'נרל אלקטריק", "וולבו", "פיאט", "רנו".

היו"ר י' עזרן:

אז המפעלים רווחיים.

גדעון שגיא (העבודה):

המפעלים הם מפעלים מצוינים, מעולים, עם ידע נדיר.

היו"ר י' עזרן:

אני שואל בכנות: למה מפטרים?

גדעון שגיא (העבודה):

יש פה כישלון ניהולי ממדרגה ראשונה. לא בא בחשבון לקבוע שהעובדים אשמים והפתרון היחיד הוא לשלוח אותם הביתה. את הדברים האלה צריך לבחון.

המפעל שהזכרתי הוא מפעל טכני ייחודי באזור אשקלון. עובדים בו מהנדסים, טכנאים ובוגרי בתי-ספר מקצועיים מכל אזור אשקלון, אשדוד, קריית-גת, שדרות וכיוצא בזה. צמצום מספר העובדים המקצועיים ב"עשות" יגרום לעזיבת כוחות טכניים מעולים של האזור ויביא משבר ובזבוז של ידע מקצועי מעולה, שלא יהיה אפשר לשחזר ולרכוש אותו במקום אחר.

כתוצאה מכך ועל רקע המשבר הזה יצאו העובדים להפגנה, והנהגת העובדים קראה לעובדים – אני קורא מתוך דף של העובדים – וקבעה: "במשך ארבע שנים אנו שותפים לסדרה של תוכניות הבראה שהנהלת התע"ש מפעילה במטרה להוציא את המפעלים מהמשבר שאליו נקלעה. אנו, כנציגות עובדים אחראית ונאמנה, תרמנו את חלקנו בכל תוכניות הבראה: ויתרנו על שכר, הסכמנו לצמצום כוח אדם, רבים מחברינו נאלצו לנשור ממעגל העבודה, ויתרנו על הטבות שהושגו במשך שנים, הגברנו את התפוקה והתייעלנו ושכרנו צומצם באחוזים ניכרים. לצערנו הרב, למרות תרומתנו הנכבדה לביצוע תוכניות הבראה, הן נכשלו כישלון חרוץ והחברה נמצאת היום במצב עסקי חמור ביותר. הנהלת החברה פנתה לנציגות העובדים וביקשה את שיתוף הפעולה שלה לתוכנית הבראה נוספת, שעיקריה הם שוב: סגירת מפעלים, פיטורי עובדים וויתורים בתנאי הפרישה".

היו"ר י' עזרון:

שמת לב שכבר לפני שלוש דקות היית צריך לסיים?

גדעון שגיא (העבודה):

אני שם לב ואני מעריך את העובדה שהיושב-ראש מאפשר לי זאת.

היו"ר י' עזרון:

אתה אומר דברים באמת מעניינים וחשובים, אבל מה לעשות.

גדעון שגיא (העבודה):

אני רוצה להציג את החלטת נציגות העובדים, כי אני חושב שיש לה חשיבות לאור הדברים שנאמרו כאן. הם קובעים: "לאור הניסיון הכושל בביצוע התוכניות הקודמות, העובדים אינם נותנים יותר אמון בהנהלת התע"ש ולא מוכנים להיות שותפים לתוכנית הבראה נוספת שעיקריה מבוססים על פגיעה בעובדים".

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד להנהלה, הייתי מצפה מההנהלה הזאת לקצת יותר יושר אינטלקטואלי, הייתי מצפה מההנהלה הזאת, שתסתכל לעובדים האלה בעיניים ותאמר להם את האמת, שהיא: אנחנו הולכים לתוכנית חיסול ולא לתוכנית הבראה. אם הם לא מסוגלים לעשות את זה והם לא מסוגלים להביא תוכנית הבראה אמיתית, הם חייבים להסיק את המסקנות. תודה רבה.

היו"ר י' עזרון:

תודה, אדוני חבר הכנסת שגיא.

חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה. אני רואה שחבר הכנסת שלמה בניזרי לא נמצא כאן, לכן, אחריו – חבר הכנסת הרב משה גפני, אחרון הדוברים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא ידבר גם בשביל חבר הכנסת בניזרי; הוא יודע מה חבר הכנסת בניזרי היה אומר.

היו"ר י' עזרון:

כמובן, אם חבר הכנסת בניזרי יבוא זה עניין אחר, הוא ידבר בשביל עצמו.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בסוף השבוע שעבר, כמדומני ביום חמישי, התקיימה אותה הפגנה רבת משתתפים של עובדי התע"ש בתל-אביב. למחרת היום ראיתי את התמונות בעיתונות, כיצד המשטרה בולמת אותם, כיצד היא מפעילה כוח על מנת לעצור אותם. לא אכנס כאן לשאלה האם הופעל כוח סביר או לא סביר, כנדרש או לא כנדרש. אולי המשטרה הצליחה לעצור אותה הפגנה, אבל אני לא מאמין שאפשר יהיה לעצור את הצעקה ואת התביעה הצודקת של עובדי התע"ש, את הדרישה שלהם שלא ישליכו אותם, שלא יגדעו ולא יחסלו את מקור פרנסתם, וזה מה שבעצם קורה היום עם תע"ש.

המצב של תע"ש הולך ומידרדר, מידרדר לאורך פרק זמן ארוך. יש רבים שאומרים שזה בגלל הצמצום בתעשיות הביטחוניות בכלל. וזה נכון, יש צמצום בתעשיות הביטחוניות בעולם, ומן הסתם זה משפיע גם על תע"ש.

אני סבור שזה לא רק העניין של התעשיות הביטחוניות. אני רוצה להפנות ולהזכיר, שבעבר פנו לעובדי תע"ש והם קיבלו כל מיני הצעות לתוכניות הבראה בחברה. לדוגמה: היתה תוכנית הבראה בחיפה. אני אגע ספציפית במפעל בחיפה מאוחר יותר. הורידו את מצבת כוח האדם מ-2,700 עובדים ל-850. צמצמו את השכר בשיעור של 45%, ובסופו של דבר הגיעו כדי הבראה והפעלה של העסק ברווח תפעולי. אבל המצב של תע"ש המשיך להידרדר.

היום מתכננים לפטר עובדים. היום מתכננים לפגוע במקורות פרנסה של משפחות רבות במדינת ישראל ואומרים: מה לעשות, זה המצב, אתם העובדים תשלמו את המחיר.

ואני רוצה לומר, שהדרך שבה תע"ש מתנהלת ומנוהלת היתה ידועה. הכתובת היתה על הקיר זה זמן רב. אני חושב שצריך להפנות את האצבע המאשימה בעניין הזה לממשלה ולבעלים של תע"ש.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כמה זה זמן רב?

אליעזר זנדברג (צומת):

אני אקרא לאדוני השר ואדוני השר יראה. לדוגמה, מאוקטובר 1993, למעלה משנה: עשרות מיליונים השקיעה תע"ש במשלחת בלונג-ביץ'. המשלחת ישבה שלוש שנים במשרדים מפוארים, ניהלה מגעים על פרויקט מטוס דמיוני, העסיקה חברות ייעוץ אמריקניות בסכומי עתק, אך לא תרמה לרווחי החברה.

דוגמה אחרת שאני יכול להביא: איך הפך רווח של 100,000 דולר להפסד בן 2 מיליונים. כתבה שסוקרת את פעילויות התע"ש בשנים האחרונות. אני אקרא רק את כותרת המשנה: עסקה אחר עסקה הפסידה תע"ש בשלוש השנים האחרונות – מדובר על כתבה מ-1993, אנחנו מדברים כבר ארבע שנים אחורה – בשל חישובי עלות רשלניים, ייצור לקוי ואי-עמידה בהסכמים.

וכאן מובאים, בכתבות האלה שפורסמו ב"ידיעות אחרונות" שבוע אחר שבוע, הפרטים המדויקים של אלה שבאו ורצו להשקיע ורצו ליזום ורצו להשתתף באותם פרויקטים של תע"ש שיכלו להיות פרויקטים לא-צבאיים. "אנשי עסקים מחו"ל שביקשו להזרים עבודות לתע"ש במיליוני דולרים נשלחו המומים הביתה. עסקה גדולה של מוצר מהפכני החוסך הרבה חשמל הוכשלה. גיבורי הפרשיות עדיין ממשיכים בתפקידם ומחפיים אחד על השני."

לא אאריך. הבאתי כאן רבים מאותם פרטים שעוסקים בפרשיות שונות, שהמכנה המשותף לכולם הוא ניהול כושל, ניהול רשלני, ניהול אומלל של תע"ש.

יכול להיות שבשנה מסוימת זה לא הולך. יכול להיות שבשנה מסוימת באמת העסק לא עובד, השקעה מסוימת נכשלת. 40 מהנדסים נשלחים לתכנן מתלי מנועים שאיש לא מזמין, ונגרם נזק של 20 מיליון דולר. עוד עובדה.

הדברים האלה יכולים לקרות פעם אחת. אבל אם מדובר במגמה, ברשלנות שהייתי מכנה אותה רשלנות ניהולית, לאורך שלוש או ארבע שנים, אצל מישהו צריכה להידלק נורה אדומה. מישהו צריך לבוא ולהגיד: רק רגע, מה קורה פה, מה העניינים? מישהו צריך להבין, שאת הדרישה לשלם את התשלום לא צריך ואסור להפנות רק לעובדי תע"ש, פעם אחר פעם לעובדים עצמם. ואלה אומרים: לאן אנחנו נגיע?

כאשר באים ואומרים לעובד, או לנציגות של עובדים: תסכימו לתוכנית הבראה, במהלכה תשלמו עכשיו מחיר כבד ויקר בוותורים, בקיצוצים בשכר, אבל העתיד יהיה טוב יותר, כי אלה שיישארו יוכלו להמשיך לעבוד ואנחנו נבטיח להם תעסוקה – הם נדרשים לשלם מחיר כבד. והם מוכנים לשלם.

עובדי התע"ש שילמו את המחיר הכבד הזה. אבל מה קרה אחר כך? כעבור זמן הם נדרשים לעוד קיצוצים ועוד קיצוצים בדרך דומה. ואז הם מבינים שבעצם עושים להם תרגיל, תרגיל של סלמי. כל פעם שהמצב קשה אומרים להם: נפטר. תסכימו לפיטורים, תסכימו לקיצוצים, נתייעל, היתר יהיה להם עתיד טוב. אבל אין עתיד ליתר העובדים. העתיד של יתר העובדים נותר לא ברור ומעורפל, כפי שהיה לפני כל תוכנית הבראה.

לכן הם צועקים, לכן הם דואגים, ואני מבין אותם. אני מצטרף לקריאה שלהם, כפי שהובעה באותה הפגנה: תחליפו את ההנהלה. זה מקובל, כאשר רוצים לעשות הבראה אמיתית, כאשר רוצים לעשות שינוי מהותי בעסק, מחליפים את המנכ"ל ואת ההנהלה, לא רק מפטרים עובדים.

ודווקא מממשלה שאמורה להיות סוציאליסטית, ממשלה שאמורה לדאוג ולהגן על זכויות של עובדים, אני מצפה שבעניין הזה לפחות יתייחסו לסדרה של כתבות, לסדרה של טיעונים שונים על פרשיות שונות, יבדקו את הדברים האלה ויבואו ויגידו: רק רגע, מה אנחנו עושים? לאן הלכו כל המיליונים האלה?

ואני לא נגעתי כלל, אדוני סגן השר, בחשבונות הוצאות ובכל מיני פרטים אחרים – נעזוב את זה – של אלפי שקלים, הוצאות של חברי הנהלה. קחו את העניינים לידיים. תבדקו, אולי במקום לפטר עובדים מן הראוי להחליף את אלה שמנהיגים ומנהלים את העניין.

מלים מספר אני רוצה לייחד למפעל בחיפה. אני חיפני, ואני נפגשתי עם עובדי תע"ש, עם חברי ועד תע"ש בחיפה, בפגישה שהיו שותפים לה נציגים של כל גוני הקשת הפוליטית. היו שם חבר הכנסת יוסי כץ מהעבודה, נציגים של רם מההסתדרות ואני מצומת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לצורך הפריימריס.

אליעזר זנדברג (צומת):

לא היו פריימריס. תאמין לי, אדוני, השיטה בצומת היא כזאת שהאנשים האלה לא יצביעו בעדי בכל מקרה. אני לא צריך פריימריס. אם אתה מפנה את האצבע המאשימה כלפי חברי הכנסת מהמפלגה שלך, אני לא אתערב בסכסוך הפנימי הזה.

בכל זאת, חשוב לגופו של עניין מה שאמרו אותם אנשים. יש להם דאגה כנה מכך שאת המפעל שלהם בחיפה עומדים לסגור. מה שמעניין הוא, שהדאגה שלהם התחזקה לאחר שהם קיבלו הבטחה שהמפעל לא ייסגר. זה אומר דורשני לגבי כל מערכת האמון בין ההנהלה לבין העובדים. אבל – הם אומרים – אנחנו חוששים, והנה אני יכול לצטט דברים שנאמרו על-ידם: "לצערנו, אחרי הכול לא מפסיק המנכ"ל לחתור תחתנו ותחת הדירקטוריון ושולח את מנהליו לבדוק אפשרות של ייצור המוצרים שלנו במפעלים אחרים, וגם מעבר לים, וממשיך להכשיל במתכוון ניסיונות חבירה שלנו

לפרויקטים אזרחיים בעלי היקף עבודה עצום ובתמורה כספית של מיליוני דולרים, ובכך בעצם מייבש את המפעלים בחיפה". וכאן יש רשימה.

היו"ר י' עזרון:

האיש לא יכול להגן על עצמו.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני מסיים. אני לא בא לקבוע, על מנת שלא ייראה מצב כאילו אני מטיל דופי ולא נותן לצד האחר להתגונן, אם כי מעסיקו נמצא כאן ומן הסתם יאמר את דברו.

אני לא בא לקבוע. אני מבקש מכבוד סגן השר להביא בחשבון את העובדות האלה שנאמרות כאן ואת הטענות האלה והזעקות, שאומרים אותן לא אנשים פוליטיים שבאים לעשות הון פוליטי. את זה כתבו עובדי תע"ש, לא אני כתבתי. זה מכתב אלי. ואגב, הוא מופנה, בין היתר, אל שרי הממשלה השונים, ואני מניח שהוא הגיע, מן הסתם, גם אל ראש הממשלה ואל משרד הביטחון.

יש כאן רשימה של הפרויקטים – אני יכול לקרוא אותם, אבל אני אחסוך, כיוון שזמני הסתיים – רשימה של פרויקטים שאפשר היה להפעיל אותם בחיפה. ובסופו של דבר, בדרך-לא-דרך דאגו או שהעסקה לא תצא לפועל או שהיא תועבר למקום אחר.

יש עכשיו ניסיון לשקול שתי אלטרנטיבות, שבעיני הן מסוכנות ורעות. האחת – לנסות ולהחיות שלוחה של המפעל במעלות על חשבון המפעל בחיפה, שעובד היום ברווח תפעולי ויש לו הזמנות גם לשנה הבאה. דהיינו, מצבו ביחס לכל המצב של תע"ש הוא מצב טוב. ואפשרות אחרת – להעביר אותו למרכז הארץ, כפי שעומדים לעשות עם המפעל בירושלים.

אני פונה פה ומבקש מסגן שר הביטחון: חיפה היא אזור מוכה אבטלה. האנשים האלה בחיפה לא רק עובדים ומפרנסים; אם חלילה ייסגר המפעל, הנזק הישיר להם, למשפחות שלהם, לאזור של חיפה, יהיה עצום. אם יש לך מפעל שכבר עובד ומתפקד, מפעל שלדעתי גם קשה מבחינה כלכלית לנתק אותו ולהעביר אותו, מפעל שמתפקד ומצליח ומרוויח – מדוע לחסל אותו?

לכן, אני מבקש ממך. אחרי שאני אסיים את דברי, מן הסתם אתה תשיב. אנא, תתחייב כאן בשם הממשלה שלא לפגוע במפעל תע"ש בחיפה ולא לפגוע בעובדי מפעל תע"ש בחיפה. תודה רבה.

היו"ר י' עזרון:

המפעל הזה מן המזהמים? סתם אני שואל.

אליעזר זנדברג (צומת):

לא.

הי"ר י' עזרן:

אחרון הדוברים. מעניין מה יאמר לנו הרב משה גפני על אסטרטגיה צבאית.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, העולם הולך לעידן של שלום כבר שנים מספר, תהליך חיובי כשלעצמו. מטבע הדברים, זה פוגע בתעשיות הביטחוניות.

זה פוגע בעובדים, זה פוגע בייצור בתעשיות הביטחוניות, אבל כאשר יש ממשלות בעולם – זה לא דבר שבא בהפתעה, זה תהליך של שנים – שרואות שהתהליך הוא תהליך של פגיעה במפעלים הביטחוניים, בתעשיות הביטחוניות, של פגיעה בעובדים, פועלים בצורה חכמה – מובן שצריך לדבר על תוכניות הבראה וכדומה – להפנות את השיווק למשק האזרחי, להפנות את הייצור לדברים שאינם חייבים להיות כלים מלחמתיים. הרי מדובר בעובדים שהם בעלי פוטנציאל טכנולוגי גבוה מאוד.

אם אנחנו מדברים על מדינת ישראל, התעשייה הצבאית והתעשייה האווירית היו מקור גאווה למדינת ישראל. היום הן התעשיות הטובות ביותר בעולם.

סגן שר הביטחון מ' גור:

משה גפני (יהדות התורה):

כן, כן. אני פשוט הולך עכשיו אחורנית. אני אגיע להיום. אני מדבר קודם על מה שקרה בשנים האחרונות.

הי"ר י' עזרן:

סגן השר מתכוון מבחינה איכותית?

משה גפני (יהדות התורה):

כן, כן, ודאי. הרי אני לא חולק על הקביעה הזאת, זה ברור לחלוטין. אני אומר שזה היה גם לפני 10 שנים ו-12 שנה. על זה אני רוצה לדבר, משם התחיל המשבר, המשבר מבחינת פיטורי עובדים, יציאת אנשים משכילים, אנשי מקצוע מעולים, הטובים בעולם, למעגל האבטלה הנורא הזה.

בסוף שנת 1985 או בתחילת שנת 1986, עבדו בתעשייה הצבאית 15,000 עובדים, עובדים מיומנים, טובים, ומאז חל תהליך בלתי פוסק של תוכניות הבראה, של קיצוצים, של צמצומים, של פגיעה בשכר, של סגירת מפעלים; תהליך בלתי פוסק. כל פעם אמרו: אם עכשיו נפטר 2,000 עובדים, תהיה ההתייעלות הנדרשת ובזה נגמר הסיפור.

אנחנו עומדים היום עם 5,000 עובדים. זאת אומרת, שלישי בתוך פרק זמן של תשע-עשר שנים, כאשר קרוב ל-10,000 עובדים יצאו מהמעגל של התעשייה הצבאית, מהתעשיות הביטחוניות, ותיכף אומר לאן הלכו חלקם. היום אנחנו עומדים בשליש מן העובדים. גם אם נרצה לשקם את כל מה שהתעשייה הצבאית עשתה במשך כל השנים וכתוצאה מהצמצומים היא איננה עושה, גם אם נרצה להחזיר את האנשים, היום אנחנו נמצאים מבחינה זו במצב קשה.

חבר הכנסת זנדברג, אני לא רוצה לדבר דווקא על חיפה, דווקא על קריית-שמונה או על מעלות או על ירושלים. אני רוצה להביא את ירושלים כדוגמה. בירושלים ובאזור יש שני מפעלים של התעשייה הצבאית. באחד המפעלים עבדו 500 עובדים; צמצמו, ועובדים שם היום 250 עובדים. בשני המפעלים יחד עובדים היום 400 עובדים. את המפעלים האלה רוצים לסגור.

אני לא אזכיר פה באופן מדויק מה המפעל הזה מייצר. נשק מתוחכם מהטובים בעולם, שהצי האמריקני משתמש בו. היום הוא מפעל שמספק לצי האמריקני כלי נשק מתוחכמים, שהעובדים הישראלים שלנו במפעל הזה מייצרים ומייצאים, מהווים מקור גאוה למדינת ישראל ומביאים כסף.

באים ואומרים: העובדים מרוויחים המון כסף וכו'. אני לקחתי תלוש משכורת של עובד במפעל הזה. אני לא יודע אם אני יכול להזכיר את שמו.

עמיר פרץ (העבודה):

בלי שמות.

משה גפני (יהדות התורה):

עובד במפעל בתעשייה הצבאית עם 26.5 שנות ותק. הוא מרוויח המון כסף – הרי משמיצים, מטיחים ואומרים. תלוש המשכורת שלו, הוא מפרנס חמש נפשות – 1,913.79 שקל. הוא בדרגה של אומן 3.

אני רואה את האנשים האלה. האנשים האלה היו ממש מקור גאווה, התפארנו בהם. אני רואה את העיניים הכבדות של האנשים, את העיניים המיואשות. הוא צריך להביא פת לחם לילדיו, הוא המפרנס היחיד בבית, אשתו לא עובדת. הוא מתפרנס מ-1,913 השקל האלה. ואמרים לו: נסגור את המפעל.

נפגשתי עם כמה ועדי עובדים ושאלתי אותם: למה? הרי אתם מייצאים, מייצרים, לית מאן דפליג שהם עושים דברים יוצאים מן הכלל. למה? למה לא יפנו חלק מהתעשייה הזאת למשק האזרחי? הרי יושבים שם מהנדסי אווירונאוטיקה שפיטרו אותם והם הלכו למכור גבינות. אני יכול להביא דוגמאות. אנשים בקנה מידה בין-לאומי מבחינת השכלתם, מבחינת היכולת המקצועית שלהם. למה?

אני לא יכול להביא תלושי משכורת, אבל יש גם תלושי משכורת אחרים בתע"ש, שליד 1,913 שקל, אני מניח שאפשר להוסיף אפס כזה או אפס אחר. לא העובדים אשמים במחדל הזה, לא העובדים אשמים במה שקרה בתעשייה הצבאית, ועל זה אין חולק. ממשלת ישראל היא הבעלים. אין חולק על כך שהעובדים לא אשמים, להיפך. אמרו את זה קודמי, הניהול היה כושל, יכולת ההתארגנות של ההנהלה במשך כל השנים האלה שאנחנו מדברים עליהן – זה לא בא בהפתעה – היתה לקויה, אני לא רוצה לומר יותר מזה.

הי"ר י' עזרן:

אני רוצה להבין, הסבה לייצור אזרחי – זה נתפס מאוד יפה. אבל העניין של ייצור כלי נשק בכל העולם ירד בעקבות השלום.

משה גפני (יהדות התורה):

זה ברור לחלוטין. אמרתי בתחילת דברי, העולם הולך לתהליך של שלום. התעשיות הביטחוניות בכל העולם מצטמצמות. אמרתי שממשלה נורמלית מביאה את העניין הזה בחשבון. מדובר באנשים מיומנים, ששנים רבות צברו ניסיון רב ויכולים להפנות אותם מפעלים עם אותם עובדים מיומנים, עתירי ניסיון, לייצור אזרחי. כך עשו בבריטניה, כך עשו במקומות אחרים. לא עשו את זה כאן. עשו מסע פרסום לכל מיני דברים, נסעו לחוץ-לארץ לכל מיני פרויקטים שלא יצא מהם דבר וחצי דבר. קיבלו משכורות עתק, הוציאו הון כסף על כלום ועשו תוכנית הבראה. את העובד המסכן הזה, שכמוהו יש מאות ואלפים – אותם רוצים לפטר.

רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, אני לא רוצה שזה יהיה נאום של איש מהאופוזיציה, אני באמת לא מדבר פה כאיש אופוזיציה או כאיש קואליציה, אבל היה צריך להעמיד את הבעלים במקום.

אני לא חושב שזה נוגע למשרד הביטחון. אני מאוד שמח שאתה משיב על ההצעות לסדר-היום. זו לא בעיה של משרד הביטחון. זו בעיה של הממשלה. זו בעיה של משרד האוצר. זו בעיה של הסבה מקצועית. זו בעיה של טיפול אמיתי, ענייני, לא ראוותני, לא בזבזני, לא טיולים מפוארים שאין מאחוריהם ולא כלום עם העובדים. הממשלה היתה צריכה לטפל בזה.

ידידי חבר הכנסת שגיא עמד פה לפני ודיבר. אני מעריך את מה שאמרת. אמרת דברים נכונים וחשובים. אבל לבוא ולומר שאיש לא יאמר שהממשלה לא רגישה לנושאים החברתיים? כן, הממשלה לא רגישה. אם נותנים למצב כזה להימשך פעם אחר פעם ואחר פעם, לפני שנתיים פיטרו, עכשיו מדברים על סגירת מפעלים נוספים – ואני מסיים – – –

הי"ר י' עזרן:

נתתי לך זמן של מישהו.

משה גפני (יהדות התורה):

של מי?

הי"ר י' עזרן:

של מי שלא היה פה. אבל אי-אפשר כל הזמן.

גדעון שגיא (העבודה):

אני דיברתי על טיפול בתחום האבטלה. לא היתה ממשלה ולא היתה תקופה שבה הגיעו להישגים דומים כמו שהגיעו אליהם עכשיו.

משה גפני (יהדות התורה):

תרשה לי לחלוק עליך בעניין הזה.

גדעון שגיא (העבודה):

משה גפני (יהדות התורה):

זכותך.

גדעון שגיא (העבודה):

— — — התלושים מדברים.

משה גפני (יהדות התורה):

אני חושב שהדוח על העוני — — —

היו"ר י' עזרון:

חבר הכנסת יודע — אני אומר להשכלתנו — שהמשבר החמור במפעל "סולתם" בא בעקבות התפנית השלטונית. אני אוהב אובייקטיביות. מדברים פה על פרנסה של יהודים. אני אדם מקשיב גם כשאני יושב פה. אני רוצה להבין.

כבודו יודע שהמשבר החמור במפעל "סולתם" — בדקתי את זה כי הייתי אז סגן שר האוצר — בא בעקבות הקצר הנורא והמשבר של אירן, כך הסבירו לי. אולי ייצרו קצת יותר סירים אז יפתרו את הבעיות. בכל אופן, זה מה שהיה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש מעיר נכון מאוד. אין בעניין הזה ויכוח. אנחנו מדברים על משבר שלא התחיל בממשלה הזאת. הוא התחיל הרבה שנים קודם, בזמן ממשלות אחרות. יש דברים נכונים, אובייקטיביים, שאי-אפשר להתווכח עליהם בכלל.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתה צודק בכול. גם בשלום יש קו אדום של ביטחון.

היו"ר י' עזרון:

חלילה. עפר אני תחת כפות רגליהם של עובדי תע"ש. מה אדוני מדבר? חס ושלום שאני אפגע בפרנסתם.

אני רוצה להבין את השאלה מפני שיש פה דיון, לפי דעתי, מאוד רציני וחשוב וקיומי. אני משוכנע שסגן השר ילמדנו בינה ודעת בנושא. בכל אופן, אם השאלות יובנו ויובהרו – שאלת חכם חצי תשובה.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת עמיר פרץ, אתה צודק בזה. אני אמרתי שאין ספק שצריך להחזיק את התעשייה הביטחונית, את התעשייה הצבאית והאווירית גם בעידן של שלום. על העניין הזה אין ויכוח. צריך שתהיה התייעלות. צריכה להיות תוכנית הבראה, כי יש צמצומים בכל העולם. אתה לא יכול ליצור יש מאין. אם אין הזמנות לפריטים מסוימים, לדברים מסוימים – אין הזמנות. תוכנית התייעלות – כן. תוכנית הבראה – כן. ניהול אמיתי ונכון – גם כן. את זה לא עשו. מי משלם את המחיר? אלה שנכשלו עכשיו בצורת הניהול. הרי הגיעו ל-5,000 עובדים, שליש מהעובדים שהיו לפני תשע שנים. היום היה צריך להגיע למצב נורמלי – הסבה של ייצור, הסבה של עובדים, טיפול נכון בשיווק. כל הדברים האלה לא נעשו.

אני מאוד מקווה שהממשלה – זה לא משרד הביטחון, משרד הביטחון נושא פה בחלק של העניין; זה לא משרד הביטחון, זו הממשלה כולה – מכיוון שנמצא פה יושב-ראש האגף לאיגוד מקצועי, ידידי הטוב, שהוא גם חבר כנסת, בעצם גם חבר במפלגת השלטון, הוא לא הוצא ממפלגת השלטון, גם נמצא בהנהגת ההסתדרות – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני לא בטוח שהוא לא הוצא.

משה גפני (יהדות התורה):

הוא לא הוצא. הוא חבר הסיעה. חבר הכנסת עמיר פרץ הוא חבר סיעת מפלגת העבודה, וסיעת מפלגת העבודה היא בשלטון.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עמיר פרץ, למיטב ידיעתי, הוצא מהמפלגה. חבר הכנסת עמיר פרץ, תתקן אותי אם אני טועה. למיטב ידיעתי, הוצאת ממפלגת העבודה אך נשארת חבר בסיעה של מפלגת העבודה בכנסת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא קיבל מכתב.

משה גפני (יהדות התורה):

אמרתי, הוא חבר בסיעת העבודה, שהיא בעצם הסיעה השלטת. מבחינת הקואליציה והממשלה, היא הסיעה השלטת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בקיצור, הוא מסוגל להוריד את הממשלה.

משה גפני (יהדות התורה):

הוא יכול לפתור את הבעיה של התעשייה הצבאית. חבר הכנסת הרב רביץ, הוא יכול לפתור את הבעיה הזאת. הוא יכול לפתור אותה. קודם כול, הוא בחור נמרץ ורציני, והוא איש הנגב. כשהוא אומר שהוא ייאבק בשביל העובדים – הוא אומר נכון. אם הוא יבוא אל שר האוצר ויאמר לו: אם הבעיה הזאת לא תיפתר, לא אתן את ידי לממשלה הזאת – הבעיה נפתרה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת הרב גפני, רציתי לומר שמפנים את תשומת לבי, עוד לפני שעליתי לדוכן, שדיברת כפול מהזמן.

משה גפני (יהדות התורה):

דיברתי גם בשם חבר הכנסת בניזרי, ברשות היושב-ראש הקודם. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת הרב גפני, ליושב-ראש הקודם יש כנראה יחס מיוחד לש"ס, ולכן הוא אפשר לך לדבר במקומו של חבר הכנסת בניזרי ונתן לך את הזמן שלו. הוא נהג כלפיך באופן יוצא מן הכלל. יודעים שהיחס שלו לש"ס הוא מיוחד במינו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זה בוודאי.

יוסף עזרון (ש"ס):

היו"ר ד' שילנסקי:

אמרתי לש"ס, כבוד הרב, אמרתי שהיחס של כבוד הרב לש"ס – – –

יוסף עזרון (ש"ס):

הוא מעולה.

היו"ר ד' שילנסקי:

מעולה, לש"ס. הוא גם למדן ובקיא בש"ס.

יוסף עזרון (ש"ס):

תאמין לי, אדוני, אם זה היה כמו לתע"ש, המצב שלי היה הרבה יותר טוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

יפה. והמבין יבין את הרמז.

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אין זה סוד שאני גדלתי בגוף אשר בו מקובלת ההנחה, שאין חיילים לא-טובים. הניסיון שלי בשירותי הצבאי לימדני לא אחת, שגם חיילים שלכאורה יכולים לעשות פחות, במאמץ נכון ובשיטות נכונות אפשר להוציא מהם יותר ממה שחושבים או יותר ממה שחשבו.

לכן, בכל מה שאומר מעכשיו והלאה אין שום קשר לשאלה של פועלים, עובדי תע"ש טובים או לא-טובים, כי מבחינתי אין עובדים לא-טובים. זה לא מתחיל אפילו לעמוד בסימן שאלה.

אני רוצה להעלות כמה נושאים מרכזיים שיש בהם סתירות, על מנת להראות עד כמה הסוגיה מסובכת ואין לה פתרונות קלים.

רק היום, לפני הצהריים, היה מונח על שולחני מאמר מאוד מפתיע, ומבחינתי האישי גם מאוד מרגיז, כי הוא נוגע בנקודה שדנו עליה בשנים האחרונות לא אחת, ולצד הרב החשש שלי ושל עוד כמה חברים היה נכון, מאמר אשר מציין עד כמה גדלה מחדש תעשיית הביטחון הרוסית ועד כמה הם הולכים וכובשים מחדש שטחים שנעזבו על-ידם מאז, הייתי אומר בהכללה, זמנו של גורבצ'וב, מאז המפולת של הסובייטים.

למה הדבר מרגיז אותי? כי רק לפני חודשיים הייתי בסיור במזרח הרחוק, כאשר 90% מהמלאכה היתה עבודת התעשיות הביטחוניות, עם הרבה כאבי בטן. אחד האלמנטים שבהם השתמשתי היתה העובדה שהמפעלים הביטחוניים שלנו הצליחו להסב ציוד לחימה בצורה שאין לה תקדים.

סיפרתי שאחרי מבצע-קדש הסבנו כלי רכב ישנים, טנקים, שריוניות; אחרי מלחמת ששת הימים עשינו זאת לגבי מאות, אם לא יותר; אחרי מלחמת יום הכיפורים – אלפי כלי רכב, מטוסים, תותחים וכדומה.

הנה שם, במאמר, מדובר על כך שהרוסים עכשיו מבינים את העניין, מכיוון שאצלם ערים ענקיות קשורות רק למפעלי הנשק האלה, הם לא יכולים לוותר על השווקים בשום פנים ואופן. הם תפסו את הסוד הזה, והם מעבירים עכשיו חלק לא קטן מהמאמצים שלהם – במקום לייצר מערכות חדשות שבתוקף היותן חדשות הן מאוד יקרות, הם עושים upgrading – העלאה והסבה של מערכות ישנות עם אלמנטים חדשים, ובכך יקנו מחדש את מקומם בשווקים.

זה יתרון אחד עצום שיש להם או אין להם, אבל הם אולי יכולים להרשות לעצמם – הם נותנים אשראי עצום. בין השאר, כמובן, מפחיד אותנו בעיקר היחס שלהם אל הסורים ואל העירקים. הם מחפשים דרכים לחסל את חשבון החובות על מנת לפתוח מחדש את השווקים – שווקים גדולים, שווקים זולים – וזאת בתקופה, כפי שאתה ציינת, חבר הכנסת הרב גפני, בצדק, שבעיקרון מדברים על שלום בעולם.

זה נכון שבמשך כמה שנים היתה ירידה רצינית מאוד בתקציבי הביטחון. היתה ירידה עצומה בתקציב הביטחון האמריקני, שמשפיע עלינו ישירות, אבל חברים – ואני שמח שיושב-ראש ועדת העבודה והרווחה של הכנסת עד לפני זמן מה, חבר הכנסת עמיר פרץ, יושב פה, מכיוון שהדאגה שלנו להסתב מפעלים, הדאגה שלנו לשמירת ידע, היא דאגה שהעסיקה אישית את ועדת העבודה והרווחה ללא סוף; לצד הרב, בלא יותר מדי הישגים, מכיוון שהמעבר של התעשיות הביטחוניות לתעשיות האזרחיות ברוב העולם לא הצליח. אני מדבר על עובדות. יש הרבה שהצליחו. יש הרבה מאוד שלא הצליחו.

תקציב הרווחה השנה, התקציב שאושר בכנסת – כאשר אני אומר רווחה אני מתכוון לכל תחומי הרווחה: חינוך, עבודה, ביטוח לאומי וכדומה – עלה פי כמה וכמה, ותקציב הביטחון נשאר במקומו, ובתחומים מסוימים ירד. חברים יקרים, ירידה בתקציב הביטחון היא פגיעה חמורה בתעשיות הביטחוניות. אי-אפשר להפריד בין השתיים הפרדה טוטלית.

אציין נתון שאינו מצוץ מן האצבע – של 70 מיליון שקל. אנחנו אמרנו בדיונים, הלוא פה מדובר לא רק על זה שאנחנו מוותרים על כושר ייצור, שהוא אולי בלעדי בעולם בסוגים מסוימים של חימוש, אבל אנחנו מאבדים אלפי מקומות עבודה. ובכל זאת, הלחצים החברתיים גברו על כאילו תקציב ביטחון ונגרמה בכך פגיעה ישירה באלפי עובדים. מה זה קיצוץ בתקציב הביטחון? זו לא רק פונקציה של השקפות עולם כוללות, ואין שום השקפה אשר גורסת שתהליך השלום כבר מצדיק פגיעה בביטחון. ההיפך הוא הנכון. ובכל זאת, תבדקו בתקציבים שאתם אישרתם – אני אומר אתם, כי אני התנגדתי כל השנים לקיצוץ הזה – זה קיצוץ ישיר בעובדים, עם כל המסורת המפוארת שלהם, שהיא נכונה וכל מלה פה מיותרת.

אגיד יותר מזה: תוך פגיעה אפשרית בביטחון. זאת אומרת, יש פה שילוב של שני גורמים דומיננטיים: הביטחון ומשפחות אנשי הביטחון. אני אשמח מאוד אם תוך כדי הדיונים על התקציב בחודשיים-שלושה חודשים הקרובים הנושא הזה יעלה בכל חומרתו, ולא נדבר בסמאות וברובריקות. זה כביכול הולך לביטחון, זה כביכול הולך למשפחות. לא. מפני שאם חיל האוויר – בלי מספרים – צריך לצמצם בהרבה שקלים, ואם כוחות היבשה נאלצים לצמצם בהרבה שקלים, זה פוגע ישירות בתעשיות, לא מתוך רצון רע, פשוט אין כסף.

וכמובן השאלה של הקדימות הביטחוניות נעשית הרבה יותר חדה והרבה יותר חזקה. אם מצד אחד יש דולרים שאנחנו מקבלים כסיוע, בתנאים כאלה או אחרים, השיקול הלאומי הכולל נעשה יותר מסובך. לכן אמרתי שיש פה סתירות. אני לא יכול להציג רק קו אחד של החוליה הזאת.

כאשר עזבתי את הצבא התחלתי לעבוד בתעשייה בחברת "כור". נוכחתי שעה שעה בהתפוררות החברה. חבר הכנסת גפני, מתי עלתה "כור" על הפסים? תקשיב לאמת העצובה. שנים הצענו תוכניות הבראה, לא חשובים הפרטים, אבל ההסתדרות לא הסכימה לקבל, כי זה נגד חלק מהעקרונות של הצדק הסוציאלי. אמרנו: גזלנים, זה לא יחזיק מעמד, זה נופל לנגד עינינו. עד שלא היתה ברירה. וכאשר קיבל בני גאון את החברה – הוא קיבל יד חופשית לחלוטין, דבר שאני לא אוהב אותו, כי אנחנו בכל זאת חיים בחברה עם מסורות מסוימות – רק אז ננקטו צעדים שלא נשמעו כמותם קודם לכן: פיטורים המוניים, חזרה טוטלית מהסכמי עבודה, דבר שלא היה מקובל. היום "כור" פאר היצירה התעשייתית. זאת אומרת, ה-cycle נסגר לטובה.

נשאלת השאלה, האם אפשר היה לעשות זאת אולי בלי המשבר? פה השאלה הגדולה. לצערי הרב, בחלק גדול מהמפעלים, בלי שאני אכנס כרגע לנושא העובדים וההנהלה, אני הסברתי קודם את השקפת העולם הבסיסית שלי לגבי ניהול, יש דברים – אני שמח שגם חבר הכנסת שמאי יושב פה – שאם לא רוצים להגיע בהם למשבר טוטלי, מוכרחים להסכים לשינויים חלקיים בזמן.

אביא דוגמה נוראה. אחר כך נתבקשתי לעמוד בראש "סולל-בונה", והתחוויר לי המצב הכלכלי הנורא. מצד שני, למדתי שבחברות חוץ-לארץ שלנו הרווחנו לא מעט. מה הסתבר? – את הכסף שהרווחנו בחוץ, ההסתדרות הוציאה על-פי השקפתה לגבי צדק סוציאלי, ובצדק, למשל כדי לשמור ולא לפטר 200 עובדים בקריית-שמונה, וזה מספר מדויק. כאשר שאלתי את חבר הכנסת לשעבר ירוחם משל, הוא אמר לי: תשמע, זה נקרא עזרה הדדית. נכון. מה קרה כתוצאה מזה? השאירו את "סולל-בונה"

בלי שום רזרבה. זה כבר קשור לניהול תקין של חברה כלכלית. יום אחד השוקת שבורה, ונאלצו להגיע לפיטורים המוניים. מתי נעמדה "סולל-בונה" מחדש על הרגליים? רק אחרי המשבר.

אני שואל חזר ושאל: למה מוכרחים להגיע למשברים? למה אי-אפשר ברצון ובהבנה לפתוח מחדש הבנות, הסכמים, להתחיל בתקציב אפס ולתת תשובות לעניין? ותאמין לי, פעם עשיתי חשבון עם אנשי התעשייה האווירית, אילו היו עושים את זה, יכול להיות, יכול להיות שאפשר היה להמשיך עם ה"לביא" – מי שחשב שזה חשוב. כי עלות שעת עבודה של התעשייה האווירית באותה תקופה גדלה בקצב מסחרר מ-24 דולר ל-34-36 דולר. מי יכול לעמוד בזה עם 3,000 עובדים, שהמציאות אחר כך הוכיחה שהם לא היו נדרשים?

זאת אומרת, אם הכנסת רוצה, והיא צריכה לרצות, לתת יד, זה לא רק בהצהרות שלנו ולא רק בנאומים שלנו, אלא בהבאת כל הגורמים לכלל ישיבה רצינית שתמנע משברים ותמנע פיטורים המוניים, ותאפשר כעבור שנה-שנתיים קשות לחזור ולפרוח. לזה יש הוכחות.

ולא סתם הבאתי את השוק הרוסי. כי אם אומנם יש פה איזו סנונית, אסור לנו לאחר אחריה. אוי ואבוי לנו אם נאבד את ההזדמנות הזאת.

לכן, אני חושב שנעשה נכון ככנסת אם נדון בסוגיה הזאת לעומק, בלי להאשים את זה ואת זה ואת זה, אלא לראות מה הגורמים שאם בהם נטפל כראוי נמנע את הרעה של הפיטורים המיותרים וניתן את הפתרונות הנכונים.

לכן אני בעד דיון על כך במליאה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת הרב אברהם רביץ מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד מנע. בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, בתפקידי הקודם כסגן שר השיכון היה ביני לבין תע"ש שיתוף פעולה, וגם אז היה המשבר, והוא היה בעיצומו, וניסינו אז לתת לתע"ש הזמנה גדולה מטעם משרד השיכון כדי לבנות בתים טרומיים.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לך, שבשעתנו כופפנו את כל הכללים כדי למסור לתע"ש, מעבר למכרזים, את העבודה של בניית אלפי יחידות כאלו. ומה קרה? סיפרנו לתע"ש מה הם המחירים שאנחנו מקבלים לכל מבנה בשוק האזרחי, במפעלים הקיימים, "הארגז" ואחרים. ואמרנו להם,

למרות שבירת הכללים: אנחנו מוכנים לתת לכם הזמנה גדולה, אבל אתם חייבים להתכנס למחיר המקובל בשוק האזרחי.

בתוך זמן קצר הם עשו הסבה מקצועית, הסבה תעשייתית, והקימו מבנה בלתי רגיל ביופיו, מבנה מצוין. הם יודעים לעשות את המלאכה. אבל מה היתה הבעיה? הם פשוט לא ידעו כיצד מתכנסים למחיר שהיה מקובל אז במשק. למרות זאת נתנו להם הזמנה, קטנה יותר, קיבלנו לכך היתר.

למה אני מספר לך את הדברים האלה? אני חושב שהדיאגנוזה של חבר הכנסת זנדברג היא הנכונה. תע"ש יכולה לעבור מהר מאוד להסבה של ייצור לשוק האזרחי, והם יכולים להקים דברים נפלאים. זה אחד המפעלים המצוינים שקמו אי-פעם למדינת ישראל. יש שם אנשים נפלאים. אבל כנראה בהנהלה הנוכחית לא יודעים לעשות עסקים עם השוק האזרחי. כנראה לעניין הזה צריכים כללי מסחר אחרים, כללי חשבונות אחרים, ויכול להיות שצריכים אולי מקצועיות בנושא ניהול. אני חושב שזוהי הנקודה, אין צורך בתקציבים נוספים. יש פשוט להעמיד את ההנהלה הזאת, או אחרת, שתדע ליצור הרבה עסקות עבור השוק האזרחי. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני יכול לומר לך, הרב רביץ, ש"סולתם" הפעילו שנים, ויש להם מוצרים שעד היום רצים בשוק, אבל זה אף פעם לא הצליח להעמיד אותם על הרגליים. זה תמיד נשאר עוד נדבך בייצור שלהם, אבל הגוש העיקרי של ההכנסות המשיך להיות הצד הביטחוני. כך שאתה צודק שזה ביזנס אחר לגמרי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת עמיר פרץ מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יגאל ביבי. בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, הבקשה שלי להסיר את ההצעה, כידוע, היא בשביל הפרוצדורה. אני מבקש לומר לסגן השר, שיש תע"ש ויש מפעלים בתע"ש. אחר כך נקיים דיון גם ב"עשות אשקלון", ששם זה סיפור אחר לגמרי, לא דומה כלל. אבל צריך לדעת דבר אחד: במדינת ישראל, הבראה הפכה למשוואה של פיטורים. שיטת ניהול, שהדבר המרכזי בה הוא פיטורי עובדים, הפכה אולי כלל מרכזי בידי כל ההנהלות בישראל. אתה לא רואה את המאמץ למנוע את זה.

אני אומר לחברי הכנסת, בתע"ש הגיעו כבר לקו האדום, וכשישבו עם תע"ש ודיברו על 5,000 עובדים, אמרו להם: תשלמו את המחיר עכשיו ואז נבריא את העסק. איזה עובדים יאמינו לממשלה כשהיא באה אליהם עם תוכנית הבראה? יגידו להם: נגיע לסף מסוים, מי יאמין שהם יגיעו? שום עובד לא מוכן להיות חלק מהמאמץ של ממשלה שאינה עומדת בהסכם הבסיסי ביותר.

לכן, מוכרחים לעשות הפעם מאמץ. דבר ראשון, בשום פנים ואופן לא יהיה מצב שמפירים את כללי היציאה, כי רוצים גם לפטר ואומרים שהמפוטרים הפעם ילכו עם פיצויים יותר קטנים. כלומר, מי שלא האמין לממשלה לפני שנתיים, הרוויח. מי שהאמין לממשלה עכשיו שהוא ילך אתה להבראה, עוד עלול להפסיד ממעט הלחם שהוא צריך לקחת אתו כדי להתמודד בתקופה הקשה של האבטלה.

יש פה שתי בעיות. אחת, שהממשלה תעמוד בהתחייבויותיה כשהיא אומרת מה המספר. שתיים, שלא יפירו שום בסיס להסכמות שהיה קודם בתע"ש. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חבר הכנסת יעקב שמאי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אליעזר זנדברג. בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שמעתי את דברי סגן שר הביטחון. אני רוצה לומר לך, אני קצת מודאג מהגישה. הגישה בעצם אומרת, שתע"ש נבנתה, התייעלה, גדלה וצמחה בהתאם לדרישות הביטחוניות של מדינת ישראל ובהתאם למדיניות של מדינת ישראל, כמי שבעצם מכרה את הציוד שאותו ייצרה. אבל את ההסכמים עשתה מדינת ישראל, אדוני היושב-ראש. היא שילמה מאות מיליוני שקלים כדי להגיע להסדרים.

אני זוכר את ההסדר האחרון שדיבר על ירושלים. לתע"ש בירושלים יש מגרש, אדוני היושב-ראש, כמו במקומות אחרים. האם המדינה מתכוונת לממש את הנכסים ועם הכספים שהיא תממש היא תעשה דברים אחרים, או שהיא מתכוונת לממש את הנכסים ובהם להשתמש לצורך התייעלות? וכך הייתי מציע לממשלה לעשות.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חברי הכנסת, יש לנו שלוש הצעות להסיר. בתוך עמנו אנחנו יושבים. אני מבין שכל ההצעות היו פורמליות, על מנת לקבל רשות דיבור. האם אתם מציעים שנצביע על כל ההצעות יחד? כן, יש הסכמה כללית. בסדר, הפעלתי את השעון.

הצבעה מס' 29

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

משה גפני (יהדות התורה):

תצרף את הקול של רפול.

רפאל איתן (צומת):

תוסיף אותי.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רפאל איתן, אתה הצבעת בעד והצבעתך לא נקלטה? בסדר. אם כן, יש לנו שמונה בעד, אין נגד ואין נמנעים. אני קובע שההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת יגאל ביבי, דוד מנע, גדעון שגיא, אליעזר זנדברג והרב משה גפני מועברות לדיון במליאה.

הצעות לסדר-היום

הבראת המפעל "עשות אשקלון"

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נתקדם. הסעיף הבא בסדר-היום: הבראת המפעל "עשות אשקלון", הצעות לסדר-היום מס' 5184 ו-5250. אני מזמין את חבר הכנסת יעקב שמאי, ואחריו – את חבר הכנסת יוסף ונונו.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מי עונה, כבוד חבר הכנסת שמאי?

היו"ר ד' שילנסקי:

כבוד סגן שר הביטחון.

גדעון שגיא (העבודה):

הוא נמצא כאן.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, הוא נמצא. אני יכול להעיד שהוא יושב פה שעות רבות, הוא בדרך כלל מכבד את הכנסת. אני מבין שחבר הכנסת יעקב שמאי מוכן לדבר בלי שאנחנו – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

הייתי שמח יותר לו היה סגן השר גם מקשיב לדברים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

ברור שהוא מקשיב.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא נמצא שם. קשה לשבת לאור הזרקור כל כך הרבה שעות. אני חש את זה גם כשאני יושב פה לאור הזרקור, אבל אנחנו ממלאים את שליחותנו. כפי שנמסר לי, סגן השר עומד פה מאחורי הדלת כדי להתאושש קצת. אחרים עושים את זה על מנת לעשן סיגריה, אבל אני יודע שהוא לא מעשן. הוא מאזין לך, כפי שנמסר לי.

חבר הכנסת יעקב שמאי, בבקשה. בתוך עמי אני יושב, אני מציץ ביציע ורואה שיש לך מאזינים גם ביציע, נציגים הנוגעים בדבר.

יעקב שמאי (הליכוד):

יציע מלא.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מביט לא בצד זה של היציע, אני מביט בצד השני של היציע.

יעקב שמאי (הליכוד):

את הצד הזה אני מכיר.

אדוני היושב-ראש, אני ביקשתי להגיש הצעה לסדר-היום בנושא הבראת המפעל "עשות", אבל לא ידעתי שהדיון הקודם יהיה בנושא התעשייה הצבאית. כאשר הגשתי את הבקשה, לפני שבועיים, לא ידעתי שתהיה שביטה של תע"ש. אבל אולי כדאי להזכיר את זה גם לכנסת, שהמפעל "עשות" הוא חברה-בת של התעשייה הצבאית; המפעל מתמחה בייצור גלגלי שיניים וגירים תעשייתיים ברמת ההיי-טק. זה מפעל שסגן שר הביטחון, אני מניח, מכיר אותו, הוא גם מכיר את מיקומו.

אגב, עשיתי סקר לבדוק אם אנשים בכלל שמעו על המפעל. רוב הציבור בארץ, אני מניח, לא מכיר, כי מי ששאלתי אמר: אני לא מכיר, להוציא העובדים ואנשי אשקלון והסביבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יעקב שמאי, מאחר שעשית אתנחתה, תרשה לי לייעץ לך חברית; אני קצת מבין בתקנון. לדעתי, אם תפנה לנשיאות הכנסת, למזכירות הכנסת, לבקש שיצרפו את ההצעה – לא על חשבונך – גם שלך וגם של חבר הכנסת ונונו, נראה לי כי מבחינת הפרוצדורה מגיע לכם, כי זה אותו נושא. אינני בטוח, אבל נדמה לי. אני נותן לכם עצה חברית.

יעקב שמאי (הליכוד):

זה באותו עניין, אבל עניין אחר.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא נותנים לשניים מאותה מפלגה הצעה דחופה, וחבר הכנסת כבר דיבר בהצעה הקודמת.

יעקב שמאי (הליכוד):

האמת היא שאף פעם לא ערערתי, בוודאי לא מעל הבמה הזאת, על החלטות נשיאות הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

זו לא נשיאות הכנסת. נשיאות הכנסת אישרה, אבל אתה אחרי זה – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

אני הגשתי את זה כהצעה דחופה פעמיים, הפעם הצטרף אלי גם חבר הכנסת ונונו, ובכל זאת לא מצאו שהנושא הזה דחוף, וזה אולי קשור בדיוק להתחלת הדברים שלי, כשאמרתי: חברת "עשות", כפי שסגן שר הביטחון בוודאי יודע, היא חברה-בת של התעשייה הצבאית, ממוקמת באשקלון, מתמחה בעיקר בגלגלי שיניים ברמת היי-טק, אבל רוב הציבור בארץ לא מכיר את המפעל הזה. רוב הציבור בארץ יודע שיש תעשייה צבאית. כששואלים אותו על "עשות", הוא לא יודע מה זה. תושבי אשקלון והסביבה, מהנדסים, בוגרי בתי-ספר מקצועיים וטכנאים מהסביבה שעובדים במפעל, קרוביהם, ידידיהם, שכניהם, חבריהם, בני משפחותיהם, יודעים, ואולי זו, אדוני היושב-ראש, הצרה של המפעל, שחלק מעובדיו נמצאים כאן אתנו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שמאי, הדברים היו בעקבות ההערה שלי, ואינני רוצה שההערה שלי תגזול מזמנך. אני מתחיל עכשיו לספור את הדקות מחדש. אתה לא אשם בהערה שלי.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

מדוע אני אומר שזה קשור ולא קשור בנושא התעשייה הצבאית? כי אם היא חברה-בת, יש לה חברה-אם או חברה-אב, אבל כאשר הלכו להבראות במסגרת התעשייה הצבאית, אף פעם לא עשו לעובדים האלה מ"עשות" את ההסדר באותה נשימה עם התעשייה הצבאית. התעשייה הצבאית, אדוני היושב-ראש, קיבלה מאות מיליוני שקלים לפתרון הבעיה ולהבראה. ל"עשות" לא נתנו את זה.

אבל "עשות" הבינה שקיימת בעיה, שקורה משהו, שמשרד הביטחון – כפי שאמרת כאן כבר בדיון הקודם – מוריד את ההזמנות. אם משרד הביטחון מוריד את ההזמנות, מה המשמעות? שצריך לחסל את המפעל או, לחלופין, למצוא חלופות אחרות. והנה הם מצאו והם הגיעו לחברות ייצור מכוניות גדולות – ל"ג'נרל מוטורס", לחברות אחרות. הם מייצרים ל"וולבו". זאת אומרת, אפשר לבוא ולומר שגם ההנהלה וגם העובדים הבינו את המשמעות של מה שעומד לקרות וכבר נערכו לכך, וכדי לצמצם את הנזק הם חיפשו את השוק האזרחי, כאשר אנחנו יודעים שבעיקר בנושא ה"מרכבה" עיקר העבודה שלהם היתה בתחום הביטחוני.

מה לעשות? הם התמחו בנושא מיוחד, ועכשיו הגענו למצב שאין במשרד הביטחון מספיק הזמנות, או שלא מאפשרים להם, אדוני היושב-ראש – וזה עוד יותר גרוע – למכור את הייצור שלהם למדינות אחרות. לו היה משרד הביטחון מוריד את הווטו, במקרה זה לא היתה בעיה ב"עשות". נכון, אדוני סגן השר? אפשר היה למכור, את טנק ה"מרכבה" – ודאי וודאי.

לכן, אני רואה פה את האפליה. הרי בתי-המשפט כבר מדברים על אפליה לטובה, אבל אני אומר: פה היתה אפליה לרעה של חברת-בת. בגלל הריחוק שלה, היא לא היתה באור הזרקורים, היא נשארה אי-שם בדרום, באשקלון, ולכן אף אחד לא התעסק בה. למה? כי הכול היה בסדר.

אבל צריך גם לבוא ולומר מלה טובה עליהם. למה מלה טובה? מכיוון שהיום 30% מהייצור שלהם הם ייצור אזרחי, והם מסוגלים היום להיכנס ולייצר לשוק האזרחי עוד יותר.

מה לעשות? כשהם באו לחפש את הפתרון, שר האוצר גרם, לדעתי, את העוול הכי גדול למפעל, לעובדים ולסביבה. כדי שהמדינה לא תיתן כסף, הוא הציע להם לצאת לבורסה. הם יצאו עם 16% מניות לבורסה. ואם הם יצאו עם 16% מניות לבורסה, המשמעות היא היום שהם חברה ציבורית. ואם הם חברה ציבורית, אז הממשלה טוענת שהיא אינה אחראית לקבוצת העובדים. אבל אתם שלחתם את העובדים לסחור בבורסה. הם הפכו להיות סוחרי בורסה, או שסוחרי הבורסה יסחרו בעובדים. זה בעצם מה שקרה, וזה הוספת חטא על פשע.

היו"ר ד' שילנסקי:

כמה עובדים יש שם?

יעקב שמאי (הליכוד):

זה הוספת חטא על פשע, זה מעבר לעוול שנעשה, שהם לא קיבלו אפילו אגורה אחת במסגרת ההסדר של תע"ש. ונשאלת השאלה: האם אפשר להשוות את הקריטריון של "עשות" לשאר הקריטריונים של כל נושאי ההבראות למיניהם, בכלל זה קופת-חולים, בכלל זה לשכת המס? מה לשכת המס ולמדינת ישראל? מה לשכת המס ולממשלה? מה לשכת המס ולמשרד הביטחון? מה לשכת המס ולאוצר? מדוע שם צריך להתערב? איזה מין דבר זה?

נשאלת השאלה, מה זה? בממשלה הזאת יושבים סומים, עיוורים, חירשים, אילמים? מה קרה כאן?

אני לא סתם שואל את השאלה הזאת. אני בטוח שאתה, אדוני סגן שר הביטחון, יודע שיש הסכמה של קבוצת העובדים הזאת להתייעל. והצרה הארוכה הזאת של המלה התייעלות, אנחנו מכירים אותה גם כן. המשמעות של התייעלות היום היא פיטורים. הם כבר מסכימים להתייעלות של 200 עובדים. אבל אלה עובדים שנתנו את מיטב כוחם, מוחם, ראשם, נשמתם למפעל הזה. ועכשיו אומרים להם: לכו הביתה.

אז ללכת הביתה, כי הם מופלים לרעה מכל הבחינות? מה הם אומרים? אנחנו, כדי להתייעל, זקוקים היום ל-18 מיליון דולר, כדי שאנחנו נוציא לפנסיה מוקדמת את מיטב הכוחות והמוחות שהיו במפעל הזה, שהשקיעו ונתנו, ובשנות הרווח הביאו גם רווחים למפעל הזה.

רוצים להוציא אותם לפרישה מסודרת. אומרים להם היום: אתם לא יכולים. אנחנו ניתן לבורסה, לבורסאים להתעשר? מה, השתגעתם? אתם, העובדים, מסוגלים לחשוב ששם בבורסה מי שקנה את המניות יתעשר כתוצאה מכך? אנחנו, האוצר, נעשיר?

זוהי צביעות נוראה, זוהי צביעות חמורה, זוהי צביעות שאין גדולה ממנה. הרי ההצעה המקורית באה מהאוצר ולא מהם.

לכן, אם אין כאן צביעות, אם אין כוונה לזרוק אותם לכל הכיוונים בלי שמישהו ידאג להם – לא צריך לזרוק אותם מצד אחד ומצד שני להגיד להם: אל תדאגו למתעשרים בבורסה. כי האוצר כך רצה לעשות והאוצר הנפיק 16% כדי להוציא אותם ולהגיד להם: אין לכם יותר מגע אתנו.

אדרבה, תבוא הממשלה, יבוא משרד הביטחון, כי הרי באילו היקפים אנחנו מדברים בתקציב של שנת 1995? למעלה מ-140 מיליארד שקל. רק עכשיו הביא לנו שר האוצר 5.6 מיליארדי שקל תוספת תקציב, שאושרה לצערי. מה יש בתקציב הנוסף הזה? כשל, כשל, כשל פוליטי של ראש הממשלה ושר האוצר.

על נושא העגבניות אני בוודאי לא אדבר היום. אני הגשתי הצעה לסדר-היום, והיא תעלה בשבוע הבא. מה זה? כל אחד כאן מומחה לכל דבר. אבל כאשר שר האוצר מכוון לבורסה, וכאשר מגיעים לבורסה – יבוא האוצר ויגיד: אנחנו לא יכולים לתת לכם?

לכן, אדוני סגן השר, 18 מיליון דולר דרושים כדי שאפשר יהיה להתייעל, כדי ש-350 העובדים שבמסגרת ההסדר יוכלו להישאר, לקדם את המפעל, לייצר יותר, להיכנס לשוק האזרחי – הנה אנחנו רואים שהם נכנסו גם למפעלי רכב גדולים, ושייכנסו גם לכל מיני תעשיות אחרות שזקוקות להיי-טק הזה שלהם בנושא גלגלי השיניים, כי אין טובים מהם בעולם ואין זולים מהם בעולם. זה בניגוד לתעשייה האווירית, ששם כבר היתה העלות יותר מ-35 דולר לשעת עבודה בתקופה מסוימת. הם זולים, הם צמצמו בשכר, הם צמצמו בתנאים, יש להם נכונות לתת גם עוד חצי שעת עבודה. הם מוכנים לכול.

אבל רק דבר אחד – אל תפקירו את אשקלון ואת הסביבה. אל תיתנו למיטב המוחות שנמצאים שם, המהנדסים, ההנדסאים, הטכנאים, בוגרי בתי-הספר המקצועיים שהשתלבו במסגרת העבודה הזאת, להיפלט ולהיזרק. אדרבה, פתח של תקווה לאשקלון. אם המפעל הזה ישגשג גם כתעשייה אזרחית ויגדיל את שדה הייצור האזרחי שלו ללמעלה מ-30%, ל-40%, ל-50% ול-60%, הוא יצטרך לקלוט כוחות נוספים.

אבל בדרך שבה הולכים, אומרים למפעל הזה בעצם להינעל ולהיסגר. ואם אמרתי קודם בקריאת ביניים, שאפשר למכור רכוש בתע"ש, במקומות שונים, אם באזור הרצלייה, אם באזור ירושלים ואם באזורים אחרים, הרי באשקלון אין ערך למגרש. יש רק מבנה שאפשר יהיה למכור אותו כמחסן.

אני מאמין שעד כדי כך אפילו הממשלה האכזרית הזאת לא תתאכזר ותאפשר למפעל להתקיים עם 350 עובדיו. אני מאמין שהיא תשיג את הסכום של 18 מיליון דולר, ואם אין לה, היא תקנה 16% מהבורסה או תעשיר את אלה שהיא התכוונה להעשיר אותם כדי להעשיר אותנו במפעל חשוב כזה, כדי להעשיר אותנו בעובדים מקצועיים ומיומנים כאלה, כדי להעשיר אותנו באזור הדרום, כדי שגם שם יהיו לנו מפעלי היי-טק.

לכן, אדוני סגן השר, אני מבקש, אם אתה תוכל למצוא את הפתרון ל-18 מיליון דולר, אני אומר לך תודה רבה. ולא, נצטרך להביא את זה לוועדת הכספים, והממשלה הסומה הזאת תפקח את עיניה ותסכים שבמקרה הספציפי הזה נהגו בהפליה על גבי הפליה ובעוול על גבי עוול, והיא תסכים למצוא את הכסף ואת הקרן כדי לממש את תוכנית ההבראה כפי שהוסכם עם העובדים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת יוסף ונונו.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, סגן השר, ועד העובדים של "עשות אשקלון", אשר יושב כאן אתנו –

--

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו כולנו יודעים שהם יושבים כאן, אבל פורמלית אסור לנו לפנות אליהם. מותר רק להפנות עיניים.

יוסף ונונו (העבודה):

נכון.

ועד העובדים הגיע להסכם עם הנהלת "עשות" על פרישה של 200 עובדים, הורדת שכר של העובדים שיישאו, ביטול הטבות ואף תוספת של חצי שעת עבודה ביום.

אך למרות כל זה, המפעל עומד בפני סכנת סגירה, סכנת חיסול, משום שהאוצר לא מקיים את חלקו בהזרמת 6 מיליוני דולר.

הרי כולנו יודעים כמה מרכז ההשקעות מזרים כהטבות לעידוד השקעות הון, מאות מיליונים ומיליארדים, על מנת ליצור מקומות עבודה בעוד שנתיים, שלוש שנים וארבע שנים. והנה פה בשווין נפש רואים מצב שבו הולכים לפטר 200 עובדים, ועוד 350 עובדים ילכו הביתה אם ההסכם לא ימומש בזמן הקרוב ביותר.

לפני שבועיים התקיים דיון בוועדת העבודה והרווחה בנושא הזה של המשבר במפעל "עשות אשקלון". משרד האוצר נתבקש לקיים בתוך שבוע את חלקו בתוכנית הבראת המפעל. חלקו של משרד האוצר מסתכם ב-6 מיליוני דולר, וזאת לא כדי למנוע פיטורים – אלא לאחר שיפוטרו ויפרשו אותם 200 עובדים מהמפעל אפשר יהיה לשמור על 350 העובדים שימשיכו לעבוד במפעל הזה.

החלק הזה של האוצר הוא כנגד 6 מיליוני דולר שלקחה על עצמה תע"ש ו-6 מיליוני דולר שהמפעל לוקח על עצמו. כל זה בא לממן את הוצאות הפרישה של 200 העובדים. כל זמן שלא מקיימים את ההסכם הזה, את ההזרמה הזאת, אי-אפשר להגיע לפרישה של 200 עובדים אלה.

המפעל מוציא 700,000 דולר לחודש על העובדים האלה מפני שאין מגיעים להסכם פרישה. כלומר, בזמן שמחכים ל-6 מיליוני דולר, בינתיים מוציאים כל חודש 700,000 דולר. אפשר היה להגיע לזה כבר לפני ארבעה חודשים, ועד עכשיו כבר הוציאו קרוב ל-3 מיליוני דולר, שאותם צריך לחפש במקום אחר.

המפעל "עשות אשקלון" העסיק בימיו הטובים למעלה מ-1,000 איש, והוא היה הלוך שבכותר בכל האזור; מפעל היי-טק ייחודי, אשר העסיק ציבור עובדים מאשקלון, משדרות, מקריית-גת ומקריית-מלאכי. היום כל היישובים האלה הוגדרו על-ידי משרד העבודה והרווחה כמוקדי אבטלה קשים, שלגביהם צריכים לעשות טיפול נקודתי.

היום מעסיק המפעל 550 עובדים, מתוכם 50 מהנדסים, חמישה בעלי תואר דוקטור ו-100 טכנאים.

"עשות" הוא יצרן של מערכות גלגלי שיניים, ייחודי בארץ וידוע בעולם לגירים מסוגים שונים בתחומים של "בואינג", "אליסון", "וולבו", "פיאט" ומוצרים צבאיים. היום המפעל נמצא בתהליך של מעבר מייצור מוצרים צבאיים לייצור מוצרים אזרחיים, והחברה אף הכינה תוכנית לתפנית על מנת להתאים את עצמה לשווקים העתידיים.

המכירות ירדו מ-50 מיליון דולר ב-1993 ל-40 מיליון דולר ב-1994, אבל התחזית ל-1995 היא שהייצור יגדל ל-52 מיליון דולר, ומ-1996 ואילך יתייצב על 65 מיליון דולר, דבר הכרוך בצמצום מצבת כוח האדם ב-200 עובדים, בצמצום השכר וההטבות.

ואכן המפעל הגיע לסיכום על תוכנית ההבראה עם העובדים, על-פי רוח ההנחיות של משרד האוצר, ועכשיו נותר יישום חלקו של שר האוצר, המשתהה. אומנם הוא מדבר על ועדת-ברודט לפרישה של עובדים בתע"ש, אבל כאשר הפרישה כבר התקיימה, התוכנית תקוים אולי לעובדי "עשות אשקלון".

בישיבת ועדת העבודה והרווחה סוכם, שבתוך שבוע ישלימו את כל הדברים החסרים וידווחו על ביצוע ההסכם ויישמו על-ידי כל הצדדים, דבר שעדיין מתעכב. אני חושש מאוד שהסחבת הזאת תביא לדבר אחד: לחיסול מפעל "עשות אשקלון" ולפיטורין של כל 550 עובדיו.

ולכן אני קורא לשר האוצר ולסגן שר הביטחון לדאוג להזרים מייד את החלק של הממשלה להצלת המפעל "עשות אשקלון" ולהציל את אשקלון, קריית-גת, שדרות וקריית-מלאכי, הנמצאות היום בתוכנית הנקודתית של מוקדי אבטלה קשים, ומה יותר טיפול נקודתי מהצלת המפעל "עשות אשקלון"?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני חושב שאין לי מה להוסיף. זה ייכנס למסגרת הדיון במליאה.

יעקב שמאי (הליכוד):

בוועדת הכספים.

יוסף ונונו (העבודה):

לא, לא, אדוני סגן השר, בוועדת הכספים.

היו"ר ד' שילנסקי:

לפני ההצבעה, אני חושב, לפי האווירה פה – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני כבר למדתי כלל בכנסת הזו, שבניגוד לכנסות הקודמות – זה אולי תלוי ביושב-ראש הכנסת – כל הנושאים המועלים בכנסת ועוברים לדיון במליאה לא יעלו לעולם. לי יש שני נושאים כאלה, ואמר לי היושב-ראש שהוא לא יודע מתי הוא יעלה אותם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אין חכם כבעל ניסיון. לכן אתה מסכים.

אבל תרשו לי לומר כמה מלים לפני ההצבעה. אנחנו דנים פה בכל מיני דברים שהם באמת כאובים ציבורית, ואנשים מדברים מתוך הלב, אבל עכשיו דיברו פה מתוך הלב שני חברי כנסת על עניין חברתי, שגם הוא חשוב מאוד, ואני רואה שסגן השר הצטרף אליהם. לכן אני חושב שאני יכול להגיד, על דעת כל חברי הכנסת שנמצאים פה לפחות, בשעה מאוחרת – הציבור אינו יודע שחברי הכנסת נמצאים פה מהשעה 08:00 – שלבנו עם עובדי המפעל "עשות אשקלון", ואנחנו מאחלים להם הצלחה במציאת פתרון במהרה בימינו, אמן.

אנו עוברים להצבעה, ואני מרשה לעצמי לנחש שכולם יתמכו, פה-אחד, בהעברת הנושא לוועדת הכספים.

יוסף עזרון (ש"ס):

אדוני, אני מבקש שתצרף את הקולות שלנו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש להוסיף את קולותיהם של שני הרבנים המכובדים, הרב עזרון והרב רביץ.

הצבעה מס' 30

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בעד – 7, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שההצעה להעביר את הצעותיהם של חברי הכנסת יעקב שמאי ויוסף ונונו, בנושא: הבראת המפעל "עשות אשקלון", לוועדת הכספים, נתקבלה.

הצעה לסדר-היום

גורל שותפינו בדרום-לבנון

היו"ר ד' שילנסקי:

ועתה הצעות לסדר-היום מס' 5268 ו-5312. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת רפאל איתן – או, הוא תמיד זריז – להביא את הצעתו לסדר-היום: גורל שותפינו בדרום-לבנון. היתה גם הצעה של חבר הכנסת רענן כהן, אבל אני מבין שהוא איננו באולם והוא הסכים לוותר. בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

תודה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בשנת 1976, כאשר הגיעה מלחמת האזרחים בלבנון לשיאה והלחץ על גבולנו היה כבד ביותר – חוליות טרור ורצח, פיגועי מיקוח, מוקשים, טילי "קטיושות" על אוכלוסייה אזרחית – הגיעו אלינו שליחים מדרום-לבנון, וגם מהצפון, לנמל חיפה בסירה באישון לילה, מהעיירה קליעה הנוצרית, וביקשו עזרה שתאפשר להם לעמוד בפני הטרור הפלשתיני-הסורי, שלא פסח גם עליהם. נשק, תחמושת, מצרכי מזון בסיסיים, קשר אלחוטי הועברו בחשאי, לחזקם בעמידתם מול המחבלים והטרור.

לא רחק היום ושמע הסיוע פשט במקומות הנוצריים, מעלמא אל-שעב במערב ועד מרגל-עיון במזרח, אומנם במובלעות נפרדות, טריטוריאלי, אבל מתואמות מבצעית, לרבות תגבורות מהצפון, ביירות וג'וניה, חיילים ומפקדים.

במבצע-ליטני נוצר רצף טריטוריאלי, אוחד הפיקוד המבצעי, קוימו אימונים לחיילים וקורסים למפקדים, תוך כדי הרחבת השליטה בכל תחומי הפעילות, הצטרפות כפרים שיעיים ולחימה יומיומית במחבלים, אשר ניסו לכלות זעמם בכוחות דרום-לבנון, שספגו הרבה אש והוקז מהם דם רב, פעילות שהיתה מכוונת אלינו ונחסכה מאתנו.

אלה, אנשי צבא במדים ומתנדבים אזרחים, קשרו גורלם במדינת ישראל, באין להם מדינה ומקור סמכות במה שהיתה פעם לבנון והיום היא מדינת חסות סורית או ישות לאומית מפוצלת, מסוכסכת, הנתונה במאבקי דמים כשתי מאות בשנים.

זעמם של הסורים וזרועם חסרת הרחמים, הרצחנית, בשם ה"חיזבאללה", או שמות אחרים, מכים בהם, באזרחי דרום-לבנון וחייליה.

אל נפקיר אותם לרצח ולטבח ולהשמדה הצפויים להם מידי הסורים, הפלשתינים, ארגוני הטרור והמוסלמים הלבנוניים.

זה מבחן מוסרי עליון למדינת ישראל, כיצד תנהג באלה הסופגים את זעמם של אויביה שמעבר לגבול, כיצד תתייחס לאלה הנופלים קורבנות וחוסכים מתושבי גבול הצפון אש, קורבנות ושיבוש מהלך החיים.

אל נגרום להתפרקות צד"ל. זו שעתנו, גם כלפי העולם כולו, גם כלפי אלה שהלכו אתנו וקשרו גורלם בגורלנו, בארצנו פנימה ומעבר לגבולות המדינה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רפאל איתן, אתה יוצר לי בעיות. מאחר שהיית דובר יחיד, היו לך עשר דקות במקום שבע, ודיברת שתי דקות וחצי. איך אני אשלם לך את זה? אתה משאיר אותי בעל חוב כלפיך עם הזמן. איך אני אשלם את זה? יגיע מועד התשלום ואהפוך פושט רגל, לא יהיה לי כל כך הרבה לשלם, כל כך הרבה שעות לתת לך.

בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אשלם את זה, גם כן בקיצור.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם לך אני כבר חייב הרבה זמן, כי גם אתה מקצר תמיד.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין שום ספק לגבי המחויבות העמוקה שיש למדינת ישראל כלפי כל אלה שבמשך עשרות שנים עזרו לנו ועוזרים לנו ועוזרים גם לעצמם בדרום-לבנון. היו תקופות קשות מאוד, ואנחנו נמצאים בעיצומה של אחת התקופות הקשות ביותר.

צריך לזכור שגם אנשי דרום-לבנון מודעים לפרובלמטיקה שיש פה. למשל, את הקשרים שלהם עם ממשלת לבנון, עם צבא לבנון, הם שומרים די באדיקות. בשיחות לא מעטות על מצבם, אם וכאשר נגיע לשלום, הם מודעים לכך שלא יהיה אפשר למנוע את השלום, אבל יהיה צורך למצוא את הפתרונות המתאימים עם ממשלת לבנון, על מנת להבטיח שחיייהם לא ייפגעו ורכושם לא ייפגע וכדומה. ואומנם זה אחד התנאים הבסיסיים שיש לנו לקראת כל מגע עם ממשלת לבנון.

בשנתיים האחרונות עשינו לא מעט ניסיונות להגיע לכך שנתקדם עם לבנון, והיו לנו שיחות עם המפקדים של צבא דרום-לבנון. איש מהם לא חשב שיהיה לא-נכון להתקדם לקראת שלום, אבל כולם רצו להיות בטוחים שלא נפקיר אותם.

אני יכול לומר, שבכל ההצעות שהועלו, בכל הניסיונות שהועלו, קיימת הדאגה לשלומם ולרווחתם של תושבי דרום-לבנון, בייחוד אלה שמשרתים בצבא דרום-לבנון, שזכויותיהם לא ייפגעו. אני מאמין שבכל משא-ומתן אומנם נוודא שכך זה יקרה. קשה למנוע את הדאגה; הדאגה קיימת – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

במיוחד כאשר הם רואים מה שקורה עם – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אומר שקשה למנוע דאגה, כי הדאגה קיימת, והם מכירים את עמיהם היטב, ואני לא אשקר ואומר שאין פה מה לדאוג כלל. הם יודעים טוב יותר מאתנו, לכן ציינתי שבשיחות אתם הם לא חושבים שלא יהיה נכון להתקדם בתהליך השלום, אלא באמת ליצור את התנאים שיאפשרו את ביטחונם. אני מקווה מאוד שכך אומנם יהיה, שגם נוכל להתקדם בתהליך השלום וגם נוכל לוודא, לא רק לתבוע אלא לוודא תנאים כאלה שהם לא ייפגעו. בכל אופן, זה אחד מהעקרונות המנחים לכל משא-ומתן אפשרי עם לבנון.

אני מציע שחבר הכנסת יסתפק בתשובה, ואני לא חושב שיש טעם לקיים על זה דיון במליאה.

רפאל איתן (צומת):

בסדר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין שחבר הכנסת רפאל איתן קיבל את הצעתו של סגן השר להסתפק בתשובת סגן השר על הצעתו: גורל שותפינו בדרום-לבנון.

הצעות לסדר-היום

רימוני עשן בעת הקרנת הסרט "צה"ל" בצרפת

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אומנם היה כתוב: "זריקת רימוני עשן בעת הקרנת הסרט 'צה"ל' בצרפת", אך אני מבין שוויתרו על הביטוי "זריקת". הנושא הוא: רימוני עשן בעת הקרנת הסרט "צה"ל" בצרפת – הצעות לסדר-היום מס' 5282, 5285 ו-5298. ראשון המשתתפים בדיון הוא הרב חבר הכנסת יוסף עזרון, שבוודאי בקיא בנושא אולי יותר מהמוצע, כי הוא גם מכהן כרב בצרפת. נכון, כבוד הרב?

יוסף עזרון (ש"ס):

אמת.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה לכבוד לנו.

יוסף עזרון (ש"ס):

חבר כבוד של בית-הדין לכל החיים, כך כיבדו אותי.

היו"ר ד' שילנסקי:

יפה.

יוסף עזרן (ש"ס):

תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כבודך הוא כבוד הכנסת כולה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני מודה לך, אדוני. ענוותו תרבני. אדוני תמיד לא רק נוח אתי, אלא אדיב באדיבותו המופלגת, במיוחד אתי, ואני מודה לו על כך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

יוסף עזרן (ש"ס):

רבתי ---

היו"ר ד' שילנסקי:

אני משתדל להיות אדיב לכולם. ודאי קטונתי כלפי רב בישראל.

יוסף עזרן (ש"ס):

תודה, אדוני. ענוותו תרבני.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת המתמידים והמשקיעים רבות כדי להישאר פה, אנחנו עוסקים בנושא שלצערי הרב, הלוואי והלוואי שהייתי מתבדה, יסתיים בעוינות שלאחרונה התחזקה ביותר כלפי מדינת ישראל במיוחד – כל מה שמסמל את מדינת ישראל – ולצערי הרב אנחנו יודעים, שכאשר מתחילים עם מדינת ישראל וכביכול הציונות, זה מחליק לאט במדרון כשנאת ישראל נטו ושנאת העם היהודי.

עם זאת עלי להזכיר, שכאן קרה נס גדול, מכיוון שמי שמשליך, זורק, משחיל, אני לא יודע איך להתבטא, מה לומר, את רימון העשן – היה יכול להיות רימון מאוד מאוד מסוכן.

אנחנו עוד לא שכחנו את הטראומה של רחוב קופרניק, שם היתה מכונית תופת, ואתם זוכרים, רבותי, את האסון המחריד שנמנע, אף שהיו, לצערי הרב, נהרגו יהודים ונהרגו סתם עוברים ושבים תמימים, והיה ממש נס, מעשה נס, אדוני, ברחוב קופרניק, כשהעמידו שם מכונית תופת. הם תכננו את זה ותכנתו את זה לזמן גמר התפילה ויציאה המונית מבית-הכנסת. אתם יודעים איזו הצטופפות ואיך יהודים יוצאים מבית-הכנסת אחרי תפילת שבת. השם ירחם אם זה היה מתפוצץ בזמן שהיתה התקהלות של נשים, ילדים, טף. כמה דקות אחרי שהקהל התפזר, סליחה, יותר נכון לפני שהציבור יצא – והם דווקא כיוונו את זה לזמן הנכון. מה קרה? – פשוט מאוד, הרב האריך. היה נושא מרתק, הוא המשיך לדרוש, ומכאן אני אומר לאחי ורעי בכל מדינת ישראל השומעים: אל תכעסו ואל תרגזו על הרב אם לפעמים הוא מאריך קצת. הנה הדקות, ולמה אני אומר את זה? גם מניסיוני, לפעמים, כשאני מאריך קצת. הרי כתוב: מאריך טרחא, כך בטעמים, נכון? אבל לפעמים המאריך הזה יכול להציל הרבה נפשות, ומעשה שהיה כך היה.

אני רוצה לומר לכם – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת כבוד הרב, לפי ניסיוני פה בכנסת, כבוד הרב לא מאריך, הוא מדבר בדרך כלל בהתאם לזמן הקצוב, לכן את זמן ההערה שלי הזאת אני אחזיר לכבודו.

יוסף עזרו (ש"ס):

תודה, אני מודה לך. זאת אומרת, הווי אומר שבכנסת אני מקצר – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – – רפול.

יוסף עזרון (ש"ס):

בכנסת אני מקצר, ובבית-הכנסת אני מאריך, ועל זה נאמר בתלמוד: במקום שאמרו להאריך אין אתה רשאי לקצר, ובמקום שאמרו לקצר אין אתה רשאי להאריך. אני מודה לאדוני שכיוון לדעת התלמוד, של רבותינו עליהם השלום, נשמתם עדן.

תקשיבו, רבותי המלומדים והנכבדים, היום הלוואי שנלמד משהו, ממי – משר הפנים שהיום מכהן בצרפת, פסקואה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מי?

יוסף עזרון (ש"ס):

פסקואה, כך קוראים לו.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא גם שר הביטחון שם?

יוסף עזרון (ש"ס):

לא, לא, הוא שר המשטרה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

יוסף עזרון (ש"ס):

סליחה, ירשה לי, אדוני, הוא רק שר המשטרה ושר הפנים, כי כידוע העניין של משטרה ופנים הולך ביחד. הרי גם פה היה כך – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא לא שר הביטחון?

יוסף עזרון (ש"ס):

לא.

מיכאל איתן (הליכוד):

יוסף עזרון (ש"ס):

ישמע אדוני מה שעשה, ואני מספר לכם את זה מתוך לא – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

צרפת היא מדינה קטנה, היא יכולה – – –

יוסף עזרון (ש"ס):

קטנה מאוד, אבל תשמע סיפור מעניין. לפני שבועיים-שלושה שבועות ביקרו כאן בביקור ממלכתי שר החוץ של מדינת בורקינה פאסו ופמלייתו. מה זה? – זה בתרגום אונקלוס: הוד וולטה העילית לשעבר. אתם יודעים מה שם עיר הבירה של בורקינה פאסו? – וגדוג, הייתי שם, זכיתי להיות שם בשליחות.

אכלתי ארוחת ערב אתם וגם אירחתי אותם במלון "רמדה", והיה באמת ערב נפלא ומהנה. בתוך השיחה, מה סיפרו לי? כיוון שנסעתי בשליחות משרד החוץ לכל מדינות אפריקה הפרנקופוניות, עכשיו גם כן ממתינה לי ארוחת ערב במלון "לרום" עם שר החוץ של סנגל, ניאס, שהתיידדתי אתו באופן מיוחד, ואני יכול רק לומר דבר מעניין.

כששוחחתי עם דיוף, הנשיא דיוף, הוא היה שחקן כדורסל, הגובה שלו איזה 2.10 מטרים, כל הזמן הרמתי את ראשי כדי להסתכל עליו, ואמרתי לו: הרי זאת מדינה מוסלמית – דרך אגב, אתם יודעים את זה? 95% הם מוסלמים. הם לא ערבים, הם מוסלמים – הנה כתוב פה בקוראן בסעיף פלוני,

הקוראן אומר שמדינת ישראל, מדינת ההבטחה האלוהית, כך נקרא שם בתרגום בערך מילולי, היא הובטחה לעם היהודי בצאתו ממצרים כמתנה אלוהית בגין הפצת המונותאיזם, האמונה באל אחד, כשיצאו ממצרים, כך בערך כתוב. הוא אמר: נכון, אתה צודק. אמרתי לו: אם כן, למה אדוני, נשיא הוועידה האסלאמית העולמית, אתה נוהג כך? דרך אגב, האיש הזה ושר החוץ שלו, שאותו אני הולך לפגוש כעת, ישרים ונאמנים, והמלה שלהם היא מלה.

מה שביקשתי מהם ומה שהבטיחו לי, ויש על כך פרוטוקול של משרד החוץ, הוא שילכו אל חסן השלישי במרוקו בשליחות. הם קיימו זאת ושלחו לי את העיתון ממרוקו בערבית בפקס. אני אחראי לכל מלה שאני אומר. מה שהוא ענה לי – תקשיב, חברי, יקירי, חבר הכנסת מיכאל איתן: אני לא מבין למה אתה מתלונן, מדוע אנחנו לא תומכים במצווה הזו באסלאם. הרי אנחנו מסכימים ומאמינים בזה, אתם מחזירים את ארץ-ישראל – מה אני אשם? זה כתוב בפרוטוקול של משרד החוץ. אני אשם? מה אתה מאשים אותי – אתם מחזירים, לא אני. בושתי ונכלמתי וכבשתי את פני בקרקע. לא ידעתי מה להשיב לו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תפקידו נשיא הוועידה האסלאמית?

יוסף עזרון (ש"ס):

לשעבר. לא עכשיו. בכנס האחרון באדיס-אבבה הוא התחלף.

מיכאל איתן (הליכוד):

מתי תגיע לפאריס?

יוסף עזרון (ש"ס):

עוד מעט, עוד מעט.

מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו עוברים את כל אפריקה בינתיים.

יוסף עזרון (ש"ס):

תאמין לי שזה לא פחות מעניין. המאבק האנטישמי האגרסיבי נגד העם היהודי חוצה גבולות. אני רוצה לומר לך מה הקשר, מכיוון ששאלת ודחקת בי, בצדק. הפסקוזה הזו לקח עשרה טרוריסטים פונדמנטליסטים אכזריים מה-FIS – ה"חיזבאללה" של אלג'יריה – שם אותם על מטוס ושלח אותם לווגדו. כך סיפר לי שר החוץ. הוא אמר לי: פתאום נוחתים עלינו עשרה "חיזבאללה" מן השמים. חשבנו שהם שליחי ההשגחה העליונה, ולא ידענו מה לעשות אתם.

תארו לעצמכם, רבותי, האם זה טרנספר, חס וחלילה? מה עשו פה, איך התלבטו פה, איך לחמו בממשלה ששלחה לקורס מזורז לחבלה 400 חבלנים, ואיפה? כמה קילומטרים מפה, עם טלוויזיה צבעונית ועם כל השאר. תאמינו לי, אין לאלה שהוגלו לשם אותה נוחות.

היו"ר ד' שילנסקי:

כבוד הרב, מכובדנו, אתה עומד עתה על שש דקות וחצי, ואני לא רוצה להפסיק אותך כאשר תגיע לעיקר. לכן על דעת כולם אני מוסיף לך שתי דקות.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני ממש מודה לאדוני על שתי הדקות האלה.

ובכן, רבותי, בואו ניזהר. יכול להיות שה-FIS, זאת אומרת הארגון האסלאמי הקיצוני, אשר נפגע קשות מפסקוזה, שר הפנים, מסתתר מאחורי ה-כלומר ארגון "הפעולה הישירה" של לה-פן, וכבר היו דברים מעולם. האנשים האלה הם שליחי השטן, והם מקיימים מירוץ שליחים: כל אחד מוסר את האבוקה ואת התבערה של שנאת היהודים – מאחד לאחר. לא ניפול בעשן שהרימון הזה גרם, אנחנו נפזר את העשן. אנחנו נדע מי עשה זאת. לשם מה עשה – אנחנו יודעים.

אני רוצה להוסיף עוד מלה: רבותי, האנטישמיות, שנאת היהודים החוגגת היום, היא שנאת עולם לעם עולם. יש שני סוגים של אנטישמיות. יש אנטישמיות ברוטלית, כפי שהיתה הגזענות בדרום-אפריקה או במקומות אחרים, במדינת אלבמה בארצות-הברית למשל. אם אתה שחור, אתה לא נכנס למסעדה שבה אני אוכל. אם אתה שחור, אתה לא לומד בבית-הספר שלי כלבן. זוהי פשוט גזענות ברוטלית. יש racisme – גזענות הרבה יותר מעודנת: תשמע, אנחנו מעריכים אותך, אתה אינטליגנטי, אתה בכלל לא נראה יהודי. אם תוותר על הזהות שלך, תהיה כמוני ותמחק את ה"אני" שלך – נקבל אותך. נכון שזו אנטישמיות מאוד מעודנת ומתוחכמת, אבל היא הכי מסוכנת. מפני שנגד אנטישמיות ברוטלית אני יכול להתגונן, אני מכיר את אויבי ואני יודע מה הוא רוצה. אבל נגד האנטישמיות, הגזענות הזו, אשר אומרת: תמחק את ה"אני", את הזהות היהודית שלך, ואז אקבל אותך – זה הכי מסוכן. זה רימון העשן. זהו העשן אשר צריך להתפזר.

לא נלך שולל, נדע להכיר גם את האנטישמיות המוסווית וגם את האנטישמיות הגלויה. נגלה את קלונה ברבים, והעם היהודי יקוים בו: "וישראל ישכן לבטח", "ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד". ובעזרת השם יתברך, אויביו הם יאבדו, ועם ישראל חי וקיים לנצח. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לכבוד הרב. אני מזמין את חבר הכנסת אביגדור קהלני. יסלח לי על שלחבר הכנסת יוסף עזרן הוספתי את התואר רב, ולך, למרות התואר, הקצונה הבכירה החשובה מאוד מאוד בעיני, אינני מוסיף, היות שלמדתי שהתואר היחיד ההולך עם האיש הוא רב. לכן אינני אומר ד"ר זה או עורך-דין זה, אבל רב אני חייב לומר. כך לימדוני רבותי.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני מתנצל בפני עמיתי הנכבד, אני חייב לעזוב לארוחה.

אביגדור קהלני (העבודה):

כבוד הרב, תמתין שתי דקות.

יוסף עזרן (ש"ס):

אוותר גם על הלפתן.

היו"ר ד' שילנסקי:

לחבר הכנסת עזרן הוספתי את התואר רב, לך אוסיף מראש את שתי הדקות שהוספתי לו בסוף.

אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני היושב-ראש, קודם כול תודה רבה לך. תמיד אתה פותח באווירה אשר עושה את הבית נינוח, נחמד ונעים. פתאום מסתבר שטוב לנו בכנסת.

חברי הכנסת, כבוד הרב, נהייתי לשמוע אותך. חבר הכנסת איתן, כבוד הרב הזכיר כל כך הרבה מדינות, ואני מתחיל להיות מוטרד. דיברת על העולם החיצוני, כאילו אתה מכין לך תפקידים בעולם הגדול. אני רוצה לומר לך, כי כדאי שתישאר אתנו, ואל תכין לך כל מיני תפקידים. נראה לי שאתה מסמן סימנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אולי הוא מתכוון להיות שר החוץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

יש המפלגה שלו, אשר מוכנה לשלוח אותו לעולם הגדול.

אביגדור קהלני (העבודה):

אני לא יודע באיזו מסגרת. אני יודע שרוצים לשלוח אותו, אבל איני יודע לאן. אתה רשאי ללכת לאכול את הלפתן. אני מקווה שתישאר אתנו עוד זמן רב. אם הרמזים מעל במה זו היו שאתה מכין לך תפקידים בעולם הגדול, תישאר אתנו כאן, כי אנו זקוקים לך.

היו"ר ד' שילנסקי:

ואוהבים אותך.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני מודה לך.

אביגדור קהלני (העבודה):

ועכשיו אל הנושא. אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לך, כי הייתי שותף להכנת הסרט "צה"ל", ושותפים לה עוד רבים. קלוד לנצמן, האיש שעשה את הסרט הארוך על השואה, החליט לעשות סרט על צה"ל. הסרט על צה"ל עומד להקיף עשרות שנים של צה"ל, מאז הוקם ועד היום. הסרט נותן היבט – כיצד מצליח צבא קטן להתרומם ולהפוך לצבא גדול, חזק, איתן, כובש שטחים, מציל את מדינת ישראל, ובעצם הדבר היחיד אשר שומר עלינו כאן במזרח התיכון המשוגע הזה.

קלוד לנצמן לקח על עצמו את הכנת הסרט – הוא אדם מוכשר לכל הדעות – והיה אמור להציג את הצגת הבכורה שלו כאן בדיוק ביום שבו חתמנו על ההסכם עם ירדן, אך החליט לדחות אותה.

והנה, בזמן הזה, פחות או יותר, לאחר מכן, הוקרן הסרט בפאריס, ולתוך בית-הקולנוע נזרקו רימונים מספר. בשני בתי-קולנוע נזרקו רימונים מספר. כאשר התחילו לחפש את עקבות משליכי הרימונים, רימוני הגז, הגיעו אל תנועה אסלאמית, אותם קיצונים שמנסים לפגוע בנו גם בחוץ-לארץ.

הנקודה היא לא קלוד לנצמן ולא הסרט "צה"ל", כי אם שנמצאו אלה שניסו לפגוע. מי שגילה לנו את הדברים הוא אותו פסקואה, שר הפנים הצרפתי. מי שיצא לו לעיין בעיתון ראה חומרי נפץ, כדורים, מטול רקטות, משקפות, ציוד חבלה בכמות גדולה מאוד של זרוע שהקימה לעצמה כוח בתוך צרפת. הזרוע הזאת חולשת על פני כל אירופה המערבית. ומשם הם מתכוונים לפגוע במוסדות ישראליים.

כמי שעוסק בנושא הזה וחבר בוועדת החוץ והביטחון ובקיא קצת בהיבטים האחרים, ראיתי את התמונה הזאת ומייד הזדקר בפני העניין. 95 קיצונים מוסלמים נעצרו בפאריס, ואצלם מצאו את כל המצבור הגדול. אני מבין שאירופה צפויה כרגע להתקפה אסלאמית של אנשים קיצונים, שינסו לפגוע במוסדות ישראליים.

מכאן שהקריאה הזאת איננה בעקבות הסרט וחשיבותו, אלא הקריאה הזאת היא בעצם: בואו נתכונן לגל פיגועים באירופה. כמי שמכיר את המאטריה ויודע את הכוונות ומכיר את המשימות שהטילו על עצמם מי שנמצאים שם, אני קורא מעל במה זו לאותם מוסדות להיכנס לכוננות, לעירנות. וכן אני קורא לנו, למדינת ישראל, כפי שקבענו לעצמנו, אדוני היושב-ראש, להגן על כל המוסדות שלנו באירופה. נדמה שהדבר הזה מדליק אצלנו נורה אדומה.

האסלאמים, שלא קיבלו את עצם היותנו במקום הזה, יחפשו כל דרך לפגוע בנו. חתמנו הסכם שלום וכולנו מאושרים מהסכם השלום. אני מוטרד ממה שהולך לקרות בעקבות הסכם השלום הזה. אני שייך למפלגת העבודה ומצדד בשלום כפי שהוא, אבל אני רואה לנגד עיני את האסלאמים האלה משתלטים על אותן ערים שאנחנו אמורים לעזוב בשבועות הקרובים, בשנה הבאה.

אני ממש מוטרד. אדוני היושב-ראש, אני לא יודע אם יצא לך לראות בטלוויזיה את החדשות על מה שקורה בעזה. התמונה היתה מחרידה. ראינו פשוט אסלאמים מטורפים, שהזכירו לי את התמונה באירן, עם טירוף בעיניים, אחוזי שנאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

עם הבגדים הלבנים והחורים לעיניים.

אביגדור קהלני (העבודה):

נכון. עם שנאה עצומה לעם היהודי, טירוף בעיניים, שורפים את הדגל של מדינת ישראל, שורפים את הדגל של ארצות-הברית. וכל רצונם הוא אחד – לא שלום, פשוט להשמיד את העם היהודי.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת קהלני, הרמטכ"ל אמר שהמטרות ארוכות הטווח של ה"חמאס" ושל אש"ף הן זהות. מה דעתך על זה?

אביגדור קהלני (העבודה):

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת איתן, שאני בעד הפרדה בינינו לבין הפלשתינים. אם אתה שואל אותי אם אני מאמין בהם או מאמין להם, אינני מאמין. ואני אעשה הכול ולא אסיר את הרובה מעל הכתף. אני רוצה שלום, אבל אני יודע שיש קבוצות קיצוניות הרוצות את יפו, את תל-אביב, את שיח' מוניס, את חיפה.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש כאלה שאומרים: בשלבים, ויש כאלה שאומרים: מייד עכשיו.

אביגדור קהלני (העבודה):

אני מכיר את אלה שאומרים: בשלבים. בהתחלה נגיע ל"קו הירוק" ואחרי כן נגיע לקו הכחול, שהוא הים. אני בהחלט לא תמים ואני דורש גבולות ביטחון. אינני מאמין שנצליח לשכנע את מרבית העם הפלשתיני לאהוב אותנו, להכיר בציונות, להכיר בזה שאנחנו עם נבחר. אינני מאמין להם ואינני מאמין בהם, ואני אומר זאת מעל הבמה הזאת. אני רוצה היפרדות מהם.

אני מוטרד מכך שבשבועות הקרובים אנחנו אמורים להתחיל לעזוב ערים נוספות בתוך יהודה ושומרון ולתת להם אוטונומיה. ומי יבטיח לנו שבשכם ובג'נין לא תהיה לנו אותה תמונה שיש בעזה? וסביר להניח שזה מה שיקרה.

אני קורא מעל במה זו, כפי שעשיתי לפני יומיים, לראש הממשלה להאט את הקצב, לעצור את המהלך, כי המהלך הזה הוא מסוכן לקיומה של מדינת ישראל. המהלך הזה הוא מהלך אחד ממהלכים נוספים שהולכים לעשות לנו בעולם כולו.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לך, שאני מקווה מאוד שהעם היהודי יהיה מאוחד כאן בארץ-ישראל. אני רוצה לומר לכולנו, שעלינו להיות חזקים, אופוזיציה וקואליציה ביחד. כי המבחנים שמחכים לנו בעתיד הם מבחנים קשים מאוד. ראשית, מבחנים מבית, בתוך החברה שלנו. שנית, יש לנו בעיה עם יישובים ערביים ישראלים, שמזדהים עם הדרך ומכריזים כאן, בכנסת הזו, שירושלים תהיה בירת העם הפלשתיני. ויש כאלה העומדים על הר-הבית ואומרים: על הר-הבית הזה בירת העם הפלשתיני. ואנחנו בעצם שותקים, מחרשים ונבוכים. והכי חמור להיות נבוכים, ואולי אין תשובה.

אני מציע לכולנו לפקוח את העיניים. אני קורא למפלגתי בראש ובראשונה לפקוח את העיניים ואת האוזניים ולבדוק לאן אנחנו מוליכים את העם הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת אביגדור קהלני. חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו. אני מבין שסגן שר הביטחון בתיאום כבר עזב.

לחבר הכנסת מיכאל איתן יש הצעה אחרת לכל שלוש ההצעות. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

להעביר לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יוסף עזרן יצא. חבר הכנסת קהלני, אתה מסכים לוועדה.

אביגדור קהלני (העבודה):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מניח שחבר הכנסת הרב יוסף עזרן מסכים להעביר לוועדה.

אנחנו מצביעים.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רוב מוחלט של שלושה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שההצעות של חברי הכנסת הרב יוסף עזרן ואביגדור קהלני עוברות לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

הצעה לסדר-היום

תוכניות בינוי של משרד הבינוי והשיכון באזור השרון

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו ניגשים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 5295: תוכניות בינוי של משרד הבינוי והשיכון באזור השרון. אני מבין שיש הסכמה בין חבר הכנסת מיכאל איתן לבין שר הבינוי והשיכון, שחבר הכנסת מיכאל איתן ישמיע היום את דברו.

מיכאל איתן (הליכוד):

שהנושא יעבור לוועדת הכלכלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא. אצלי כתוב: תשובת השר במועד אחר. אם אתה רוצה, אני מוכן לדחות את המועד. מאחר שהשר איננו, זכותך לבקש דחייה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני סיכמתי עם השר. התשובה שלו למעשה בלתי פורמלית. אין לו התנגדות שזה יעבור לוועדת הכלכלה. הוא הסמיך אותי לומר זאת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, המלה שלך היא אצלי סלע איתן ואני מאמין לך. השאלה היא אם הוא לא שינה את דעתו לאחר מכן, ורק לאחר מכן הודיע למזכירות. לנו הודיעו לפני הצהריים. מתי אתה סיכמת?

מיכאל איתן (הליכוד):

אחר הצהריים.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש שלוש סיבות שבגללן אני צריך לקבל את דעתך: א. מלתך מהימנה לא רק עלי אלא על כל חברי הכנסת, ודאי אלה שישנם פה; ב. התשובה לך ניתנה מאוחר יותר מאשר התשובה שניתנה למזכירות הכנסת; ג. התשובה לך ניתנה באופן ישיר, בו בזמן שלמזכירות הכנסת ניתנה באופן עקיף. היינו, אני מזמין אותך להביא את הצעתך.

יש לי הרושם שחבר הכנסת קהלני יעזור לנו להתגבר, כי לא טוב שאני אציע את ההצעה כשאני מנהל ישיבה, הוא יציע כנראה שזה יעבור לוועדה, כי חבר הכנסת מיכאל איתן, שמעלה את הנושא, יכול לבקש רק דיון במליאה.

אביגדור קהלני (העבודה):

אני נשאר לכבודו של היושב-ראש ולכבוד חבר הכנסת איתן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו מודים לך על הכבוד, ברצינות, ולא מן השפה ולחוץ.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת אביגדור קהלני, יש לי הרושם שלולא נעתר חבר הכנסת קהלני לבקשתך, אדוני היושב-ראש, התמונה עכשיו היתה שאני מדבר אל 120 כיסאות ריקים, וצופי הטלוויזיה היו חושבים שהכנסת סגורה, שפשוט כולם הלכו, שכחו אותנו בכנסת ולא ברור למה ואיך.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת איתן, בוודאי שואלים אותך לפעמים, כמו ששואלים אותי: מה אתה יושב כל כך מאוחר, אין לך בית? אני מסביר: יש לי בית, אבל יש לי חובה כלפי הבוחרים וכלפי מה שנבחרתי למענו.

מיכאל איתן (הליכוד):

מעבר לנימה המבודחת, זו שערורייה מבחינת חברי הכנסת והכנסת. הציבור צריך לדעת דבר שלא רבים יודעים אותו: הכנסת עובדת בשנה בסך הכול בין 115 ל-120 ימי עבודה, ויש חברי כנסת שלא מגיעים הנה – אני לא מדבר על כך שהם לא נשארים כאן במשך כל היום – הם לא מגיעים הנה אפילו ל-50% מימי ההתכנסות של הכנסת, קרי, אפילו לא ל-50 ימי עבודה בשנה.

זו דוגמה שלילית, זה דבר שקשה להסביר אותו במלים. יש רק דבר אחד שמאפשר להם לעשות את זה: הסכמה שבשתיקה שלא לתת פרסום לנוכחותם של חברי הכנסת במשכן, ובתופעה הזאת אני מתכוון להילחם. אני יכול להבין, שיש חברי כנסת שיוצאים בתקופות מסוימות לחוץ-לארץ וממלאים שם חובה לאומית, יש אחרים שצריכים לצאת לשטח, לסיורים, לפגישות, ולפעמים זה יוצא גם בימי כנסת. אני אומר לכם שאפשר להסתדר, להיות חבר כנסת ולארגן את כל הדברים שהם מחוץ לכנסת באותם 240 ימים בשנה שאינם ימי כנסת. לא הכול צריך להיות מאורגן באותם 110 ימי כנסת, יש פגרות, יש זמנים שבהם הכנסת לא עובדת. אבל להיות בכנסת פחות מ-50 יום בשנה? לבוא לשעה או לשעתיים? אני כבר לא מדבר על ישיבה כאן במשך כל היום.

לכן, כאשר מדי פעם אני שומע את הטענות: הכנסת עובדת קשה, מה זה שנשארים עד שעות מאוחרות? – כמו שאומרים בערבית: כלאם פאדי, הכול דיבורים. היחידים שעובדים כאן קשה בכנסת הם עובדי הכנסת, שצריכים לשבת כאן מהבוקר עד הערב, אפילו שנשארים חברי כנסת בוודדים שמתחלפים ובכל פעם יש אחרים.

היו"ר ד' שילנסקי:

וגם עובדות הכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

עובדי הכנסת כוללים גם את עובדות הכנסת. הם עובדים כאן גם בימי ראשון וחמישי, כשחלקנו הגדול לא נמצא כאן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כבר הקדשת דברים לנושא, אני רוצה להבהיר לחבר הכנסת אביגדור קהלני, שלא היה בכנסת הקודמת, כי בתקופה שכיהנתי כיושב-ראש הכנסת, כשבא חבר כנסת לכנסת לחצו על כפתור ושמו הופיע על הלוח, על מנת שידעו מי בבניין ומי לא בבניין. באותה תקופה פניתי למנגנון הכנסת וסידרו דבר פשוט במחשוב: ברגע שחבר הכנסת נכנס ולוחצים על הכפתור, באותה שנייה – לא באותה דקה – זה נרשם בלוח, וכשהוא עוזב לוחצים על הכפתור שוב, ואז יודעים מתי וכמה זמן חבר הכנסת היה בבניין. שאלו אותי אז: למה אתה עושה זאת? אמרתי: אני רוצה לפרסם. ראשית, על מנת לתת פרס לחברי הכנסת המתמידים; שנית, כדי שהציבור ידע שהוא בחר באלה ובאלה והם לא ממלאים את שליחותם.

באו אלי יושבי-ראש הסיעות במחאה, כדי שלא אפרסם את הנתונים האלה. אמרתי להם: הכנסתי את העניין הזה ואני לא מוותר, אני מפרסם את הנתונים. הגענו לפשרה, שבמקום לפרסם זאת אני אתן בכל חודש דיווח ליושבי-ראש הסיעות על מנת שהם יפרסמו. הם קיבלו את הדיווח, אבל אף אחד לא פרסם.

מיכאל איתן (הליכוד):

דווקא כחברי כנסת שיש להם זכות לקבל אינפורמציה מן הממשלה ומן המשרדים הממשלתיים, כי האינפורמציה היא כלי עבודה שלנו – הרבה פעמים אנחנו מדברים בשם הזכות לקבל מידע – אנחנו האחרונים שמותר לנו להסתיר מידע מן הציבור. זה מידע רלבנטי מאוד להכרעה של הציבור. אנחנו עוברים לעידן של פריימריס, והפעם הלחצים לפרסום הנתונים האלה יישאו פרי והציבור יראה ויכול לשפוט. הציבור יכול להגיע למסקנה – לפעמים יכולה להיות מסקנה כזאת – שמספיק שאדם יהיה כאן עשרה ימים בשנה, בשל משקלו הסגולי, ויבחרו בו פעם נוספת, אבל את זה הציבור יקבע. אי-אפשר למנוע מהציבור מידע שעל-פיו הוא יוכל להחליט במי הוא כן יבחר ובמי הוא לא יבחר.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשה לי עוד בדיחותא בעניין השעה המאוחרת. יש ליצינים שאומרים: אלה שמיצו הרבה מאוד שעות כבר מיצו אותן גם בשביל קדנציה נוספת ולא צריך לבחור בהם פעם נוספת.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם זה יכול להיות, אבל כל זמן שהציבור מחליט ולא יושבי-ראש סיעות, או גופים מצומצמים, כדאי שהציבור יקבל את המידע. בסופו של דבר, אנחנו מאמינים בכושר השיפוט של הציבור ובהכרעתו.

היו"ר ד' שילנסקי:

נפעיל עכשיו את השעון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שביקשתי להעלות הוא נושא שיש לי לגביו נגיעה אישית, זיקה אישית ועניין אישי רב. הוא נעוץ בסיפור אישי שלי, של מי שגר בעיר תל-אביב מאז יום הולדתו, ולאחר שנישא והקים משפחה הגיע למסקנה שהוא היה רוצה לצאת ולגור ביישוב קהילתי באזור שיש בו חורשות, סלעים, טבע, ולא בתוך עיר. למען זה הייתי מוכן לחפש אתר שאפשר יהיה להתיישב בו במרחק של עשרות קילומטרים מהעיר תל-אביב, אף שידעתי כי המשך העבודה והעיסוקים שלי אמורים להיות בתל-אביב.

הייתי אז יושב-ראש צעירי חרות בישראל, ויזמתי הקמת יישוב חדש. בעקבות ההחלטה האישית שלי גייסתי חברים נוספים, הקמנו עמותה, לאחר מכן אגודה שיתופית, הצטרפו אליה רבים, וזה היה סיפור הקמתו של היישוב כוכב-יאיר. כעת יושב פה ביציע העיתונות אחד האנשים שזוכרים את התקופה הזאת – הוא התעניין באפשרות של הצטרפות בנו ליישוב הזה. היתה התעניינות, העניין קדם למאות משפחות שרצו לצאת מהעיר אל אזור כפרי. עבדתי בהקמת היישוב הזה והייתי מעורב בה – מן המסד ועד הטפחות.

בשנת 1986 אוכלס היישוב, המשפחות נכנסו לגור בו. בשנת 1990, לאחר שהיישוב התבסס, היתה לי זכות נוספת ליזום הקמת יישובים דומים לאותו יישוב, במסגרת תוכנית שבעת הכוכבים. לאחר שהצלחתי עם היישוב כוכב-יאיר יזמתי זאת, פניתי אל משרד הבינוי והשיכון ואמרתי: יש צורך בהתיישבות כזאת, יש צורך לאומי בהזזת אוכלוסייה לאזורים אחרים, כדי שלא תהיה צפיפות כל כך גדולה באזור תל-אביב עצמו, יש צורך לאומי בהוצאת תושבים מזרחה, מעבר ל"קו הירוק", על "הקו הירוק", יש צורך בפיזור אוכלוסין ויש פוטנציאל לכך.

הממשלה קיבלה את הקו הזה, היא ראתה בזה עניין לאומי, וקבעה שבהתיישבות באזורים האלה יש עניין לאומי. כאמור, ב-1990 היא החליטה לאמץ את התוכנית שלי, את תוכנית שבעת הכוכבים. במסגרת זו, אחד הכוכבים הקרובים הוא שטח באזור שסייעתי באיתורו, ובו הוקם היישוב צור-יגאל, על שם חברנו, חבר הכנסת יגאל כהן, זיכרונו לברכה. ובמקביל אמור היה לקום יישוב נוסף, אחד משבעת הכוכבים, הרחבה של מושב צור-נתן שנמצא מצפון לכוכב-יאיר.

בכל תוכנית כזאת, המגמה היא לגרום לכך שיישמר האופי הקהילתי-הכפרי של היישוב. אנשים מחפשים צורות התיישבות שונות, אנשים שרוצים למצוא סיפוק בחיים וקשה להם למצוא את זה במסגרות העירוניות. למען האמת צריך לומר, אלה גם אנשים שהפרוטה מצויה בכיסם, אלה לא מיליונרים, אלה אנשים אולי פחות עשירים מאנשים שמתגוררים בשכונות או בבתי היוקרה בעיר תל-אביב, אבל, במקום לקנות דירה מרווחת בצפון העיר תל-אביב, במקום שבו גרים אנשים עם רמת הכנסה כשלהם, הם אומרים: אנחנו מעדיפים לנסוע כל יום 30, 40 קילומטר הביתה וחזרה לעיר על מנת שנוכל לחיות ביישוב כפרי, שתהיה לנו השפעה על החיים שם ויהיה לנו אתגר נוסף, אחרי שהתחתנו והקמנו בית; אנחנו רוצים לראות את אופי החיים הזה.

זה מחזק את המדינה, שיכולה לתת לאזרחיה אפשרויות שונות ואינה קובעת לכולם תכתיבים של מגורים באזורים עירוניים. אני יודע שחלק מהמשפחות באו לא מתוך שום אלמנט ציוני, רק מתוך רצון לעשות משהו. לחלקם זו היתה אלטרנטיבה להגירה לחוץ-לארץ. הם קשרו את גורלם במקום, הם חיפשו צורת חיים אחרת, הם חיפשו אתגר מסוים בגיל יותר מבוגר, והם אמרו: נעבור עכשיו לגור ביישוב קהילתי-כפרי.

האנשים הלכו למקום שהיתה בו רמת סיכון לא קטנה, גם סיכון ביטחוני. היישוב נמצא באזור שאז, בתחילת דרכו, היה אזור שהוגדר אזור אל מול אוכלוסייה עוינת על-פי מדדים של משרד הביטחון. הוא סבל מהתקפות בזמן האינתיפאדה, זרקו בקבוקי תבערה על בתים בתוך היישוב, בדרך ליישוב היו התקפות של פורעים ושל מידי אבנים, אבל כל יום נוספו משפחות. הייתי נהנה לחזור בשעות הערב המאוחרות ולראות על הגבעות שעליהן ממוקם היישוב, באזור שבו נבנה צור-יגאל, באזור שבו ממוקמת שכונה נוספת, שהיה לי חלק חשוב בהקמתה ונתתי לה גם את שמה, כפיר-יוסף שבאלפי-מנשה, על שם יוסקה קרמרמן. הייתי חוזר הביתה ורואה עוד אור, עוד אור, עוד גבעה מתכסה בבתים ונהיית, האנשים נהנו.

הנה היום, כאשר האופי של האזור השתנה והוא היה בעצם צריך להיות מתוכנן ליישובים קהילתיים-כפריים, אנחנו שומעים לפתע פתאום, מאחורי גבנו, בלי שאיש התייעץ אתנו, בלי שאיש בא לומר לנו איזו מלה, שבמשרד הבינוי והשיכון יש תוכנית לשנות את השם, לקרוא לכל היישובים האלה בשם אחד: כוכבי-יאיר, ולהפוך אותם לעיר ואם בישראל. יש תוכנית לקחת את אזורי החורשות והיערות שבשטח, שמשרתים לא רק את האוכלוסייה שלנו – אזור שקרן-הקיימת טיפחה במשך למעלה מ-20 שנה עד שצמחו העצים, עד שייערו אותם, הפכו אותם לאתרי נופש שאליהם מגיעים אנשים מאזור השרון כולו, מערי השרון, לעשות שם פיקניקים, להיות קצת בחיק הטבע. אין חורשות נוספות בכל אזור השרון, לא בהרצלייה, לא ברעננה, לא בכפר-סבא, שלא לדבר על תל-אביב ובנותיה. יער צור-נתן, יער, במושגים ישראליים קוראים לזה יער, חורשה גדולה, אתר צפיר, אזורים שמראש הוכנו ככאלה – מאיים עליהם כעת משרד הבינוי והשיכון שהוא יגדע את העצים, יהפוך את הכול לעיר חדשה. שבס מסתובב באזור, מודיע על תוכניות לבניית אלפי יחידות דיור.

לבנו אינו גס בצרכים לאומיים. הלכנו לשם מאינטרס אישי, אבל משולב באינטרס לאומי-ציוני. אנחנו לא מזלזלים בצורך לבנות, לפתח וליצור מקומות דיור ושכונות נוספות. עובדה, אנחנו יזמנו את הקמת צור-יגאל מעבר לכביש. אנחנו יזמנו את הקמת היישוב הקהילתי ליד צור-נתן, שהוא מושב חקלאי היום. הכול בתכנון מתאים, בצפיפות ראויה, אבל לא לקחת אזור שהוא אזור טבע ייחודי ולחסל אותו בצעד בלתי הפיך, בתוכנית שמתעלמת מתושבים שגרים שם, בצורה שמתאימה אולי לשלטון קולוניאלי אבל לא למדינה דמוקרטית. יש לנו מועצה מקומית נבחרת.

אביגדור קהלני (העבודה):

היא קיימת?

מיכאל איתן (הליכוד):

עכשיו מגלגלים אותה. פתאום אני מקבל איזו ידיעה, שמשרד הבינוי והשיכון שולח מכתבים. כבר ישבו, סרטטו ותכננו, והתוכנית עומדת להיות מאושרת במועצה הארצית לתכנון בלי שיביאו את זה לידיעתנו, בלי שאמרו לנו מלה. פתאום אני שומע שבמשרד הפנים מקימים ועדה לשינוי גבולות היישוב, מתוך רצון במקביל לאחד את כל האזור ליישוב אחד ולהפוך אותו ליישוב עירוני.

אביגדור קהלני (העבודה):

כמי שדואג לארץ-ישראל, זה רעיון לא רע.

מיכאל איתן (הליכוד):

הרעיון הוא גרוע מאוד, חבר הכנסת קהלני. מולנו יש גבעות נהדרות. יש שם יישוב ששמו צופים, על קרקעות פנויות. המרחק הוא מרחק של כמה מאות מטרים. אתה שאלת קודם, מה יקרה אם, חס וחלילה, בשכם השכנה – אנחנו נמצאים על "הקו הירוק", אבל שכם ובנותיה: עזון, כפר ג'מאל, נמצאות במרחק לא רב, והיום אתה לא יכול להיכנס לשם – מה אם יקרה שם מה שקורה ברצועת-עזה? אי-אפשר לסדר שיגורו יהודים על הגבעות החשופות, שחלקן כבר בבעלות יהודית וחלקן אדמות מדינה? צריכים לצופף ולבנות אצלנו לגובה?

אני אקח אותך, חבר הכנסת קהלני, למשטרת טייבה. משטרת טייבה מוקפת, תשמע היטב מה שאני אומר לך, מוקפת בנייה ערבית של ערבים ישראלים, כולה ללא רשיון, כולם בתים נמוכים, והמשטרה לא יכולה להגיע. אתה מסתכל, הכול הכול מלא בתים, הכול בנייה בלתי חוקית.

אני שואל אותך, מה ההיגיון? איפה השכל? אחר כך אומרים: אין ברירה, צריכים לבנות לגובה, אין לנו אדמות, מדינה קטנה. מחזירים שטחים שלנו, עם זכויות שלנו, לא רק צרכים ביטחוניים, ואחר כך אומרים: אין ברירה, מדינה קטנה.

אני לא רוצה להיכנס לפוליטיקה. זה לא שייך כרגע לוויכוח על הגבולות, אבל גם בגבולות הצרים יש מספיק שטחים ומספיק אזורים שבהם אפשר לבנות בצפיפות ראויה תוך שמירה על אתרי הנוף, אבל שיבואו להתייעץ, שיבואו להגיד, שיבואו להראות לנו. איפה אנחנו חיים? אנחנו צריכים לקבל מידע על זה דרך אגב, מאחורי גבנו?

הרי יש שם גבעות שאפשר בהחלט לבנות עליהן בצורה מדורגת. זה מתאים לנוף, אפשר לעשות את זה, ובצפיפות לא נמוכה מאשר בעיר, במקומות שיש. יש אזורי יער שזה פשע להשמיד אותם.

היו"ר ד' שילנסקי:

האם פניתם לשר לאיכות הסביבה?

מיכאל איתן (הליכוד):

השר לאיכות הסביבה, אני רואה אותו כל הזמן דואג לאיכות החיים בעזה. הוא מסתובב לו בכל מיני נסיכויות. אם נצטרך נפנה גם אליו, אבל למה אנחנו צריכים לדעת על זה מהתקשורת, מכל מיני שמועות? מה יותר טבעי, בא משרד הבינוי והשיכון, הוא רוצה להכין תוכנית, יש בעיה לאומית,

הולכים ליישובים הנוגעים בדבר, מתייעצים, אומרים להם: רבותי, בואו נשמע אתכם, אנחנו רוצים כך וכך. אנחנו לא עוינים את הצרכים הלאומיים, שבשום פנים ואופן לא ייווצר רושם שיש כאן איזו אוכלוסייה סנוביסטית, שרוצה לשמור לה על תענוגות החיים ולמנוע מאחרים את זכות המגורים; חס וחלילה, לא.

אבל כל דבר צריך להיות על-פי היגיון מסוים ובהתאם לאינטרס של שמירת האוצר הלאומי שלנו. יש דברים שהם אוצר לאומי. אם אנחנו נשמיד אותם ונהפוך את ישראל להונג-קונג, יכול להיות שתהיינה אחר כך תופעות שאנשים לא ירצו לגור כאן. יש אנשים שיגידו: עם כל הכבוד, אני בהונג-קונג לא רוצה לגור, אני רוצה לחפש מקום שתהיה לי עיר, אבל תהיה לי אפשרות לגור גם באזור כפרי.

ועדיין יש, לאורך ציר הגבעות – חבר הכנסת קהלני, אתה מכיר היטב את הארץ, על חלק ממנה עברת ברגלך, אני לא צריך להגיד לך – לאורך ציר הגבעות, בתחומי מדינת ישראל, על "הקו הירוק" יש מקום למאות אלפי יחידות דיור. לא זו הבעיה.

אולי יתמזל מזלם של התושבים שגרים באזור השרון הספציפי הזה, שבמקרה גר שם חבר כנסת שהוא גם אחד ממייסדי האזור ומבוניו ואכפת לו מהעניין הזה, כי זה מפעל חייו, אולי אנחנו נצליח. אני דיברתי עם סגן השר, והוא הסכים שהנושא יועבר לוועדת הכלכלה, אולי מה שאחרים לא יכולים להגיע אליו יהיה כאן, בירור בוועדת הכלכלה. אולי שם יפתחו את המסמכים, יאמרו את הדברים ואז הכנסת תסייע בפתרון בעיה שאולי לא היתה צריכה להיות והיתה יכולה להיפתר ללא התערבות הכנסת – היחס בין הממשלה לבין ציבור האזרחים, יחס תקין, יחס הוגן שבו מנסים לפתור ביחד את הבעיות, תוך התחשבות ברצון הפרט והתחשבות של רצון הפרט גם בצרכים הלאומיים של מדינת ישראל.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. פורמלית אתה מציע שידונו בנושא במליאת הכנסת.

אני מבין שלחבר הכנסת קהלני יש הצעה אחרת. אם אתה רוצה, אתה מקבל את המיקרופון. זכותך להצעה אחרת. בבקשה.

אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת איתן, קודם כול אני שמח שהעלית את הנקודה הזאת.

אני הייתי שמח לראות הרבה יהודים טובים מתיישבים על כל הגבעות באזור שם. אני הבנתי שהבעיה שמכאיבה לך היא בעצם הניסיון לבנות בנייה לגובה, בנייה צפופה בתוך יישוב. אני חושב שמבחינה זו יש כאן פגיעה בזכויות של אלה שהקימו את היישובים. אני מקבל את הרוח הזאת. לא הבנתי שזאת הרוח של הדברים.

אני מקווה מאוד שעל כל הגבעות באזורים האלה יהיו הרבה מאוד כוכבים שיתיישבו בהם.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הכלכלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת הכלכלה של הכנסת? אתה מסכים.

הלוח מופעל. נא להצביע. אני מנחש שההחלטה תהיה פה-אחד.

הצבעה מס' 32

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ניחשתי נכון. פה-אחד, שלושה בעד, אין נגד, אין נמנעים. אנחנו קובעים שהצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן בנושא: תוכניות בינוי של משרד הבינוי והשיכון באזור השרון, תועבר לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת.

חברי הכנסת, מיצינו את סדר-היום. הישיבה הבאה תהיה, אם ירצה השם, ביום שני הבא עלינו לטובה, י"ח בכסליו התשנ"ה, 21 בנובמבר 1994, בשעה 16:00.

כשאתן מכה בפטיש זה יהיה סימן שהישיבה הזאת הסתיימה. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:44.